

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΚΙΟΣΣΕ

Το Λιμπάνοβο / Αγίνιο Πιερίας
Κοινωνικές - Δημογραφικές - Πολιτισμικές - Πολιτικές
Προσεγγίσεις (Τέλη 19ου αιώνα - 1974)

Σύμβουλος Σπουδών: επικ. καθηγητής Νίκος Ροτζώκος

ΑΘΗΝΑ 2012

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΚΙΟΣΣΕ

Το Λιμπάνοβο / Αιγίνιο Πιερίας
Κοινωνικές - Δημογραφικές - Πολιτισμικές - Πολιτικές
Προσεγγίσεις (Τέλη 19ου αιώνα - 1974)

Σύμβουλος Σπουδών: επικ. καθηγητής Νίκος Ροτζώκος

ΑΘΗΝΑ 2012

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Λιμπάνοβο-Αιγίνιο στην Ιστορία.....	5
1) Το Λιμπάνοβο κατά την οθωμανική περίοδο (1393 -1912).....	9
2) Το Λιμπάνοβο κατά την Επανάσταση του 1821 και το "αλυτρωτικό" κίνημα του 1878.....	19
3) Ο Μακεδονικός Αγώνας.....	22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ενσωμάτωση στο ελληνικό κράτος και η εγκατάσταση των προσφύγων	24
1.1) Η άφιξη και η εγκατάσταση των προσφύγων.....	25
1.2) Οι παλαιές πατρίδες.....	33
α. Πρόσφυγες της Ανατολικής Θράκης	
• Σκόπελος.....	33
• Σαράντα Εκκλησιές.....	35
• Τζετώ ή Τσαντώ.....	36
β. Πρόσφυγες της Ανατολικής Ρωμυλίας	
• Καβακλή.....	37
• Ακ-Μπουνάρ.....	40

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Διοικητικά, Δημογραφικά, Οικονομικά και Πολιτιστικά στοιχεία (1878 - 1974)	
2.1) Διοικητική εξέλιξη.....	44
2.2) Ο πληθυσμός.....	45
2.3) Όργανα Αυτοδιοίκησης. Πρόεδροι, Δήμαρχοι, Δημοτικές εκλογές.	
• Πρόεδροι.....	47
• Δήμαρχοι.....	50
2.4) Οικονομικά στοιχεία	
• Επαγγέλματα.....	55
2.5) Πολιτιστικά στοιχεία	
• Σχολεία.....	69
• Εκκλησίες.....	78
• Πολιτιστικοί Σύλλογοι.....	82
• Λαογραφικά Στοιχεία.....	83
(Μουσική-μουσικά όργανα-χοροί-ήθη-έθιμα, ενδυμασία)	
• Εμποροπανήγυρη.....	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Στοιχεία σχετικά με την καταγωγή, το φύλλο, την οικογενειακή κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο, την επαγγελματική κατάσταση και την πολιτική ταυτότητα των κατοίκων του Αιγινίου	
α. Ερωτηματολόγιο για ντόπιους.....	94
β. Ερωτηματολόγιο για πρόσφυγες.....	97
3.1) Ερωτηματολόγιο-Ανάλυση ερωτήσεων.....	101
3.2) Παρουσίαση-Ανάλυση αποτελεσμάτων.....	107

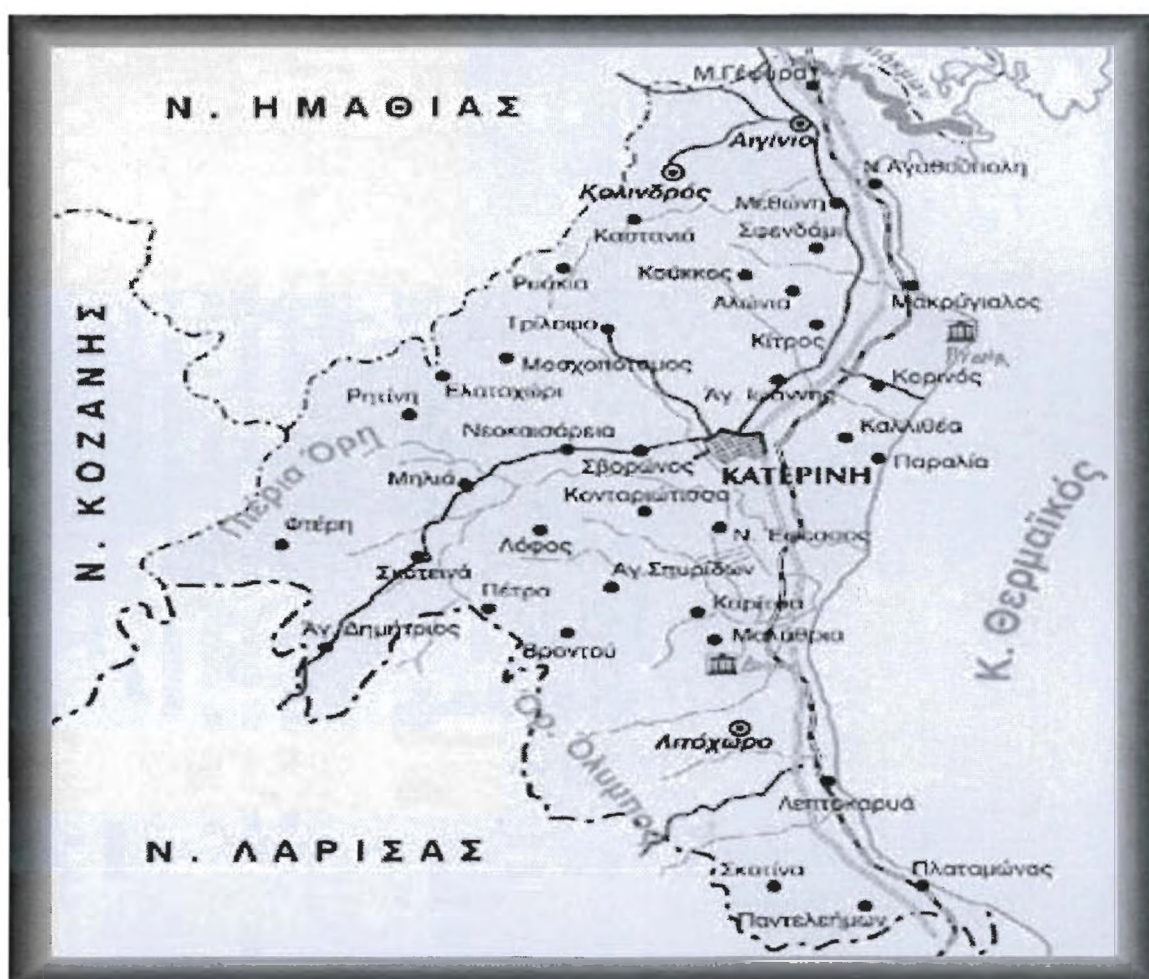
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	175
--------------------------	------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	177
--------------------------	------------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Αιγίνιο/Λιμπάνοβο στην Ιστορία

Το Αιγίνιο είναι κτισμένο στις βορειοανατολικές λοφώδεις απολήξεις των Πιερίων, κοντά στον Αλιάκμονα ποταμό και σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από τις δυτικές όχθες του Θερμαϊκού κόλπου. Οι απαρχές του δεν είναι εξακριβωμένες, ωστόσο η περιοχή φαίνεται να κατοικείται συνεχώς και αδιάλειπτα από τα προϊστορικά χρόνια και το Αιγίνιο ήταν κτισμένο εξ αρχής στο ίδιο στρατηγικής και οικονομικής σημασίας σημείο.

Σύγχρονος χάρτης Νομού Πιερίας

Αυτό καταδεικνύουν οι ανασκαφές στην αγροτική περιοχή "Μελίσσια" Αιγινίου, στη βόρεια Πιερία, δύο χιλιόμετρα βορειοδυτικά της αρχαίας Μεθώνης και οχτώ χιλιόμετρα βορειοδυτικά της αρχαίας Πύδνας. Στην ανασκαφική έρευνα που πραγματοποίησε η τότε ΙΣΤ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (η περιοχή αυτή ανήκει σήμερα στη δικαιοδοσία της ΚΖ' Εφορείας Προϊστορικών και

Κλασικών Αρχαιοτήτων) σε μία έκταση 200×40 μέτρων αποκαλύφθηκαν και ερευνήθηκαν 94 τάφοι. Εκτός από δύο ταφές της πρώιμης εποχής του σιδήρου και δύο του πρώτου μισού του 4^{ου} αιώνα π.Κ.Ε., όλοι οι τάφοι χρονολογούνται μετά τα μέσα του 4^{ου} αιώνα π.Κ.Ε.¹

Το όνομα Αιγίνιο προέρχεται από τη ρίζα *αιγ-* που κατά τον γραμματικό και λεξικογράφο Ησύχιο Αλεξανδρινό προέρχεται από τη δωρική λέξη *αίγαι*, δηλαδή κύματα, από το ρήμα *αίσω* [: κινούμαι ορμητικά, αναπηδώ.] Η ρίζα *αιγ* - αποτελεί βασικό συνθετικό τοπωνυμίων και ονομάτων αρχαίων πόλεων που βρίσκονται κοντά σε θάλασσα, λίμνη ή ποταμό. Κάποιοι παλαιότεροι αρχαιολόγοι και περιηγητές τοποθετούν το αρχαίο Αιγίνιο δυτικότερα στα υψώματα ή και στα Πιέρια όρη. Οι περισσότεροι όμως, συμφωνούν στο ότι η αρχαία πόλη βρισκόταν στη θέση του σημερινού οικισμού. Την άποψη αυτή ενισχύουν με την παρουσία τους αρχαία ευρήματα που χρησιμοποιήθηκαν σαν δομικά υλικά (τοιχοποιίας) στις δύο βυζαντινές εκκλησίες του χωριού, στον Ναό Πέτρου και Παύλου (κιονόκρανο και αρχαίοι ογκόλιθοι) και στον Άγιο Αθανάσιο (κεφάλι γυναίκας ρωμαϊκών χρόνων).²

Η ήττα του τελευταίου βασιλιά των Μακεδόνων, Περσέα, στη μάχη της Πύδνας, νοτίως του Αιγινίου στις 22 Ιουνίου 168 π.Κ.Ε. από τις δυνάμεις του Ρωμαίου ύπατου Λεύκου Αιμίλιου Παύλου του Μακεδονικού, ήταν καθοριστική και για τη μοίρα του Αιγινίου. Πολιορκήθηκε από το στρατηγό Λεύκιο Ανίκιο Γάλλο. Οι πολιορκημένοι επιχείρησαν ηρωική έξοδο σκοτώνοντας 200 Ρωμαίους στρατιώτες. Το γεγονός αυτό, όπως γράφει ο Ρωμαίος ιστορικός Τίτος Λίβιος, εξόργισε τον ύπατο Αιμίλιο Παύλο, ο οποίος διέταξε τη λεηλασία και καταστροφή του Αιγινίου για εκδίκηση.³

Μετά τη διαίρεση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, το χωριό, όπως και η ευρύτερη περιοχή, ενσωματώθηκε στην Ανατολική Ρωμαϊκή (Βυζαντινή) Αυτοκρατορία και εντάχθηκε διοικητικά στο Θέμα Θεσσαλονίκης. Για τη βυζαντινή περίοδο, οι πληροφορίες που διαθέτουμε είναι ελάχιστες και άνευ σημασίας. Ωστόσο, από την ύπαρξη, το μέγεθος και τη χωρητικότητα των δύο εκκλησιών του οικισμού, του Πέτρου και Παύλου και του Αγίου Αθανασίου που χρονολογούνται από το 14^ο και τον 16^ο αιώνα μ.Κ.Ε. αντίστοιχα, και τις μετέπειτα επεκτάσεις και τοιχογραφίες που συντελέστηκαν το 1486, μπορεί κανείς να υποθέσει, ότι το χωριό ήταν

¹ Ζωή Κωτίτσα. *Αιγίνιο Πιερίας, Κεραμική από το νεκροταφείο στη Θέση "Μελίσσια"*, [εκδ. Κορηλία Σφακιανάκη], Θεσσαλονίκη, 2007, σ. 7

² Δήμος Αιγινίου, *Ιστορία του Αιγινίου*. www.aiginio.gr/historical.

³ Τίτος Λίβιος. *Ιστορία της Ρώμης από την ίδρυσή της*. Κεφάλαιο 44, στίχος 7 και κεφάλαιο 45 στίχος 27. *Τίτλος πρωτοτύπου*: *Ab Urbe Condita Libri*, εκδ. RCS Libri S.p.A Milano 2003..

αναπτυγμένο, τόσο πληθυσμιακά, όσο και οικονομικά και πνευματικά. Οι ναοί αυτοί συγκαταλέγονται στα υψηλά παραδείγματα τέχνης της εποχής στη Μακεδονία⁴.

Εκκλησία Αποστόλου Πέτρου & Παύλου

Εκκλησία Αποστόλου Πέτρου & Παύλου (Εσωτερικό)

⁴ Άννα Τούρτα. *Η Θρησκευτική ζωγραφική στην Πιερία τους πρώτους αιώνες μετά την άλωση. Η Πιερία στα Βυζαντινά και νεώτερα χρόνια*. Θεσσαλονίκη 1993. σ. 316.

Εκκλησία Αγίου Αθανασίου

Σε έγγραφο του 16^{ου} αιώνα το χωριό αναφέρεται με το όνομα Λιμπάνοβο.⁵ Η ονομασία κατά τις απόψεις ορισμένων σημαίνει "λιμπάνω βους [: βοσκοτόπια βοοειδών]. Μία δεύτερη άποψη θέλει την λέξη να είναι σλαβική, λόγω της κατάληξης -οβο, ενώ άλλοι αναφέρουν το χωριό με το όνομα "Λιμπάνοβα" [: νέα πεδιάδα], κάτι που οδηγεί στην υπόθεση ότι ονομάστηκε έτσι, επειδή με την απόσυρση της θάλασσας σχηματίστηκε νέα πεδιάδα ανατολικά του χωριού.⁶ Επίσης αναφέρεται και σαν Λιμάννοβο, σύνθετη λέξη από το "λιμάν" και το λατινικό "novus" [: νέο λιμάνι), που εικάζεται: α) από την απόσυρση της θάλασσας από την περιοχή του οικισμού και τον σχηματισμό του όρμου της Μεθώνης,⁷ και β) από τα οστρακοειδή ευρήματα και τον υποθαλάσσιο βούρκο του υπεδάφους που ήρθαν στην επιφάνεια με την ανόρυξη γεωτρήσεων για αρδευτικούς σκοπούς.

Αν και καμία όμως από τις παραπάνω ερμηνείες σχετικά με την ονομασία δεν επιβεβαιώνεται θα πρέπει να θεωρήσουμε ως σωστή τη δεύτερη που θέλει την ονομασία να έχει σλαβική / βουλγαρική προέλευση. Στην πορεία του χρόνου επικράτησε το όνομα Λιμπάνοβο· μετά την ένταξη του οικισμού και της ευρύτερης περιοχής στην ελληνική επικράτεια, ο οικισμός απώλεσε την σλαβική ονομασία του την οποία διατηρούσε από τα τέλη της βυζαντινής και καθ'όλη τη διάρκεια της

⁵ Αγιορείτικος Κώδικας 347, της Μονής Διονυσίου, Συλλογή νέων ιστοριών Δαμασκηνού γεγραμμένα τον 18ο αιώνα. *Νέος Ελληνομνήμων*, σσ. 222-225

⁶ Γιώργος Χιονίδης, *Επιστολές- Συνεργασίες Αναγνωστών, Το Λιμπάνοβο (σημερινό Αιγίνιο) και Μυλοβός σε περιγραφή του 1920-1921*, Αιγινιώτικος Τύπος, αρ.φύλλου 10, σσ. 10 // Γ.Ι Φιλαρέτου – Δ.Π. Βασιλειάδη, *Εθνικός Οδηγός της Μεγάλης Ελλάδος*, τ.Ι, τεύχος 7, (1920-1921) σ. 210

⁷ Παρθενίου Επισκόπου Κίτρους. Περιγραφή Επισκοπικής Περιφέρειας Κίτρους επί Τουρκοκρατίας, από του 1903-1912, Αθήναι 1918, σσ. 69-70.

οθωμανικής περιόδου και έλαβε εκ νέου το αρχαίο όνομά του: Αιγίνιο (Δ. 9η Σεπτεμβρίου 1926, ΦΕΚ. 55/1926).⁸

1) Το Λιμπάνοβο κατά την οθωμανική περίοδο (1393 - 1912)

Το Αιγίνιο -που όπως αναφέραμε ονομαζόταν από την ύστερη βυζαντινή περίοδο Λιμπάνοβο- καταλαμβάνεται για πρώτη φορά από οθωμανικές στρατιωτικές δυνάμεις το 1393 από τον εξισλαμισθέντα στρατηγό Γαζή Αχμέντ Εβρενός Μπέη. Η πρώτη περίοδος της οθωμανικής κυριαρχίας διήρκησε μέχρι το 1403 και διακόπηκε όταν οι Βυζαντινοί υπό τον αυτοκράτορα Μανουήλ Β' Παλαιολόγο (1391 - 1425) το ανακατέλαβαν,⁹ για να κατακτηθεί εκ νέου και οριστικά από τους Οθωμανούς το 1430 και να παραμείνει αδιάλειπτα υπό οθωμανική κατοχή έως το 1912, που η ευρύτερη περιοχή και ένα μεγάλο μέρος της Μακεδονίας ενσωματώθηκαν στο ελληνικό κράτος.

Κατά την περίοδο αυτή, οι πληροφορίες για το δημόσιο και ιδιωτικό βίο των κατοίκων του Λιμπάνοβου αντλούνται από διάφορα αρχεία, ελληνικά και ξένα, και από οθωμανικά φερμάνια. Σύμφωνα με «ΤΑΠΙΑ» (*Τίτλους Κυριότητας του Οθωμανικού Αυτοκρατορικού Κτηματολογίου*), που διασώζονται, (με αύξ. αρ.3 και 13 του έτους 1886, αραβ. Χρον. 1301), προκύπτει ότι, το Λιμπάνοβο ανήκε Διοικητικά στην Υποδιεύθυνση Αικατερίνης και στη Διοίκηση Σερβίων, ενώ σε άλλο ΤΑΠΙ (με αύξ. αρ. 31 του έτους 1903, αραβ. χρον 1319) προκύπτει ότι, το Λιμπάνοβο ανήκε διοικητικά στο Καζά της Κατερίνης (Αικατερίνης) του σαντζακίου Θεσσαλονίκης (Sancak-i Selânik) που αποτελούσε διοικητική υποδιαίρεση του ομώνυμου βιλαετίου (Γενικής Διοίκησης) Θεσσαλονίκης (Vilâyet-i Selânik).

⁸ Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή. <http://diasporic.org/mnimes/archives/museum-of-aeginio-and-pieria>

⁹ Αλέκος Αγγελίδης, Αναδρομή στην Ιστορία της Μακεδονίας, εκδ. Μάτι, Κατερίνη 1989, Τομ.Α', σελ 208.

Ημερομηνία: 14/12/1934
 Αριθμός: 246
 Προς: Ο Επικεφαλής του Πρωτοδικείου Βεργίας
 Θέμα: Επικύρωση της μεταρρύθμισης εκ των Τριμερών Ημερομηνίας: 1934
 Ο Επικεφαλής του Πρωτοδικείου Βεργίας

ΤΑΠΙ του 1886
Αρχείο οικογένειας Ιωάννη Παπαγγυρίου

[illegible]

ΤΑΠΙ του 1886
Αρχείο οικογένειας Ιωάννη Παπαγγυρίου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΟΥΔΑΝΙΚΟΝ ΜΟΝΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ

Αδελφον δουλμους	Βιβλιον μηνης
Αριθ. μετωπον	Αριθ. φορολογικου
Αυτοκρησις	Υποδιοικησις
Αθμος	Χωριον
Συνοικία	Θέσις
Ελδος	
Κατηγορία	
Συνδρομα	
Εκτασις	
Πρώην ιδιοκτητης	
Λόγος εκδόσεως πτελον	

[illegible]

ΤΑΠΙ του 1903

Αρχείο οικογένειας Ιωάννη Παπαργυρίου

Κατά τη συγκεκριμένη περίοδο –που διήρκεσε 480 χρόνια- το χωριό υπήρξε αρχικά τιμάριο υπό τη διοίκηση τιμαριούχων- σπαχήδων και στη συνέχεια, μετά την παρακμή και τη διάλυση του τιμαριωτικού συστήματος (dirlik - timarli sipahi) και την καθιέρωση των τσιφλικιών (çiftlik), έγινε τσιφλίκι τοπικών μπέηδων ή αγάδων (αγιάνηδων / *ayan*). Κατά τα τέλη του 18ου αιώνα, στο διάστημα της ακμής του Αλή Πασά Τεπελενλή, βαλή των Ιωαννίνων, αποτέλεσε ένα από τα τσιφλίκια του. Συγκεκριμένα, στα περιουσιακά στοιχεία του Αλβανού πασά το χωριό εμφανίζεται ως : "Τσιφλίκι του Λεμπάνοβι." ¹⁰

Σύμφωνα με στοιχεία της Επισκοπής Κίτρους και Κολινδρού, στη δικαιοδοσία της οποίας υπαγόταν το Λιμπάνοβο, κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, το χωριό ήταν τσιφλίκι 'Τούρκων' -δηλαδή Μουσουλμάνων- ιδιοκτητών και είχε μεικτό πληθυσμό που ανερχόταν σε περίπου 200 οικογένειες από τις οποίες οι

10 Χαμιγιέτ Σεζάρ, Χαμιγιέτ Σεζέρ, *Νέες Πληροφορίες και Ευρήματα Σχετικά με τα Τσιφλίκια και τα Εισοδήματα του Αλή Πασά και των Γιών του*, [μετάφραση Ειρήνη Καλογεροπούλου]. Το κείμενο είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (www.eie.gr/nhrf/.../tsiflikia.htm -).

μισές ήταν μουσουλμανικές.¹¹ Επίσης από το αρχείο των *Απομνημονευμάτων του Επισκόπου Κίτρους Νικολάου*, προκύπτει ότι, το 1878 το Λιμπάνοβο έγινε τσιφλίκι του εν *Θεσσαλονίκη Κωνσταντίνου Γερασίου*.¹²

Σημαντικές είναι και οι μαρτυρίες περιηγητών. Ο ταγματάρχης του Μηχανικού Νικόλαος Θ. Σχινάς, που περιόδευσε τη Θεσσαλία, τη Μακεδονία και την Ήπειρο το 1886, με εντολή του υπουργείου Στρατιωτικών για να καταγράψει το οδικό δίκτυο, στρατηγικά σημεία και άλλες χρήσιμες για στρατιωτικούς σκοπούς πληροφορίες, γράφει για το Λιμπάνοβο: "*Από του Ελευθεροχωρίου οδός ομοίως βαίνουσα ομαλώς φέρει εις το χωρίον Λιμπάνοβον, Τσιφλίκιον παρά τον Αλιάκμονα, κείμενον εις τους πρόποδας μικρού βουνού ή λόφων έχων 50-60 οικογενείας οθωμανικάς και 60-70 χριστιανικάς, υποζύγια και τροφάς εν αφθονία.*"¹³ Οι αριθμοί που δίνει ο Σχινάς αν και μικρότεροι (140 οικογένειες) συμπίπτουν ως προς την μεικτή θρησκευτική ταυτότητα των κατοίκων και ως προς τα ίσα πληθυσμιακά ποσοστά (50%).

Ο Ηπειρώτης λόγιος και περιηγητής Βασίλειος Δ. Ζώτος-Μολοσσός, που επισκέφτηκε την περιοχή την ίδια περίοδο με τον Σχινά αναφέρει ότι, "*το Λιμπάνοβο είχε 200 οικογένειες,*"¹⁴ συμπίπτοντας με τις πληροφορίες που δίνει η Επισκοπή Κίτρους και Κολινδρού. Τέλος, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ο Τρύφων Ευαγγελινός, σημείωνε ότι "*Εκ της Σκάλας του Ελευθεροχωρίου η οδός κάμπτεται προς τα Β.Δ, διέρχεται δια του χ. Λιμπάνοβου (κατ.400).*"¹⁵

Έξω, αλλά κοντά στο χωριό υπήρχε οικισμός με το όνομα Καλύβια Λιμπάνοβου. Εκεί ζούσαν περίπου δέκα οικογένειες - κολίγων- και δούλευαν στα τσιφλίκια των μουσουλμάνων. Τα σπίτια τους ήταν πλινθόκτιστα με σκεπή από ραγάζια (νεροκάλαμα). Ο οικισμός αυτός διατηρήθηκε μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1920.

Η ανέκδοτη έκθεση του καθηγητή Δημητρίου, Μιχαήλ, Σάρρου για την εκπαίδευση στον καζά Κατερίνης, κατά το 1906 στα Μακεδονικά Αρχεία αναφέρει ότι, "*οικίαι χριστιανικαί ελληνοφρονούσαι 75. Κάτοικοι (άρρενες 214 και 208 θήλεις) 422 (εν τούτοις περιλαμβάνονται και οι εν 12 οικίαις κατοικούντες του*

¹¹ Γιάννης Καζταρίδης, *Κατερίνη. Από τη μικρή κόμη στην πολύτροπη πόλη*, εκδόσεις ΜΑΤΙ, σσ. 43-44.

¹² *Ο.π.*, σ. 45

¹³ Νικόλαος Θ. Σχινάς, *Οδοιπορικά Σημειώσεις Μακεδονίας, Ηπείρου, Νέας Οροθετικής Γραμμής και Θεσσαλίας, Συνταχθείσα τη εντολή του επί των Στρατιωτικών Υπουργού υπό Νικολάου Θ Σχινά Ταγματάρχου Του Μηχανικού παρά τω Επιτελικώ Γραφείω του Υπουργείου Στρατιωτικών*, εν Αθήναις, 1886-1887, σ. 102.

¹⁴ Ι.Φ. Καζταρίδης, *Η Μακεδονία κατά την Τουρκοκρατία. Η Πιερία των Περιηγητών και των Χρονογράφων*, εκδόσεις ΜΑΤΙ, σ.188.

¹⁵ Τρύφων Ευαγγελινός, *Νέα Ελλάδα, Ήτοι ιστορική, γεωγραφική, τοπογραφική και αρχαιολογική περιγραφή των νέων ελληνικών χωρών: Ηπείρου, Θεσσαλίας, Μακεδονίας, νήσων, και οδηγός σαφής και ακριβής των ταξιδιωτών και των περιηγητών*, εκδόσεις Α. Γ. Ευστρατίου, Αθήνα 1913, σ. 130.

παρακειμένου τσεφλικίου Καλυβίων Λιβανόβου) οικία Βλάχων παραχειμαζόντων εκ Σελίου 20, οικία τουρκικαί 40, τουρκαθιγγανικαί δε 15."¹⁶

Η έκθεση, που η ανωνυμία της καταδεικνύει ότι είχε γραφεί για περιορισμένο αριθμό αποδεκτών, είναι έμμεσα ενδεικτική του εθνοτικού χαρακτήρα του χωριού. Ο Σάρρος ο οποίος βρίσκεται σαφώς σε διατεταγμένη υπηρεσία, ενώ επιλέγει εθνοτικούς όρους για να καθορίσει όλες τις πληθυσμιακές ομάδες του χωριού (τουρκοαθίγγανοι [: μουσουλμάνοι τσιγγάνοι], Τούρκοι [: μουσουλμάνοι], αποφεύγει τους εθνοτικούς όρους για τις χριστιανικές ομάδες -εκτός των Βλάχων- σημειώνοντας στο χριστιανικό στοιχείο τον προσδιορισμό των "ελληνοφρονούντων," αναγνωρίζοντας έστω και έμμεσα τη σλαβομακεδονική καταγωγή των χριστιανών κατοίκων. Άλλωστε, η ίδια η έκθεση αναφέρει ότι, η σλαβομακεδονική ήταν η κύρια γλώσσα που ομιλούνταν στο χωριό, πριν την ενσωμάτωσή του στο Ελληνικό Βασίλειο. Συγκεκριμένα στην έκθεση αναγράφονται τα παρακάτω: "Γλώσσα σλαβομακεδονική και τουρκική και ελληνική... Γλώσσα λαλείται κυρίως η σλαβομακεδονική, γινώσκουσι δε οι πλείστοι και μεταχειρίζονται και την ελληνική, έχοντες ακμαίο το φρόνημα."¹⁷

Η παρουσία βουλγαρικού στοιχείου στο χωριό -γεγονός που ενισχύει την εκδοχή της σλαβικής ρίζας του ονόματός του- διαπιστώνεται έμμεσα από δύο εθελούσιους εξισλαμισμούς γυναικών, κατοίκων του χωριού, (οι οποίοι λογικά δεν θα ήταν οι μοναδικοί) που έχουν εντοπισθεί στα Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας "Κ.298,1 82/38: Η Λέγκω από το Λιμπάνοβον, σύζυγος Αναστασίου, ονομάστηκε Γκιολσούμ - Εξισλαμίσεις των αραβ. Χρον 1289-1290 (=1873-1874) & Κ.317/10 83/49: Η Βουλγαρίδα Αικατερίνη από το Λιμπάνοβον , θυγατέρα του Αγγελή, ονομάστηκε Σαδικά - Εξισλαμίσεις των αραβ. Χρον 1309-1310(=1890-1891)."¹⁸

Στις αρχές του 20ου αιώνα, και συγκεκριμένα το 1906, εντόπισα την πρώτη γραπτή αναφορά στην ύπαρξη σχολείου. Το σχολείο, σύμφωνα με τη σχετική έκθεση, ήταν τετρατάξιο με 51 μαθητές, 37 αγόρια και 14 κορίτσια, ενώ διασώζεται και το όνομα του υποδιδασκάλου Γεώργιου Σαμαρτζή. Το διδακτήριο ήταν διώροφο και "ευάερο" αλλά ελάχιστα καθαρό, ενώ διέθετε μόνον ένα θρανίο.¹⁹ Εκτός από τον πίνακα των αριθμητικών στοιχείων της έκθεσης του Σάρρου για την εκπαίδευση στον

¹⁶ Στέφανος Παπαδόπουλος, "Μια ανέκδοτη έκδοση του Δημ.Μ. Σάρρου για την εκπαίδευση στον καζά Κατερίνης κατά το 1906", *Μακεδονικά* τ 16^{ος}, Θεσ/νίκη 1976, σ. 10

¹⁷ *Ο.π.*, σ. 10.

¹⁸ Α. Γκαρβέργος, *Τουρκικά Έγγραφα από τα Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη, 1984

¹⁹ Παπαδόπουλος. *ό.π.* σσ. 8-9

Καζά (Επαρχία) Αικατερίνης,²⁰ η ύπαρξη του σχολείου επιβεβαιώνεται και στο πόνημα της Όλγας Δάσιου, όπου γίνεται λόγος για τετρατάξιο δημοτικό σχολείο.²¹

Ζώντας αιώνες μαζί, καθόλη της διάρκειας της οθωμανικής περιόδου, οι κάτοικοι του Λιμπάνοβου, χριστιανοί και μουσουλμάνοι, επέτυχαν έναν *modus Vivendi* μέσα από όρους και όρια που καθόριζε το οθωμανικό σύστημα των θρησκευτικών κοινοτήτων (*millet*). Ο οικισμός, του οποίου η οικονομία ήταν αποκλειστικά αγροτική -αφού ασχολούνταν σχεδόν όλοι με τη γεωργία και την κτηνοτροφία-, λειτουργούσε μέσα από ένα καθεστώς οικονομίας και οθωμανικών-φεουδαλικών σχέσεων.²² Οι κάτοικοι, καλλιεργούσαν, κυρίως, σιτηρά και καλαμπόκι, και έτρεφαν βόδια, βουβάλια, άλογα και πρόβατα.

Εργασία ντόπιων με βόδια

Εργασία ντόπιων με βουβάλια

Φωτογραφίες από «Παραδοσιακή Λαϊκή Τέχνη». Σάκη Καραγιοβάνη

Στη διάρκεια του 19ου αιώνα, ένα αξιοσημείωτο μέρος των γαιών που ανήκαν στο χωριό είχαν αγοραστεί από κάποιους χριστιανούς χωρικούς.(βλ «Τατιά» σελ: 10&11). Το μεγαλύτερο όμως μέρος της γης εξακολουθούσε να ανήκει σε μουσουλμάνους τσιφλικάδες, ακόμη και τα πρώτα χρόνια της ενσωμάτωσης του Λιμπάνοβου στο Ελληνικό Βασίλειο.²³

Τα σπίτια των χριστιανών ήταν χαμηλά, τα περισσότερα πλινθόκιστα, με εξαίρεση κάποιων που, λίγο πριν αλλά και μετά το 1923, έκτισαν σπίτια πέτρινα, διώροφα, με πολλά δωμάτια και ανέσεις για την εποχή. Τα σπίτια των

²⁰ Ι.Φ. Καζταρίδης, ό.π., σ. 225.

²¹ Δάσιου Όλγα, "Η Εκπαίδευση στον καζά Κατερίνης κατά τον τελευταίο αιώνα της τουρκοκρατίας," στο συλλογικό τόμο της Εταιρείας Πιέριων Μελετών, *Η Πιερία στα Βυζαντινά και Νεότερα Χρόνια*, εκδ Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1997, σσ. 385-413.

²² Μάριος Νικολινάκος, *Μελέτες πάνω στον ελληνικό καπιταλισμό*. Εκδ., Νέα Σύνορα Αθήνα 1976 σσ. 17-18.

²³ Παρθενίου Βαρδάκα, Επισκόπου Κίτρους, *Περιγραφή κυρίως εννέα ετών τουρκοκρατίας της περιφέρειας Επισκοπής Κίτρους, από του 1903-1912*, Αθήναι 1918, σ.70.

μουσουλμάνων ήταν διώροφα κτισμένα με πέτρα. Όλα τα σπίτια (Χριστιανών και Μουσουλμάνων) είχαν αυλές και σχεδόν όλα εξωτερικούς φούρνους, ενώ σε κάθε γειτονιά υπήρχε πηγάδι. Διέθεταν επίσης χώρους, για αποθήκευση αγροτικών προϊόντων, τροφίμων και ζωοτροφών, για σταυλισμό (αχούρια) για τα βοοειδή και τα άλογα και μαντριά για τα αιγοπρόβατα, καθώς και κήπους για την καλλιέργεια λαχανικών.

Οικία Κρουσταλλόπουλου (ντόπιου) κτισμένη το 1918
(Το 2011 έγινε ανακαίνιση του επάνω ορόφου)

Οικία Νικολάου Σπάστρα (ντόπιου) κτισμένη το 1924

Οικία Κυριακόπουλου (ντόπιου) κτισμένη το 1924

Οικία Γεώργιου Μυλοβιανού (ντόπιου) κτισμένη το 1926
Φωτογραφία οικογένειας Γεωργίου Μυλοβιανού.

Μουσουλμανική οικία που δόθηκε το 1923 στον Δημήτριο Τσακίρη (πρόσφυγα από το Σκόπελο)

Στο χωριό υπήρχαν δύο χάνια, σύμφωνα με μαρτυρίες κατοίκων. Εκεί διέμεναν ταξιδιώτες, έμποροι και περιηγητές και κρατικοί υπάλληλοι. Το ένα βρισκόταν εκεί όπου σήμερα είναι το κέντρο του χωριού και το άλλο δίπλα στον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό. Υπεύθυνος ήταν ο Χα(ν)ιτζής. "Αν συλλαμβανόταν να κερδοσκοπεί του έκοβαν τα αφτιά και τα κάρφωναν στην πύλη του χανίου για στολίδι."²⁴ Η παρουσία δύο χανιών στο χωριό υποστηρίζει την άποψη που θέλει το χωριό να αποτελεί καθόλη τη συγκεκριμένη περίοδο οδικό κόμβο με εμπορική αλλά και στρατηγική σημασία, και βεβαίως τόπο προσωρινής στάθμευσης ανθρώπων, ζώων και αγαθών.

²⁴ Κυριάκος Σιμόπουλος. *Ξένοι Ταξιδιώτες στην Ελλάδα*. τόμος 3^{ος} εκδ. Στάχυ Αθήνα 1994, σ. 479.

Παλιά οικία του Κωνσταντίνου Πετσίδη

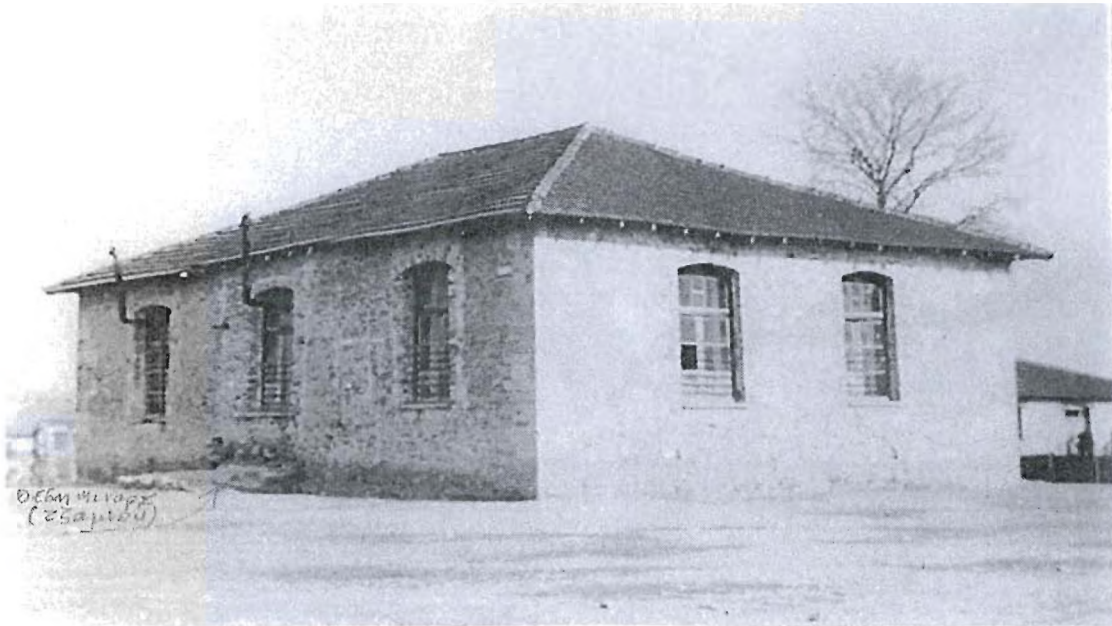
Πρόκειται για το ένα από τα δύο χάνια, αυτό στο κέντρο του χωριού. Στη μεσαία πόρτα του κάτω ορόφου ήταν το χάνι, το υπόλοιπο σπίτι χτίστηκε μετά 1926. Στον κάτω όροφο, κάποια χρόνια αργότερα, ο Κωνσταντίνος Πετσίδης άνοιξε το πρώτο εφημεριδοπωλείο του Αιγινίου.

Φωτογραφία οικογένειας Κωνσταντίνου Πετσίδη

Οι πληροφορίες που έχω υπόψη μου δεν αναφέρουν τη μόνιμη παρουσία γιατρού στο χωριό, κάτι σύνηθες για την εποχή εκείνη, γιατί γιατρούς έβρισκε κανείς σχεδόν αποκλειστικά στις πόλεις και η ύπαιθρος αντιμετώπιζε τις διάφορες νόσους με τη συνδρομή εμπειρικών γιατρών. Γνωρίζουμε όμως ότι κατά καιρούς έρχονταν στο χωριό γιατροί, αναγγέλλοντας την άφιξή τους οι ίδιοι σαν τουςπραματευτάδες ή κάποιος κοινοτικός υπάλληλος (ντελάλης). Η σημαντικότερη αρρώστια, που χτύπησε την Πιερία σπέρνοντας το θάνατο σε πολλά χωριά, ανάμεσά τους και το Λιμπάνοβο, ήταν η πανούκλα. Τα πιο καταστροφικά χρόνια για την περιοχή ήταν από το 1713 ως το 1782.²⁵

Η εκτέλεση των θρησκευτικών λειτουργικών καθηκόντων, γάμοι, βαφτίσεις, κηδείες, γινόταν στους δύο ναούς Αποστόλου Πέτρου και Παύλου και Αγίου Αθανασίου για τη χριστιανική κοινότητα του χωριού-κάτι από το οποίο συνάγεται η παρουσία δύο ιερέων στο χωριό- και στο Τζαμί για τη μουσουλμανική. Το Τζαμί σταμάτησε να λειτουργεί ως λατρευτικός χώρος το 1923, όταν η μουσουλμανική κοινότητα εγκατέλειψε οριστικά το χωριό. Ορισμένοι κάτοικοι μάλιστα ισχυρίζονται ότι, ο χότζας ήταν από τους τελευταίους που έφυγε και μετά από αυτό, οι κάτοικοι του χωριού γκρέμισαν τον μιναρέ, κατεзоχήν σύμβολο του Ισλάμ. Η παρουσία χότζα στο χωριό οδηγεί στην βάσιμη υπόθεση ότι στο χωριό λειτουργούσε πρωτοβάθμιο θρησκευτικό μουσουλμανικό σχολείο.

²⁵ Αλέκος Αγγελίδης, *Αναδρομή στην ιστορία της Μακεδονίας*, εκδ. ΜΑΤΙ, σ. 205.

Τζαμί
Φωτογραφία οικογένειας Χαράλαμους Δ. Παρασκευά.

2) Το Λιμπάνοβο κατά την Επανάσταση του 1821 και το "αλυτρωτικό" κίνημα του 1878.

Κατά την επανάσταση του 1821, το Λιμπάνοβο συμμετέχει με ενόπλους στα σώματα των "Ολυμπίων" καπετάνιων Νικολάου Διαμαντή και Νικολάου Κασομούλη. Ωστόσο, το πεδινό της θέσης του και η παντελής έλλειψη οχυρώσεων, σε συνδυασμό με την έλλειψη οργάνωσης και πολεμοφοδίων θα οδηγήσουν σύντομα στην, μετά από μικρή αντίσταση, υποταγή του και την επακόλουθη ολοσχερή καταστροφή του. Έτσι, μετά την ολοκληρωτική υποταγή και τη καταστολή της επαναστατικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας, το Λιμπάνοβο(Αιγίνιο)δεν θα συμμετάσχει στην Ελληνική Επανάσταση -η οποία άλλωστε είχε περιοριστεί από τα τέλη του 1821 στις νότιες επαρχίες, της Πελοποννήσου, της Στερεάς, σε ορισμένες περιοχές της Ηπείρου και σε αριθμό νησιών του Αιγαίου. Στη συνέχεια λόγω της στρατηγικής θέσης του χωριού, οι Οθωμανοί θα εγκαταστήσουν μόνιμη φρουρά για την ελεύθερη μετακίνηση στο μεγάλο ανατολικό οδικό άξονα που οδηγούσε στρατεύματα, τρόφιμα και πολεμοφόδια στα θέατρα μαχών της Ανατολικής Στερεάς και της Πελοποννήσου. Έτσι, η μόνιμη παρουσία στρατιωτικού σώματος θα μηδενίσει τις αντικειμενικές ελάχιστες δυνατότητες για οποιαδήποτε επαναστατική δραστηριότητα.

Μετά το τέλος των εχθροπραξιών και την ίδρυση ελληνικού κράτους με βόρεια σύνορα τη γραμμή Κόλπου Βόλου - Κόλπου Άρτας, το Λιμπάνοβο, βεβαίως, θα τεθεί εκτός της επικράτειας του νέου κράτους και θα εξακολουθήσει να αποτελεί οθωμανικό έδαφος.

Περισσότερες πληροφορίες έχουμε για τη συμμετοχή του χωριού στο "αλυτρωτικό" κίνημα του 1878. Το κίνημα, γνωστό και ως "Μακεδονική Επανάσταση" εκδηλώθηκε με την υποστήριξη του Ελληνικού Βασιλείου, ως αντίδραση στις αποφάσεις της Συνθήκης του Αγίου Στεφάνου που όριζε τη δημιουργία ευρύτατου βουλγαρικού κράτους εκχωρώντας σχεδόν όλη τη μακεδονική επικράτεια σε μία αυτόνομη Βουλγαρική Ηγεμονία. Οι κάτοικοι του Λιμπάνοβου παίρνουν μέρος στην Επανάσταση του Ολύμπου και της Χαλκιδικής, κάτι από το οποίο συνάγεται ότι ο πληθυσμός ήταν "ελληνοφρονών" -τουλάχιστον ένα σημαντικό μέρος του- και είχε επηρεασθεί από την Ελληνική Μεγάλη Ιδέα.

Συγκεκριμένα, στην περιοχή της Πιερίας την εξέγερση είχε προετοιμάσει ο επίσκοπος Κίτρους Νικόλαος Λούσης, ένας δραστήριος ιεράρχης "[ο οποίος] μεταμορφώνεται σιγά σιγά σε εθνεγέρτη με εμφανή τα χαρακτηριστικά ενός Κοσμά Αιτωλού, ενός Παπαφλέσσα, ενός Γερμανού Καραβαγγέλη..."²⁶ μαζί με "λήσταρχους" της περιοχής όπως, ο οπλαρχηγός του Ολύμπου Βαγγέλης Χοστέβας. Ο ίδιος είχε μύσει στο Λιμπάνοβο τον Γιάννο Παπαργυρίου και τον μουχτάρη (κοινοτάρχη) του χωριού. Ωστόσο, όπως συνέβη και κατά την επανάσταση του 1821, το πεδινό και ανοχύρωτο χωριό δεν μπορεί να συμμετάσχει ενεργά στην εξέγερση. Σύντομα, καταλαμβάνεται από τα οθωμανικά σώματα και οι κάτοικοί του καταφεύγουν προσωρινά στην ασφάλεια των γύρω βουνών.

Οι Οθωμανοί χρησιμοποιούν το Λιμπάνοβο -το οποίο λειτούργησε και ως τόπος καταφυγής και συγκέντρωσης διαφόρων Μουσουλμάνων που είχαν εγκαταλείψει τα χωριά τους για λόγους ασφαλείας- ως ορμητήριο κατά των 700 περίπου επαναστατών που είχαν συγκεντρωθεί στην κωμόπολη του Κολινδρού υπό τον επίσκοπο Κίτρους (20 Φεβρουαρίου 1878) για να αποκρούσουν την επίθεση οθωμανικών δυνάμεων υπό τον Ασάφ Πασά. Οι επαναστάτες του Κολινδρού, μη μπορώντας να αντιπαρατεθούν στις ισχυρές οθωμανικές δυνάμεις εγκαταλείπουν το χωριό μαζί με ένα μέρος ντόπιων. Ωστόσο ορισμένοι πρόκριτοι άλλαξαν γνώμη, παρέμειναν στο χωριό, πείθοντας και ένα μεγάλο μέρος των ντόπιων να παραμείνει. Στις 27 Φεβρουαρίου μάλιστα, έστειλαν αντιπροσωπία στο Λιμπάνοβο:

²⁶ Ευάγγελος Κωφός, " Ο Επίσκοπος Κίτρους Νικόλαος και η Επανάσταση του 1878: Τα Ανέκδοτα Απομνημονεύματά του", (Διάλεξη - ανακοίνωση στην Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών <23 Μαρτίου 1978>, σ.201 http://media.ems.gr/ekdoseis/makedonika/makedonika_20/ekd_pemk_20_Kofos.pdf

"Προσκαλούντες τους Τούρκους και λέγοντες παρεπίσθησαν και εβιάσθησαν υπό του αρχιερέως αυτών και των κλεφτών."²⁷ Η δήλωση υποταγής και νομιμοφροσύνης, ωστόσο, δεν έπεισε τον Ασάφ Πασά, ο οποίος ολοκλήρωσε νικηφόρα τις στρατιωτικές επιχειρήσεις καταστρέφοντας τον Κολινδρό.²⁸

Από την επιστολή με Αριθ. 172, ΑΥΚ/Κ.Υ.- ΙΙΙ, του Έλληνα πρόξενου στη Θεσσαλονίκη Κωνσταντίνου Βατικιώτη προς τον άμεσο προϊστάμενό του, Ανδρέα Γ. Κουντουριώτη, πρέσβη της Ελλάδος στην Υψηλή Πύλη, με ημερομηνία 26 Φεβρουαρίου του 1878, προκύπτει ότι, οι κάτοικοι των χωριών αυτών, δεν κινδύνευαν μόνον από την επίσημη οθωμανική στρατιωτική δύναμη που εστάλη για να καταπνίξει τις εξεγέρσεις στην Πιερία, αλλά και από διάφορες άλλες άτακτες μουσουλμανικές πληθυσμιακές ομάδες που κατοικούσαν στην περιοχή και είχαν - όπως αναφέραμε- καταφύγει. Ο Βατικιώτης, σε ένα σημείο της επιστολής του, προς τον Κουντουριώτη αναφέρει: "Εάν δ' ως είναι πιθανόν οι εναπομείναντες επαναστάται τραπώσιν εκ Κολινδρού εις τα όρη, φόβος υπάρχει μήπως τα χωρία ταύτα κακοποιηθώσιν υπό τε των Κιρκάσιων της Τόχοβας και των ένεκα της εξεγέρσεως των κατοίκων πανταχόθεν καταδιωχθέντων Γκέγκιδων και Τουρκαλβανών Συμπασάδων και Σεϊμένιδων, οίτινες αναθαρρήσαντες συγκεντρώνονται πολυάριθμοι εις το Λιμπάνοβον."²⁹

²⁷ Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος, *Ιστορία του Βόρειου Ελληνισμού. Μακεδονία*, εκδ. Αδερφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 229 // Στέφανου Παπαδόπουλου, *Οι Επαναστάσεις του 1854 και του 1878 στη Μακεδονία*, Μακεδονική Λαϊκή Βιβλιοθήκη, Δημοσιεύματα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1970, σ. 88

²⁸ Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος, *Επίτομη Ιστορία της Μακεδονίας, Τουρκοκρατία*, εκδ. Αδερφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 160. // Ευάγγελου Κωφού, *Η επανάσταση της Μακεδονίας κατά το έτος 1878. Ανέκδοτα Προξενικά έγγραφα μετά συντόμου ιστορικής επισκοπήσεως*, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 102

²⁹ Κωνσταντίνος Βακαλόπουλος, *Επίτομη Ιστορία της Μακεδονίας, Τουρκοκρατία*, εκδ. Αδερφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 160

3) Ο Μακεδονικός Αγώνας.

Στις αγροτικές περιοχές της Μακεδονίας, η ίδρυση, το 1870, αυτόνομης βουλγαρικής Εκκλησίας (Βουλγαρική Εξαρχία), και η επακόλουθη συστηματική προσηλυτιστική δραστηριότητα της κατάφερε να κλονίσει την έως τότε κυρίαρχη επιρροή και πρωτοκαθεδρία του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Η Ελλάδα μπαίνει στα μακεδονικά δρώμενα, στέλνοντας αντάρτικα σώματα στη Μακεδονία υπό την καθοδήγηση του "Μακεδονικού Κομιτάτου" που συγκροτήθηκε στην Αθήνα το 1903.³⁰

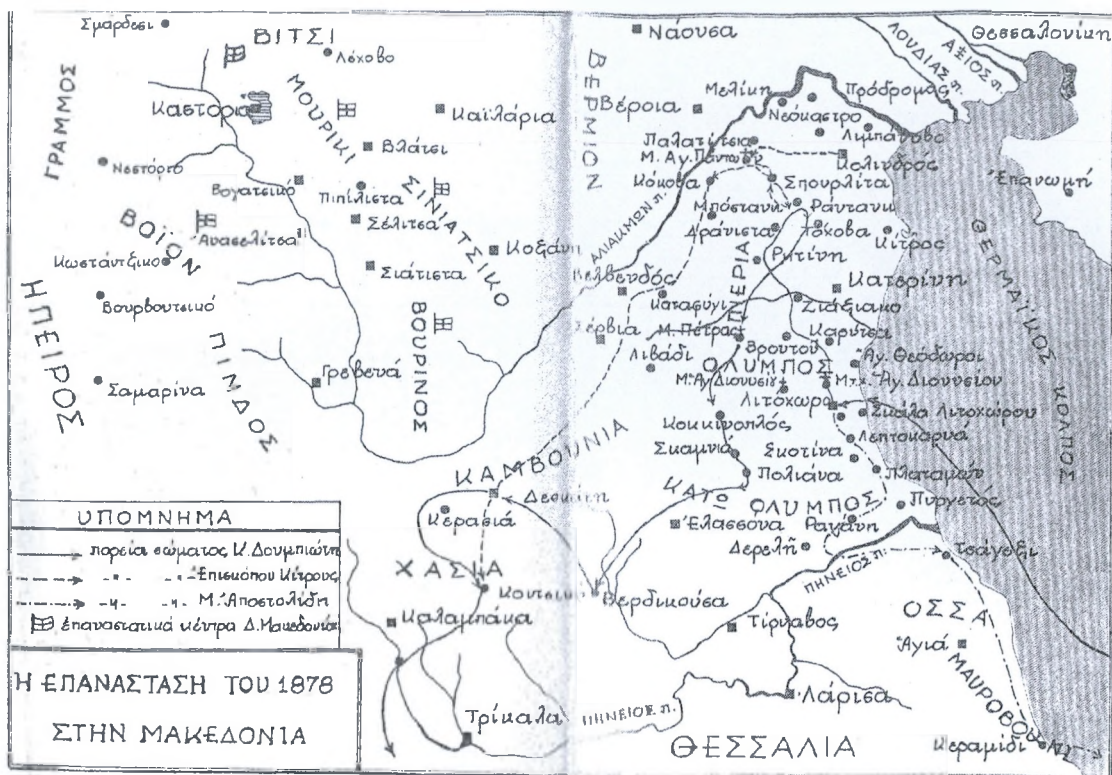
Μετά το θάνατο του Παύλου Μελά στις 12 Οκτωβρίου του 1904, ο αγώνας εναντίον των Βουλγάρων θα πάρει εντονότερη μορφή.³¹ Με ενέργειες του Επισκόπου Κίτρους Παρθενίου (Περικλή) Βαρδάκα (1904-1933) οργανώνεται εθνική επιτροπή για τον καλύτερο συντονισμό των ελληνικών αντάρτικων ομάδων που δρούσαν στην περιοχή. Οι χωρικοί του Λιμπάνοβου, συμμετείχαν στο κίνημα ως οδηγοί αφού γνώριζαν καλύτερα την περιοχή· παραλάμβαναν τα αντάρτικα σώματα, που προέρχονταν από τη νότια Ελλάδα από τις εκβολές του Αλιάκμονα (όπου τους έβγαζαν με βάρκες ελληνικά πλοία) και τους οδηγούσαν στα βουνά και στο βάλτο. Επίσης, διοχέτευαν όπλα και εφόδια τους μακεδονομάχους αγωνιστές. Περαιτέρω, σημαντική ήταν η συνεισφορά τους στην περίθαλψη και μεταφορά τραυματιών.³² Σύμφωνα με μαρτυρίες κατοίκων, όταν ο κίνδυνος της σερβικής και της βουλγαρικής προπαγάνδας είχε εξαλειφθεί, ο καπετάνιος του Λιμπάνοβου Θανάσης Μακρής πολέμησε με την ομάδα του στο πλευρό άλλων "ελληνοφρόνων" καπετάνιων.

³⁰ Χρήστος Χατζηιωσήφ, *Ιστορία της Ελλάδας του 20^{ου} αιώνα 1900- 1922, οι απαρχές*, εκδ, Βιβλιόραμα, Τόμος

Α΄ Μέρος 2^ο, σσ. 112,113,114

³¹ Γ.Α. Ράπτη, *Η Ιστορία της Πιερίας*, Εκδοτική Όλυμπος Γ.Α Ράπτη, σ. 148.

³² Ιωάννα Ζωγράφου, *Αιγίνιο, Χθες – Σήμερα* Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2006, σ. 21.

Η επανάσταση του 1878 στη Μακεδονία³³

³³ Στέφανου Ι. Παπαδόπουλου, Οι επαναστάσεις του 1854 και του 1878 στη Μακεδονία. Μακεδονική Λαϊκή Βιβλιοθήκη. Δημοσιεύματα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1970.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ενσωμάτωση στο ελληνικό κράτος και η εγκατάσταση των προσφύγων.

Στις 17 Οκτωβρίου 1912 το χωριό και όλη η ευρύτερη περιοχή καταλαμβάνεται, μετά από σφοδρές μάχες, στις οποίες συμμετέχουν και ντόπιοι εθελοντές που γνώριζαν την περιοχή, από τις δυνάμεις της 7^{ης} Μεραρχίας του ελληνικού στρατού, που την συγκροτούσαν το 19^ο, 20^ο, και 21^ο σύνταγμα πεζικού. Διοικητής της Μεραρχίας ήταν ο συνταγματάρχης Κλεομένης Κλεομένης (ή Κλεομένους).³⁴ Οι ανοργάνωτες οθωμανικές δυνάμεις εγκατέλειψαν την περιοχή της Πιερίας και κατευθύνθηκαν μέσω Λιμπανόβου, Μυλοβού, Νησελίου και Γιδά προς τα Γιαννιτσά και τη Θεσσαλονίκη³⁵. Έτσι, το χωριό ενσωματώθηκε στο Ελληνικό Βασίλειο.

Κατά την πρώτη επίσημη απογραφή που διενήργησε η Ελληνική Διοίκηση το 1913 το Λιμπάνοβο κατοικούταν από 404 χριστιανούς κατοίκους (183 άρρενες και 221 θήλεις) και 282 μουσουλμάνους (151 άρρενες και 131 θήλεις).³⁶ Σε στατιστικό πίνακα μωαμεθανικών σχολείων της Κατερίνης, συνημμένο σε έκθεση του επιτρόπου Κατερίνης προς το νομάρχη Θεσσαλονίκης, ο επιθεωρητής δημοτικών σχολείων αναφέρει ότι, στις 12-04-1914 κατά το σχολικό έτος 1913-1914 λειτούργησε στο Λιμπάνοβο μονοτάξιο σχολείο για Οθωμανούς με 37 μαθητές³⁷. Από το παραπάνω έγγραφο συνάγεται ότι η κατάκτηση του χωριού από τις ελληνικές δυνάμεις δεν συνοδεύτηκε από την εκκένωση του μουσουλμανικού πληθυσμού, ο οποίος εξακολούθησε να διαμένει στο Λιμπάνοβο

Από το 1912 ως το 1914 άρχισαν να καταφθάνουν στο χωριό οι πρώτοι πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη, αλλάζοντας προσωρινά τις εθντικές ισορροπίες και αυξάνοντας το γενικό πληθυσμό του χωριού. Ωστόσο, πολύ σύντομα - το αργότερο έως το 1918- οι περισσότεροι από αυτούς επέστρεψαν στις πατρίδες

³⁴ Αλέκος Αγγελίδης, *Αναδρομή στην ιστορία της Μακεδονίας*, εκδόσεις ΜΑΤΙ, σελ 295 // Γ. Χιονίδης, *Η Απελευθέρωση της Κατερίνης από τον Τουρκικό Ζυγό*. Εισήγηση σε Επιστημονικό Συνέδριο, Κατερίνη, σ. 94 // Γιάννης Δ. Μοσχόπουλος, *Ρουμλουκιώτικα Σημειώματα. 1989-1995*, τόμος 2^{ος}, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 86 // ΓΕΣ. *Ο ελληνικός στρατός κατά τους Βαλκανικούς πολέμους 1912/1913*, Πολεμικό Παράρτημα, αριθμός 544, Αθήνα 1940.

³⁵ Μοσχόπουλος, ό.π, σ.86

³⁶ Γιάννης Καζταρίδης, *Κατερίνη, Από την μικρή κόμη στην πολύτροπη πόλη*, εκδ. Μάτι, Κατερίνη 2006, σ. 92.

³⁷ *Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας*, Γεν. Διοίκηση Μακεδονίας ΦΑΚ, αρ. .52.

τους. Ως λόγος για την επιστροφή των προσφύγων στις πατρίδες τους θα πρέπει να θεωρηθεί η ευνοϊκή για την ελληνική πλευρά πορεία των πραγμάτων στη Βαλκανική. Την ίδια χρονιά, το χωριό, σύμφωνα με το *ΒΔ 28-6-1918 ΦΕΚ 152/18 Τεύχος Α'* γίνεται επισήμως Κοινότητα.

Το 1916 έγινε στο χωριό η ένωση των σιδηροδρομικών γραμμών, των ελληνικών με τους αντίστοιχους ευρωπαϊκούς. Κατά την ένωση των γραμμών συντελέστηκε τελετή στην οποία παρέστησαν πέραν των άλλων υψηλών επισήμων της εποχής και ο βασιλιάς Κωνσταντίνος³⁸.

Παλιός Σιδηροδρομικός Σταθμός

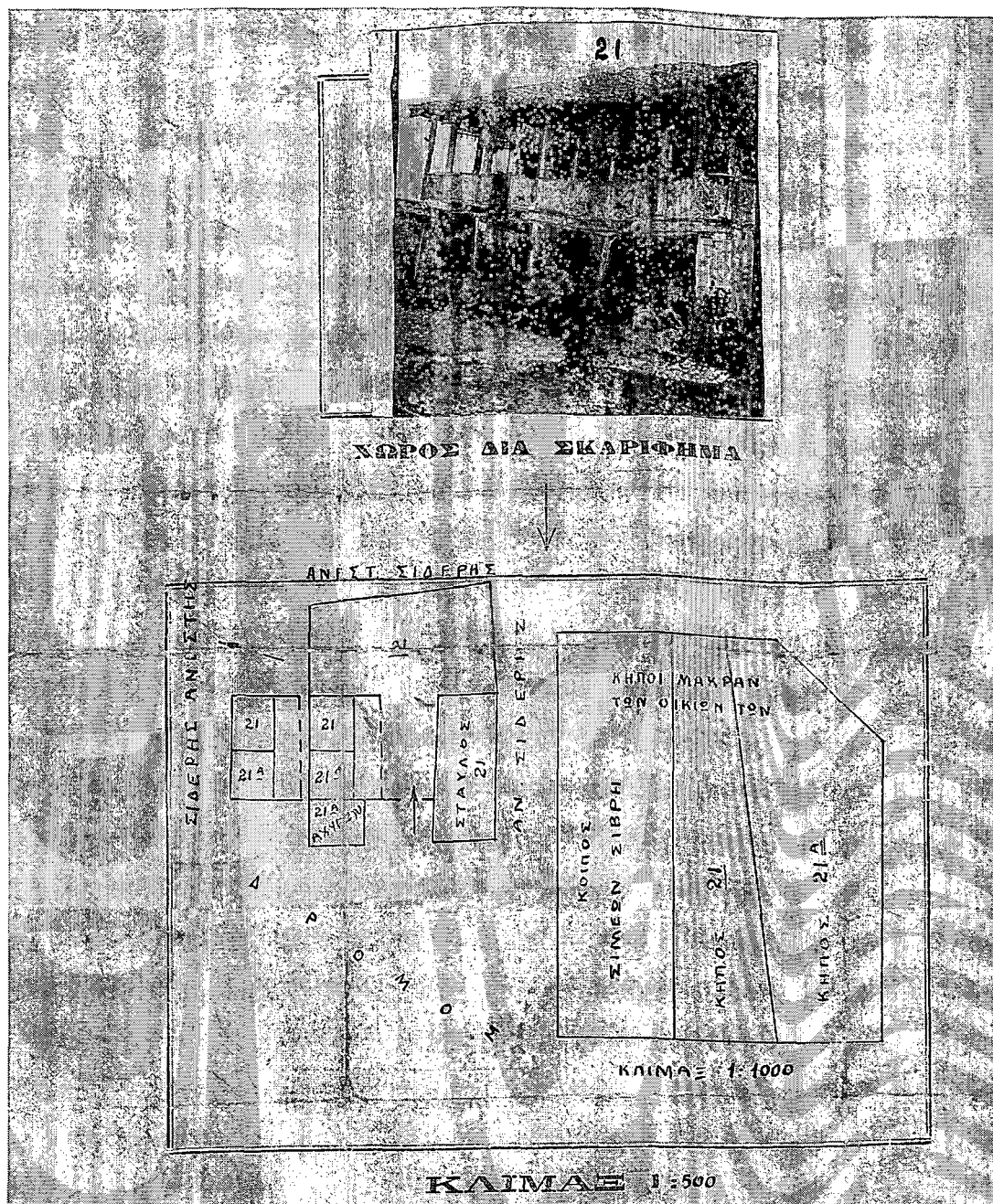
1.1) Η άφιξη και η εγκατάσταση των προσφύγων

Το 1922-1923, μετά την απώλεια της Ανατολικής Θράκης (η οποία είχε δοθεί στην Ελλάδα με τη Συνθήκη των Σεβρών και επανήλθε οριστικά στην Τουρκία το 1923 με τη Συνθήκη της Λοζάνης) οι πρόσφυγες του 1912 που επανέκαμψαν στις πατρίδες τους ως το 1918, πήραν και πάλι στο δρόμο της προσφυγιάς και επανήλθαν - οριστικά αυτήν τη φορά- στο Λιμπάνοβο· εκεί εγκαταστάθηκαν πρόχειρα στον υπάρχοντα οικισμό. Το 1923 η μουσουλμανική κοινότητα εγκατέλειψε το χωριό. Μετά την αποχώρηση της, οι πρόσφυγες, με ευθύνη της Επιτροπής Αποκαταστάσεως

³⁸ Παρθενίου Επισκόπου Κίτρους, *Περιγραφή Επισκοπικής Περιφέρειας Κίτρους επί Τουρκοκρατίας*, από του 1903-1912, Αθήναι 1918, σ.70

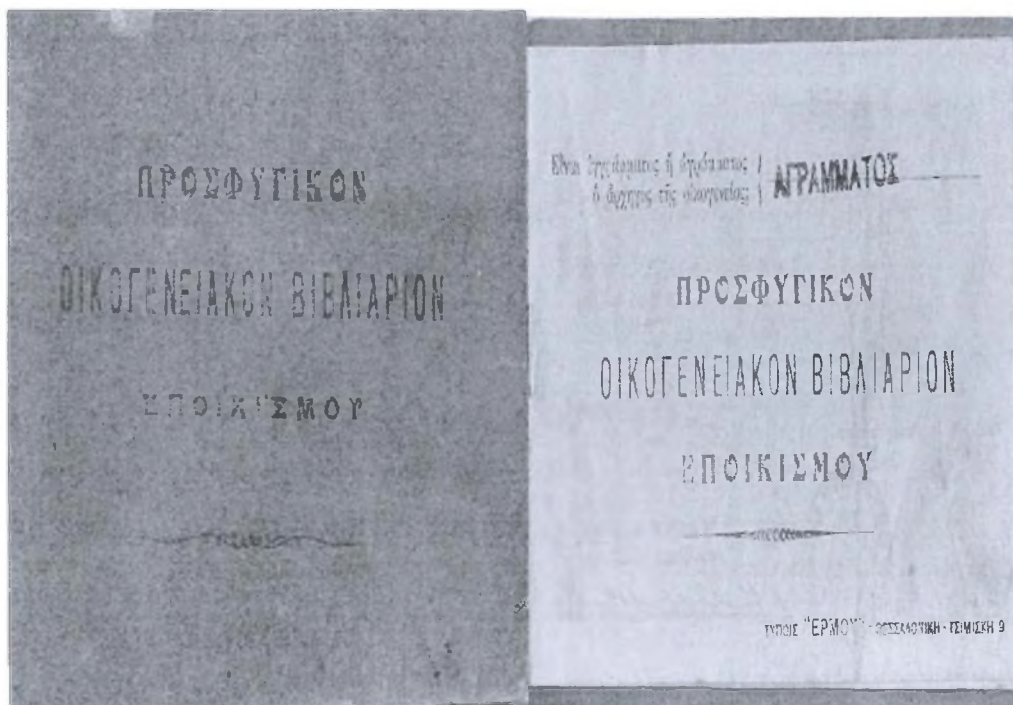
[illegible]

26

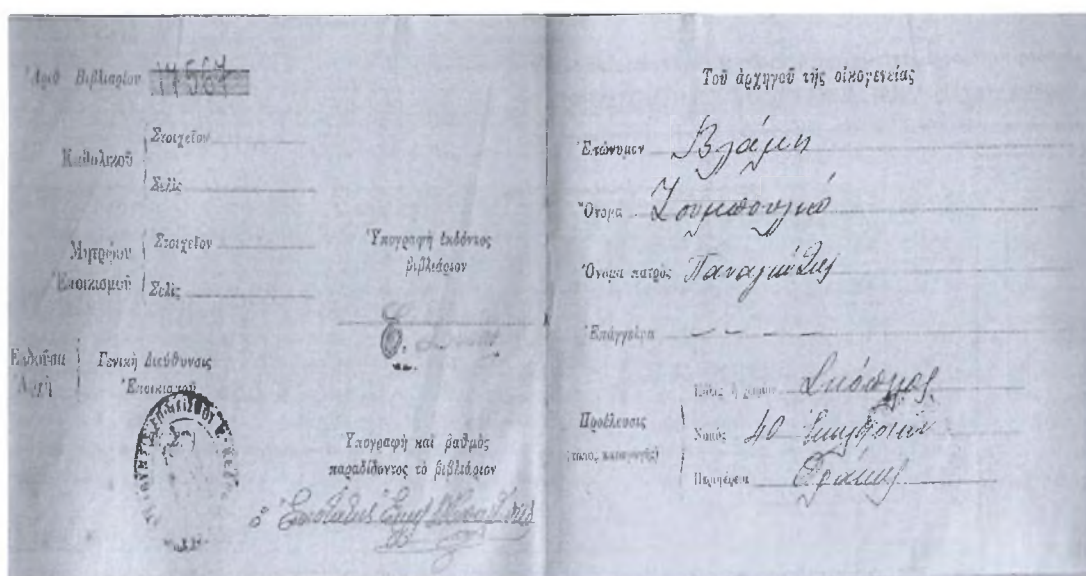
Πρωτόκολλο Εκτιμήσεως και Παραδόσεως οικήματος
(πίσω όψη εγγράφου) Αρχείο Κυριάκου Βλανίδη

Στις οικογένειες που έφθαναν στο χωριό η ΕΑΠ εξέδιδε το «Προσφυγικό Οικογενειακό Βιβλιάριο Εποικισμού», όπου καταγράφονταν τα μέλη της οικογένειας, ο τόπος καταγωγής, ο τόπος εγκατάστασης, και στη συνέχεια καταγράφονταν η χρέωση των ειδών εποικισμού.

Προσφυγικό Βιβλιάριο (εξώφυλλο)
Αρχείο Κυριάκου Βλανίδη

Εσωτερικό βιβλιαρίου

Εσωτερικό Βιβλιαρίου
Αρχείο Κυριάκου Βλανίδη

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ			
Α/Α	Όνοματεπώνυμο	Ηλικία	Σημειώσεις
1	Λουκάσιος Βλαβίτης	38	Αρσενικό
2	Βασίλειος Βλαβίτης	14	Νέος
3	Αθανάσιος	11	SS
4	Ανδρέας	8	SS
5	Ευαγγελία Αγγελίδου	40	Θεοτόκος
6			
7			
8			

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ τῆ 30-5-923	Παραρτηρὴ
Εἰς συντομασμένον ὑποδομηθεὺς	Ναυτοῦ
(Υπορ. Υπαίτιον)	
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΙΣ τῆ	6. Δεκέμβριος
Εἰς συντομασμένον	Υποδομηθεὺς
Δυναμὶς τῆς ἐπ' ἀρσθ.	Διαταγῆς
(Υπορ. Υπαίτιον)	
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ τῆ	
Εἰς συντομασμένον	Υποδομηθεὺς
Δυναμὶς τῆς ἐπ' ἀρσθ.	Διαταγῆς
(Υπορ. Υπαίτιον)	
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΙΣ τῆ	
Εἰς συντομασμένον	Υποδομηθεὺς
Δυναμὶς τῆς ἐπ' ἀρσθ.	Διαταγῆς
(Υπορ. Υπαίτιον)	
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ τῆ	
Εἰς συντομασμένον	Υποδομηθεὺς
Δυναμὶς τῆς ἐπ' ἀρσθ.	Διαταγῆς
(Υπορ. Υπαίτιον)	

Εσωτερικό Βιβλιαρίου
 Αρχεῖο Κυριάκου Βλανιδῆ

ΧΡΕΩΣΕΙΣ (ἀπὸν ἑσόδων)			
Χρεώσιμος	Ἡμέρ.	ἔτος	Ποσὶς
Παύλος	30	923	85 οὐ αἶμα
			8 " φρενὶ
			8 " θανάτῳ
			56 " ἀρσθόσθῳ
			10 " ποδὶ
			14 " φρενὶ
			10 " ἀρσθ.
Βλαβίτης	17	"	15 οὐ καὶ
"	20	"	5 " καὶ
"	"	"	100 οὐ καὶ
Βλαβίτης	5	"	26 οὐ αἶμα

Χρεώσιμος	Ἡμέρ.	ἔτος	Ποσὶς
Παύλος	30	923	85 οὐ αἶμα
			8 " φρενὶ
			8 " θανάτῳ
			56 " ἀρσθόσθῳ
			10 " ποδὶ
			14 " φρενὶ
			10 " ἀρσθ.
Βλαβίτης	17	"	15 οὐ καὶ
"	20	"	5 " καὶ
"	"	"	100 οὐ καὶ
Βλαβίτης	5	"	26 οὐ αἶμα

Εσωτερικό Βιβλιαρίου
 Αρχεῖο Κυριάκου Βλανιδῆ

Όταν η μουσουλμανική κοινότητα εγκατέλειψε το χωριό, το Τζαμί που βρισκόταν στο κέντρο του χωριού, άρχισε να λειτουργεί ως σχολείο για τα παιδιά των ντόπιων και προσφύγων της Ανατολικής Θράκης ως το 1956.

**Μαθητές και οι δάσκαλοί τους μπροστά από το τζαμί που λειτούργησε από το 1923 ως σχολείο.
Οι δάσκαλοι από αριστερά: Άγνωστος, Αικατερίνη Βλαχοστεργίου-Κιοσσέ, Κωνσταντίνος Μουρουζίκας με τη σύζυγό του, Κούλα και η Φρόσω Παρασκευά.
*Φωτογραφία οικογένειας Αποστόλου Κιοσσέ***

Το δεύτερο κύμα προσφύγων, αυτή τη φορά από την Ανατολική Ρωμυλία, εγκαταστάθηκε στο Λιμπάνοβο από το 1924 έως το 1926. Οι κάτοικοι του Καβακλή ήρθαν σταδιακά μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα, ενώ οι κάτοικοι της ομώνυμης επαρχίας, από το χωριό Ακ-Μπουνάρ ήρθαν το 1925.

Οι Καβακλιώτες εγκαταστάθηκαν στα νότια του χωριού, δίπλα από τον οικισμό των ντόπιων, όπου τα πρώτα χρόνια ζούσαν σε πρόχειρες κατασκευές, ώσπου να τους δοθούν οικοπέδα και να κτίσουν τα σπίτια τους. Οι Ακμπουναριώτες εγκαταστάθηκαν στα βόρεια του οικισμού. Η ΕΑΠ στην αρχή τους παρείχε αντίσκηνα και λίγα χρόνια αργότερα οικοπέδα με έτοιμα σπίτια. Τα σπίτια ήταν μικρά και είχαν ένα χώρο μακρόστενο μπαίνοντας και δύο δωμάτια.

Οικία Μανώλη Καραστεφούδη
(Ένα από τα τρία σπίτια του Εποικισμού που υπάρχουν ακόμη σήμερα
στον οικισμό Ακ-Μπουνάρ στο Αιγίνιο)

Από το σημείο αυτό το Αιγίνιο εισέρχεται σε μία νέα, διαφορετική φάση. Από το 1912 και μετά οι ντόπιοι καλούνται να εγκλιματισθούν στη νέα πραγματικότητα που προέκυψε με την ένταξή τους στο Ελληνικό Βασίλειο, ένα πολιτειακό σχήμα με εντελώς διαφορετικούς όρους και όρια από εκείνα της οθωμανικής πολυεθνικής νομιμότητας. Δέκα χρόνια αργότερα, το 1923, το μεικτό χριστιανικό-μουσουλμανικό χωριό αποκαθάρεται από το μουσουλμανικό στοιχείο, ενώ οι χριστιανοί κάτοικοί του, ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής, γλώσσας ή συνείδησης αποκτούν μία νέα εθνική ταυτότητα, την ελληνική, και ορίζονται ως Έλληνες πολίτες.

Κομβικό σημείο στην ιστορία του χωριού και κατ' επέκταση στη ζωή των ντόπιων αποτέλεσε η εγκατάσταση των προσφύγων. Οι ντόπιοι κάτοικοι ήταν αριθμητικά λιγότεροι από το σύνολο των προσφύγων. Οι πρόσφυγες ήρθαν από διαφορετικά μέρη, πέρασαν πολλές κακουχίες και αντιξοότητες στο δρόμο της προσφυγιάς. Άφησαν πίσω την παλιά τους ζωή και έπρεπε να ξεκινήσουν μια καινούρια που δεν επέλεξαν οι ίδιοι. Από τη συμβίωση ντόπιων και προσφύγων και παρά τις όποιες ομοιότητες που είχαν στον τρόπο ζωής, σκέψης, πεποιθήσεων, εθίμων κτλ προέκυψαν διαφορές που διαμόρφωσαν εν πολλοίς τις βάσεις του μέλλοντος του χωριού.

Η άφιξη τόσο μεγάλου αριθμού προσφύγων τα πρώτα χρόνια επέφερε προβλήματα, όπως ήταν φυσικό, καθώς ήταν πολύ δύσκολο όλος αυτός ο πληθυσμός

να εγκατασταθεί, να επιβιώσει, να οργανωθεί και να μπει σε μια τροχιά καθημερινότητας. Με το πέρασμα του χρόνου, όταν ξεπεράστηκαν αυτά τα σημαντικά προβλήματα, θα μπορούσε κανείς με ασφάλεια να πει, ότι το Αιγίνιο αναπτύχθηκε ταχύτατα.

Χαρακτηριστικό αυτής της ανάπτυξης αποτελεί η πληθυσμιακή έκρηξη που σημειώθηκε μέσα σε μία πενταετία. Συγκεκριμένα κατά το 1923 απογράφηκαν 182 άτομα προσφυγικής προέλευσης, ενώ κατά το 1928 έφτασαν τους 1810³⁹.

Για να κατανοήσουμε πως διαμορφώθηκε η οικονομική, η κοινωνική και η πολιτική ζωή στο Αιγίνιο, πρέπει πρώτα να κάνουμε μια αναδρομή στην ιστορία των προσφύγων: από πού ήρθαν, πώς ήταν τα μέρη τους, ποιες οι ασχολίες και τα έθιμά τους, με τη βοήθεια της βιβλιογραφίας.

Η αναδρομή στην ιστορία των προσφύγων θα ξεκινήσει από τους πρόσφυγες της Ανατολικής Θράκης, διότι χρονολογικά ήταν οι πρώτοι που εγκαταστάθηκαν στο χωριό. Η πλειοψηφία των προσφύγων αυτών κατάγονταν από το χωριό Σκόπελο, ενώ λιγοστές οικογένειες κατάγονταν από τις Σαράντα Εκκλησιές και από το χωριό Τζετώ ή Τσαντώ. Στη συνέχεια, θα γίνει αναφορά στους πρόσφυγες της Ανατολικής Ρωμυλίας και συγκεκριμένα στην κωμόπολη Καβακλή και στο χωριό Ακ-Μπουνάρ.

³⁹ Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή.

1.2) Οι παλιές πατρίδες.

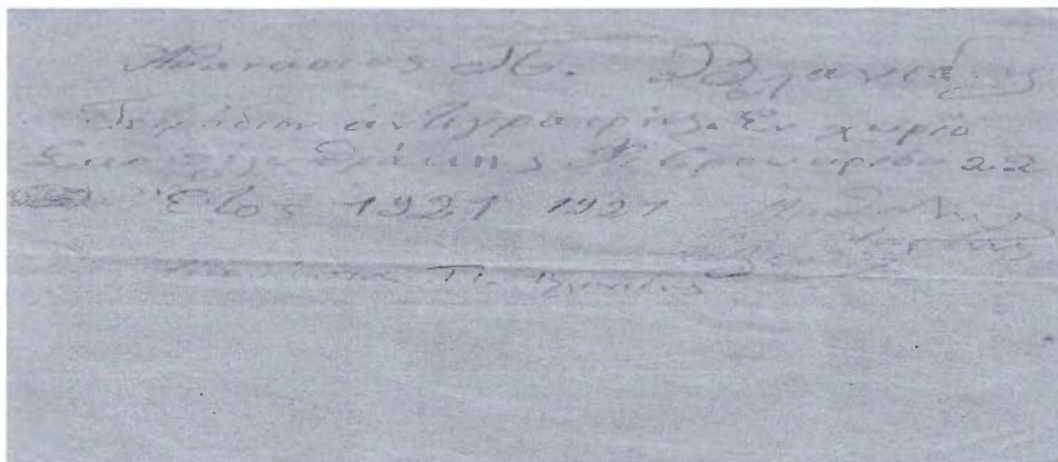
α. Πρόσφυγες Ανατολικής Θράκης

Σκόπελος

Το χωριό (ο) Σκόπελος (Σκούπελος στα Θρακιώτικα) ήταν ορεινό και βρισκόταν 17 χιλιόμετρα βορειοδυτικά των Σαράντα Εκκλησιών. Το χωριό, που το τουρκικό του όνομα είναι Εσκή Πολόζ (Eski Poloz) είχε στα τέλη του 19ου αιώνα περίπου 2.500 κατοίκους, με συντριπτικά πλειοψηφούν το χριστιανικό/ελληνικό στοιχείο.⁴⁰

*"Ανατολικά του χωριού περνούσε ο ποταμός Τεκέ-Ντερέ. Διέθετε οχυρό φρούριο με το όνομα Καλέ, που χτίστηκε από τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο το νεότερο το 1330. Στο φρούριο αυτό βρέθηκαν πολλά αρχαία νομίσματα."*⁴¹ Στις οχτώ αρχαίες εκκλησίες που υπήρχαν γύρω από το Σκόπελο, βρέθηκαν αρχαία αντικείμενα.

Κατά την περίοδο της οθωμανικής αυτοκρατορίας υπαγόταν στην υποδιοίκηση Σαράντα Εκκλησιών του ομώνυμου νομού και είχε 1500 κατοίκους.⁴² Άλλες πηγές ανεβάζουν τον πληθυσμό στα τέλη του 19ου αιώνα στις 2.500. Το χωριό διατηρούσε μεικτό δημοτικό σχολείο με 91 μαθητές, και δύο εκκλησίες: της Αγίας Κυριακής και του Αγίου Γεωργίου. Μάλιστα διασώζεται ακόμα τετράδιο μαθητή λίγο πριν εγκαταλείψει με την οικογένειά του τη Σκόπελο.

Τετράδιο Αντιγραφής Αθανάσιου Βλανίδη
Αρχείο Κυριάκου Βλανίδη

⁴⁰ Ν. Μουτσόπουλος, Κ. Βακαλόπουλος, Αρ. Κεσόπουλος, *Αλησμόνητες Πατρίδες της Θράκης, Ανατολική Θράκη-Κωνσταντινούπολη, Ανατολική Ρωμυλία*, εκδ. Τζιαμπίρης, Πυραμίδα, Θεσ/νίκη σ. 274

⁴¹ Ν. Μουτσόπουλος, Κ. Βακαλόπουλος, Αρ. Κεσόπουλος, *Αλησμόνητες Πατρίδες της Θράκης, Ανατολική Θράκη-Κωνσταντινούπολη, Ανατολική Ρωμυλία*, εκδ. Τζιαμπίρης, Πυραμίδα, Θεσ/νίκη σ. 274// Αχυλλέως Θ. Σαμοθράκη, *Λεξικόν Γεωγραφικόν και Ιστορικόν της Θράκης. Από των Αρχαιοτάτων Χρόνων μέχρι της Αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως 1453*, Εταιρεία Θρακικών Μελετών, β' έκδοση, Αθήνα 1963, σ. 492

⁴² Ο.π. σ. 274

Οι Σκοπελίτες (Σκουπελνοί, σύμφωνα με τη διάλεκτό τους) διακρίνονταν για την ιδιάζουσα διάλεκτό τους, που για τους Μουτσόπουλο, Βακαλόπουλο, και Κεσόπουλο, στο βιβλίο *Αλησμόνητες Πατρίδες*, δικαιολογείται από το γεγονός ότι οι άνθρωποι αυτοί κατάγονταν από το νησί Σκόπελο και τους προγόνους τους, τους μετατόπισε στην περιοχή των Σαράντα Εκκλησιών κάποιος Τούρκος πασάς.

Το χωριό διέθετε δεξαμενές, νερόμυλους, ανεμόμυλους, στέρνες και υδραγωγείο. Οι κάτοικοί του ασχολούνταν με την γεωργία και την κτηνοτροφία. Αν και τα μέσα που διέθεταν ήταν πρωτόγονα, έσπερναν πολλά και από όλα τα δημητριακά και κηπευτικά. Είχαν αμπέλια, καρποφόρα δέντρα και μουριές για σηροτροφία. Για τις γεωργικές τους εργασίες χρησιμοποιούσαν βόδια και βουβάλια.⁴³

Η ζωή τους κυλούσε ήσυχα αλλά πολύ κοπιαστικά. Σηκωνόταν τρεις ώρες πριν φέξει. Ο άντρας φρόντιζε και τάζε τα ζώα στο σταύλο. Η γυναίκα έκανε τον τραχανά και ετοίμαζε το ψωμί που ο άνδρας θα έπαιρνε μαζί του στο χωράφι. Αφού έτρωγαν, ο άνδρας νύχτα ακόμη ξεκινούσε για το χωράφι, που συνήθως ήταν πολύ μακριά. Σ' αυτές τις εργάσιμες ώρες που ξεπερνούσαν τις δεκαοκτώ για τον άνδρα, η γυναίκα εργαζόταν το ίδιο εξαντλητικά στο σπίτι, αφού φρόντιζε τα παιδιά της, που πολλές φορές ήταν 6-7, τα ζώα, ζύμωνε, έπλενε και ύφαινε ρούχα για όλη την οικογένεια.

Οι Σκοπελίτες (Σκουπελνοί) ήταν άνθρωποι βαθιά θρησκευόμενοι και τηρούσαν αυστηρά το ορθόδοξο τελετουργικό. Παρά τις βαριές και πολλές δουλειές, στις γιορτές δεν εργάζονταν, εκτός από τις 4-5 μέρες του θερισμού. Τις άλλες, μόλις ξημέρωνε η Κυριακή ή άλλη επίσημη γιορτή, σταματούσαν από κάθε δουλειά και αφού έβαζαν τα καλά τους, πήγαιναν στην εκκλησία μαζί με τα παιδιά τους.

⁴³ Βεργής Σιβρής, *Μνημόσυνο δια τους προγόνους και συγχωριανούς μου που αναπαύονται στα χώματα του Σκοπέλου και δια ηθικήν τίνα ικανοποιήσιν ανά τη Μακεδονίαν και τη Δυτικήν Θράκην εγκατεστημένων Σκοπελινών, το παρόν εξεπόνισα* Ν.Μάλαρα Θεσσαλονίκης, 1965, σ. 9.

Σκόπελος σήμερα
(από εκδρομή Σκοπελιτών στη Σκόπελο, φωτογραφία οικογένειας Ιωάννη Δένη)

Σαράντα Εκκλησιές

Οι Σαράντα Εκκλησιές (*Kirkkilise*), με σημερινή ονομασία Κίρκ-Λαρελί (*Kirkclareli*) ονομάστηκαν έτσι, γιατί σύμφωνα με τον Θ. Καρζή στο βιβλίο του, *Οι Πατρίδες των Ελλήνων* υπήρχε μεγάλος αριθμός χριστιανικών ναών -παρά το γεγονός ότι υπήρχαν περισσότερα μουσουλμανικά τεμένη.⁴⁴

Κατά την οθωμανική περίοδο, και συγκεκριμένα από το 1363 μέχρι το 1864, οι Σαράντα Εκκλησιές ήταν πρωτεύουσα του ομώνυμου καζά της επαρχίας (σαντζακίου) Αδριανουπόλεως, της γενικής διοίκησης (εγιαλετίου) Αδριανουπόλεως και στη συνέχεια πρωτεύουσα του ομώνυμου καζά της ομώνυμης επαρχίας (σαντζακίου) της γενικής διοίκησης (βιλαετίου) Αδριανουπόλεως -και υπαγόταν εκκλησιαστικά στην μητρόπολη Αδριανουπόλεως. Είχε 18.000 κατοίκους, από τους οποίους οι 10.000 περίπου, ήταν Έλληνες. Διέθετε ελληνικό ημιγυμνάσιο, αρρεναγωγείο, παρθεναγωγείο, και τρία δημοτικά σχολεία⁴⁵.

Οι Σαράντα Εκκλησιές ήταν μια ιδιαίτερα αναπτυγμένη πόλη. Η κτηνοτροφία, η γεωργία και η αμπελουργία αποτελούσαν τα βασικότερα επαγγέλματα των κατοίκων.⁴⁶ Υπήρχαν βέβαια και κάποιοι που ασχολούνταν με το εμπόριο, τη βιομηχανία και διάφορα άλλα αστικά επαγγέλματα.⁴⁷

⁴⁴ Θεόδωρου Καρζή, *Οι Πατρίδες των Ελλήνων, Ανατολική Θράκη-Ανατολική Ρωμυλία*. Γ' Τόμος. Εκδ. Λιβάνη, Ελεύθερος Τύπος. Αθήνα 2002. σ.248.

⁴⁵ Αχιλλέως Θ. Σαμοθράκη, *Λεξικόν Γεωγραφικόν και Ιστορικόν της Θράκης. Από των Αρχαιολόγων Χρόνων μέχρι της Αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως 1453*, Εταιρεία Θρακικών Μελετών, β' έκδοση, Αθήνα 1963, σ.468-469

⁴⁶ Κώστα Γέραγα, *Αναμνήσεις Εκ Θράκης. 1920-1922*. εκδ. Μάτι σ. 33-34.

⁴⁷ Αχιλλέως Θ. Σαμοθράκη, *ο.π.*, σ 469.

Αξιοσημείωτη είναι η σωματειακή δράση που υπήρχε στις Σαράντα Εκκλησιές που παρά τις δυσκολίες, τις δυσμενείς συνθήκες, τις αντιξοότητες, τις απαγορεύσεις και τους ενδοκομματισμούς,⁴⁸ " η αγάπη για τη γνώση και τη σπουδή και η φιλοκαλία και φιλαλληλία των Σαρανταεκκλησιωτών είχαν ως αποτέλεσμα να παράγουν έργα συλλογικής δραστηριότητας , επωφελή για την προκοπή του τόπου. Σημαντικοί σύλλογοι ήταν: ο 'Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Σαράντα Εκκλησιών' (1865), οι ενοριακές αδελφότητες 'Ειρήνη' (1871, 'Ελπίς' (1872) και 'Αγάπη' που διατηρούσε και τετρατάξια αστική σχολή, η αδελφότητα της συντεχνίας των υποδηματοποιών 'Αγάπη' (1871), ο μουσικός σύλλογος Αρίων' (1895), ο γυμναστικός σύλλογος 'Άτλας' και ο δραματικός σύλλογος 'Μένανδρος'.⁴⁹

Τζετώ ή Τσαντώ

Το Τζετώ ή Τσαντώ (σημερινή Çanda) της Ανατολικής Θράκης υπαγόταν διοικητικά στη Σηλυβρία και εκκλησιαστικά στη μητρόπολη της Ηρακλείας και Ραιδεστού. Οι κάτοικοί του ανέρχονταν περίπου στους 3.000 και οι περισσότεροι ασχολούνταν κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία.

"Στο χωριό αυτό που στα τούρκικα σημαίνει σάκοι, ίσως πρέπει να αναζητηθεί το φρούριο των Βυζαντινών Σάκκοι, που αναφέρει ο Ιωάννης Καντακουζηνός, ως ευρισκόμενο κοντά στη Σηλυβρία."⁵⁰

Ο ελληνισμός της Θράκης ζώντας σε μία καταρρέουσα αυτοκρατορία, είχε να αντιμετωπίσει πολλές δυσχέρειες, παρά τις κατά καιρούς ποικίλες παραχωρήσεις και διακηρύξεις, περί σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, περί απρόσκοπτης αυτοδιοικήσεως, ισοπολιτείας και ισονομίας. Η οθωμανική ηγεσία δεν παρείχε τα εχέγγυα ομαλής και ασφαλούς συμβίωσης με τις λοιπές εθνότητες.

Στην εφημερίδα *Αθήναι*, (αρ. φύλλου 165, 4 Απριλίου, σ.2) "καταγγέλλεται ότι το τουρκικό Υπουργείο Εσωτερικών είχε συγκροτήσει στις θρακικές επαρχίες, ειδικές επιτροπές με εκτελεστική εξουσία απεριόριστη, για να περιέρχονται τα θρακικά χωριά, να εκδιώκουν τον ελληνικό-χριστιανικό πληθυσμό και να εγκαθιστούν μουσουλμάνους

⁴⁸ Κυριακή Μαμώνη, *Σύλλογοι Θράκης και Ανατολικής Ρωμυλίας, (1861-1922), Ιστορία και Δράση*, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 67-70

⁴⁹Ο.π, σσ. 67-70.

⁵⁰Μουτσόπουλος, Κ. Βακαλόπουλος, Αρ. Κεσόπουλος, *Αλησμόνητες Πατρίδες της Θράκης, Ανατολική Θράκη-Κωνσταντινούπολη, Ανατολική Ρωμυλία*, εκδ Τζιαμπήρης, Πυραμίδα, Θεσσαλονίκη σ. 276

από τη Βοσνία και τη Μικρά Ασία.⁵¹ Τα κρούσματα αυτά σημειώθηκαν και στην περιφέρεια των Σαράντα Εκκλησιών.

Μετά τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου (10 Αυγούστου 1913), με την οποία σφραγίστηκε το τέλος του Β΄ Βαλκανικού Πολέμου, η Οθωμανική Αυτοκρατορία επανέκτησε την Αδριανούπολη και τμήματα της Ανατολικής Θράκης. Έτσι, μεγάλο μέρος του ελληνικού-χριστιανικού στοιχείου της περιοχής αναγκάστηκε, για λόγους ασφαλείας, να εγκαταλείψει τα σπίτια του και να μετακινηθεί στην Ελλάδα. Οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν σε πολλά μέρη της βόρειας Ελλάδας, όπως Σέρρες, Κιλκίς, Δράμα, Κομοτηνή, σε χωριά της Πιερίας, κ.α.

Στις 10 Αυγούστου 1920 με τη Συνθήκη των Σεβρών, κορυφαία στιγμή στην ιστορία της ελληνικής Μεγάλης Ιδέας, όταν η Ανατολική Θράκη δόθηκε στην Ελλάδα, πολλοί χριστιανοί πρόσφυγες ξαναγύρισαν πίσω στον τόπο τους. Κάποιοι είχαν ήδη επιστρέψει από το 1918. Εκεί προσπάθησαν να ανακτήσουν τους ρυθμούς τους, αλλά δύο χρόνια αργότερα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή και τη Συνθήκη της Λοζάνης που όριζε την ανταλλαγή των πληθυσμών, πήραν το δρόμο της δεύτερης προσφυγιάς, με κára και λιγοστά υπάρχοντα. Πολλοί πέθαναν από αρρώστιες και κακουχίες.

Οι πρόσφυγες διασκορπίστηκαν στη Δυτική Θράκη και τη Μακεδονία και εγκαταστάθηκαν σε διάφορες πόλεις και χωριά, όπως για παράδειγμα στις Σέρρες, στο Κιλκίς, (83 οικογένειες από το Τζετώ εγκαταστάθηκαν στον Ευρωπό)⁵² στη Δράμα, στην Κομοτηνή, σε χωριά της Πιερίας, όπως το Λιμπάνοβο, το Μακρύγυαλο, την Τόχοβα (Σφενδάμη), Λότζανο (Παλιάμπελα) κ.α.

Από το χωριό Σκόπελο εγκαταστάθηκαν στο Λιμπάνοβο 120 οικογένειες⁵³. Από τις Σαράντα Εκκλησιές και το χωριό Τζετώ (Τσαντώ) δεν υπάρχει ακριβής αριθμός εγκατάστασης, πάντως οι οικογένειες ήταν πολύ λιγότερες από αυτές που ήρθαν από το Σκόπελο.

B. Πρόσφυγες Ανατολικής Ρωμυλίας

Καβακλή

Το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας (σήμερα πόλη στο νότιο - ανατολικό μέρος της σημερινής Βουλγαρίας) βρίσκεται σαράντα χιλιόμετρα βορείως της

⁵¹ Κυριακή Μαμώνη, *Σύλλογοι Θράκης και Ανατολικής Ρωμυλίας, (1861-1922), Ιστορία και Δράση, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου*, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 121

⁵² *Επαγγελία Ιεράς Μητρόπολης Γουμένισσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου*. Μηνιαία Έκδοση – Ιούλιος 2011, αρ. φύλλου 206, σ. 3.

⁵³ Ηλίδης Στέφανος, *Μια Ιστορική Αναδρομή στο χρονικό του 1922-1924*, Αιγίνιο 2004, σ. 4

Αδριανούπολης και στις βορειοανατολικές πλαγιές του ορεινού όγκου Σακάρ Πλάνικα μέσα σε κοιλάδα, η οποία περιβάλλεται από λόφους και στο βάθος του ορίζοντα από κατάφυτα βουνά.⁵⁴ Πολύ κοντά στο Καβακλή βρισκόταν η συμβολή των ποταμών Τούντζα και Άρτα, παραποτάμων του Έβρου.⁵⁵ Το όνομα Καβακλή, (Kanak: το δένδρο 'Λεύκη' <Καβάκι>, στα ελληνικά σημαίνει Λευκώνας).⁵⁶ Η σημερινή, βουλγαρική, ονομασία του, 'Τοπόλοφγκραντ' δεν είναι παρά η ακριβής μετάφραση της τουρκικής και σημαίνει: 'Η πόλη με τις Λεύκες'".

Καβακλή Ανατολικής Ρωμυλίας (Τοπόλοφγκραντ)
(Φωτογραφία από internet)

Οι πόλεις που βρίσκονταν πιο κοντά στο Καβακλή ήταν το Μουσταφά-Πασά, το σημερινό Σφίλεγκραντ (σε απόσταση 38 χιλιομέτρων), με οχτώ ελληνικές/χριστιανικές οικογένειες και η Jambol-Υάμπολη (σε απόσταση 55 χιλιομέτρων) με είκοσι χριστιανικές/ελληνικές οικογένειες⁵⁷.

Οι κάτοικοί του περί το 1900 ανέρχονταν στους 10.000 και μαζί με τα έντεκα γύρω χωριά που το περιέβαλλαν προσέγγιζαν τους 24.000. Ήταν το κέντρο ενός ημικύκλιου στο οποίο περιλαμβανόταν αυτά τα έντεκα χωριά με ελληνικό πληθυσμό. Τα χωριά ήταν: "οι Καρυές, Το Μεγάλο και Μικρό Μοναστήρι, το Τσεκούρκι, το Ακ-Μπουνάρ, το Σιναπλί, το Δογάναγλη, το Μεγάλο και Μικρό Βογιατζίκι και το Μουρουντάλι."⁵⁸

Σύμφωνα με την προφορική παράδοση των Καβακλιωτών, παράδοση που κατέγραψαν σε έρευνα που διενήργησαν κατά τη δεκαετία του 1940 για τις προσφυγικές εγκαταστάσεις στην περιοχή της Θεσσαλονίκης (*Αι προσφυγικά εγκαταστάσεις εν τη περιοχή Θεσσαλονίκης*) που δημοσιεύτηκε το 1955 οι καθηγητές

⁵⁴ Απόστολου Αθ. Γκλαβίνα, *Το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας*, Δήμος Κουφαλίων, 1996, σ. 27.

⁵⁵ Παγώνα Σεϊτανίδου-Ζαρογουλίδου, *Στο Καβακλή κάποτε*, Κουφάλια 1992, σσ. 1-2

⁵⁶ Ορέστη Αυλίδη, *Καβακλιώτικα*, Αιγίνιο 1974, σ. 17.

⁵⁷ Ο.π, σ.2

⁵⁸ Ο.π, σ.2

του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Απόστολος Βακαλόπουλος και Μάξιμος Μαραβελάκης "το Καβακλή ήταν ένα μικρό χωριό αρχικά. Ο πληθυσμός του όμως αυξήθηκε με την πάροδο του χρόνου ιδίως από την εποχή του Αλή πασά της Ηπείρου, όταν Έλληνες από την Ηπειρο και από άλλα μέρη, καταδιωγμένοι από τον Αλή πασά κατέφυγαν στην Ανατολική Ρωμυλία και εγκαταστάθηκαν στο Καβακλή." Έτσι το Καβακλή έγινε μια μικρή πόλη και αναπτύχθηκε τόσο πολύ που έφτασε στο σημείο να δώσει το όνομά του σ' όλη την επαρχία που χαρακτήριζε τα γύρω χωριά, τα οποία ήταν κάποτε "γνωστά ως χωριά των Καρυωτών."⁵⁹

Όλη η επαρχία Καβακλή κατοικούταν από συμπαγή ελληνικό πληθυσμό και οι ελληνικές κοινότητες διατηρούνταν ανθηρές. "Για το λόγο αυτό, οι Βούλγαροι αποκαλούσαν ολόκληρη την επαρχία και ιδιαίτερα την καρδιά της, το Καβακλή, Μικρή Ελλάδα».⁶⁰

Η κωμόπολη του Καβακλή είχε τρεις συνοικίες (μαχαλάδες), όσες ήταν και οι εκκλησίες της: της Παναγίας, του Αγίου Γεωργίου και του Αϊ-Λιά. Είχε επίσης πολλά εξωκλήσια που λειτουργούσαν με εννιά ιερείς⁶¹. Εκκλησιαστικώς υπαγόταν, όπως και όλη η γύρω περιοχή, μέχρι το 1885, στη μητρόπολη Αδριανουπόλεως. Από το 1885 και μετά, όταν η Ανατολική Ρωμυλία έχασε την αυτοδιοίκησή της και προσαρτήθηκε στη Βουλγαρία υπαγόταν στη μητρόπολη Φιλιππουπόλεως.⁶²

Οι κάτοικοι του Καβακλή ασχολούνταν με τη γεωργία, την αμπελουργία, την κηπουρική και την κτηνοτροφία, η οποία ήταν σε υψηλά επίπεδα. Υπήρχαν βέβαια και κάποιοι που ασχολούνταν με το εμπόριο και άλλες τέχνες.

"Κοντά στο Καβακλή υπήρχαν τρία λατομεία που έβγαζαν μάρμαρα λεπτόκοκα, καλής ποιότητας, τα οποία εξαγόταν σε όλη τη Βουλγαρία και κυρίως στη Φιλιππούπολη και στη Σόφια."⁶³ Σύμφωνα με τον Απόστολο Γλαβίνα στο βιβλίο του *Το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας* η ύπαρξη πέντε μαρμαρογλυφείων στο Καβακλή εξηγείται από την εκεί εγκατάσταση Ηπειρωτών, γεγονός που ενίσχυσε την τέχνη της επεξεργασίας μαρμάρου.⁶⁴

Στο Καβακλή, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, λειτουργούσε *επτατάξια Αστική Σχολή Αρρένων*, στην οποία φοιτούσαν 510 μαθητές με πλήρες προσωπικό από οχτώ δασκάλους και καθηγητές. Οι απόφοιτοι της Αστικής Σχολής συνέχιζαν τις σπουδές τους στη Ζαρίφειο Σχολή της Φιλιππούπολης και εν συνεχεία στο εξωτερικό.

⁵⁹ Απόστολου Αθ. Γλαβίνα, *Το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας*, Δήμος Κουφαλίων, 1996, σ. 28.

⁶⁰ Ό.π., σ. 29

⁶¹ Παγώνα Σεϊτανίδου –Ζαρογουλίδου, *Στο Καβακλή κάποτε*, Κουφάλια 1992, σ. 2

⁶² Απόστολου Αθ.Γλαβίνα, *Το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας*, Δήμος Κουφαλίων, 1996,σ. 29

⁶³ Ό.π.

⁶⁴ Όπ.

Η Αστική Σχολή ήταν φημισμένη σε όλη τη γύρω περιοχή και διέθετε ικανότατους διευθυντές, όπως τον Κωνσταντίνο Περιστεράκη (1886-1887), Ιωάννη Αργυριάδη, Δημήτριο Λαζαρίδη, Χρήστο Νικολαΐδη και άλλους. Τελευταίος διευθυντής του σχολείου ήταν ο Φιλιπποπουλίτης, Γεώργιος Βαφειάς, απόφοιτος της Ζαριφείου Σχολής.⁶⁵

Μέχρι το 1906 η κωμόπολη του Καβακλή διατηρούσε πολυάριθμα νηπιαγωγεία. Οι Καβακλιώτες επίσης είχαν το αναγνωστήριο τους, με το όνομα *Πρόοδος*. Όλα τα παραπάνω εκπαιδευτικά ιδρύματα και το αναγνωστήριο συντηρούνταν οικονομικά από το Δήμο, από τους πόρους των εκκλησιών και από τους ειδικούς εράνους.⁶⁶

Σημαντική επίσης για την ενίσχυση των παραπάνω σχολείων στάθηκε η αρωγή της αδελφότητας *Ομόνοια* (1896), που περιλάμβανε στο φιλεκπαιδευτικό της πρόγραμμα οικονομική βοήθεια στα ελληνικά τοπικά σχολεία, καθώς και την τέλεια μόρφωση δημοδιδασκάλων στα Ζαρίφεια Διδασκαλεία. Στο Καβακλή έδρασε ακόμη η αδελφότητα *Ελπίς*.⁶⁷

Το πρώτο βουλγαρικό σχολείο ιδρύθηκε στο Καβακλή πρόχειρα, το 1890, σε ένα ενοικιασμένο οίκημα και το 1892 χτίστηκε γι' αυτό ειδικό κτίριο. Το σχολείο αυτό διέθετε τετρατάξιο δημοτικό σχολείο με έναν δάσκαλο και μία δασκάλα και 10-15 μαθητές και ένα διτάξιο προγυμνάσιο με τρεις δασκάλους και 15-20 μαθητές από τους οποίους πολλοί ήταν Έλληνες που είχαν αποφοιτήσει από την Αστική σχολή και πήγαιναν εκεί για να μάθουν τέλεια τη βουλγαρική γλώσσα, αν και κάποιιοι από το 1906 και μετά τη διδάσκονταν υποχρεωτικά και με το νόμο στα ελληνικά σχολεία.⁶⁸

Ακ-Μπουνάρ

Το Ακ-Μπουνάρ (Ak Bunar: Λευκή πηγή),⁶⁹ με σημερινή ονομασία Ίντσοβο, ήταν ένα χωριό της Ανατολικής Ρωμυλίας, το βορειότερο της επαρχίας Καβακλή, στη δεξιά όχθη του Καμπάν Ασμάκ Ντερέ, παραπόταμου του Τούντζα. Από τα μέσα του 19^{ου} ανήκε στην επαρχία του Καβακλή και απείχε από την ομώνυμη κωμόπολη 28 χλμ.

⁶⁵ Ν. Μουτσόπουλος, Κ. Βακαλόπουλος, Αρ. Κεσόπουλος, *Αλησμόνητες Πατρίδες της Θράκης, Ανατολική Θράκη-Κωνσταντινούπολη, Ανατολική Ρωμυλία*, εκδ. Τζιαμπήρης, Πυραμίδα, Θεσ/νίκη σ.428 // Παγώνα Σεϊτανίδου –Ζαρογουλίδου, *Στο Καβακλή κάποτε*, Κουφάλια 1992, σ. 3

⁶⁶ Ορέστη Αυλίδη, *Καβακλιώτικα*, Αιγίνιο 1974, σ.17.// Παγώνα Σεϊτανίδου –Ζαρογουλίδου, *Στο Καβακλή κάποτε*, Κουφάλια 1992, σ. 3

⁶⁷ Κυριακή Μαμώνη, *Σύλλογοι Θράκης και Ανατολικής Ρωμυλίας, (1861-1922)*, Ιστορία και Δράση, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη 1995, σ. 118

⁶⁸ Ορέστη Αυλίδη, *Καβακλιώτικα*, Αιγίνιο 1974, σ.17.

⁶⁹ Ν. Μουτσόπουλος, Κ. Βακαλόπουλος, Αρ. Κεσόπουλος, *Αλησμόνητες Πατρίδες της Θράκης, Ανατολική Θράκη-Κωνσταντινούπολη, Ανατολική Ρωμυλία*, εκδ. Τζιαμπήρης, Πυραμίδα, Θεσ/νίκη σ.362

Οι ελληνικές οικογένειες που κατοικούσαν στο χωριό, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ήταν 200, ενώ ο πληθυσμός λίγο πριν την ανταλλαγή ανερχόταν στους 800 κατοίκους.⁷⁰ Οι κάτοικοί του ασχολούνταν με την γεωργία και την κτηνοτροφία.

Η αντίστροφη μέτρηση για τους Έλληνες της Βόρειας Θράκης ξεκίνησε μετά το τέλος του κριμαϊκού πολέμου το 1877. Οι Βούλγαροι προσπαθούσαν με διάφορες πιέσεις -που σε ορισμένες περιπτώσεις έφταναν μέχρι και μεθόδους τρομοκρατίας- να εκβουλαρίσουν τους "ελληνόφρονες" πληθυσμούς της περιοχής.

Το 1870 με την υποκίνηση του Ρώσου διπλωμάτη Ιγνάτιεφ, οι Βούλγαροι πέτυχαν να εκδοθεί το σουλτανικό φερμάνι, με το οποίο η Εκκλησία τους αποσπάται από το Οικουμενικό Πατριαρχείο και ιδρύεται η *Βουλγαρική Εξαρχία*.⁷¹ Η πιο επικίνδυνη διάταξη του φερμανιού για το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως αλλά για τους ελληνικής συνείδησης χριστιανούς της περιοχής εντοπιζόταν στο άρθρο 10 που όριζε ότι : "*Αν σε μια εκκλησιαστική περιφέρεια εκδήλωναν την επιθυμία τα 2/3 τουλάχιστον του πληθυσμού να υπαχθούν στην Εξαρχία, τότε η περιοχή αυτή θα μπορούσε να αποσπαστεί από το Οικουμενικό Πατριαρχείο με απόφαση της Πύλης.*"⁷²

Στην ήδη τεταμένη κατάσταση ήρθε να προστεθεί και η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου μεταξύ της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και Ρωσίας, το 1878, που προέβλεπε την ίδρυση μιας αυτόνομης Βουλγαρικής ηγεμονίας, περιλαμβάνοντας την περιοχή από το Δούναβη ως το Αιγαίο, την Ανατολική Ρωμυλία, τη δυτική Θράκη και τη Μακεδονία (λιμένας Καβάλας, εκτός από τη Θεσσαλονίκη και τη Χαλκιδική).

Στο γεωγραφικό όμως χώρο της Ανατολικής Βουλγαρίας κατοικούσαν, συμπαγείς ελληνικοί -δηλαδή, ελληνικής συνείδησης- πληθυσμοί, οι οποίοι διαμαρτυρήθηκαν έντονα προς όλες τις κατευθύνσεις. "*Η απόδοση μεγάλου τμήματος της ελληνικής Μακεδονίας και της Θράκης στη Βουλγαρία είχε ως αποτέλεσμα να ξεσηκωθούν οι ελληνικοί πληθυσμοί με θυελλώδεις αντιδράσεις, διαμαρτυρίες και συλλαλητήρια.*"⁷³

Τη συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, αντικατέστησε η Συνθήκη του Βερολίνου τον Ιούλιο του 1878. Η Αγγλία, φοβούμενη τη δημιουργία μίας μεγάλης Βουλγαρίας-δορυφόρου της Ρωσίας και οργάνου της τσαρικής επεκτατικής πολιτικής προς τη νότια Βαλκανική και το Αιγαίο, κινήθηκε δραστήρια προς την σύγκληση διεθνούς

⁷⁰ Απόστολου Αθ. Γκλαβίνα, Το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας, Δήμος Κουφαλίων, 1996, σ. 28

⁷¹ Θεοδώρα Σπ.Μηνούδη. *Θράκη Αντίλαλοι της Ανατολικής Ρωμυλίας. Ιστορία και παραδόσεις του ελληνισμού της βορείου Θράκης*. Ιερό ίδρυμα Ανατολικορωμυλιωτών Αγία Τριάδα, σ.30.

⁷² Κ.Α Βακαλόπουλος , *Η ιστορία του βόρειου Ελληνισμού, Θράκη* Γ' Έκδοση, Θεσσαλονίκη 1993, σ.163

⁷³ Ν. Μουτσόπουλος, Κ.Βακαλόπουλος, Αρ.Κεσόπουλος, *Αλησμόνητες Πατρίδες της Θράκης, Ανατολική Θράκη-Κωνσταντινούπολη, Ανατολική Ρωμυλία*, εκδ Τζιαμπίρης, Πυραμίδα,Θεσ/νίκη σ.362

συνεδρίου στο Βερολίνο με στόχο την ανατροπή των αποφάσεων του Αγίου Στεφάνου. Με τη Συνθήκη αυτή, η Βουλγαρία απομακρύνθηκε από το Αιγαίο και δημιουργήθηκε νότια της ανεξάρτητης Βουλγαρίας και βόρεια της Θράκης, η αυτόνομη διοικητική επαρχία της Ανατολικής Ρωμυλίας με την έγκριση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Το καταστατικό της Συνθήκης αυτής, όριζε ότι οι κάτοικοι της αυτόνομης επαρχίας της Ανατολικής Ρωμυλίας, *"θα έχουν χριστιανό διοικητή, που θα τον διόριζε η οθωμανική αυτοκρατορία και η ίδια δεν θα είχε το δικαίωμα να διατηρεί στρατό στο κομμάτι αυτό. Επίσημες γλώσσες ήταν η βουλγαρική, η ελληνική και η τούρκικη και ήταν ισότιμες."*⁷⁴

Ο Αθανάσιος Ματάλας, έλληνας πρόξενος στη Φιλιππούπολη, με αλλεπάλληλες αναφορές στην Αθήνα προσπάθησε να κατοχυρώσει την ελληνική γλώσσα ως ισότιμη της βουλγαρικής και της τουρκικής, τονίζοντας τον κίνδυνο εκβουλγαρισμού του ελληνικού πληθυσμού και επισημαίνοντας την ανάγκη να ζητηθεί η κατοχύρωση των δικαιωμάτων του ελληνισμού της Ανατολικής Ρωμυλίας.

Η δημιουργία της αυτόνομης Ανατολικής Ρωμυλίας δραστηριοποίησε τη βουλγαρική της κοινότητα που στόχευε στην ενσωμάτωση της Ανατολικής Ρωμυλίας στο βουλγαρικό κράτος. Ξεκίνησε λοιπόν μια συστηματική προσπάθεια εκβουλγαρισμού του ελληνικού πληθυσμού με διάφορους τρόπους: *"Πρώτον, με το σχηματισμό κυβέρνησης από Βουλγάρους μόνο, δεύτερον, με την καθιέρωση της βουλγαρικής ως επίσημης γλώσσας, τρίτον, με τη στελέχωση του κρατικού μηχανισμού από Βουλγάρους μόνο, τέταρτον, με τη μαζική εισροή Βουλγάρων από τη γειτονική Βουλγαρία και τέλος, με οικονομικό μποϋκοτάζ."*⁷⁵

Οι ελληνικές κοινότητες διαμαρτύρονταν για την κατάσταση αυτή χωρίς κανένα αποτέλεσμα, ώσπου το Σεπτέμβριο του 1885 η Βουλγαρία προσάρτησε de facto την Ανατολική Ρωμυλία, παρά τους όρους της Συνθήκης του Βερολίνο.

Η τυπική προσάρτηση συντελέστηκε το 1908. Μέσα σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα, αλλά και μετά το 1908, η Βουλγαρία προσπαθούσε με κάθε τρόπο να εκβουλγαρίσει τον ελληνικό πληθυσμό της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτή της πολιτικής εκβουλγαρισμού του συνόλου της επικράτειάς του το βουλγαρικό κράτος προχώρησε στο κλείσιμο ελληνικών σχολείων και σε κατασχέσεις ελληνικών περιουσιών.⁷⁶ Έτσι, ένα μεγάλο μέρος του ελληνόφρονος πληθυσμού έχοντας να αντιμετωπίσει μία όντως

⁷⁴ Θεοδώρα Σπ.Μηνούδη. *Θράκη Αντίλαλοι της Ανατολικής Ρωμυλίας. Ιστορία και παραδόσεις του ελληνισμού της βορείου Θράκης*. Ιερό ίδρυμα Ανατολικορωμυλιωτών Αγία Τριάδα, σ.32

⁷⁵ Θεόδωρου Καρζή, *Οι Πατρίδες των Ελλήνων, Ανατολική Θράκη-Ανατολική Ρωμυλία*. Γ' Τόμος. Εκδ Λιβάνη, Ελεύθερος Τύπος. Αθήνα 2002. σ.276

⁷⁶ Θεόδωρου Καρζή, *Οι Πατρίδες των Ελλήνων, Ανατολική Θράκη-Ανατολική Ρωμυλία*. Γ' Τόμος. Εκδ Λιβάνη,Ελεύθερος Τύπος. Αθήνα 2002. σ.276

δύσκολη κατάσταση επέλεξε την εγκατάλειψη των εστιών του και την μετακίνησή του εντός της επικράτειας του Ελληνικού Βασιλείου.⁷⁷

Με τη Συνθήκη του Νεϊγύ (1919) "περί εκούσιας μεταναστεύσεως" των βουλγαρικών πληθυσμών της Ελλάδας και των ελληνικών της Βουλγαρίας, το ελληνικό στοιχείο της επαρχίας Καβακλή εγκατέλειψε μαζικά τον τόπο του.⁷⁸ Από το 1924 ως το 1926, το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού πληθυσμού της επαρχίας Καβακλή αναχώρησε για την Ελλάδα.

Οι κάτοικοι του Καβακλή και του Ακ-Μπουνάρ ξεκίνησαν με τα κάρα από τον τόπο τους. Διασκορπίστηκαν σε διάφορα μέρη της Μακεδονίας και της Θράκης, όπως στη Θεσσαλονίκη, τη Δράμα, την Κομοτηνή, την Αλεξανδρούπολη, το Νέο Καβακλή Κομοτηνής (Αίγειρος), τα Κουφάλια, το Κίτρος, Λάρισα. Στο Λιμπάνοβο εγκαταστάθηκαν 300 οικογένειες από το Καβακλή και περίπου 100 οικογένειες από το Ακ-Μπουνάρ⁷⁹.

Καβακλή Αιγινίου Πιερίας
(φωτογραφία από Internet)

⁷⁷ Για την σχετική πολιτική του βουλγαρικού κράτους και τις πιέσεις που δέχτηκαν οι "ελληνόφρονες κάτοικοι" και ειδικότερα του Καβακλή και του Ακ Μπουνάρ, βλ. Theodora Dragostinova, *Between two Motherlands: Nationality and Emigration Among the Greeks of Bulgaria, 1900 - 1949*, Cornell University Press, 2011, κεφάλαια 1 - 5, *passim*

⁷⁸ Ο.π. σ. 279.

⁷⁹ Ηλίδης Στέφανος, *Μια ιστορική αναδρομή στο χρονικό του 1922-1924*, σ.8.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Διοικητικά Δημογραφικά Οικονομικά και Πολιτισμικά στοιχεία (1878-1974)

2.1) Διοικητική Εξέλιξη

Η σύσταση της κοινότητας Λιμπάνοβου πραγματοποιήθηκε το 1918, σύμφωνα με το ΒΔ 28-6-1918 ΦΕΚ Α 152/1918,⁸⁰ ενώ το 1926, μετονομάστηκε σε Αιγίνιο, σύμφωνα με το Δ. 9-2-1926, ΦΕΚ. Α 55/1926).⁸¹ Η κοινότητα Αιγινίου αναγνωρίστηκε ως Δήμος Αιγινίου το 1946, Ν.Δ 107/26-9-1946, ΦΕΚ Α 290/1946.⁸²

Όπως αναφέρθηκε στο Κεφάλαιο 1, περί τα τέλη του 19^{ου} έως και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, το Λιμπάνοβο ανήκε διοικητικά στο Καζά της Κατερίνης (Αικατερίνης) του σαντζακίου Θεσσαλονίκης (Sancak-i Selânik) που αποτελούσε διοικητική υποδιαίρεση του ομώνυμου βιλαετίου (Γενικής Διοίκησης) Θεσσαλονίκης (Vilâyet-i Selânik) που είχε συγκροτηθεί το 1867. Το 1948, με τη νέα διοικητική διαίρεση της χώρας (5 Μαρτίου 1948) ο Δήμος Αιγινίου εντάσσεται στην επαρχία Πιερίας με πρωτεύουσα την Κατερίνη- του νομού Θεσσαλονίκης⁸³.

Τον επόμενο χρόνο (1949), σύμφωνα με το 105 Α-29/4/1949, του «Λεξικού Διοικητικών Μεταβολών των Δήμων και των Κοινοτήτων (1912-2001)», η επαρχία Πιερίας δεν εντάσσεται πλέον στον νομό Θεσσαλονίκης, αναβαθμίζεται διοικητικά και συγκροτεί νομό, το Ν.Πιερίας με πρωτεύουσα την Κατερίνη· έτσι, ο δήμος Αιγινίου υπάγεται στον νομό Πιερίας και δύο χρόνια αργότερα (1951) ενσωματώνει το συνοικισμό Μεγάλη Γέφυρα, ο οποίος αποσπάσθηκε από τον Δήμο Κολινδρού. (ΒΔ 28/12/1950, ΦΕΚ.Α 37/1951).⁸⁴

⁸⁰ Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή.

⁸¹ Ο.π

⁸² Ο.π

⁸³ Μιχαήλ Χουλιάρακης, *Γεωγραφική, Διοικητική και Πληθυσμιακή Εξέλιξη της Ελλάδος 1821-1971*, Εθνικόν Κέντρον Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1976, Τόμος Γ, Πίνακας 22, σ. 56.

⁸⁴ *Λεξικό Διοικητικών Μεταβολών των Δήμων και των Κοινοτήτων (1912-2001)*, ΚΕΔΚΕ, Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας, Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Αθήνα 2002, Τόμος Α', α-κ. σ. 57/580.

2.2) Ο πληθυσμός.

Σύμφωνα με πληροφορίες που αντλήθηκαν από το "Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή" και από το έργο του Μιχαήλ Χουλιαράκη (*Γεωγραφική, Διοικητική και Πληθυσμιακή Εξέλιξης της Ελλάδος 1821-1971*) μπορέσαμε να συγκεντρώσουμε στοιχεία σχετικά με την πληθυσμιακή εικόνα και εξέλιξη του Λιμπάνοβου-Αιγινίου από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Κατά την απογραφική συνήθεια της οθωμανικής περιόδου καταγράφονται τα νοικοκυριά και όχι ο πληθυσμός των κατοίκων. Ωστόσο, στις δύο τελευταίες απογραφές της οθωμανικής περιόδου (1900 και 1913) πέραν των νοικοκυριών δίνεται και ο ακριβής αριθμός των κατοίκων. Έτσι γνωρίζουμε ότι οι 70 οικογένειες που διέμεναν στο Αιγίνιο το 1900 αντιστοιχούσαν σε ένα πληθυσμό 400 κατοίκων (Μ/Ο, 5.7 άτομα ανά οικογένεια) και το 1913 οι 120 οικογένειες του χωριού αντιστοιχούσαν σε 686 κατοίκους που και πάλι δίνουν Μ/Ο ανά οικογένεια 5.7 άτομα. Αυτό, μας δίνει το δικαίωμα να ορίσουμε χωρίς μεγάλες αποκλίσεις και τον πληθυσμό του χωριού κατά τις προγενέστερες οθωμανικές απογραφές των ετών 1870 και 1878, για τις οποίες δεν δίνεται ο αριθμός των κατοίκων αλλά μόνο των οικογενειών. Μετά την ένταξη του Αιγινίου στο ελληνικό κράτος απογράφονται κανονικά οι κάτοικοι και όχι οι οικογένειες.

Πίνακας εξέλιξης πληθυσμού

Έτος	Οικογένειες (Hane)	Πληθυσμός	Συνοικισμός "Μεγάλη Γέφυρα"	Σύνολο
1870	140	714		
1878	200	1,020		
1900	70	400		
1913	120	686		
1920	--	852		
1928	--	2,556		
1940	--	3,638		
1951	--	4,074	215	4,289
1961	--	4,271	289	4,560
1971	--	4,737	255	4,992

Στοιχεία για τον ανδρικό και γυναικείο πληθυσμό εντόπισα μόνο για τρία έτη:

Πίνακας ανδρικού/γυναικείου πληθυσμού

Έτος	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο
1920	449	403	852
1928	1356	1200	2556
1940	1879	1759	3638

Από τα πληθυσμιακά μεγέθη του 'Πίνακα εξέλιξης πληθυσμού' διαπιστώνουμε ότι η εξέλιξη του πληθυσμού είχε κανονική αυξητική πορεία, εκτός από την απογραφή του 1900. Χωρίς να έχουμε σχετικές πληροφορίες για την μείωση του πληθυσμού, μπορούμε να υποθέσουμε όμως ότι, αυτή η μείωση θα μπορούσε να οφείλεται στις μετακινήσεις πληθυσμών εξ' αιτίας της έκρυθμης κατάστασης που επικρατούσε στα Βαλκάνια και στην ευρύτερη περιοχή της Μακεδονίας, λόγω του "Μακεδονικού ζητήματος." Στη συνέχεια, από το 1913 και μετά συνεχίζεται κανονικά μία αύξηση του πληθυσμού. Η εντυπωσιακή ανάπτυξη του πληθυσμού μετά το 1920 σαφώς οφείλεται στην άφιξη και εγκατάσταση των προσφύγων από την Ανατολική Θράκη και την Ανατολική Ρωμυλία.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει μία ανεπίσημη τοπική απογραφή που έλαβε χώρα το 1963 (το 1961 σύμφωνα με τον 'Πίνακα εξέλιξης πληθυσμού' το Αιγίνιο είχε 4,271 κατοίκους χωρίς τη Μ.Γέφυρα), η οποία έγινε στη βάση της καταγωγής του πληθυσμού:

Τόπος Καταγωγής	Πληθυσμός ⁸⁵
Ακμπουναριώτες	386
Καβακλιώτες	1851
Θράκες	1420
Ντόπιοι	553
Βλάχοι	79
Σύνολο	4,289

Επίσης να σημειωθεί ότι, εκτός από τους ντόπιους (Χριστιανούς και Μουσουλμάνους), το 1920 στον οικισμό του Λιμπάνοβου ζούσαν πέντε οικογένειες Βλάχων (Βέρρος, Καβάκης, Καρανάσιος, Λούκας(Αρότσιος)και Νιώπας)⁸⁶.

Μετά το 1920 ήρθαν από το Βρυσόχωρι Ιωαννίνων τέσσερις οικογένειες (Πέτσος ή Πετσιδής, Μπρουσκέλης, Τράμα, Εξαρχόπουλος) και λίγο αργότερα, από τα τέλη της δεκαετίας του '30 ως τις αρχές της δεκαετίας του '40, εγκαταστάθηκαν στο χωριό πέντε οικογένειες από το Φανάρι Καρδίτσας. (Μπιτζές, Νιάφας, Νανάκος, Κακάβας, Μόλτους).⁸⁷

Στο αρχείο Επισκοπής Κίτρους και Κατερίνης, στο «Βιβλίων Αδειών Γάμων, 1913» με αρ. Πρωτοκόλλου 2329 καταγράφεται ο πρώτος μικτός γάμος μεταξύ Σκοπελίτη(Θρακιώτη) και ντόπιας:

⁸⁵ Από στοιχεία Α.Τερζή.

⁸⁶ Αστέριος Ν.Τζίμας, Η οδύσσεια των Βλάχων του Σελίου, 1829-1832. Βέροια 2007, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ημαθίας, σ. 251.

⁸⁷ Προφορική μαρτυρία του Νιάφα Χρήστου που ήρθε από το Φανάρι Καρδίτσας.

«Αθανάσιος Χατζηπρούφος, εκ Σκοπέλου (2^{ος} γάμος) και η Φράγκω Τέγου, Παπαδιά, Ντόπια (2^{ος} γάμος)». (αυξ.αρ. 162, σελίδα 74-75, στις 20/10/1918).

Βιβλίο Αδειών Γάμου 1913

Επισκοπή Κίτρους και Κατερίνης

Από τον πρώτο μικτό γάμο, το 1918 ως το 1930, που τελειώνει το παραπάνω βιβλίο, δεν υπάρχει άλλος μικτός γάμος. Τον επόμενο τον εντόπισα στο Αρχείο του Δήμου Αιγινίου μεταξύ ενός Καβακλιώτη και μιας Θρακιώτισσας:

«Γεώργιος Ν.Καβαλάρης, γεννηθείς εν Καβακλή Βουλγαρία, (2^{ος} γάμος) και η Θεανώ Αθ. Ζαφειριάδου, γεννηθείσα εν Σαράντα Εκκλησιών Θράκης, (1^{ος} γάμος). (Ληξιαρχική Πράξις Γάμου, αυξ.αρ. 5/41, στις 5-5 1941).

2.3) Όργανα Αυτοδιοίκησης. Πρόεδροι, Δήμαρχοι-Δημοτικές Εκλογές.

Πρόεδροι

Τα πρακτικά του Δήμου Αιγινίου -όσα τουλάχιστον βρίσκονται στα Αρχεία του Δήμου και τα οποία μπόρεσα να προσεγγίσω και να μελετήσω, ξεκινούν από το 1932. Έτσι, οι πληροφορίες που έχω συγκεντρώσει για τους κοινοτικούς άρχοντες προέρχονται αποκλειστικά από προφορικές μαρτυρίες και από άλλες σκόρπιες γραπτές πηγές. Σύμφωνα με αυτές, προ του 1932 πληροφορούμαστε ότι διετέλεσαν Πρόεδροι της Κοινότητας Αιγινίου, ο Κωνσταντίνος Στυλιανίδης και ο Δημήτριος Αυλίδης, αμφότεροι προσφυγικής καταγωγής. Ο πρώτος καταγόταν από το Σκόπελο της Ανατολικής Θράκης, ενώ ο Αυλίδης από το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας.

Η καταγωγή των δύο προέδρων μας οδηγεί στο ασφαλές συμπέρασμα ότι η θητεία τους θα πρέπει να έλαβε χώρα στο διάστημα από το 1923, έτος προσέλευσης των προσφύγων έως τις παραμονές του 1932.

Για τον Κωνσταντίνο Στυλιανίδη, μάλιστα, πληροφορήθηκα από τον γιο του, Δημήτριο Στυλιανίδη, ότι διετέλεσε πρόεδρος το 1926 αλλά και την επόμενη χρονιά, το 1927, πράγμα που προκύπτει από την υπογραφή του που υπέγραψε σαν Πρόεδρος της Κοινότητας σε πιστοποιητικό θανάτου με Α.Π 174/1927, στις 19 Απριλίου 1927.

Ο Δημήτριος Αυλίδης υπήρξε μεταγενέστερα του Κωνσταντίνου Στυλιανίδη Πρόεδρος της Κοινότητας, χωρίς να μπορεί να προσδιοριστεί η ακριβής χρονολογία, τόσο από τον Δημήτριο Στυλιανίδη, όσο και από τον Αναστάσιο Τερζή.

Παρακάτω καταγράφονται, με βάση τα πρακτικά του Δήμου Αιγινίου που βρίσκονται στο Δημαρχείο του χωριού, οι Πρόεδροι από το 1932-1946.

Πίνακας Προέδρων και Κοινοτικών Συμβούλων⁸⁸

α/α	Θητεία	Πρόεδρος	Μέλη Κοινοτικού Συμβουλίου
1	1932 - 1933	Νικόλαος Παπαγεωργίου	Δημήτριος Αυλίδης Μόσχος Μοσχίδης Βασίλειος Παπαπετρίδης
2	1933 - 1939	Δημήτριος Αυλίδης	Δημήτριος Μελίδης Μόσχος Μοσχίδης Γεώργιος Παπακωνσταντίνου Βασίλειος Παπαπετρίδης Χρήστος Πραντσίδης Νικόλαος Παπαγεωργίου Γεώργιος Τερζής Πασχάλης Σπιτιούδης
3	1939 - 1940	Αθανάσιος Δένης	Δημήτριος Μελίδης Αντώνιος Παπαργυρίου Γεώργιος Ρέμμος ... Παπαδόπουλος
4	1940 - 1941	Νικόλαος Παπαγεωργίου	Αντώνιος Παπαργυρίου Γεώργιος Ρέμμος Δημήτριος Μελίδης ----
5	1941 - 1942	Αθανάσιος Δένης	Νικόλαος Παπαγεωργίου Γεώργιος Ρέμμος Αντώνιος Παπαργυρίου Δημήτριος Μελίδης
6	Αυγ. - Δεκ. 1942	Νικόλαος Δραγούμης	Ιωάννης Ηλιάδης Γεώργιος Στυλιανίδης Νικόλαος Δημητριάδης Βασίλειος Αντωνούδης
7	1943 - 1944	Γιάννης Ηλιάδης	... Μηντσίδης Νικόλαος Δημητριάδης

⁸⁸ Αρχείο Δήμου Αιγινίου.

			Γεώργιος Στυλιανίδης Βασίλειος Αντωνούδης
8	1944 - 1945	Ιωάννης Γκιργκούδης (διορισμένος από το ΕΑΜ)	Πολυχρόνης Γκεβρέκης Αντώνιος Παπαργυρίου Αντιγόνη Αργυροπούλου Γεώργιος Βλαϊκίδης Πασχάλης Γκινίδης Κυριάκος Γκινίδης.
9	1945 - 1946	Θεοχάρης Παπάζογλου	Παναγιώτης Μυρίσας (αντιπρόεδρος) Αλέξανδρος Μανταγκιόζης Αναστάσιος Αλμπάνης Πέτρος Δωρουκίδης Αθανάσιος Πελοπίδας Αργύρης Παπαπετρίδης Χρήστος Παπάζογλου Πασχάλης Σηπιτούδης Κυριάκος Γεωργιάδης Ιωάννης Μόσχου

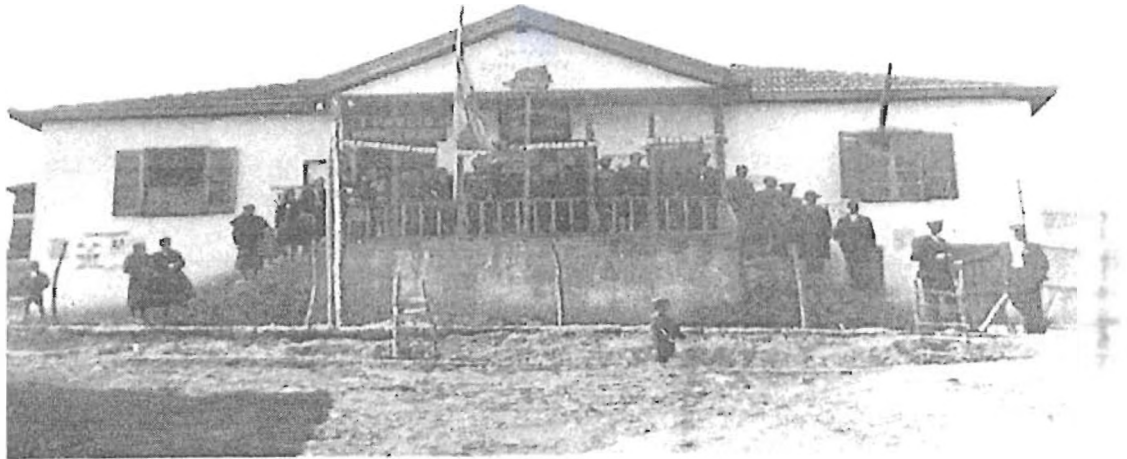
Στο διάστημα από την εγκατάσταση των προσφύγων, και κυρίως από το 1932 έως το 1946 που το Αιγίνιο ήταν Κοινότητα με επικεφαλής Πρόεδρο-Κοινοτάρχη και Κοινοτικό Συμβούλιο. Εκλέχτηκαν 11 Πρόεδροι Κοινότητας εκ των οποίων ο Δημήτριος Αυλίδης 2 φορές -μία φορά πριν το 1932 και μία δεύτερη από το 1933 έως το 1939- ενώ διετέλεσε και μέλος του Κοινοτικού Συμβουλίου κατά την περίοδο 1932 - 1933, επί Προεδρίας του Νικολάου Παπαγεωργίου τον οποίο αντικατέστησε.

Δύο φορές επίσης ανέλαβαν Κοινοτάρχες ο Νικόλαος Παπαγεωργίου (1932 - 1933 και 1940 - 1941) -ο οποίος συμμετείχε, ως μέλος, στο Κοινοτικό Συμβούλιο κατά τη δεύτερη θητεία του Αυλίδη (1933 - 1939) και κατά τη δεύτερη θητεία του Αθανασίου Δένη (1941 -1942)- και ο Αθανάσιος Δένης (1939 - 1940 και 1941 - 1942).

Ορισμένα πρόσωπα εμφανίζονται περισσότερο από μία φορά ως μέλη Κοινοτικών Συμβουλίων, και συγκεκριμένα: α] Μόσχος Μοσχίδης, 2 φορές, (1932 - 1933 και 1933 - 1939), β] Βασίλειος Παπαπετρίδης, 2 φορές, (1932 -1933 και 1933 - 1939), γ] Δημήτριος Μελίδης, 4 φορές, (1933 - 1939, 1939 - 1940. 1940 - 1941 και 1941 - 1942), δ] Γεώργιος Ρέμμος, 3 φορές (1939 - 1940. 1940 - 1941 και 1941 - 1942),ε] Αντώνιος Παπαργυρίου, 4 φορές, (1939 - 1940. 1940 - 1941, 1941 - 1942 και 1944 - 1945), στ] Βασίλειος Αντωνούδης, 2 φορές (Αυγ. - Δεκ. 1942, 1943 - 1944). Τέλος ενδιαφέρουσα είναι και η περίπτωση της μοναδικής γυναίκας - μέλους του Κοινοτικού Συμβουλίου, της Αντιγόνης Αργυροπούλου το 1944 - 1945 επί Προεδρίας του διορισμένου από το ΕΑΜ, Ιωάννη Γκιρκούδη, που οφειλόταν στη συμμετοχή των γυναικών στα κοινά στη διάρκεια της κατοχής και του πρώτου

χρόνου μετά την απελευθέρωση, λόγω της αυξημένης επιρροής του ΕΑΜ στην ύπαιθρο.

Το γραφείο της Κοινότητας και μετέπειτα Δημαρχείο Αιγινίου, όπου στεγαζόταν και ο σταθμός της Χωροφυλακής, (φωτ 1) λειτούργησε μέχρι την ανέγερση του νέου Δημαρχείου (φωτ 2) από τον Δημήτριο Παρασκευά (1960-1964).

Φωτ:1 Κοινότητα

Φωτογραφία οικογένειας Χαρίλαου Δ. Παρασκευά.

Φωτ:2 Δημαρχείο

Δήμαρχοι

Όπως αναφέραμε παραπάνω, μετά την απελευθέρωση από τη γερμανική κατοχή, η Κοινότητα Αιγινίου αναβαθμίστηκε σε Δήμο και ο επικεφαλής της αυτοδιοίκησης έφερε τον τίτλο και τις αρμοδιότητες του Δημάρχου. Από το 1947 έως

το 1974, στο αξίωμα της Δημαρχίας ανέβηκαν εννέα Δήμαρχοι, είτε δια διορισμού ή έμμεσης (από τα μέλη του Κοινοτικού Συμβουλίου) ή άμεσης (απευθείας από τους δημότες) εκλογής.⁸⁹

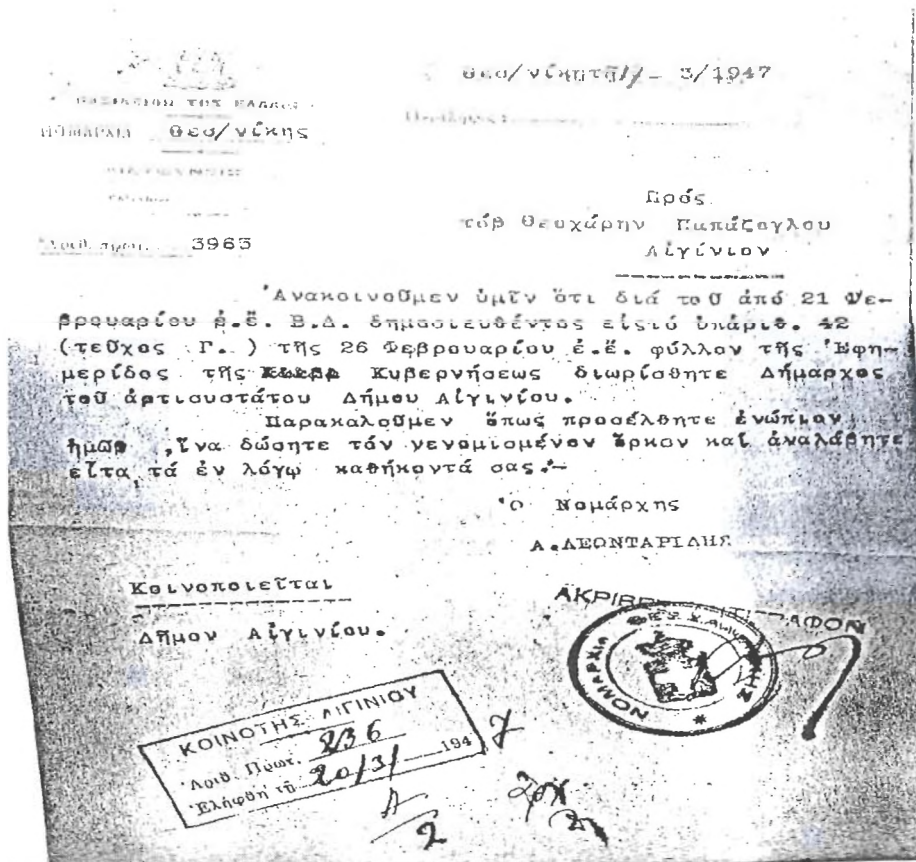
Πίνακας Δημάρχων (1947 - 1974)

α/α	Θητεία	Δήμαρχος	Τρόπος ανάδειξης στο αξίωμα
1	1947 - 1950	Θεοχάρης Παπάζογλου	Διορισμός
2	1950	Νικόλαος Παπάζογλου	Διορισμός
3	1951	Πασχάλης Τερζής	Διορισμός
4	1951 - 1954	Πασχάλης Σιπιτούδης	Έμμεση εκλογή
5	1954 - 1957	Δημήτριος Βλαϊκίδης	Άμεση εκλογή
6	1957 - 1959	Γεώργιος Παπάζογλου	Έμμεση εκλογή
7	1960 - 1964	Δημήτριος Παρασκευάς	Έμμεση εκλογή
8	1964 - 1967	Νικόλαος Ζωγράφος	Έμμεση εκλογή
9	1967 - 1974	Παντελής Δημητριάδης	Διορισμός

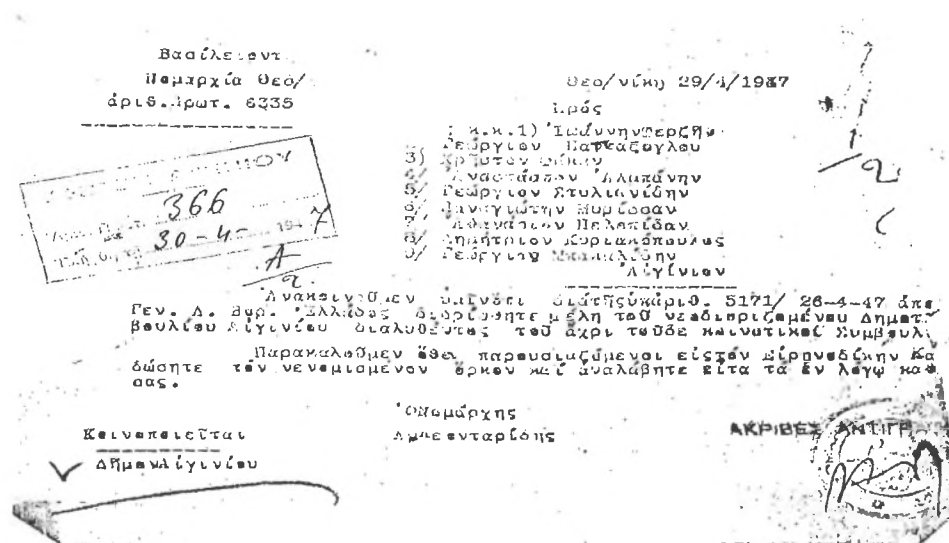
Από τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνουμε ότι εκτός του Θεοχάρη Παπάζογλου, τελευταίου Κοινοτάρχη της περιόδου 1945 - 1946, ο οποίος διορίζεται Δήμαρχος τον επόμενο χρόνο, και του Πασχάλη Σιπιτούδη, μέλους του Κοινοτικού Συμβουλίου υπό τον Θεοχάρη Παπάζογλου (1945 - 1946) που εκλέχτηκε Δήμαρχος με έμμεση εκλογή για το διάστημα 1951 - 1954, κανένας από το "πολιτικό προσωπικό" της προπολεμικής περιόδου και της περιόδου της Κατοχής δεν καταλαμβάνει το Δημαρχικό αξίωμα στην μεταπολεμική περίοδο.

Παρακάτω παρατίθενται διοριστήρια Δημάρχων, όπως και Δημοτικών Συμβούλων.

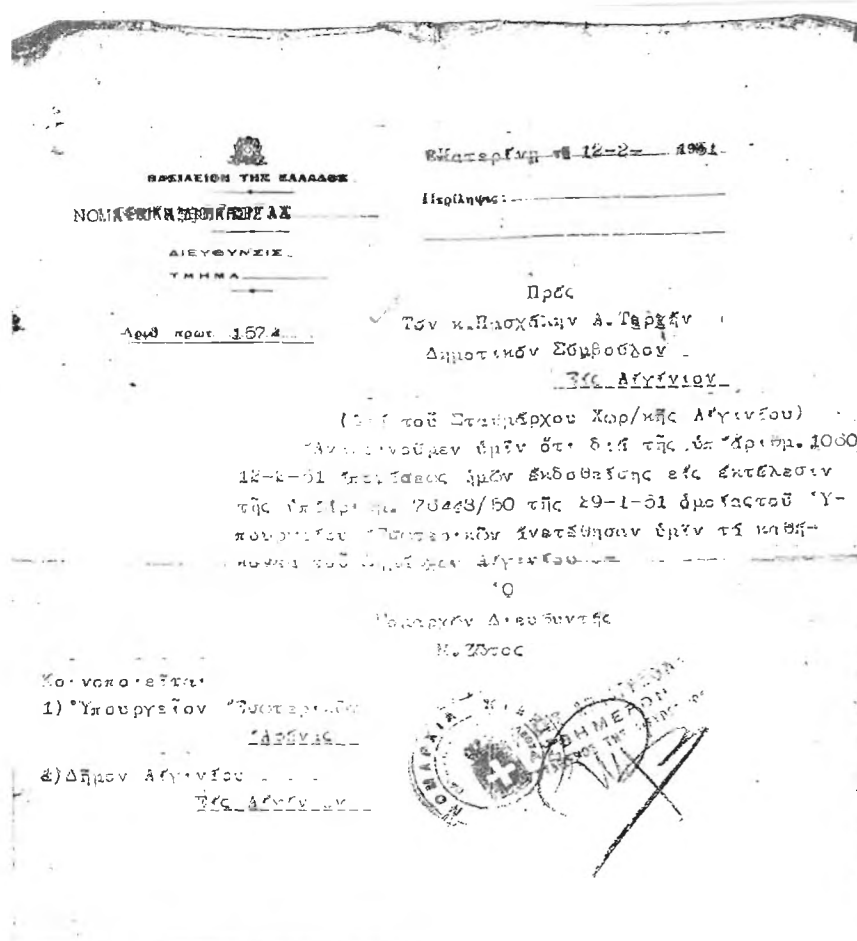
⁸⁹ Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή.

Ο διορισμός του πρώτου Δημάρχου Αιγινίου Θεοχάρη Παπάζογλου το 1947
Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή

Ο διορισμός του πρώτου Δημοτικού Συμβουλίου Αιγινίου το 1947
Αρχείο "Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή"

Διορισμός Δημάρχου Πασχάλη Α.Τερζή το 1951
 Αρχείο "Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή"μ

Το 1951, μετά τη λήξη του εμφυλίου και την σταδιακή αποκατάσταση της ομαλότητας και της ειρήνης στην επικράτεια, έλαβαν χώρα στο Δήμο Αιγινίου οι πρώτες δημοτικές εκλογές. Στην εκλογική διαδικασία συμμετείχαν δύο συνδυασμοί: ο **συνδυασμός Πρόοδος** και ο **συνδυασμός Αιγινίου**. Ο συνδυασμός που θα πλειοψηφούσε, εξέλεγε 6 Δημ. Συμβούλους και αυτός που θα μειοψηφούσε 5. Το Δημοτικό Συμβούλιο ήταν ενδεκαμελές και κατά τον εκλογικό νόμο οι Δημ. Σύμβουλοι της πλειοψηφίας θα εξέλεγαν το πρόσωπο που θα αναλάμβανε Δήμαρχος. Ωστόσο, μετά από τρεις άκαρπες ψηφοφορίες, αφού κανείς από τους υποψήφιους δεν συγκέντρωνε την εκ του νόμου απαιτούμενη πλειοψηφία (6 ψήφους), αναδείχθηκε Δήμαρχος ο Δημ. Σύμβουλος που πλειοψήφησε. Με τον τρόπο αυτό εξελέγη ο Πασχάλης Σιπιτούδης από τον συνδυασμό *Αιγίνιον*. Να σημειωθεί ότι, ο εκλογικός νόμος είχε την ιδιομορφία να μην γίνεται σταυροδοσία, αλλά ο ψηφοφόρος είχε το δικαίωμα να διαγράφει όποιους δεν ήθελε⁹⁰.

⁹⁰ Προφορική μαρτυρία Αναστάσιου Τερζή, Δημάρχου Αιγινίου 1975-1986.

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ "ΠΡΟΟΔΟΣ",

1) Παπαπασχάλης Παναγιώτης	τοῦ Πασχάλη
2) Κισσούδης Ιωάννης	» Δημητρίου
3) Διακίδης Γκέτας ή Γεώργιος	» Δήμου
4) Δημητριάδης Γεώργιος	» Παντελή
5) Κισσός Μιχαήλ	» Ιωάννου
6) Ντινούδης Αλέκος	» Γεωργίου
7) Καραγιώργιος Γεώργιος	» Νικολάου
8) Παπάζογλου Ιωάννης	» Νικολάου
9) Μαλαμίδης Δημήτριος	» Αποστόλου
10) Πασχαλίδης Χ. Ιστός	» Πάσχου
11) Κιρκούδης Μιχρούδης	» Παναγιώτου
12) Λεοντίδης Βλάσιος	» Δημητρίου
13) Στρώσκας Νικόλαος	» Θεοδώρα
14) Βουλτσούδης Μιχαήλ	» Γεωργίου
15) Γιανκίδης Δημός	» Ιωάννου
16) Νιζαμάπουλος Αχιλλεύς	» Δημητρίου
17) Ιωαννίδης Πασχάλης	» Ιωάννου
18) Παντούδης Πασχάλης	» Ιωάννου
19) Κομιτζής Νικόλαος	» Δημητρίου
20) Ιωαννίδης Ιωάννης	» Κωνσταντίνου

ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ "ΑΙΓΙΝΙΟΥ",

Τερζής Πασχάλης Αναστασίου	219
Μιρίσας Παναγιώτης Ανέστη	180
Δραγούμης Νικόλαος Δραγούμη	170
Πελοπίδας Αθανάσιος Αντωνίου	113
Παπάζογλου Γεώργιος Παναγιώτου	200
Στυλιανίδης Γεώργιος Δημητρίου	206
Γκορτσίλας Δημήτριος Ιωάννου	215
Σπιτιούδης Πασχάλης Ιερδάνου	214
Δερματός Παναγιώτης Γκέτα	238
Βούρας Αθανάσιος Νικολάου	278
Τσιμπικίδης Δημήτριος Ιωάννου	256
Δημητριάδης Νικόλαος Παντελή	194
Μινούδης Δημήτριος Ιωάννου	204
Τουρλακίδης Γεώργιος Ιωάννου	244
Παπαπετρίδης Αργύριος Βασιλείου	208
Κρυσταλόπουλος Ευάγγελος Δημητρίου	208

179 11 Ε.Π.Ε.Κ 214

Συνδυασμοί των εκλογών του 1951

Αρχείο "Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή"

Στις αμέσως επόμενες εκλογές, το 1954, η εκλογή του Δημάρχου ήταν άμεση. Οι συνδυασμοί που συμμετείχαν ήταν τρεις. Ο συνδυασμός: α) με υποψήφιο Δήμαρχο τον Δημήτριο Βλαϊκίδη, β) με τον Ιωάννη Δραγούμη και γ) με τον Δημήτριο Παρασκευά. Δήμαρχος εξελέγη ο Δημήτριος Βλαϊκίδης με αρκετά μεγάλη πλειοψηφία. Ο συνδυασμός του Δημητρίου Παρασκευά δεν κατόρθωσε να εκλέξει Δημοτικό Σύμβουλο. Το 1957, ο Δήμαρχος Δημήτριος Βλαϊκίδης αναγκάζεται να παραιτηθεί από το αξίωμά του, καθώς διορίστηκε κοινοτικός γιατρός στο Αιγίνιο. Ο συνδυασμός πλειοψηφίας του Βλαϊκίδη έπρεπε κατά το νόμο να προχωρήσει στην εκλογή του Δημάρχου, έτσι εξελέγη Δήμαρχος ο Γεώργιος Παπάζογλου, ο οποίος στην τριετία που διετέλεσε Δήμαρχος ο Βλαϊκίδης ήταν πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου⁹¹.

Στις εκλογές του 1959, η εκλογική νομοθεσία όριζε εκ νέου έμμεση εκλογή. Οι συνδυασμοί ήταν δυο, η *Ένωσις* και η *Συνεργασία*. Δεν υπήρχαν υποψήφιοι Δήμαρχοι, απλώς ηγούνταν στο μεν συνδυασμό της *Ενώσεως* ο Γεώργιος Παπάζογλου και στο δε της *Συνεργασίας* ο Δημήτριος Παρασκευάς. Στην εκλογική αναμέτρηση κέρδισε η *Ένωσις* εκλέγοντας 6 συμβούλους, τον Γεώργιο Παπάζογλου, τον Αναστάσιο Παπαγεωργίου, τον

⁹¹ Ό,π

Δημήτριο Μπαρδούκα, τον Μόσχο Μοσχίδη (εγγονό του δύο φορές προπολεμικού κοινοτικού συμβούλου), τον Θεοχάρη Παπάζογλου και τον Βλάσιο Λεοντίδη, ενώ η *Συνεργασία*, 5 συμβούλους, τον Δημήτριο Παρασκευά, τον Δημήτριο Αγγουριδάκη, τον Νικόλαο Καλλιγά, τον Βασίλειο Γιανκίδη και τον Θωμά Πελοπίδα. Τελικά Δήμαρχος μετά τη δεύτερη ψηφοφορία μεταξύ των Δημ.Συμβούλων, εξελέγη ο Δημήτριος Παρασκευάς με 6 ψήφους, από τον συνδυασμό *Συνεργασία* που μειοψήφησε, (με τη θετική ψήφο του Θεοχ.Παπάζογλου συμβούλου του πρώτου συνδυασμού) ενώ ο Γεώργιος Παπάζογλου, από τον συνδυασμό *Ένωσις* συγκέντρωσε 5 ψήφους.⁹²

Στις εκλογές του 1964, ο εκλογικός νόμος όριζε την εκλογή Δημάρχου από τον συνδυασμό που θα συγκέντρωνε το 40%. Και πάλι δεν υπήρχαν υποψήφιοι Δήμαρχοι, αλλά επικεφαλείς συνδυασμών. Οι συνδυασμοί ήταν τρεις, του Γεωργίου Τερζή, του Δημήτριου Αυλίδη (δύο φορές προπολεμικού κοινοτάρχη) και του Παντελή Δημητριάδη. Κανένας από τους τρεις συνδυασμούς δεν κατόρθωσε να συγκεντρώσει το 40%. Οι δύο πρώτοι συνδυασμοί του Δημήτριου Αυλίδη και του Παντελή Δημητριάδη εξέλεξαν από 4 Δημ. Συμβούλους ο καθένας, ενώ ο τρίτος του Γεωργίου Τερζή 3. Έτσι οι 11 έπρεπε να προχωρήσουν στην εκλογή Δημάρχου. Ο συνδυασμός του Αυλίδη με αυτόν του Τερζή ήρθαν σε συμφωνία για να εκλέξουν Δήμαρχο από τον συνδυασμό του Δημήτριου Αυλίδη. Στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από τις εκλογές στις 5 Ιουλίου του 1964 μέχρι τη σύγκλιση του Δημοτικού Συμβουλίου που είχε εκλεχθεί, πέθανε ο Δημήτριος Αυλίδης και επικεφαλής ανέλαβε ο Νικόλαος Ζωγράφος. Έτσι μετά τη σύγκλιση του Δημοτικού Συμβουλίου αναδεικνύεται Δήμαρχος με 7 ψήφους ο Νικόλαος Ζωγράφος.

Παρακάτω παρατίθενται οι 3 συνδυασμοί των παραπάνω εκλογών:

Δημοτικές Εκλογές 5ης Ιουλίου 1964⁹³

Συνδυασμός	Σύμβουλοι
Γεωργίου Τερζή	Ιωάννης Καλπακτσής Χρήστος Τοπτσής Κωνσταντίνος Καρανάσιος Δημήτριος Εμμανουηλίδης Εμμανουήλ Γκινίδης Νικόλαος Αδάμ Χρήστος Παπαπέτρος Μιχάλης Παρασκευούδης Πέτρος Χατζηγεωργίου Παρασκευάς Γκορτσίλας Αναστάσιος Τερζής

⁹² Ο.π

⁹³ Ο πίνακας των δημοτικών συμβούλων των συνδυασμών Αυλίδη και Δημητριάδη είναι ατελής.

	Νικόλαος Χιονάς Μόσχος Μοσχίδης Γεώργιος Τερζίδης Ιωάννης Κοεμτζής Κωνσταντίνος Κιοσσές Αναστάσιος Πραντσιδής
Δημητρίου Αυλίδη	Νικόλαος Ζωγράφος Βασίλειος Παπαβασιλείου Πασχάλης Κισσούδης Μιχαήλ Σαββόπουλος
Παντελή Δημητριάδη	Παύλος Νιζαμόπουλος Ιωάννης Αχλατλής Ανέστης Σιδεράς.

Μετά την επικράτηση του στρατιωτικού πραξικοπήματος της 21ης Απριλίου 1967 και την επιβολή δικτατορίας επανήλθε ο θεσμός των διορισμένων αρχόντων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οι παλαιοί εκλεγμένοι Δήμαρχοι και Κοινοτάρχες απομακρύνθηκαν και αντικαταστάθηκαν από πρόσωπα εμπιστοσύνης του νέου καθεστώτος. Ωστόσο, στο Αιγίνιο, ο εκλεγμένος από το 1964 Δήμαρχος Νικόλαος Ζωγράφος δεν απολύθηκε αμέσως μετά την εγκαθίδρυση του στρατιωτικού καθεστώτος. Παρέμεινε στη θέση του τέσσερις και πλέον μήνες, μέχρι τον Σεπτέμβριο 1967 που διορίστηκε η νέα Δημοτική Αρχή. Το νέο Δημ. Συμβούλιο είχε την ακόλουθη σύνθεση:

Δήμαρχος	Παντελής Δημητριάδης
Αντιδήμαρχος	Αχιλλέας Αγγέλου
Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου	Αθανάσιος Πελοπίδας,
Μέλος	Κωνσταντίνος Χατζηγεωργίου
Μέλος	Παρασκευάς Γκορτσίλας

Ο διορισμένος Δήμαρχος και Δημ.Συμβούλιο άσκησαν τα καθήκοντά του καθόλη τη διάρκεια της Απριλιανής Δικτατορίας και παραιτήθηκαν μετά την πτώση του στρατιωτικού καθεστώτος τον Ιούνιο 1974.

Οι πρώτες εκλογές μετά την αποκατάσταση του δημοκρατικού πολιτεύματος έγιναν στις 29 Μαρτίου 1975. Στο μεταξύ διάστημα δημοκρατικά καθήκοντα άσκησαν ως "Υπηρεσιακοί Δήμαρχοι" εκπαιδευτικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι της περιοχής. Στις εκλογές συμμετείχαν δύο συνδυασμοί, η **Παναιγινιακή Ενότητα** του Αναστασίου Τερζή και ο συνδυασμός **Ομόνοια-Έργα-Πρόοδος** του Δημάρχου της περιόδου της δικτατορίας, Παντελή Δημητριάδη. Νικητής στην εκλογική αναμέτρηση αναδείχθηκε ο συνδυασμός του Αναστάσιου Τερζή.

Συνδυασμοί	Ψήφοι
Παναιγινιακή Ενότητα Αναστάσιος Τερζής	1634
Ομόνοια-Έργα-Πρόοδος Παντελής Δημητριάδης	1443 ⁹⁴

2.4) Οικονομικά στοιχεία

Επαγγέλματα

Το Λιμπάνοβο, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, λίγο πριν τον ερχομό των προσφύγων, ήταν ένα μικρό, αγροτικό χωριό και η οικονομία του στηριζόταν εξολοκλήρου στη γεωργία και την κτηνοτροφία. Ο ερχομός των προσφύγων λοιπόν σηματοδότησε, όχι μόνο την πληθυσμιακή αύξηση του χωριού, αλλά και την οικονομική του ανάπτυξη, εξασφαλίζοντας του ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο, αφού νέα επαγγέλματα από τους πρόσφυγες ήρθαν να προστεθούν στα ήδη υπάρχοντα.

Το 1912, πριν τον ερχομό των προσφύγων, παντοπωλείο άνοιξε στο χωριό ο Πέτρος Λανάρας με το όνομα «Ελλάς», που την ίδια χρονιά είχε εγκατασταθεί από τον Κολινδρό με την οικογένεια του στο Λιμπάνοβο, σύμφωνα με τη μαρτυρία του εγγονού του, Πέτρου Λανάρα. Ο ίδιος χρόνια αργότερα πίσω από το παντοπωλείο έκανε και ξυλουργείο⁹⁵.

Το σπίτι και το παντοπωλείο *Ελλάς* του Πέτρου Λανάρα.
Φωτογραφία οικογένειας Παναγιώτη Λανάρα.

⁹⁴ Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννης Τερζή.

⁹⁵ Μαρτυρία Πέτρου Λανάρα

Λίγο αργότερα παντοπωλείο άνοιξε ο Ηπειρώτης Απόστολος Πετσίδης, ο Χαράλαμπος Μπρουσκέλης, ο Γεώργιος Ρέμμος και ο Γεώργιος Φθινάκης, γνωστός ως “Κρητικός” μαζί με την κυρά Πασχαλιώ. Από το 1925 τα παντοπωλεία αρχίζουν να αυξάνονται για να καλύψουν τις ανάγκες του πληθυσμού που είχε υπερδιπλασιαστεί, αλλά και γιατί πολλοί από τους πρόσφυγες που είχαν παντοπωλεία στην πατρίδα τους συνέχισαν να κάνουν το επάγγελμα αυτό και στο Λιμπάνοβο.

Χαρακτηριστική είναι η μαρτυρία του Μιχαήλ Ηλιάδη (απόγονος προσφύγων από το Καβακλή) που μας είπε ότι, *«οι παντοπώλες Καβακλιώτες, και γενικά όσοι είχαν μαγαζιά στο Καβακλή, όταν ήρθαν στο Λιμπάνοβο, προσπαθούσαν να διαμορφώσουν τη γειτονιά τους έτσι όπως ήταν και στο Καβακλή για να μην χάσουν τους πελάτες τους»*.

Λίγο μετά την άφιξή τους στο Λιμπάνοβο άνοιξαν παντοπωλεία πρόσφυγες από το Καβακλή, όπως οι: Πασχάλης Τερζής, Νικόλαος και Δημήτριος Δραγούμης και ο Γεώργιος Τσιντικίδης. Επίσης παντοπωλείο στον οικισμό του Καβακλή είχε ο Δημήτριος Μηνουόδης σύμφωνα με τη μαρτυρία του γιου του Ιωάννη Μηνουόδη. Το παντοπωλείο λειτουργούσε και ως καφενείο, όπως τα περισσότερα της εποχής, αλλά και σαν κρεοπωλείο *“με ένα τσιγκέλι κρέας”*.⁹⁶

Παντοπωλείο της εποχής
Αρχείο φωτογράφου Κώστα Παπαπετρίδη

⁹⁶ *Αιγινιώτικος Τύπος*, Δεκέμβριος 1996, αρ. φύλλου 33, σ. 13.

Το 1931 ανοίγει παντοπωλείο-καφενείο ο Δήμος Ηλιάδης στο κέντρο του χωριού, σύμφωνα με τη μαρτυρία του γιου του Μιχάλη Ηλιάδη.

Παρέα έξω από το παντοπωλείο-καφενείο Δήμου Ηλιάδης το 1948
Φωτογραφία οικογένειας Μιχαήλ Ηλιάδη.

Όλη εκείνη την περίοδο ως τον πόλεμο του 1940 στο χωριό είχαν ανοίξει πάνω από δεκαπέντε παντοπωλεία, όπως του Νικολάου Σπάστρα, Περικλή Κόκκινου και Χαρίση Παυλίδη.

Στις 28 Σεπτεμβρίου του 1947 ιδρύεται Επαγγελματικό Σωματείο με την επωνυμία “*Σύνδεσμος Παντοπωλών Αιγινίου*”, με έδρα το Αιγίνιο. Το καταστατικό του Σωματείου αποτελούμενο από 22 Άρθρα, υποβλήθηκε για έγκριση και εγγραφή στα Βιβλία του Πρωτοδικείου Κατερίνης και υπογράφηκε από τα παρακάτω άτομα: 1)Πασχάλη Α. Τερζή, 2)Χαράλαμπο Δ. Μπρουσκέλη, 3)Γεώργιο Δ. Αδαμαντίδη, 4)Χαράλαμπο Δ. Αδαμαντίδη, 5)Γεώργιο Χρ. Ρέμμο, 6)Χρήστο Ν. Παπάζογλου, 7)Νικόλαο Δ. Δραγούμη, 8)Δημήτριο Δ. Δραγούμη, 9)Γεώργιο Ν. Βλαϊκίδη, 10)Βασίλειο Παπαβασιλείου, 11)Δημήτριο Ι. Μηνούδη, 12)Γεώργιο Β. Τσιντικίδη, 13)Μόσχο Γ. Μπαντζακίδη, 14)Νικόλαο Π. Δημητριάδη, 15)Νικόλαο Εμ. Μηντσίδη, 16)Δημήτριο Εμ. Μηντσίδη, 17)Γεώργιο Ν. Καραγεωργίου, 18)Αθανάσιο Ν. Σπάστρα, 19)Δημήτριο Π. Λανάρα, 20)Βασίλειο Χ. Γκορόπουλο, 21)Ιωάννη Γκορόπουλο, 22)Περικλής Κόκκινος, 23) Παναγιώτη Δ. Ηλιάδη.⁹⁷

Όπως αναφέραμε πολλά από τα παραπάνω παντοπωλεία λειτουργούσαν και σαν καφενεία, υπήρχαν βέβαια και καφενεία, που με το πέρασμα των χρόνων αυξανόταν. Από τα πιο παλιά ήταν του Τσεκούρα, ενώ στο συνοικισμό του Καβακλή, ήταν του

⁹⁷ Αριθμός Βιβλίων Σωματείου 8 από το αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή.

Νικόλαου Παπαγεωργίου, (“Παπαλιόλιος”) του Γεώργιου Βλαϊκίδη και του Βλάση Λεοντίδη.

Καφενείο Τσεκούρα 1948
Φωτογραφία από το αρχείο του φωτογράφου Κώστα Παπαπετρίδη

Καφενείο Γεώργιου Βλαϊκίδη
Από αρχείο φωτογράφου Κώστα Παπαπετρίδη.

Καφενείο Βλάση Λεοντίδη
Από το αρχείο του φωτογράφου Κώστα Παπαπετρίδη

Αργότερα άνοιξαν καφενεία, ο Δημοσθένης Μπλουχουτζής, ο Κόκκινος και ο Γεώργιος Παπακρίβος, που λέγεται μάλιστα ότι ο ίδιος έπαιρνε τη ντουντούκα και φώναζε “Μπατσαροί και Μυλωνάδες η εκπομπή σας τέλειωσε” γιατί απέναντι από το καφενείο του ήταν ο μύλος του Τερζή και το μπατσό (τυροκομείο) του Μηντσίδα,.

Μετά τη δεκαετία του 1950 άνοιξαν κι άλλα στο συνοικισμό του Καβακλή, στο συνοικισμό του Παλιού Χωριού, αλλά και στο συνοικισμό του Ακ-Μπουνάρ.

Στον παλιό πετρόμυλο ενός “Τουρκαλβανού” [δηλαδή Μουσουλμάνο αλβανικής καταγωγής] που ήταν περίπου στο κέντρο του χωριού και εξυπηρετούσε τις ανάγκες των κατοίκων, το 1926, σύμφωνα με μαρτυρίες των απογόνων τους έκαναν καινούριο πετρόμυλο ο Γεώργιος Τερζής και οι γιοι του Ιωάννης και Αναστάσιος. Ο δεύτερος μύλος λειτούργησε λίγο αργότερα υπό την ιδιοκτησία του Γεώργιου Καρανάσιου και του Μηνά Κωνσταντίνου.

Μεταγενέστερος Κυλινδρόμυλος Αδελφών Τερζή

Με την αύξηση του πληθυσμού και των αναγκών του και λόγω έλλειψης φούρνων στα σπίτια των προσφύγων, χτίστηκαν οι πρώτοι φούρνοι, που ήταν του Πασχάλη Κισσούδη και του Ιωάννη Ηλιάδη στο συνοικισμό του Καβακλή. Φούρνο μετά το 1940 άνοιξε στο συνοικισμό του Ακ-Μπουνάρ, ο Πάσχος Σιπιτούδης και μετά το 1950 στο κέντρο του χωριού άνοιξε φούρνο ο Παπά-Αργύρης.

Στην αρχή οι φούρνοι έβγαζαν λίγα ψωμιά για να εξυπηρετήσουν τα πρώτα καφεενεία και τις ταβέρνες, γιατί κυρίως έψηναν τα ψωμιά και τα φαγητά των κατοίκων.

Τυροκομείο ("μπατσό", όπως το αποκαλούσαν) άνοιξε το 1927 ο Βεροιώτης Ιωάννης Ζαρκάδας στο κέντρο του χωριού. Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 το τυροκομείο ανέλαβε ο γαμπρός του Φιλώτας Μπέλας, που το μετέφερε σε μεγαλύτερο και πιο σύγχρονο χώρο σε ένα οικόπεδο μεταξύ του οικισμού των ντόπιων και των Ακμπουναριωτών.⁹⁸ Τυροκομείο επίσης είχε ο Δημήτριος Μηντσιδής.

Από τα πιο παλιά κρεοπωλεία στο χωριό ήταν του Αποστόλη Κοντούλη, που το άνοιξε στις αρχές της δεκαετίας του '40, ενώ στα τέλη της ίδιας δεκαετίας ο Ιωάννης Γκινίδης άνοιξε ζαχαροπλαστείο.⁹⁹ Χρόνια αργότερα ζαχαροπλαστείο στο Καβακλή άνοιξε και ο Κώστας Παπαπετρίδης.

Ο πρώτος πλανόδιος εφημεριδοπώλης στο χωριό ήταν ο ντόπιος Νίκος Δημητριάδης. Το 1947 άφησε στο "πόστο" του τον εικοσάχρονο τότε Ηπειρώτη Κώστα Πετσίδη. Τα φύλλα, δεκαπέντε όλα κι όλα, τα παραλάμβανε από το σταθμό και τα μοίραζε σε όλο το χωριό. Οι εφημερίδες που έφταναν τότε στο Αιγίνιο ήταν δύο, η *Μακεδονία* και ο *Ελληνικός Βορράς*, με τόπο έκδοσης τη Θεσσαλονίκη. Η

⁹⁸ Μαρτυρία Απόστολου Καραγεωργίου.

⁹⁹ *Αιγινιώτικος Τύπος*, Μάρτιος 1997, αρ.φύλλου 36 σ.11

Μακεδονία ανήκε στον κεντρώο πολιτικό χώρο, ενώ ο *Ελληνικός Βορράς* εξέφραζε δεξιές "εθνικόφρονες" απόψεις. Οι αθηναϊκές εφημερίδες ήρθαν στο χωριό τη δεκαετία του '60 με τη δρομολόγηση των λεωφορείων. Με την αύξηση των εφημερίδων, ο Κωνσταντίνος Πετσίδης στέγασε το "εφημεριδοπωλείο" του σε ένα μικρό κατάστημα κάτω από το σπίτι του (πρώην χάνι), ενώ παράλληλα συνέχισε να κάνει τη διανομή με τα πόδια ως το 1985. Το 1971 γκρέμισε το παλιό μαγαζί και έφτιαξε ένα καινούριο, όπου λειτούργησε και παντοπωλείο¹⁰⁰.

Ο Κωνσταντίνος Πετσίδης σ'ένα από τα καθημερινά του δρομολόγια στο Καβακλή Αιγινίου
Φωτογραφία οικογένειας Κωνσταντίνου Πετσίδα.

Από τους πρώτους ράφτες του χωριού, σύμφωνα με μαρτυρίες κατοίκων, ήταν οι: Γεώργιος Βιτούλας, γνωστός ως "Σκόρδας," ο Αναστάσιος Πραντσίδης και ο Πασχάλης Τερζής. Παράλληλα με τους ραφτάδες υπήρχαν και οι "τιρζαίοι" [προφανώς από την τουρκική λέξη *terzi*: ράφτης] που ήταν άνδρες μεγάλης ηλικίας οι οποίοι πήγαιναν στα σπίτια και επιδιόρθωναν ή έραβαν τα ρούχα. Μεταγενέστεροι ραφτάδες που άνοιξαν τα ραφεία τους μετά το 1950, ήταν ο Μιχαήλ Ηλιάδης και οι Ζαφείριος Βλανίδης και Δημήτριος Δένης, ενώ από τις πρώτες μοδίστρες ήταν η Μαρία Στυλιανίδη και η Ουρανία Γεωργιάδου, η Σταμούλα Γιανκίδου και οι αδερφές Κόβα.¹⁰¹

Οι πρώτοι υποδηματοποιοί / τσαγκάρηδες για τους οποίους υπάρχουν μαρτυρίες εμφανίζονται στο Λιμπάνοβο το 1925. Είναι πολύ πιθανό να υπήρχαν και πριν κάποιοι που ασχολούνταν με αυτό το επάγγελμα, αλλά δεν υπάρχει καμία μαρτυρία. Από τους πρώτους λοιπόν τσαγκάρηδες ήταν οι: Αριστοτέλης Γεμεντζής και Ιωάννης Ηλιάδης, (παράλληλα με το φούρνο) που σύμφωνα με κάποιους έφτιαχνε

¹⁰⁰ Αιγινιώτικος Τύπος, Οκτώβριος 1996, αρ. φύλλου 31, σ. 11.

¹⁰¹ Μαρτυρίες Αναστάσιου Τερζή, Μιχαήλ Ηλιάδη, Ιωάννη Γκιργκούδη, Κυριάκου Βλανίδη

τσαρούχια τα “καμπακλίδικα” δηλαδή τα πιο περιποιημένα, ενώ για άλλους έφτιαχνε μόνο σανδάλια. Μετά το 1940 τσαγκάρηδες ήταν επίσης οι: Χρήστος Παπάζογλου, Δημήτριος Γεμενετζής, Ηλίας Τοπτσής που μαθήτευσαν πλάι στον Ιωάννη Ηλιάδη, ο Δημήτριος Ανδρωνάς και ο Κωνσταντίνος Σταντίδης. Μεταγενέστεροι ήταν οι Ιωάννης Στεφανίδης, Ιωάννης Γεωργιάδης και Αναστάσιος Δένης.

Τσαγκάρικο Αναστάσιου Δένη το 1954.
Από αριστερά: ο τσαγκάρης Αναστάσιος Δένης και ο Δήμος Σιμόπουλος.
Φωτογραφία οικογένειας Αναστάσιου Δένη.

Τα πρώτα κουρεία τα άνοιξαν στο χωριό τη δεκαετία του 1930, οι: Μιχαήλ Κισκινίδης, Δήμος και Σιδέρης Τσάπογλου, ενώ κάποια χρόνια ο Βασίλειος Κοεμτζής και ο Ιωάννης Δένης.

Κουρείο Ιωάννη Δένη
Από αριστερά: ο κουρέας Ιωάννης Δένης, ο Ιωάννης Δελής και ο Αποστόλης Παπαδάς.
Φωτογραφία οικογένειας Ιωάννη Δένη.

Ένα επάγγελμα που δεν υπάρχει πια και ήταν πολύ διαδεδομένο μέχρι περίπου τη δεκαετία του 1960, ήταν αυτό του καροποιού, αφού το κάρο εκτός από το μόνο

μεταφορικό μέσο αποτελούσε και εργαλείο για τους πολυάριθμους αγρότες του χωριού.

Στο Αιγίνιο υπήρχαν αρκετά καροποιεία που εξυπηρετούσαν και τα γύρω χωριά. Τα παλαιότερα καροποιεία (πριν το 1940) ήταν του Δημήτριου Γεωργίου (Γεωργιάδη), γνωστού ως “Σιδερά” και του Πέτρου Δωρούκα, ενώ μεταγενέστερα ήταν των: Μαυρουδή Γκιργκούδη (1953-1963), Μαυρουδή και Γιάννη Ιβανούδη, Κωνσταντίνου Βατζαλίδη γνωστού και ως “Αναστενάρη”, και των Αντώνη Κομπατσιάρη και Σωτήρη Μπαρακουκάκη¹⁰².

Καροποιείο του 1947

Φωτογραφία από το αρχείο του φωτογράφου Κώστα Παπαπετρίδη

Κάρο Δημήτριου Μπροφίδη.

(Από τα λίγα κάρα που διασώζονται μέχρι σήμερα)

Ένα επίσης παλιό επάγγελμα, ήταν αυτό του βαρελοποιού. Ο πρώτος βαρελοποιός που έφτιαχνε ή επισκεύαζε κατ' οίκον βαρέλια ήταν ο Κεφαλλονίτης

¹⁰² Μαρτυρίες Αναστάσιου Τερζή, Μιχαήλ Ηλιάδη, Ιωάννη Γκιργκούδη, Κυριάκου Βλανίδη

Θεόδωρος Σαββίνος. Το 1946 ξεκίνησε τη δουλειά αυτή και ο Δήμος Πρασκίδης, σε ένα μικρό χώρο στον οικισμό του Καβακλή. Τα βαρέλια που κατασκεύαζε ήταν ξύλινα από δρυ και καστανιά και προορίζονταν για κρασί και για ζύμωση. Τα πρώτα χρόνια δούλευε με τα χέρια, ενώ από το 1954 που οι δουλειές αυξήθηκαν και έστελνε βαρέλια ως τα Δίκαια, αγόρασε κορδέλα, πλάνη και σβούρα¹⁰³.

Βαρελοποιείο Δήμου Πρασκίδη 1946,
Από αριστερά: Δήμος Πρασκίδης, Χρήστος Πρασκίδης και Βλάσιος Βλαϊκίδης
Φωτογραφία οικογένειας Δήμου Πρασκίδη.

Από τους πρώτους μαραγκούς που άσκησαν το επάγγελμα αυτό από την πρώτη στιγμή της άφιξής τους στο χωριό, ήταν ο Χρήστος Πρασκίδης και ο Βλάσιος Βλαϊκίδης.

Η πρώτη αλωνιστική μηχανή αγοράστηκε το 1935 από τους Γεώργιο Τερζή και τους γιους του Ιωάννη και Αναστάσιο και από τον Γεώργιο Παπάζογλου, που μετά από λίγο αγόρασε δική του. Την επόμενη χρονιά αγόρασαν αλωνιστικές μηχανές ο Κωνσταντίνος Παπάζογλου, ο Χριστόδουλος Καραγιώργος και λίγο αργότερα ο Λεωνίδας Στυλιανίδης¹⁰⁴.

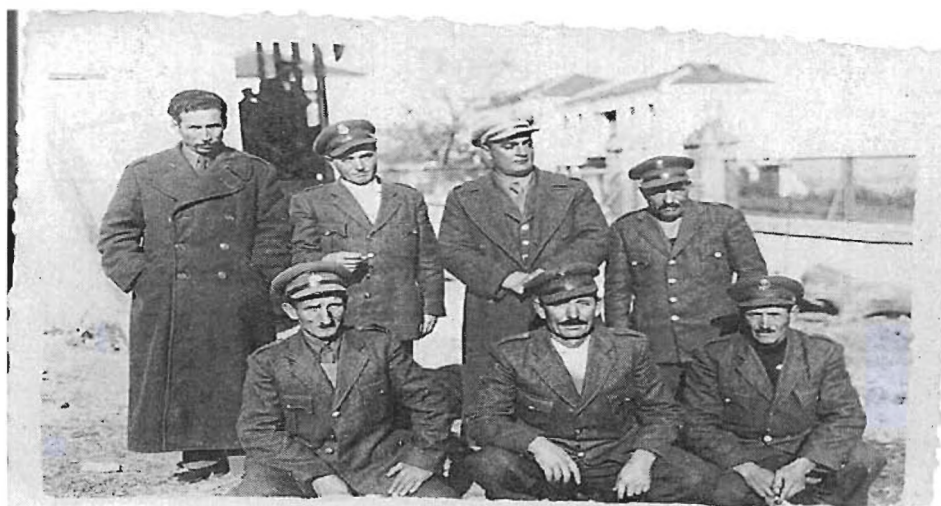
¹⁰³ Μαρτυρία Δήμου Πρασκίδη.

¹⁰⁴ Μαρτυρία Γεώργιου Τερζή.

Αγρότες με αλωνιστική μηχανή της εποχής
Φωτογραφία οικογένειας Απόστολου Κιοσσέ

Από τη δεκαετία του '40, λειτούργησε στο χωριό αγροφυλακή για να φροντίζει τη φύλαξη και την ασφάλεια των αγρών. Τα πρώτα τρακτέρ αγοράστηκαν στο Αιγίνιο τη δεκαετία του '50.

Αγροφύλακες της εποχής
Από αριστερά (...), Δημήτριος Χνούδας, Θεόδωρος Κιοσσές, Χρήστος Πατσιάς, Δημήτριος
Δένης, (...), Δημήτριος Κοντόπουλος.
Φωτογραφία οικογένειας Απόστολου Κιοσσέ

Τρακτέρ της εποχής
Φωτογραφία οικογένειας Αθανασίου Καρανάσιου

Μετά το 1950 η συγκοινωνία γινόταν με ένα φορτηγό που είχε αγοράσει ο Ιωάννης Ηλιάδης, κατόπιν ο Βαγγέλης Ράπτης έφερε το πρώτο λεωφορείο στο χωριό, ενώ το 1950 ο Δημήτριος Ζούδρος κυκλοφόρησε το πρώτο ταξί, ξύλινης κατασκευής. Για κάποια χρόνια το ίδιο ταξί το πήρε ο Ευστάθιος Τσακίρης μέχρι να αγοράσει το καινούριο μάρκας Volga¹⁰⁵.

Τη δεκαετία του '40, εμφανίζεται ο πρώτος φωτογράφος, ο Νικόλαος Παπαβασιλείου και στη συνέχεια ο Πέτρος Τοπτσής και ο Πέτρος Καρατσιβούδης.¹⁰⁶

Το 1955, ο Νικόλαος Παπαβασιλείου, ανοίγει στον οικισμό Καβακλή τον πρώτο κινηματογράφο, ενώ λίγα χρόνια αργότερα, το 1961, ο Πέτρος Χατζηγεωργίου και ο Γιώργος Γκορτσιάς, γνωστός ως “σινεματζής” ανοίγουν το σινεμά “REX” που στη συνέχεια το μερίδιο του Γιώργου Γκορτσιάα αγόρασε ο Γιάννης Σωτηριάδης. Κινηματογράφο επίσης είχαν ο Ιωάννης Καλλιγιάς και ο Ιωάννης Ματσκίδης.

Κοινοτικοί ιατροί διορίστηκαν στο Αιγίνιο το 1957 και ήταν οι: Ιωάννης Δραγούμης (παθολόγος), Δημήτριος Βλαϊκίδης (παθολόγος), που παραιτήθηκε μάλιστα από το αξίωμα του Δημάρχου για να υπηρετήσει ως κοινοτικός ιατρός και ο Ιωάννης Μελίδης (γενικής ιατρικής). Η πληρωμή των γιατρών γινόταν με “κοντότα” (μίσθωση), όπου ο γιατρός έκανε ειδική συμφωνία με τους κατοίκους κατά την οποία, αναλάμβανε τη νοσηλεία τους για ένα χρονικό διάστημα. Το μέσω πληρωμής ήταν ντενεκέδες με σιτάρι, ένας ντενεκές περιείχε 18-20 κιλά σιτάρι. Όπως μας πληροφόρησαν οι κάτοικοι, ως τη δεκαετία του 1950 με “κοντότα” γινόταν και οι υπόλοιπες συναλλαγές των κατοίκων στα παντοπωλεία, στα κουρεία κτλ και μέσω πληρωμής, πέρα από το σιτάρι αποτελούσαν και τα αυγά.

Τα παραπάνω επαγγέλματα και η ύπαρξη των μαγαζιών-επιχειρήσεων, (ιδιαίτερα φούρνων, παντοπωλείων, τυροκομείου, κρεοπωλείου κτλ) υποδηλώνουν τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές στο χωριό.

Πρώτα από όλα καταδεικνύουν την αστικοποίηση του πληθυσμού. Μέχρι τότε κάθε οικογένεια εξασφάλιζε όλα τα αγαθά που χρειαζόταν από μόνη της, στις δεκαετίες '40 και '50 παρατηρούμε την ανάδυση όλο και περισσότερων μαγαζιών που καλύπτουν τις ανάγκες της οικογένειας και συνάμα “απαλλάσσουν” κυρίως τη γυναίκα από τις υποχρεώσεις της, αφού εκείνη μέχρι τότε εξασφάλιζε ακόμη και την ένδυση για ολόκληρη την οικογένεια. Επίσης μαρτυρούν τη διαφοροποίηση του ρόλου της γυναίκας, αφού πλέον δεν κάνει όσες δουλειές έκανε στο σπίτι και αρχίζει να δουλεύει έξω από αυτό, είτε πλάι στο σύζυγο της, είτε αλλού.

¹⁰⁵ Μαρτυρία Αναστάσιου Τερζή

¹⁰⁶ Μαρτυρίες Αναστάσιου Τερζή, Μιχαήλ Ηλιάδη, Ιωάννη Γκιργκούδη, Κυριάκου Βλανίδη

2.5) Πολιτιστικά στοιχεία

Σχολεία

Λίγο μετά τον ερχομό των προσφύγων στο Αιγίνιο, ιδρύονται 3 Δημοτικά σχολεία: το 1^ο ως τετρατάξιο, το 2^ο ως τριτάξιο και το 3^ο ως διτάξιο. Τα παιδιά των προσφύγων από το Καβακλή, που αποτέλεσαν το μαθητικό δυναμικό του Α' Δημοτικού σχολείου Αιγινίου, αρχικά στεγάστηκαν σε ένα παλιό νοικιασμένο κτήριο κοντά στη σημερινή πλατεία Δημαρχείου. Το κτήριο όμως ήταν μικρό και ακατάλληλο και καθώς ο πληθυσμός των μαθητών αυξανόταν, η έδρα του σχολείου μεταφέρθηκε σε άλλο κτήριο, δίπλα στο σημερινό Δημαρχείο¹⁰⁷. Η συνεχής αναζήτηση κατάλληλης στέγης και οι επίμονες προσπάθειες των κατοίκων οδήγησαν στην ανέγερση του νέου κτηρίου πάνω σε ένα λοφίσκο στα νότια του χωριού με πολύ πράσινο και θέα μέχρι τη θάλασσα. Έτσι το 1^ο Δημοτικό σχολείο, άρχισε να λειτουργεί στο κτήριο που είναι ακόμη και σήμερα το 1939, ενώ το 1963 ιδρύθηκε το 1^ο Νηπιαγωγείο στην αυλή του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου (ΦΕΚ 74/29-5-1963)¹⁰⁸.

Γιορτή 25ης Μαρτίου
Φωτογραφία από το Αρχείο του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου

¹⁰⁷ Αρχείο 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου.

¹⁰⁸ Αρχείο 1^{ου} Νηπιαγωγείου.

Φωτογραφία από το Αρχείο του 1^{ου} Δημοτικού Σχολείου

1ο Δημοτικό Σχολείο σήμερα.

Το μαθητικό δυναμικό του 2^{ου} Δημοτικού σχολείου, που άρχισε να λειτουργεί από το 1923 έχοντας ως στέγη το κτήριο του τζαμιού, το αποτελούσαν παιδιά ντόπιων και προσφύγων από την Ανατολική Θράκη. Στις 21-9-1953, θεμελιώθηκε από τη σχολική εφορεία το 2^ο Δημοτικό σχολείο, (Αρ.Πρ 122)¹⁰⁹. Το 1956, όταν ολοκληρώθηκαν οι εργασίες του νέου κτηρίου, που στηρίχθηκαν κυρίως στις φιλότιμες προσπάθειες της σχολικής εφορείας, οι μαθητές μεταφέρθηκαν στη νέα τους σχολική στέγη. Το κτήριο που στεγάζεται και σήμερα το 2^ο Δημοτικό σχολείο, βρίσκεται σε ύψωμα, δυτικά του οικισμού ντόπιων και προσφύγων Ανατολικής Θράκης¹¹⁰.

¹⁰⁹ Αρχείο 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου.

110. $\text{Ar} \rightarrow \text{Op}$

Γιορτή 25ης Μαρτίου στο 2ο Δημοτικό Σχολείο (τζαμί)
Φωτογραφία οικογένειας Αποστόλου Κιοσσέ.

Εκδήλωση στο 2ο Δημοτικό Σχολείο την περίοδο του στρατιωτικού καθεστώτος. (Νέο κτήριο)
Φωτογραφία Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή.

2ο Δημοτικό Σχολείο τη δεκαετία του '70
Φωτογραφία από το Αρχείο του 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου.

2ο Δημοτικό Σχολείο σήμερα
Φωτογραφία από το Αρχείο του 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου.

Το 1968, ιδρύθηκε το 2^ο Νηπιαγωγείο που αρχικά συστεγαζόταν με το 2^ο Δημοτικό σχολείο. Το 1986 παραχωρήθηκε οικόπεδο από το Δήμο Αιγινίου, στα νότια του 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου, όπου κτίστηκε το Νηπιαγωγείο και παραμένει μέχρι σήμερα εκεί¹¹¹.

2ο Νηπιαγωγείο σήμερα

¹¹¹ Αρχείο 2^{ου} Νηπιαγωγείου.

Το 1969 ιδρύθηκε σύμφωνα με το ΦΕΚ ΒΔ 261/1969, το Αγροτικό Νηπιοτροφείο (σημερινή ονομασία Παιδικός Σταθμός) που αρχικά στεγαζόταν σε ενοικιαζόμενο κτήριο στο κέντρο του χωριού. Το 1974 παραχωρήθηκε από το Δήμο, οικόπεδο, δίπλα από το 2^ο Νηπιαγωγείο, όπου κτίστηκε ο Παιδικός Σταθμός και λειτούργησε το 1983 με 70 παιδιά¹¹².

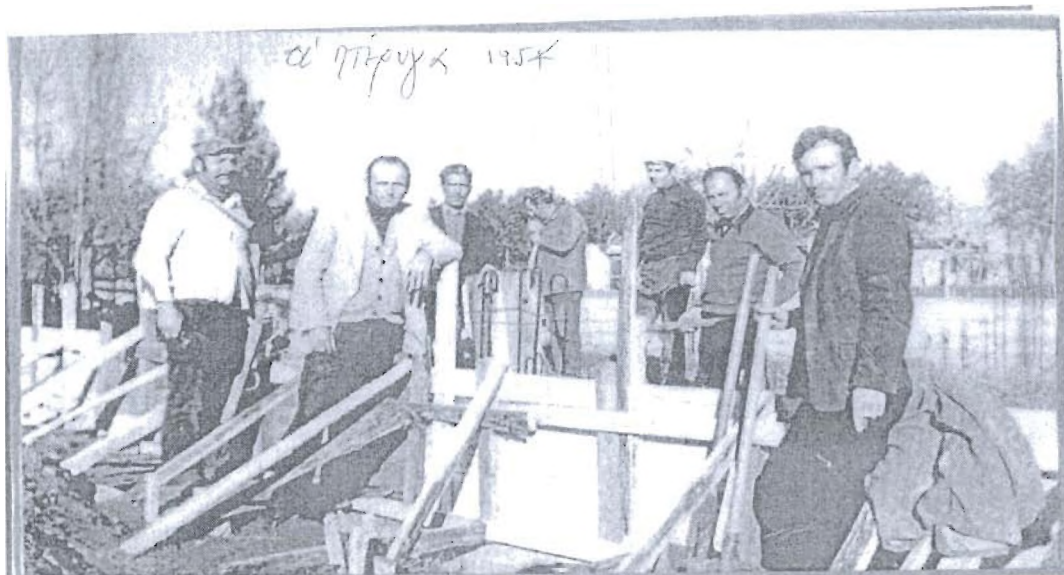

Παιδικός Σταθμός σήμερα

Το 3^ο Δημοτικό σχολείο, λειτούργησε αρχικά σε ένα σπίτι σε οικόπεδο επί της οδού Δαβάκη, στα βόρεια του χωριού, όπου εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες από το Ακ-Μπουνάρ, με δάσκαλο τον Παπαδόπουλο, που σύμφωνα με μαρτυρίες κατοίκων, μιλούσε σπαστά ελληνικά. Στη συνέχεια, το 1928, λειτούργησε σε σπίτι του εποίκισμού, (οικόπεδο Πελοπίδα) ως το 1954, όταν χτίστηκε η πρώτη πτέρυγα με προσωπική εργασία των κατοίκων. Συγκεκριμένα ο Θωμάς Καραγιαννίδης διέθεσε τα κεραμίδια του σπιτιού του για το σχολείο, ενώ ο ίδιος έμενε στα ραγάζια (βούρλα). Η δεύτερη πτέρυγα χτίστηκε το 1980, ενώ η Τρίτη το 1992¹¹³. Το 1960 στην αυλή του σχολείου, χτίστηκε το σπίτι του δασκάλου και πρώτος δάσκαλος που το κατοίκησε ήταν ο Χατζηγεωργίου. Σήμερα στη θέση του υπάρχει νηπιαγωγείο, που άρχισε να λειτουργεί από το 2005.

¹¹² Αρχείο Παιδικού Σταθμού.

¹¹³ Αρχείο 3^{ου} Δημοτικού σχολείου

Προσωπική Εργασία Ακμπουναριωτών για την ανέγερση της α' πτέρυγας του 3^{ου} δημοτικού
σχολείου
Φωτογραφία από το Αρχείο 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου.

Εκδήλωση 3ου Δημοτικού Σχολείου
Φωτογραφία από το Αρχείο 3^{ου} Δημοτικού Σχολείου.

3ο Δημοτικό Σχολείο σήμερα

Από τηλεγράφημα του Αντώνιου Ραλλίδη, Βουλευτή Θεσσαλονίκης, προς τον Πασχάλη Τερζή, Δημοτικό Σύμβουλο Αιγινίου, στις 2/12/1950, με θέμα τους λόγους που δεν μπορούσε να παρευρεθεί στα εγκαίνια του Γυμνασίου, προκύπτει ότι το Γυμνάσιο Αιγινίου εγκαινιάσθηκε στις 19/11/1950 και λειτούργησε για πρώτη φορά ως εξατάξιο την σχολική χρονιά 1950-1951¹¹⁴. Τα πρώτα χρόνια στεγαζόταν σε αποθήκη στον οικισμό του Καβακλή, στη σημερινή πλατεία του Αγίου Ανδρέα και λειτουργούσε αρχικά ως παράρτημα του Γυμνασίου Κατερίνης¹¹⁵.

Μαθητές του Γυμνασίου κατά την πρώτη χρονιά λειτουργίας του (1950-1951)
Φωτογραφία Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή

¹¹⁴ Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή.

¹¹⁵ Αρχείο Λυκείου Αιγινίου

Το 1973, όταν Δήμαρχος ήταν ο Παντελής Δημητριάδης, θεμελιώθηκε από τον αντιπρόεδρο της στρατιωτικής κυβέρνησης Στυλιανό Παττακό, το νέο κτήριο του Γυμνασίου στα νότια του χωριού, σε λόφο. Μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής του λειτούργησε για πρώτη φορά στο νέο κτήριο το 1976. Την ίδια χρονιά το Γυμνάσιο από εξατάξιο μετατρέπεται σε τριτάξιο και ιδρύεται το Λύκειο, που στεγάστηκε σε κτήριο στον ίδιο αύλιο χώρο με το Γυμνάσιο. Γυμνάσιο και Λύκειο εξακολουθούν να στεγάζονται στα ίδια κτήρια μέχρι και σήμερα¹¹⁶.

Γυμνάσιο σήμερα

Λύκειο σήμερα

¹¹⁶ Όπ

Στο Αιγίνιο επίσης το 1976 ιδρύθηκε η Κατώτερη Επαγγελματική Τεχνική Σχολή, σε κτήριο στην πλατεία του Αγίου Ανδρέα στο Καβακλή¹¹⁷.

Επαγγελματικό Λύκειο σήμερα

Εκκλησίες

Πέρα από τις δύο παλιές εκκλησίες του χωριού (που έχει γίνει λόγος στην Εισαγωγή) τον Ναό των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, που βρίσκεται υπό την εποπτεία της 9^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, αφού έχει κηρυχθεί με νόμο, ιστορικό και διατηρητέο μνημείο (ΦΕΚ 138/τ.Β/16.3.67)¹¹⁸ και τον Ναό του Αγίου Αθανασίου, που επίσης βρίσκεται υπό την εποπτεία της 9^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, στο Αιγίνιο υπάρχουν άλλες δύο εκκλησίες και τρία ξωκλήσια¹¹⁹.

Ο Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου βρίσκεται δίπλα στον Ναό Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, στην κορυφή ενός λοφίσκου βορειανατολικά του χωριού, όπου παλαιότερα υπήρχε νεκροταφείο. Ο Ναός θεμελιώθηκε το 1953, ενώ το 1962 έγιναν τα “θυρανοίξια” (=ευλογία δεσπότη). Το 1964 εγκαινιάσθηκε από τον Μητροπολίτη

¹¹⁷ Αρχείο Επαγγελματικού Λυκείου Αιγινίου// Το 1982 η Κατώτερη Επαγγελματική Τεχνική Σχολή, μετονομάζεται σε Τεχνικό και Επαγγελματικό Λύκειο, ενώ το 2007 σε Επαγγελματικό Λύκειο

¹¹⁸ Ηλίας Γκοτσίδης (εφημέριος, πρωτοπρεσβύτερος), Ιερά Μητρόπολις Κίτρους-Κατερίνης και Πλαταμώνος, Ιερός Ναός Κοιμ. Θεοτόκου της πόλεως Δήμου Αιγινίου, Μνημείο Ι. Ναού Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, Αιγίνιο. σ.2

¹¹⁹ Αρχείο Αγίου Ανδρέα.

Βαρνάβα και πρώτος Ιερέας του ως το 1998, ήταν ο πατέρας Γεώργιος Ανδρικόπουλος. Από την 1/1/1999 ανέλαβε ο πατήρ Ηλίας Γκοτσίδης¹²⁰.

Στο Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου εκτελούσαν και εκτελούν ακόμη και σήμερα τα θρησκευτικά τους καθήκοντα οι ντόπιοι, οι απόγονοι προσφύγων από την Ανατολική Θράκη και το Ακ-μπουνάρ.

Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου

Ο Ναός του Αγίου Ανδρέα βρίσκεται στον οικισμό των Καβακλιωτών. Τον Σεπτέμβριο του 1955 θεμελιώθηκε. Ιερέας που ίδρυσε την επιτροπή ανεγέρσεώς του ήταν ο πατήρ Ιωάννης Μπροφίδης. Ο Άγιος Ανδρέας άρχισε να λειτουργεί το Πάσχα του 1965 με ιερέα (μέχρι και σήμερα), τον πατέρα Γεώργιο Κορνελάκη¹²¹. Στις 30 Νοεμβρίου του 1968 (γιορτή του Αγίου Ανδρέα) έγιναν τα εγκαίνια και η μέρα αυτή ορίστηκε ως μέρα αργίας για το Αιγίνιο (ΦΕΚ Β.Δ 58,τ.Α΄, 20/3/1968)¹²². Στον Άγιο Ανδρέα εκτελούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα οι Καβακλιώτες.

¹²⁰ Αρχείο εκκλησίας Παναγίας της Θεοτόκου.

¹²¹ Αρχείο εκκλησίας Αγίου Ανδρέα

¹²² Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή.

Ναός Αγίου Ανδρέα

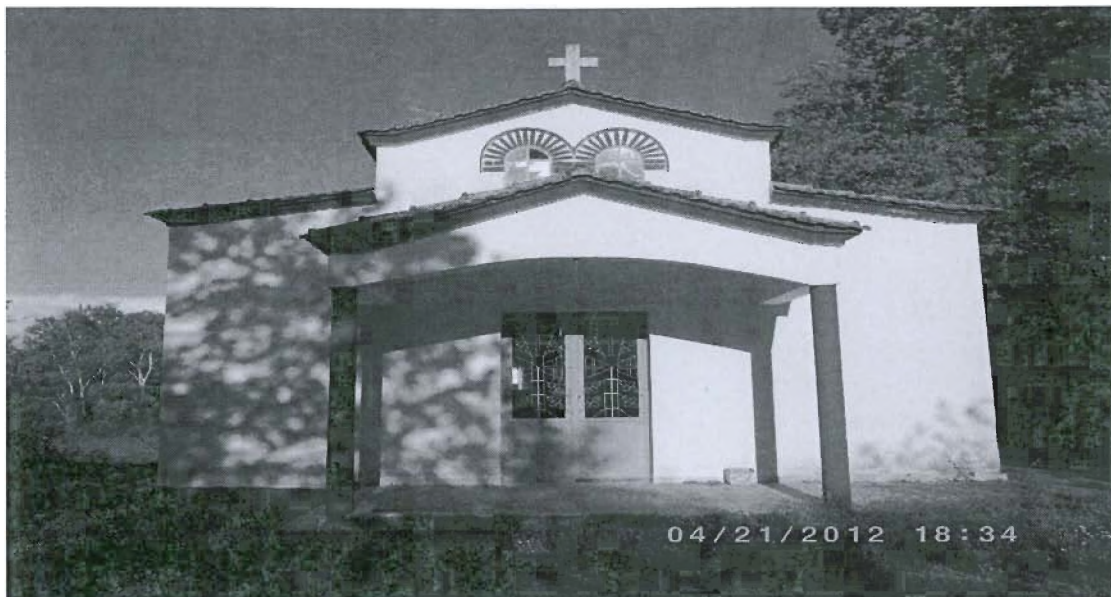
Τα ξωκλήσια βρίσκονται έξω, αλλά σε κοντινή απόσταση από το χωριό.

Για το ξωκλήσι του Αγίου Νικολάου, που βρίσκεται δυτικά του χωριού, υπάρχει μαρτυρία ,στον Αγιορείτικο Κώδικα 347, της μονής Διονυσίου, φύλλο 184 α-β με την επιγραφή «Σύλλογος νέων ιστοριών Δαμασκηνού», ότι εκεί όπου σήμερα είναι χτισμένο το ξωκλήσι, υπήρχε ανδρικό μοναστήρι¹²³.

Το ξωκλήσι του Αγίου Γεωργίου βρίσκεται ανατολικά του χωριού και ανεγέρθηκε το 1965.

Τέλος το ξωκλήσι της Αναλήψεως που βρίσκεται στο ψηλότερο σημείο του οικισμού των Καβακλιωτών, ανεγέρθηκε το 1993, αλλά προηγουμένως υπήρχε στο σημείο προσκυνητάρι που τοποθέτησαν οι πρόσφυγες από το Καβακλή, όταν ήρθαν στο χωριό. Κάποιοι μάλιστα μας διηγήθηκαν ότι και στο Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας είχαν ξωκλήσι της Αναλήψεως σε θέση, όπως αυτό στο Αιγίνιο.

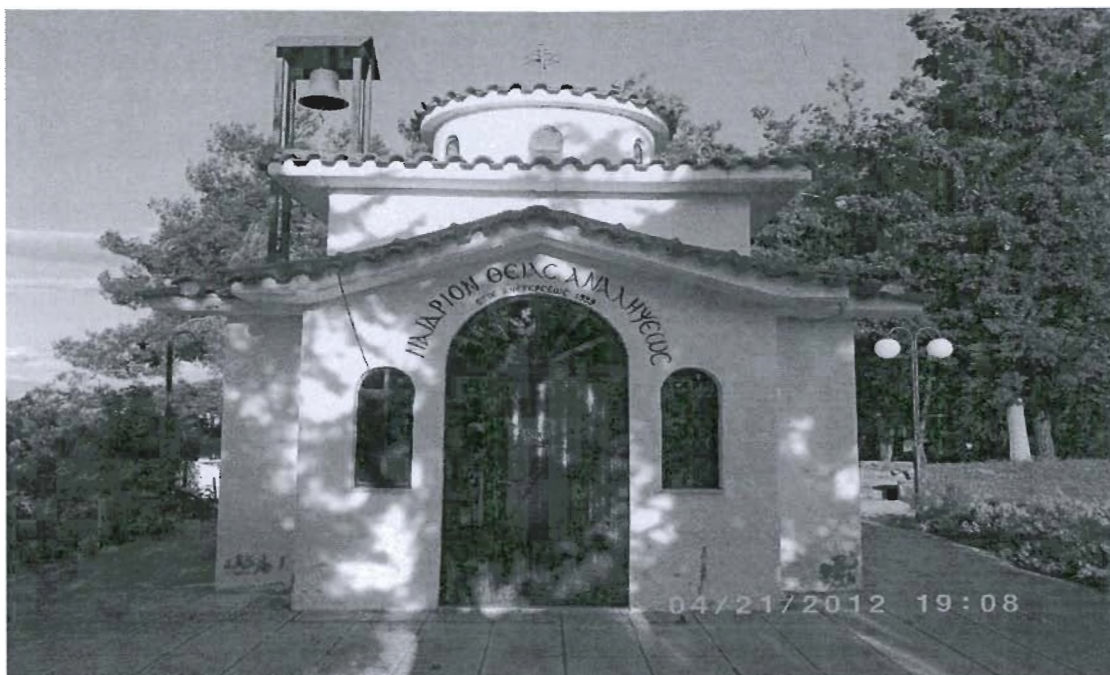
¹²³ Αρχείο πατέρα Ηλία Γκοτσίδη.

Εκκλησία Αγίου Νικολάου

Εκκλησία Αγίου Γεωργίου

Ξωκλήσι Αναλήψεως

Πολιτιστικοί Σύλλογοι

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι του Αιγινίου είναι δύο, ο Μορφωτικός-Λαογραφικός σύλλογος, "Δήμητρα" και ο Πολιτιστικός, Λαογραφικός Σύλλογος Καβακλιωτών Αιγινίου 'Ανατολική Ρωμυλία."

Η 'Δήμητρα" ιδρύθηκε το 1966 από Θρακιώτες και ντόπιους στο Αιγίνιο. Στην αρχή ονομαζόταν Αγροτικός- Μορφωτικός Σύλλογος Δήμητρα και στη συνέχεια ονομάστηκε Μορφωτικός-Λαογραφικός Σύλλογος. Το όνομα "Δήμητρα" δόθηκε, όπως πολλοί λένε, από τη θεά της γεωργίας Δήμητρα, γιατί οι κάτοικοι ήταν ως επί το πλείστον γεωργοί. Βέβαια, σύμφωνα με την προφορική μαρτυρία του Νικόλαου Κιοσσέ, η ονομασία επιλέχθηκε από ένα άλλο γεγονός που δεν έχει καμία σχέση με την προηγούμενη εκδοχή της αρχαίας θεάς. Στο Αιγίνιο προϋπήρχε ένας πολιτιστικός σύλλογος που μεταξύ άλλων ανέβαζε θεατρικά έργα. Όταν λοιπόν σε μία παράσταση χρειάστηκαν ράσα και καλυμμαύκι, κανένας από τους ιερείς που απευθύνθηκαν δεν δέχτηκε να βοηθήσει. Η κόρη όμως ενός ιερέα του παπά-Σωτήρη, η Δήμητρα, έδωσε κρυφά από τον πατέρα της στην θεατρική ομάδα αυτά που χρειαζόταν· έτσι για να την τιμήσουν, έδωσαν το όνομά της στο λαογραφικό σύλλογο που ιδρύθηκε λίγο καιρό μετά την παράσταση.

Από το 1968 και για τέσσερα χρόνια ο σύλλογος "Δήμητρα" διοργάνωσε παρέλαση καρναβαλιών στην κεντρική πλατεία Αιγινίου.

Το 1977, οι Καβακλιώτες ίδρυσαν την "Εκπολιτιστική, Λαογραφική Κίνηση, Αιγινίου" που στην πορεία του χρόνου μετονομάστηκε σε "Λαογραφικός Σύλλογος Καβακλιωτών Αιγινίου Ανατολική Ρωμυλία."

Λαογραφικά στοιχεία

Μουσική-μουσικά όργανα-χοροί-ήθη-έθιμα ντόπιων.

Τα μουσικά όργανα των ντόπιων είναι δύο: ο ζουρνάς και το νταούλι Τα τραγούδια τους χωρίζονται σε διάφορες κατηγορίες, όπως:

Της αγάπης: «Τ'Λένκους, Πέντις μήνις γκιζιρούσα, Τ'ς Ντόμνας»

Της ξενιτιάς: «Όλις οι μάννις τα πιδιά, Άστρα μου χαμπηλώσατι»

Τα ηρωικά: "Κάτου στα πέντι αλώνια, Ν'απόψι φίλους φίλιβα"

Του γάμου: "Να ζησ' η νύφη και ου γαμπρός, Καλουσουρίτσι φίλοι μου"

Τα Σκωπτικά: "Αρίτσιους μπαρπιρίζουνταν, Κίνησα να πάω στου μύλου"

Τα Μοιρολόγια: "Πιδιά μ' να μη μ' αφήσιτι, Μαύρ'είνι η μέρα σήμιρας"

Τα Λατρευτικά: "Χριστούγινα Προυτούγινα, Καλήμιρα"

Τα Νανουρίσματα-Ταχταρίσματα: "Έλα ύπνι μ'κι πάριτου, τα κουρίτσια τα καλά"¹²⁴

Ένα από τα σημαντικότερα έθιμα που αναβιώνει μέχρι και σήμερα από ορισμένους ντόπιους είναι η *γουρνοχαρά* ή *γ'ρουνοχαρά*. Τις ημέρες των Χριστουγέννων σχεδόν κάθε οικογένεια έσφαζε ένα ή δύο γουρούνια. Κατά τη διάρκεια της *γουρνοχαράς* μαζεζόταν γείτονες και φίλοι και διασκέδαζαν με κρασί και τραγούδι. Πολλές φορές καλούσαν και τα όργανα και το γλέντι κρατούσε ως αργά το βράδυ.¹²⁵

Ένα άλλο έθιμο που αναβιώνει και σήμερα είναι τα *κόλιντα* δηλαδή τα κάλαντα. Το βράδυ της 23^{ης} και το πρωί της 24^{ης} Δεκεμβρίου, τα παιδιά πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι και έψελναν τα κάλαντα. Το φιλοδώρημα που έπαιρναν από τις νοικοκυρές ήταν ξυλοκέρατα, κάστανα, ξερά σύκα, καρύδια, μεταγενέστερα και χρήματα.¹²⁶

Το *χάσκα* είναι ένα έθιμο που αναβίωνε την Κυριακή των αποκριών. Το πιο ηλικιωμένο μέλος της οικογένειας έδενε με μια κλωστή ένα αυγό σε ένα ξύλο και ενώ το κουνούσε με αργές κινήσεις τα παιδιά προσπαθούσαν να το πιάσουν με το στόμα. Το έθιμο αυτό συμβόλιζε το κλείσιμο του στόματος λίγο πριν ξεκινήσει η νηστεία¹²⁷.

¹²⁴ Γιώργη Μελίκη, *Τα Λαογραφικά της Μελίκης, Μελετήματα*, εκδ., Λαογραφικός Σύλλογος Μελίκης και Περιχώρων, τ.Β' σσ. 13-99

¹²⁵ Όπ 9-14

¹²⁶ Μαρτυρία της Σμαράγδας Κωτσοπούλου (ντόπια)

¹²⁷ Όπ.

Ενδυμασία Ντόπιων.

Η γυναικεία φορεσιά των ντόπιων χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη, στα κομμάτια που φοριούνται στον κορμό και σε εκείνα που προορίζονται για το κεφάλι. Ένα τρίτο μέρος αποτελούν τα κοσμήματα.¹²⁸ Χαρακτηριστικό της ανδρικής φορεσιάς είναι η απλότητα και η έλλειψη κάθε είδους διακόσμησης. Απαραίτητο συμπλήρωμα αποτελούσε το κάλυμμα του κεφαλιού.¹²⁹

Ανδρική ενδυμασία	Γυναικεία ενδυμασία
• Φανέλα • Π'καμσου: πουκάμισο, (ανοιχτόχρωμο, αρκετά ευρύχωρο με μανίκια φαρδιά) • Μπουλμπότσα: φαρδύ μάλλινο παντελόνι • Ζίβρο: παντελόνι (στενό από τα γόνατα και κάτω.) • Κάπα: χειμωνιάτικο πανωφόρι • Κουκουλιάτο: χειμωνιάτικο πανωφόρι • Νταλαγάνι: χειμωνιάτικο πανωφόρι • Ζουνάρι: ζωνάρι • Γουρονοτσάρουχα • Σκουφάκι (από αστραχά για το κεφάλι) • Μαφέσι: μαντήλι (γαλάζιο σκούρο που τύλιγαν το κεφάλι τους όταν δούλευαν στο χωράφι)¹³⁰	• Κατασάρκι: Φανέλα • Π'καμσου: πουκάμισο • Τραχηλιά ή παταριά ή φούτα: ποδιά • Σαγιάς: μακρύς επενδυτής με ιδιόρρυθμο σχήμα • Κοντόσι ή Χρυσοκόντοσο: κοντό παλτό (φοριέται πάνω από το σαγιά) • Μπρουμάνικα: τα πρόσθετα μανίκια • Ζουνάρι: ζωνάρι • Νταρτμάδες: μαντήλια • Κάλτσες • Γεμενιά: μποτίνια • Κατσούλι: κεφαλόδεσμος (ένα μαντήλι πολύ καλά στερεωμένο στο κεφάλι, όπου επάνω τοποθετούσαν κοσμήματα, λουλούδια, φούντες και λουλούδια, το κατσούλι αποτελεί το κυρίαρχο στοιχείο της ντόπιας ενδυμασίας).¹³¹

¹²⁸ Γιώργος Ντελιόπουλος, *Ελληνότοπος*, Αλεξάνδρεια 1996, σσ. 17-25.

¹²⁹ Ντελιόπουλος *ό.π.*, σσ. 34-36.

¹³⁰ Γιώργη Μελίκη *Τα Λαογραφικά της Μελίκης, Μελετήματα*, εκδ. Λαογραφικός Σύλλογος Μελίκης και Περιχώρων, τ.Δ' σ. 119-121.

¹³¹ *Ο.π* σ, 78 // Μορφωτικός Λαογραφικός Σύλλογος Αιγινίου. «Η Δήμητρα»

Ντόπια στο Λιμπάνοβο

Παραδοσιακή Λαϊκή Τέχνη του Σάκη Καραγιοβάννη

Ρουμλουκιώτης με τη γυναίκα του¹³²

Μουσική-μουσικά όργανα-χοροί-ήθη-έθιμα προσφύγων

Πρώτα από όλα πρέπει να αναφέρουμε τη συγγένεια της βορειοθρακιώτικης μουσικοχορευτικής παράδοσης με τις άλλες περιοχές της Θράκης (Ανατολική και Δυτική), όπως επισημαίνει ο Γιάννης Πραντσιδής, στο βιβλίο του, *"Οι ομοιότητες εντοπίζονται στους ρυθμούς, στα θέματα των τραγουδιών και στους χορούς. Οι μικροδιαφορές που υπάρχουν, όπως είναι φυσικό σε μια μεγάλη περιοχή όπως είναι η Θράκη, παρατηρούνται στο ηχόχρωμα κυρίως της μουσικής, διαφορές που παρατηρεί κανείς και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας."*¹³³

*"Τα μεγάλα αστικά κέντρα (Μάδυτος, Ραιδεστός, Σαράντα Εκκλησιές, Φιλιππούπολη, Στενήμαχος, Σηλυβρία και Ανδριανούπολη), σε στενή επικοινωνία με την Κωνσταντινούπολη έδωσαν ονομαστούς μελουργούς, πρωτοψάλτες και μουσικοδιδασκάλους. Ανάμεσά τους ο Χιρσίζης, ο Δαβίδ Ραιδεστινός(14^{ος} αιώνας), ο Γεώργιος Ραιδεστινός(17^{ος} αιώνας), ο Γεώργιος Σαρανταεκκλησιώτης (19^{ος} αιώνας). Η πλούσια αυτή ψαλτική παράδοση έχει επηρεάσει το παλαιότερο υπόστρωμα στο ρεπερτόριο του θρακιώτικου δημοτικού τραγουδιού."*¹³⁴

¹³² Γιώργη Μελίκης *Τα Λαογραφικά της Μελίκης, Μελετήματα*, εκδ, Λαογραφικός Σύλλογος Μελίκης και Περιχώρων, τ.Δ' σ.120

¹³³ Γιάννης Πραντσιδής, *Από τη Θράκη του Ορφέα & του Διόνυσου. Σκοποί και τραγούδια της Ανατολικής Ρωμυλίας, (Βόρειας Θράκης), Υπό την αιγίδα του Πολιτιστικού Συλλόγου 'Ανατολική Ρωμυλία' Αιγινίου*, σ 7.

¹³⁴ Ο.π σ.16

Τα τραγούδια διακρίνονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τα χορευτικά και τα μη χορευτικά. "Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν όλα τα τραγούδια και οι οργανικοί σκοποί που χορεύονται. Στη δεύτερη κατηγορία συμπεριλαμβάνονται τα 'καθιστικά' ή του 'τραπεζιού', τα τραγούδια που έλεγαν στα νυχτέρια, τραγούδια της δουλειάς ή εποχικά (του θερισμού, ανοιξιάτικα, φθινοπωρινά) και πολλά τραγούδια του γάμου."

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι οργανικοί σκοποί, όπως για παράδειγμα, ζωναράδικος, ο συγκαθιστός, ο τρούρου, ο ριχτός ή πηδηχτός, ο ξερβός, ο καρσιλαμάς, ο μαντηλάτος, ο συρτός, ο τσέστος, μουαμπέ(ι), η μπαϊντούσκα κ.α. Μερικά από τα τραγούδια που ανήκουν σε αυτήν την κατηγορία είναι, "Του παναϋρ(ι) ήταν πολύ, ο Γιάννης και η Μαρουλιώ, δύο αδέρφια, Κώστας τα ψάρια τηγανίζ(ει), Σήκω Γιάννη Μπαλκανιώτη, Πού ήσαν, Λένου."

Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν τραγούδια του τραπεζιού, όπως «της ξενιτιάς, μαύρο μου χελιδόνι, Θεodώρα, δώδικα χρόνια έκαμα, ο Γιάννης του Σαρακηνού. Της δουλειάς ή του νυχτεριού: Άργιουσι του πουλούδι μου (τραγούδι της μιντζιάς=νυχτέρι), της σιντιάκας (νυχτέρι). Του γάμου: ο Γιώργης και η Γιώργινα του γιο τους ραβουνιάζουν, Της ρουμπάνας (έθιμο Λαζάρου): Μπογδάνος.

Τα βασικότερα όργανα τους είναι η γκάιντα και η φλογέρα, κοντή (σουραύλι) ή μακριά (καβάλα ή καβάλι). Παλαιότερα ήταν διαδεδομένη και η θρακική λύρα, η οποία σήμερα διασώζεται από τους βορειοθρακιώτες αναστενάρηδες. Άλλα όργανα είναι το κανονάκι, το ούτι, το βιολί και το κλαρίνο που συναντάμε κυρίως στην Ανατολική Θράκη και στα παράλια της Βόρειας Θράκης. Όργανα ρυθμικής συνοδείας είναι κυρίως το νταούλι και λιγότερο το τουμπελέκι, σε ορισμένες δε περιπτώσεις και ο τενεκές¹³⁵.

Οι πιο διαδεδομένοι χοροί των Θρακιωτών είναι ο Ζωναράδικος, η Μπαϊτούσκα, το Ποδαράκι, ο Τσέστος, ο Σφαρλής, ο στις τρεις, ο Τροΐρου κ.α.

Οι Θρακιώτες ήταν άρρηκτα συνδεδεμένοι με τη θρησκεία τους και γιόρταζαν με μεγάλη ευλάβεια τις γιορτές της Ορθοδοξίας. Τα Χριστούγεννα και η Πρωτοχρονιά αποτελούσαν από τις σημαντικότερες γιορτές κατά τις οποίες γινόταν πολλά έθιμα:

"Τα έθιμα των Βορειοθρακιωτών (Ανατολικορωμυλιωτών) ήταν: Τα 'Κάλαντα ή Κόλιντα' (η λέξη Κάλαντα προέρχεται από το λατινικό *Calendae*, που σημαίνει εθιμικά τραγούδια των μεγάλων γιορτών του δωδεκαημέρου: Χριστούγεννα, Αγίου Βασιλείου, και Θεοφανίων, κάτι που με τα χρόνια άλλαξε, καθώς στον όρο Κάλαντα περιλαμβάνονται τραγούδια που λέγονται την Κυριακή του Λαζάρου, των Βαΐων, τη Μεγάλη Πέμπτη, τη Μεγάλη Παρασκευή και τη Δευτέρα της Διακαινησίμου. Η λέξη

¹³⁵ Ο.π., σ.6,17

Κόλιντα λέγεται ότι ήταν το όνομα της μαμής που ξεγέννησε την Παναγία στη Βηθλεέμ). Στα Κάλαντα των Χριστουγέννων τα παιδιά παρέες παρέες ψάλουν ευχές, καλά λόγια και επαίνους στο νοικοκύρη του σπιτιού.

Τα 'Σούρβα' (λέξη σύνθετη Ιησού+ρβα που στην εβραϊκή σημαίνει ο Ιησούς να βαφτισθεί) είναι επίσης χριστουγεννιάτικη γιορτή και γιορτάζονταν εφτά μέρες μετά τη γέννηση και η 'Τριστιάλκα' (σημαίνει θρύψαλα) και γιορταζόταν τη μέρα της βάφτισης του Ιησού."¹³⁶ Επίσης την παραμονή των Χριστουγέννων οι γυναίκες ετοίμαζαν εννιά φαγητά που συμβόλιζαν τους εννέα μήνες κύησης της Παναγίας.

*Τα Κάλαντα και τα Σούρβα ήταν δύο χριστουγεννιάτικα έθιμα που τα γιόρταζαν και οι Ανατολικοθρακιώτες. Επιπλέον την παραμονή των Χριστουγέννων οι γυναίκες ζύμωναν τη χριστόπιτα από καθαρό σιταρένιο αλεύρι και την παραμονή της Πρωτοχρονιάς τη *μηλίνα*, μέσα στην οποία βάζουν διάφορα σημάδια, για παράδειγμα, λεπτό ξύλο, ρεβίθια κτλ, το καθένα για κάθε ζώο του σπιτιού.*

Άλλα έθιμα των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς για τους Ανατολικοθρακιώτες ήταν οι Τζαμαλοί και οι Τσαλτζάγκαροι ή Καλικάντζαροι. Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς γινόταν μεταμφιέσεις (τζαμαλοί) όπου οι άνδρες φορούσαν γούνες ανάποδα, προβιές, έβαζαν προσωπίδες (σουράτια) ή χρωματίζονταν με μουτζούρες και κρεμούσαν κουδούνια στο ζωνάρι. Συνήθως τρεις από την παρέα ντυνόταν με γυναικεία ρούχα. Έτσι και με τη συνοδεία γκαίντας γύριζαν από σπίτι σε σπίτι τραγουδώντας και χορεύοντας.

Οι Τσαλτζάγκαροι ή Καλικάντζαροι ήταν ένας θρύλος που επικρατούσε και σε άλλες περιοχές, κατά τον οποίο, το δωδεκαήμερο των Χριστουγέννων, κάποιοι άνθρωποι, συνήθως Τούρκοι, μεταμορφώνονταν σε επικίνδυνα τέρατα και για το λόγο αυτό, εκείνες τις νύχτες, δεν έβγαιναν από τα σπίτια τους, οι γυναίκες δεν έραβαν, δεν έγενεφان, δεν έκαναν νυχτέρια.

"Κοινή γιορτή για τους Θρακιώτες ήταν του «Αγίου Τρύφωνα», και ο Λάζαρος, (Ουάζαρ'ς στα καβακλιώτικα). Στη γιορτή του «Αγίου Τρύφωνα», που ήταν η μέρα των Αμπελουργών, οι άνδρες πήγαιναν στο χωράφι κλάδευαν συμβολικά μερικές βέργες και έριχναν στις τέσσερις γωνιές λίγο αγιασμό που έπαιρναν από την εκκλησία." (Η γιορτή του Αγίου Τρύφωνα γιορτάζεται και σήμερα από τους Καβακλιώτες και Ακ-Μπουναριώτες του Αιγινίου). Την ημέρα του Λαζάρου, 'όλα τα κορίτσια προσχολικής και σχολικής ηλικίας, φορούσαν τα καλά τους, στόλιζαν ένα καλαθάκι με λουλούδια και

¹³⁶ Θεοδώρα Σπ. Μηνούδη, *Θράκη, Αντίλαλοι της Ανατολικής Ρωμυλίας, Ιστορία και Παραδόσεις του ελληνισμού της βόρειας Θράκης*, σ.σ 75,76,86//Δημήτριος Γ. Γκογκίδης, *Η προφορά τα ήθη & έθιμα της Ανατολικής Ρωμυλίας*, Κουφάλια 1993, σ.90-93

γύριζαν τις γειτονιές και τραγουδούσαν το *Λάζαρο*¹³⁷. (έθιμο που συνεχίζει να τηρείται ακόμη και σήμερα στο Αιγίνιο).

Ένα άλλο έθιμο, προερχόμενο από την Ανατολική Ρωμυλία, που επικρατεί ακόμη και σήμερα στο Αιγίνιο και γιορτάζεται από τους Ακμπουναριώτες, την Πρωτοχρονιά, είναι "το έθιμο της καμήλας", όπου οι άνδρες φτιάχνουν έναν ξύλινο σκελετό και τον ντύνουν με υφάσματα και δέρματα για να πάρει τη μορφή καμήλας. Ένα ή δύο άτομα μπαίνουν από κάτω και αποτελούν τα πόδια της καμήλας. Την καμήλα την οδηγεί ο καμηλιέρης, που είναι ντυμένος με προβιά και με τη συνοδεία μουσικής από σπίτι σε σπίτι, όπου οι νοικοκυραίοι τους δίνουν λεφτά, κρασί, φαγητό. Πολλές φορές η καμήλα ξεφεύγει και τότε τρέχουν να τη χτυπήσουν. Οι περιπέτειες και η κακομεταχείριση της καμήλας συμβολίζουν τις δυσκολίες που περνάει ο άνθρωπος στη ζωή του.

Μια πολύ σημαντική γιορτή για τους Ανατολικορωμυλιώτες ήταν η "*ημέρα της μαμής ή της Μπάμπως*." Την ημέρα αυτή γιόρταζαν μόνο οι γυναίκες που είχαν ιδιαίτερη θέση στην κοινωνία τους. Όλες οι παντρεμένες τιμούσαν την πρακτική μαμή, η οποία κατείχε αναγνωρισμένη θέση στην κοινωνία. Η γιορτή είχε και συμβολική σημασία καθώς όλες οι νιόπαντρες, έμπαιναν και επίσημα στην κοινωνία των παντρεμένων και η τελετή αυτή είχε το χαρακτήρα μύησης. Επίσης γιόρταζαν την *Αγία Τριάδα, Αντριάδα*, όπου παράλληλα γινόταν και αγώνες πάλης¹³⁸

Όπως αναφέραμε παραπάνω, οι Θρακιώτες ήταν βαθειά θρησκευόμενοι, πράγμα που διαφαίνεται και από τα πανηγύρια των Σκοπελιτών. Τα πανηγύρια της Αγίας Κυριακής, της Αγίας Παρασκευής, του Αγίου Γεωργίου και της Ζωοδόχου Πηγής, ήταν άμεσα συνδεδεμένα με τις θρησκευτικές εορτές. Σε όλα αυτά γινόταν το *κουρμπάνι*, (πανάρχαιο έθιμο που αφορούσε τη σφαγή - θυσία, ενός δαμαλιού, ή προβάτων, ή βοδιού), προσφορά από τους πιστούς ως ταξίματα. Αφού τα μαγείρευαν, τα μοίραζαν στους πανηγυριστές μετά το τέλος της λειτουργίας. Μόλις τελείωναν το φαγητό άρχιζαν το χορό με γκάιντες, φλογέρες και νταούλια. Το γλέντι κρατούσε ως τη δύση του ήλιου¹³⁹.

Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί, όπως γράφει ο Βεργής Σιβρής στο ολιγοσέλιδο βιβλίο του, ότι "*όλες τις μέρες του χρόνου δεν τολμούσε Βούλγαρος ή Τούρκος να διαβεί καν από το μισρό του Σκοπέλου, στα πανηγύρια ερχόταν Βουλγάρες σε ομάδες,*

¹³⁷Ο.π σ 86,87// Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, *Πρόγραμμα Θράκη-Αιγαίο-Κύπρος. Λαογραφικές καταγραφές*, Ανάδοχος φορέας: ΤΕΕ Κομοτηνής, σ. 49.

¹³⁸ Ευγ..Χρ.Δραγούμη, *Ο Εορτασμός της Αντριάδας στο Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας, Περί Θράκης*, Επιστημονική περιοδική έκδοση, τ, 2ος σ. 239

¹³⁹ Σιβρής, *Μνημόσυνο δια τους προγόνους και συγχωριανούς μου που αναπαύονται στα χώματα του Σκοπέλου και δια ηθικήν τίνα ικανοποίησιν ανά τη Μακεδονίαν και τη Δυτικήν Θράκην εγκατεστημένων Σκοπελινών, το παρόν εξεπόνισα*, Ν.Μάλαρα Θεσσαλονίκης, 1965, σ.σ. 15-17

συνοδευόμενες η κάθε ομάδα από δύο τρεις νεαρούς Βουλγάρους. Τους φερόταν δε τόσο ευγενικά μέχρι το σημείο να τους παραχωρούν και τες γκαίντες και φλογέρες και ως επί το πλείστον να χορεύουν αυτές. Αυτόν τον ιπποτισμό τους τον ξέραν οι Βούλγαροι και είχαν κάθε εμπιστοσύνη να στείλουν τα κορίτσια τους χωρίς ελάχιστο φόβο.¹⁴⁰

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΡΩΜΥΛΙΩΤΩΝ

Ανδρική ενδυμασία	Γυναικεία ενδυμασία
• Σώβρακο • Π'χάμ'σου: πουκάμισο • Πουτούρι: παντελόνι • Ζ'νάρι: ζωνάρι • Κλειστός: γιλέκο • Γούνα. • Σαλαμάρκα: κοντογούνι • Τζιαμαντάνι: γιλέκο με μανίκια • Ιαμουρλούκι: παλτό χωρίς μανίκια. • Σιγκούνι: μακρύ πανωφόρι με μανίκια • Τζιαράπια: κάλτσες • Μπιάλα: κομμάτια από • άσπρο σιαϊκ(ι) που τύλιγαν τα πόδια από το γόνατο και τα έδεναν με κορδόνια φτιαγμένα από γιδόμαλλο	• Π'χάμισο: πουκάμισο • Τσούκνα: φόρεμα.πλισεδοτό με κέντημα στον κόρφο • Ζ'νάρι: ζωνάρι. • Πιστίρκα: ποδιά. • Πανωφόρι. • Τσιουμπέρι: Τσεμπέρι • Μπάπκα: κόσμημα 10-15 φλουριά στο μέτωπο • Τζιαράπια: κάλτσες • Γουρουνοτσάρουχα: παπούτσια • Κουντούρια: παπούτσια για τις γιορτές • Γκιοντάνια: κοσμήματα¹⁴¹.

¹⁴⁰ Ο.π σ 18

¹⁴¹ Θεοδώρα Σπ. Μηνούδη, Θράκη, *Αντίλαλοι της Ανατολικής Ρωμυλίας, Ιστορία και Παραδόσεις του ελληνισμού της βόρειας Θράκης*, σ.σ 75,76,86//Δημήτριος Γ. Γκογκίδης, *Η προφορά τα ήθη & έθιμα της Ανατολικής Ρωμυλίας*, Κουφάλια 1993, σ.112-134.

Ανδρική & Γυναικεία φορεσιά Αν.Ρωμυλίας
'Τόλης' Παραδοσιακές φορεσιές Θράκης.

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Ανδρική ενδυμασία	Γυναικεία ενδυμασία
• Ποτούρι: φαρδύ,τσόχινο,πα-ντελόني • πουκάμισο βαμβακερό με κέ-ντημα στο λαιμό • γιλέκο • τζαμαντάνι: γιλέκο μανικωτό • ζωνάρι δίμιτο κροσοτό, κόκκινο για τους νέους, βυσσινί για τους μεσήλικες και μαύρο για τους ηλικιωμένους • μπλιάλια/ποδόπανα: κομμάτια από σαγιάκι που τύλιγαν τις κνήμες • Γουρουνοτσάρουχα: παπούτσια • Κουντούρες/γεμενιά: κλειστά δερμάτινα παπούτσια για τις γιορτές.	• Χιμής: μακρύ πουκάμισο • Φούστα φαρδιά και μακριά • Ποδέ: ποδιά • Κοντόσι: κοντό παλτό • Τσεμπέρι: μαντήλι για το κεφάλι • Γουρουνοτσάρουχα: παπούτσια • Κουντούρες: κλειστά δερμάτινα παπούτσια για τις γιορτές.¹⁴²

¹⁴² Μορφωτικός Λαογραφικός Σύλλογος Αιγινίου. «Η ΔΗΜΗΤΡΑ»

Αριστερά: Ανδρική ενδυμασία Αν.Θράκης
 Δεξιά: Γυναικεία ενδυμασία Σκοπέλου Αν.Θράκης
 Μορφωτικός Λαογραφικός Σύλλογος Αιγινίου «Η ΔΗΜΗΤΡΑ»

Εμποροπανήγυρη

Η εμποροπανήγυρη ή παζάρι (όπως το αποκαλούν στο Αιγίνιο) ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 1926 (6/11/1926, ΦΕΚ Α 398/1926)¹⁴³ σε μια μεγάλη έκταση ανατολικά του χωριού. Ταυτόχρονα λειτουργούσε και σαν ζωοπανήγυρη.

Την ιστορία ιδρύσεως του πανηγυριού την περιγράφει στην εφημερίδα της Ημαθίας, «ΛΑΟΣ» του Σαββατοκύριακου, στις 20-21 Σεπτεμβρίου 2008, σελίδα 9, ο Δημήτριος Στυλιανίδης, γιος του τότε προέδρου της κοινότητας Αιγινίου, Κωνσταντίνου Στυλιανίδη¹⁴⁴.

«Ένα βράδυ στο παντοπωλείο του Ρέμμου, μια ομάδα Αιγινιωτών συζητούσαν τα προβλήματα του χωριού και κατά τη διάρκεια της συζήτησης πέφτει στο τραπέζι η ιδέα της εμποροπανηγύρης. Ο Κωνσταντίνος Στυλιανίδης που ήταν στην παρέα, τις επόμενες μέρες, το φέρνει σαν θέμα συζήτησης στο Κοινοτικό Συμβούλιο και εγκρίνεται ομόφωνα. Αντιπρόεδρος της κοινότητας ήταν ο Παναγιώτης Μυρίσας, γραμματέας ο Αριστομένης Παπαδημητρίου και επικεφαλής της αντιπολίτευσης ο Δημήτριος Αυλίδης,

¹⁴³ Αιγινιώτικα Νέα, Αρ.Φ 9, Σεπτέμβριος 1981, έκδοση Α. Τερζή, σ.2.

¹⁴⁴ Αρχείο Δημητρίου Στυλιανίδη.

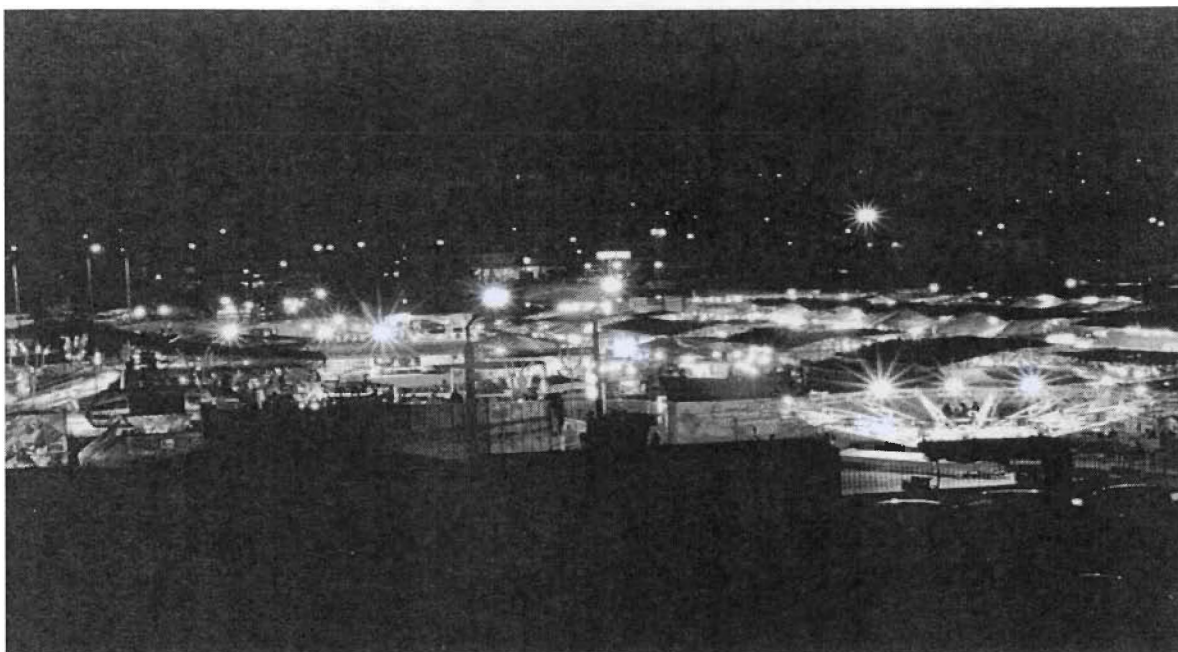
ο οποίος μάλιστα καταγόμενος από το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας έφερε μαζί του τις αναμνήσεις από το πανηγύρι που γινόταν στις 14 Σεπτεμβρίου στο Καβακλή.

Η απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου, μαζί με την αίτηση υποβάλλεται στο αρμόδιο Υπουργείο, το οποίο πολύ σύντομα εξέδωσε τη σχετική άδεια. Η άδεια όμως ανακλήθηκε, γιατί ξεσηκώθηκε ο εμπορικός κόσμος της Κατερίνης. Τότε ο Κωνσταντίνος Στυλιανίδης σπεύδει στη Θεσσαλονίκη και προσφεύγει σε ένα βουλευτή που είχε πρόσβαση στον πρωθυπουργό Θεόδωρο Πάγκαλο, ο οποίος μετά από συζητήσεις έδωσε την έγγραφη εντολή της σχετικής άδειας. Μετά από αυτό, η είδηση της εμποροπανήγυρης εξαπλώθηκε παντού και άρχισαν να καταφθάνουν στο χωριό άνθρωποι με εμπορεύματα πάσης φύσεως και ζώα».

Εμποροπανήγυρη και ζωοπανήγυρη Αιγινίου κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της
Φωτογραφία οικογένειας Χαρίλαου Δ. Παρασκευά

Η πορεία της εμποροπανήγυρης, που η εμβέλειά της ξεπερνάει τα όρια του Αιγινίου συνεχίζεται μέχρι και σήμερα από το 1926 με μια μικρή διακοπή δύο χρόνων στην περίοδο της κατοχής, 1943 και 1944, προσφέροντας οφέλη στον οικονομικό, εμπορικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και επικοινωνιακό τομέα.

Εμποροπανήγυρη Αιγινίου σήμερα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Στοιχεία σχετικά με την καταγωγή, το φύλλο, την οικογενειακή κατάσταση, το μορφωτικό επίπεδο, την επαγγελματική κατάσταση και την πολιτική ταυτότητα των κατοίκων του Αιγινίου

Προς το σκοπό αυτό κατάρτισα δύο ερωτηματολόγια -το ένα για τον ντόπιο πληθυσμό και το άλλο για τον προσφυγικό, τα οποία είχαν την παρακάτω μορφή:

α) Ερωτηματολόγιο για ντόπιους

1. Ηλικία:

2. Φύλλο: Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐

3. Οικογενειακή κατάσταση: παντρεμένος ☐ ανύπανδρος ☐ διαζευγμένος ☐
παιδιά (αριθμός) ☐

4. Μορφωτικό επίπεδο:

α. Αναλφάβητος: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

β. Δημοτικό: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

γ. Γυμνάσιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

δ. Πανεπιστήμιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Σχολή:

5. Επάγγελμα:

• **επάγγελμα συζύγου:**

6. Ποιο ήταν το επάγγελμα των γονιών/παππούδων σας στο Αιγίνιο:

α. της μητέρας

β. του πατέρα

γ. του παππού

δ. της γιαγιάς

7. Ποιο το μορφωτικό επίπεδο των γονιών σας:

α. του πατέρα:

• Αναλφάβητος: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Δημοτικό: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Γυμνάσιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Πανεπιστήμιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Σχολή:.....

β. της μητέρας

• Αναλφάβητος: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Δημοτικό: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Γυμνάσιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Πανεπιστήμιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Σχολή:.....

8. Τι γνωρίζετε για το Λιμπάνοβο (πριν την ένταξή του στο ελληνικό κράτος:

9. Ποια ήταν η συμπεριφορά σας απέναντι στους πρόσφυγες:

- φιλική ☐
- εχθρική ☐
- καχύποπτη ☐
- αδιάφορη ☐

Σχολιάστε:

10. Ποια ήταν η συμπεριφορά και η στάση των προσφύγων απέναντι σας:

- φιλική ☐
- εχθρική ☐
- καχύποπτη ☐
- αδιάφορη ☐

Σχολιάστε:

11. Γνωρίζετε άλλη γλώσσα πέραν της ελληνικής ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

αν ναι:

- σλαβομακεδονική/βουλγαρική ☐
- τουρκική ☐
- άλλη [εάν ναι να σημειωθεί]

12. Οι γονείς σας γνώριζαν άλλη γλώσσα πέραν της ελληνικής: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

εάν ναι:

- σλαβομακεδονική/βουλγαρική ☐
- τουρκική ☐
- άλλη [εάν ναι να σημειωθεί]

13. Σε ποιο από τα δύο πολιτικά μέτωπα της μεσοπολεμικής περιόδου ανήκε η οικογένειά σας:

- βενιζελικό/φιλελεύθερο ☐
- κωνσταντινικό/βασιλικό ☐
- Κ.Κ.Ε. ☐
- άλλο [να σημειωθεί]

14. Υπήρξε δραστηριότητα προσωπική ή της οικογένειάς σας στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της κατοχής (1941 - 1944):

α. προσωπική ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ , εάν ναι:

- Ε.Λ.Α.Σ.
- Κ.Κ.Ε.
- Ε.Δ.Ε.Σ.
- Άλλο (να σημειωθεί):

β. της οικογένειάς ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ , εάν ναι:

- Ε.Λ.Α.Σ.
- Κ.Κ.Ε.
- Ε.Δ.Ε.Σ.

- Άλλο (να σημειωθεί):

Σχολιάστε:

15. Υπήρξε δραστηριότητα προσωπική ή της οικογένειάς σας στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της περιόδου του Εμφυλίου (1945 - 1949):

α. προσωπική ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ , εάν ναι:

- Ε.Λ.Α.Σ.
- Εθνικός Στρατός

β. της οικογένειάς ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ , εάν ναι:

- Ε.Λ.Α.Σ.
- Εθνικός Στρατός

Σχολιάστε:

16. Ποιο το πολιτικό στίγμα σας κατά τη μεταπολεμική περίοδο :

α. 1951 -1967

- Δεξιά ☐ Κόμμα:.....
- Κέντρο ☐ Κόμμα:.....
- Αριστερά ☐ Κόμμα:.....
- Αδιάφορος

β. κατά την επταετία 1967 -1974

- Υπέρ του στρατιωτικού καθεστώτος ☐
- Κατά του στρατιωτικού καθεστώτος ☐
- Αδιάφορος ☐

γ. Κατά τη μεταπολίτευση [μπορεί να σημειωθούν περισσότερα του ενός]

- Ν. Δ.
- ΠΑ.ΣΟ.Κ.
- Κ.Κ.Ε.
- Κ.Κ.Ε εσωτερικού
- Εθνική Παράταξη
- ΛΑΟΣ
- Συνασπισμός
- Δημοκρατική Αριστερά
- ΚΟ.ΔΗ.ΣΟ.
- ΕΔΗΝ - Νέες Δυνάμεις
- ΕΔΑ
- Οικολόγοι
- Χρυσή Αυγή
- Άλλο [να σημειωθεί:]

β] Ερωτηματολόγιο για πρόσφυγες

1. Ηλικία:

2. Φύλλο: Άνδρας ☐ Γυναίκα ☐

3. Οικογενειακή κατάσταση: παντρεμένος ☐ ανύπανδρος ☐ διαζευγμένος ☐
παιδιά: (αριθμός)

4. Μορφωτικό επίπεδο:

α. Αναλφάβητος: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

β. Δημοτικό: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

γ. Γυμνάσιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

δ. Πανεπιστήμιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Σχολή:

5. Επάγγελμα:

• **επάγγελμα συζύγου:**

6. Τόπος καταγωγής: [χωριό/πόλη, επαρχία, χώρα]

α. του πατέρα:

β. της μητέρας:.....

7. Τι γνωρίζετε για τον τόπο καταγωγής της οικογένειάς σας, και από ποιές πηγές τα πληροφορηθήκατε:

8. Ποιο ήταν το επάγγελμα των γονιών/παππούδων σας στον τόπο καταγωγής τους:

α. της μητέρας

β. του πατέρα

γ. του παππού

δ. της γιαγιάς

9. Ποιο ήταν το επάγγελμα των γονιών/παππούδων σας στο Αιγίνιο:

α. της μητέρας

β. του πατέρα

γ. του παππού

δ. της γιαγιάς

10. Ποιο το μορφωτικό επίπεδο των γονιών σας:

α. του πατέρα:

• Αναλφάβητος: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Δημοτικό: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Γυμνάσιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Πανεπιστήμιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Σχολή:.....

β. της μητέρας

• Αναλφάβητος: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

• Δημοτικό: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

- Γυμνάσιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐
- Πανεπιστήμιο: ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ Σχολή:.....

11. Πότε, πώς και γιατί εγκατέλειψαν οι γονείς σας τον τόπο καταγωγής τους, και αν παρέμειναν συγγενείς του εκεί. Τι περιουσιακά στοιχεία άφησαν (κινητά ή ακίνητα) Εξακολούθησαν να έχουν εκείνοι ή εσείς ο ίδιος κάποια επαφή με άτομα από την "παλιά πατρίδα";

12. Ποια ήταν η μητρική γλώσσα των γονιών σας:

α. της μητέρας:

β. του πατέρα:

13. Ποια άλλη γλώσσα εκτός της μητρικής γνώριζαν:

α. η μητέρα:

β. ο πατέρας:

14. Μετά την εγκατάσταση στο Αιγίνιο, τους εκχωρήθηκε από το κράτος:

α. Καλλιεργήσιμη γη ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

β. Οικοδομήσιμη γη ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

γ. Δάνειο ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

δ. Μετρητά ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

ε. Ζώα ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ , εάν ναι:

-άρωσης (άλογα, μουλάρια, βόδια) ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

- εκμετάλλευσης (αγελάδες, πρόβατα, γίδια, γουρούνια) ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

15. Μετά την αναχώρηση από τον τόπο καταγωγής του, εγκαταστάθηκαν απευθείας στο Αιγίνιο, ή υπήρξε και άλλος, προγενέστερος, τόπος (προσωρινής) παραμονής τους:

ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

αν ναι (να σημειωθεί ο τόπος/τόποι):

16. Υπάρχουν και άλλα μέρη της Ελλάδας στα οποία εγκαταστάθηκαν συντοπίτες-πρόσφυγες εκείνων που εγκαταστάθηκαν στο Αιγίνιο:

ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐

αν ναι (να σημειωθεί ο τόπος/τόποι):

17. Ποια ήταν η συμπεριφορά και η στάση των ντόπιων απέναντί τους:

• φιλική ☐

• εχθρική ☐

• καχύποπτη ☐

• αδιάφορη ☐

Σχολιάστε:

18. Γνωρίζετε ή έχετε ακούσει ποιά ή ποιές γλώσσες μιλούσαν οι ντόπιοι κάτοικοι:

• ελληνική ☐

• σλαβομακεδονική ☐

• τουρκική ☐

• εβραϊκή ☐

19. Ποια ήταν η συμπεριφορά και η στάση των προσφύγων απέναντι στους ντόπιους:

- φιλική ☐
- εχθρική ☐
- καχύποπτη ☐
- αδιάφορη ☐

Σχολιάστε:

20. Σε ποιο από τα δύο πολιτικά μέτωπα της μεσοπολεμικής περιόδου ανήκε η οικογένειά σας:

- βενιζελικό/φιλελεύθερο ☐
- κωνσταντινικό/βασιλικό ☐
- Κ.Κ.Ε. ☐
- άλλο [να σημειωθεί]

21. Υπήρξε δραστηριότητα προσωπική ή της οικογένειάς σας στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της κατοχής (1941 - 1944):

α. προσωπική ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ , εάν ναι:

- Ε.Λ.Α.Σ.
- Κ.Κ.Ε.
- Ε.Δ.Ε.Σ.
- Άλλο (να σημειωθεί):

β. της οικογένειας ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ , εάν ναι:

- Ε.Λ.Α.Σ.
- Κ.Κ.Ε.
- Ε.Δ.Ε.Σ.
- Άλλο (να σημειωθεί):

Σχολιάστε:

22. Υπήρξε δραστηριότητα προσωπική ή της οικογένειάς σας στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της περιόδου του Εμφυλίου (1945 - 1949):

α. προσωπική ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ , εάν ναι:

- Ε.Λ.Α.Σ.
- Εθνικός Στρατός

β. της οικογένειας ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐ , εάν ναι:

- Ε.Λ.Α.Σ.
- Εθνικός Στρατός

Σχολιάστε:

23. Ποιο το πολιτικό στίγμα σας κατά τη μεταπολεμική περίοδο

α. 1951 -1967

- Δεξιά ☐ Κόμμα:.....
- Κέντρο ☐ Κόμμα:.....

- Αριστερά ☐ Κόμμα:.....

- Αδιάφορος

β. κατά την επταετία 1967 -1974

- Υπέρ του στρατιωτικού καθεστώτος ☐

- Κατά του στρατιωτικού καθεστώτος ☐

- Αδιάφορος ☐

γ. Κατά τη μεταπολίτευση [μπορεί να σημειωθούν περισσότερα του ενός]

- Ν. Δ.

- ΠΑ.ΣΟ.Κ.

- Κ.Κ.Ε.

- Κ.Κ.Ε εσωτερικού

- Εθνική Παράταξη

- ΛΑΟΣ

- Συνασπισμός

- Δημοκρατική Αριστερά

- ΚΟ.ΔΗ.ΣΟ.

- ΕΔΗΝ - Νέες Δυνάμεις

- ΕΔΑ

- Οικολόγοι

- Χρυσή Αυγή

- Άλλο [να σημειωθεί:]

3.1) Ερωτηματολόγιο - Ανάλυση ερωτήσεων

Το ερωτηματολόγιο δομήθηκε πάνω στις βασικές θεματικές της παρούσας έρευνας, δηλαδή την κοινωνική, δημογραφική, πολιτική και πολιτιστική εξέλιξη του Λιμπάνοβου/Αιγινίου με στόχο να ερευνηθεί, -αφού πρώτα αποκτήσουμε μία σφαιρική εικόνα σχετικά με την ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, μορφωτικό επίπεδο, επάγγελμα κ.ά. των προσώπων που δέχτηκαν να απαντήσουν στα ερωτήματα της έρευνας-, κάποια βασικά χαρακτηριστικά που διαμόρφωσαν τη ζωή τους, (καταγωγή, οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των οικογενειών τους), και τέλος, πως αλληλεπίδρασαν τα χαρακτηριστικά αυτά, όταν ντόπιοι και πρόσφυγες άρχισαν από το 1923 και μετά να συνυπάρχουν στο ίδιο χώρο και κάτω από την ίδια διοικητική και πολιτική "ομπρέλα."

Στόχος του ερωτηματολογίου ήταν η ανάδειξη συμπεριφορών και νοοτροπιών ανθρώπων προερχόμενων από διαφορετικά μέρη και φορέων διαφορετικής κουλτούρας. Περαιτέρω επιδίωξη της μελέτης ήταν να διαπιστώσει με ποιο τρόπο αυτές οι διαφορετικές κουλτούρες έπαιξαν ρόλο στη διαμόρφωση και την πολιτική, οικονομική και πολιτισμική εξέλιξη του χωριού.

Για να καλύψουμε τους παραπάνω σκοπούς μας διατυπώσαμε 16 ερωτήσεις για τους ντόπιους και 23 για τους πρόσφυγες:

Οι πρώτες 5 είναι κοινές για ντόπιους και πρόσφυγες. Οι ερωτήσεις 1, 2, 3, 4 και 5 αφορούν στην ηλικία, στο φύλο, στην οικογενειακή κατάσταση, στο μορφωτικό επίπεδο και στο επάγγελμα των κατοίκων και στοχεύουν στην αποκρυστάλλωση μιας εικόνας για τους ερωτηθέντες που αποτελούν ένα κομμάτι της σημερινής κοινωνίας του χωριού. Από την ερώτηση 6 και μετά το ερωτηματολόγιο διαφοροποιείται για ντόπιους και πρόσφυγες καθώς στους πρόσφυγες έγιναν 7 ερωτήσεις παραπάνω.

Οι ερωτήσεις 6 και 7, αφορούν στο επάγγελμα των γονιών και των παππούδων των ντόπιων και στο μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και της μητέρας τους αντίστοιχα και στοχεύουν στο να καταδείξουν το οικογενειακό περιβάλλον και τις επιρροές που άσκησε επάνω τους.

Η ερώτηση 8, καλεί τους ντόπιους να περιγράψουν το Λιμπάνοβο, πριν αυτό ενταχθεί στο ελληνικό κράτος και στηρίζεται στις αφηγήσεις των προγόνων τους (γονέων και παππούδων), διότι όλοι αυτοί (που ερωτήθηκαν) γεννήθηκαν πολλά χρόνια αργότερα από τα γεγονότα της εποχής. Η ερώτηση αυτή στοχεύει στο να συναχθούν κάποια συμπεράσματα για τη ζωή στο χωριό τα χρόνια της οθωμανικής

κυριαρχίας, (καθημερινότητα, ήθη έθιμα, συμβίωση με τους συντοπίτες τους μουσουλμάνους), αλλά και στο να αναδείξει κάποια στερεότυπα που έχουν εντυπωθεί στις μνήμες των κατοίκων για τα χρόνια εκείνα.

Οι ερωτήσεις 9 και 10, αφορούν στο αν οι ντόπιοι σήμερα γνωρίζουν άλλη γλώσσα, εκτός από την ελληνική όπως την i.) την σλαβομακεδονική,(Βουλγαρική) ii) την τούρκικη και iii) κάποια άλλη γλώσσα και ποιες από αυτές γνώριζαν ή μιλούσαν οι γονείς τους.

Με τις ερωτήσεις αυτές προσπαθήσαμε να αντιληφθούμε αν οι διαφορετικοί πληθυσμοί που ζούσαν στην Μακεδονία, (όπως προκύπτει από την έρευνα βάσει της βιβλιογραφίας) επηρέασαν τους κατοίκους του Λιμπάνοβου, ως προς το ζήτημα της γλώσσας και αν ναι, κατά πόσο οι σημερινοί κάτοικοι το γνωρίζουν, το θυμούνται ή συνεχίζουν να μιλούν.

Οι ερωτήσεις 11 και 12, αφορούν στη συμπεριφορά των ντόπιων απέναντι στους πρόσφυγες και στη συμπεριφορά των προσφύγων απέναντι στους ντόπιους αντίστοιχα. Στόχος τους είναι να μας βοηθήσουν να καταλάβουμε, πως οι ντόπιοι κάτοικοι αντιλαμβάνονταν τον εαυτό τους μέσα στην τοπική κοινωνία του Λιμπάνοβου, δέκα περίπου χρόνια μετά την ένταξή του στο ελληνικό κράτος, και πως αντιλαμβανόταν τους πρόσφυγες που προέρχονταν από διαφορετικά και μακρινά γι' αυτούς μέρη, αν είχαν εθνική συνείδηση και πως αυτή αποτυπώθηκε στις σχέσεις τους με τους πρόσφυγες.

Το ερωτηματολόγιο ολοκληρώνεται με τρεις ερωτήσεις που αφορούν στην πολιτική συμπεριφορά και είναι κοινές για ντόπιους και πρόσφυγες, το μόνο που αλλάζει είναι ο αριθμός των ερωτήσεων.

Με τις ερωτήσεις αυτές, γίνεται μια προσπάθεια να διαπιστωθεί πως ψήφιζαν οι ντόπιοι και οι πρόσφυγες, τι επιρροές διαμόρφωναν την πολιτική ταυτότητα και συνείδησή και κατά πόσο αυτή επηρεάστηκε από την αλληλεπίδραση των διαφορετικών νοοτροπιών ντόπιων-προσφύγων· σε ποιο βαθμό, δηλαδή, ο ερχομός των προσφύγων επηρέασε τις πολιτικές επιλογές των ντόπιων και κατά πόσο οι μεταξύ τους σχέσεις καθόρισαν το πολιτικό σκηνικό του χωριού.

Η ερώτηση 13 (για ντόπιους), 20 (για πρόσφυγες,) τους καλεί να απαντήσουν σε ποιο από τα πολιτικά μέτωπα της μεσοπολεμικής περιόδου (1918-1940) ανήκε η οικογένειά τους, δίνοντάς τους τα πολιτικά μέτωπα της εποχής:

- Βενιζελικό/Φιλελεύθερο
- Κωνσταντινικό/Βασιλικό
- Κ.Κ.Ε

➤ Άλλο.

Η ερώτηση αυτή καλύπτει ένα μεγάλο χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο συνέβησαν ραγδαίες και καθοριστικές μεταβολές που διαμόρφωσαν τη ζωή και των ντόπιων και των προσφύγων. Θα προσπαθήσουμε λοιπόν να δούμε κατά πόσο όλα τα παραπάνω μπορούν να ερμηνευτούν μέσα από τις πολιτικές τους επιλογές.

Στην ερώτηση 14 (για ντόπιους), 21(για πρόσφυγες) καλούνται να απαντήσουν, αν οι ίδιοι ή κάποιο μέλος της οικογένειάς τους, είχαν δραστηριότητα στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της κατοχής (1941-1944). Κάτω από την ερώτηση 14, παραθέτονται κάποιες από τις αντιστασιακές οργανώσεις της εποχής:

- Ε.Λ.Α.Σ
- Κ.Κ.Ε
- Ε.Δ.ΕΣ
- Άλλο

Στόχος της ερώτησης είναι να διαπιστώσουμε, αν οι κάτοικοι του Αιγινίου, διαδραμάτισαν κάποιο ρόλο στην αντίσταση κατά των Γερμανών και σε ποιο βαθμό, αλλά και πως οι ίδιοι και οι οικογένειές τους από τις ιστορίες και τα γεγονότα που μας διηγήθηκαν βίωσαν την εποχή εκείνη.

Στην ερώτηση 15 (για ντόπιους) 22 (για πρόσφυγες), καλούνται να απαντήσουν αν οι ίδιοι ή κάποιο μέλος της οικογένειάς τους είχαν δραστηριότητα στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα του εμφυλίου πολέμου (1946-1949). Κάτω από την ερώτηση 15, παραθέτονται τα πολεμικά μέτωπα της εποχής:

- Ε.Λ.Α.Σ
- Εθνικός Στρατός,

Η ερώτηση αυτή στοχεύει στο να δείξει κατά πόσο συμμετείχαν στα πολεμικά ή πολιτικά πράγματα του Εμφυλίου, ποια ήταν τα κίνητρα και οι προθέσεις τους.

Η ερώτηση 16, (για ντόπιους) 23(για πρόσφυγες), αφορά στο πολιτικό τους στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο και χωρίζεται σε τρεις φάσεις:

Α) 1951-1967. Ακριβώς από κάτω παραθέσαμε τους πολιτικούς χώρους της εποχής και προσθέσαμε την επιλογή 'αδιάφορος':

- ΔΕΞΙΑ
- ΚΕΝΤΡΟ
- ΑΡΙΣΤΕΡΑ
- ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ

Β)Επταετία 1967-1974, δίνοντας τις επιλογές

- ΥΠΕΡ

- ΚΑΤΑ
- ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ

Γ) Μεταπολίτευση

- Ν.Δ
- ΠΑΣΟΚ
- Κ.Κ.Ε
- Κ.Κ.Ε Εσωτερικού
- ΕΘΝΙΚΗ ΠΡΑΞΗ
- ΛΑΟΣ
- ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ
- ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ
- ΚΟ.ΔΗ.ΣΟ
- ΕΔΗΝ-ΝΕΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ
- ΕΔΑ
- ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΠΡΑΣΙΝΟΙ
- ΧΡΥΣΗ ΑΥΓΗ
- ΑΛΛΟ

Η ερώτηση αυτή στοχεύει στο να διαπιστωθεί αν κάτοικοι διατήρησαν μια σταθερή πορεία στις πολιτικές τους επιλογές. Σε αντίθετη περίπτωση, αν παρατηρηθεί δηλαδή μαζικά, και όχι σε μεμονωμένες περιπτώσεις που εκεί μπορεί να εμπίπτουν προσωπικοί λόγοι, θα προσπαθήσουμε όσο είναι δυνατό και μας το επιτρέπουν τα δεδομένα μας να κατανοήσουμε τους λόγους αυτής της μεταστροφής.

Όπως ανέφερα παραπάνω οι ερωτήσεις 1-5 είναι κοινές για ντόπιους και πρόσφυγες. Υπάρχουν βέβαια κι άλλες ερωτήσεις κοινές όπως για παράδειγμα το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, αλλά αλλάζει ο αριθμός, καθώς στους πρόσφυγες έγιναν 7 παραπάνω ερωτήσεις.

Η ερώτηση 6, που αφορά τον τόπο καταγωγής των γονιών των προσφύγων, έγινε με σκοπό να γνωρίσουμε το όνομα του χωριού-πόλης και της επαρχίας που ήρθαν οι πρόσφυγες.

Η ερώτηση 7, καλεί τους πρόσφυγες να πούνε τι γνωρίζουν για τον τόπο καταγωγής της οικογένειάς τους και από πού το έχουν πληροφορηθεί, επειδή οι περισσότεροι γεννήθηκαν στο Αιγίνιο. Εκτός από τον προφανή στόχο της ερώτησης που είναι η συλλογή κάποιων στοιχείων για την προέλευση και τον τρόπο ζωής των ανθρώπων που εγκαταστάθηκαν στο Αιγίνιο, η ερώτηση αυτή επιτυγχάνει και έναν

ακόμη στόχο να μας καταδείξει με ποιον τρόπο οι άνθρωποι αυτοί προσδιορίζουν τον εαυτό τους και αν είχαν εθνική συνείδηση.

Οι ερωτήσεις 8 και 9, αφορούν στο επάγγελμα γονιών-παππούδων στον τόπο καταγωγής τους και στο Αιγίνιο αντίστοιχα, ώστε να δούμε αν συνέχισαν να κάνουν το ίδιο επάγγελμα, όπως επίσης να καταγράψουμε τα νέα επαγγέλματα που εισήγαγαν στο Αιγίνιο και πριν δεν υπήρχαν.

Η ερώτηση 10 είναι η ίδια με την 6 για τους ντόπιους και αφορά στο μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και της μητέρας των προσφύγων.

Στην ερώτηση 11 οι πρόσφυγες καλούνται να απαντήσουν το πότε, το πώς και το γιατί εγκατέλειψαν οι γονείς τους τον τόπο τους και αν παρέμειναν συγγενείς εκεί. Τι περιουσιακά στοιχεία άφησαν πίσω τους και αν εξακολουθούν να έχουν επαφές με άτομα από την "παλιά πατρίδα". Ο στόχος της ερώτησης είναι προφανής, αλλά και πάλι υποκρύπτεται ένας απώτερος στόχος: να αφουγκραστούμε το βαθμό της συνειδητοποίησης αυτής της μετάβασής τους από την πατρίδα τους στη νέα τους πατρίδα, πως αντιλαμβανόταν τότε τα γεγονότα, πως τα βίωσαν και πως βλέπουν σήμερα τους συγγενείς τους εκεί αν έχουν μείνει και διατηρούν επαφές.

Η ερώτηση 12, καλεί τους πρόσφυγες να απαντήσουν, ποια ήταν η μητρική γλώσσα των γονιών τους, ώστε να διαπιστωθεί αν στον τόπο όπου διέμεναν μιλούσαν η ελληνική γλώσσα και αν υπήρχαν ελληνικά σχολεία.

Η ερώτηση 13, αφορά πάλι γλωσσικό ζήτημα και συγκεκριμένα, αν οι γονείς των προσφύγων μιλούσαν άλλη γλώσσα

Στην ερώτηση 14, οι πρόσφυγες καλούνται να απαντήσουν αν το κράτος τους εκχώρησε:

- καλλιεργήσιμη γη
- οικοδομήσιμη γη
- δάνειο
- μετρητά
- ζώα
- άρωσης
- εκμετάλλευσης

Η ερώτηση αυτή στοχεύει στη συλλογή πληροφοριών σχετικών με τον τρόπο και το βαθμό στον οποίο βοηθήθηκαν οι πρόσφυγες και παράλληλα να δούμε το σημείο από όπου ξεκίνησαν την καινούρια τους ζωή.

Η ερώτηση 15, καλεί τους πρόσφυγες να απαντήσουν, αν το Αιγίνιο αποτέλεσε τον απευθείας προορισμό της οικογένειάς τους ή αν υπήρξε κάποιος άλλος

προγενέστερος. Στόχος της ερώτησης είναι να διαπιστωθεί αν το Αιγίνιο ήταν τυχαία επιλογή και κατόπιν ποιων συνθηκών τελικά αποτέλεσε τον οριστικό προορισμό τους.

Η ερώτηση 16, θέλει να γνωρίσει αν υπάρχουν άλλα μέρη της Ελλάδας που έχουν εγκατασταθεί συντοπίτες-πρόσφυγες εκείνων που εγκαταστάθηκαν στο Αιγίνιο.

Η ερώτηση 17, αφορά στη συμπεριφορά των ντόπιων απέναντι στους πρόσφυγες. Στόχος της είναι να γνωρίσουμε από την πλευρά των προσφύγων αυτή τη φορά, τι είπαν για τη συμπεριφορά των ντόπιων, πώς τους αντιλαμβάνονταν, τι χαρακτηρισμούς και ποια περιστατικά χρησιμοποίησαν για να μας περιγράψουν και να μας δώσουν εικόνα των σχέσεών τους.

Η ερώτηση 18, αφορά το ακριβώς αντίστροφο από την 17, δηλαδή ποια η στάση των προσφύγων απέναντι στους ντόπιους και στοχεύει στα ίδια συμπεράσματα με την 17.

Η ερώτηση 19, αφορούσε στη γλώσσα των ντόπιων. Κάτω από την ερώτηση παραθέσαμε τέσσερις γλώσσες για να επιλέξουν οι πρόσφυγες:

- την ελληνική
- την σλαβομακεδονική
- την τουρκική
- την εβραϊκή

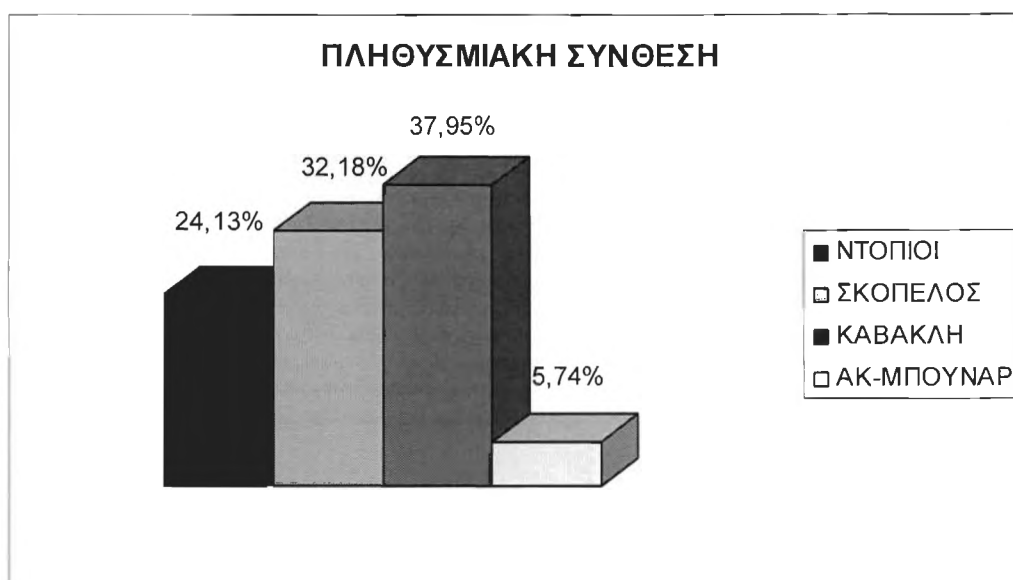
Στόχος της ερώτησης είναι να διαπιστωθεί, αν στο Λιμπάνοβο μιλούσαν κάποια άλλη γλώσσα, κάτι για το οποίο οι ντόπιοι πιθανόν να μην μιλούσαν ποτέ, για προφανείς λόγους, ακόμη και να ήξεραν. Αν οι πρόσφυγες γνώριζαν κάτι θα τους ήταν πολύ εύκολο να το αποκαλύψουν.

3.2 Παρουσίαση - ανάλυση αποτελεσμάτων

Η έρευνα ξεκίνησε στις 30-10-2011 και ολοκληρώθηκε 9-01-2012.

Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν 87 κάτοικοι Αιγινίου: 21 ντόπιοι και 66 πρόσφυγες, 28 από το Σκόπελο της Ανατολικής Θράκης, 33 από το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας και 5 από το Ακ-Μπουνάρ της Ανατολικής Ρωμυλίας. (Γράφημα/Πίνακας 1). Από αυτούς, οι 46 είναι γυναίκες και οι 41, άνδρες. (Γράφημα/Πίνακας 2,3,4). 6 άτομα έχουν ηλικία από 61-70, 38, από 71-80, 37 από 81-90 και 6 από 91-100. (Γράφημα/Πίνακας από 5, 6, 7, 8, 9). Όλοι είναι παντρεμένοι και έχουν από 2-3 παιδιά, εκτός από μία πρόσφυγα. Οι 58 από τους 87, ενώ 5 έχουν τελειώσει Πανεπιστήμιο. (Γράφημα & Πίνακας 10). Τέλος οι 67 είναι αγρότες, ενώ οι υπόλοιποι 20 ασχολούνται με επαγγέλματα που θα αναφέρουμε παρακάτω. (Γράφημα & Πίνακας 11).

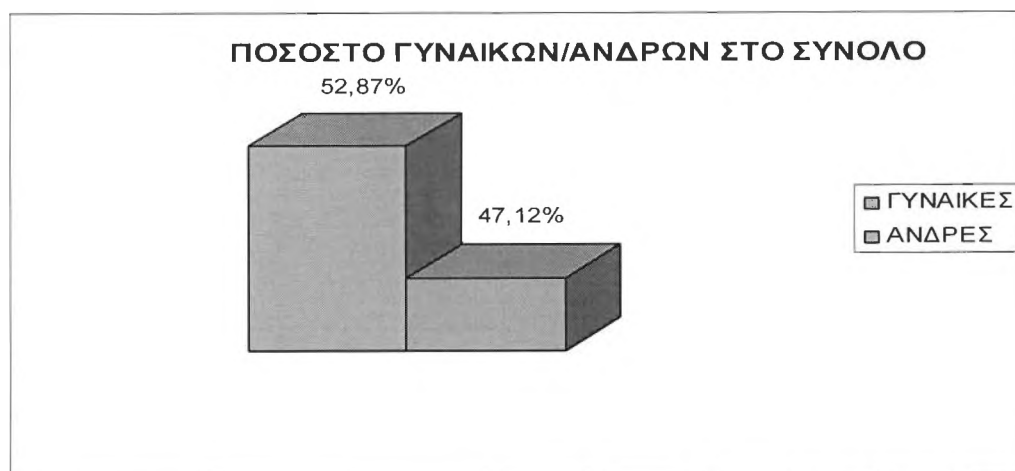
Γράφημα 1: Ο πληθυσμός σε σχέση με την προέλευσή του.

Πίνακας 1: Ο πληθυσμός σε σχέση με την προέλευσή του

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΝΤΟΠΙΟΙ	21	24,13%
ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟ	28	32,18%
ΠΡ. ΚΑΒΑΚΛΗ	33	37,95%
ΠΡ. ΑΚ-ΜΠΟΥΝΑΡ	5	5,74%
ΣΥΝΟΛΟ	87	100%

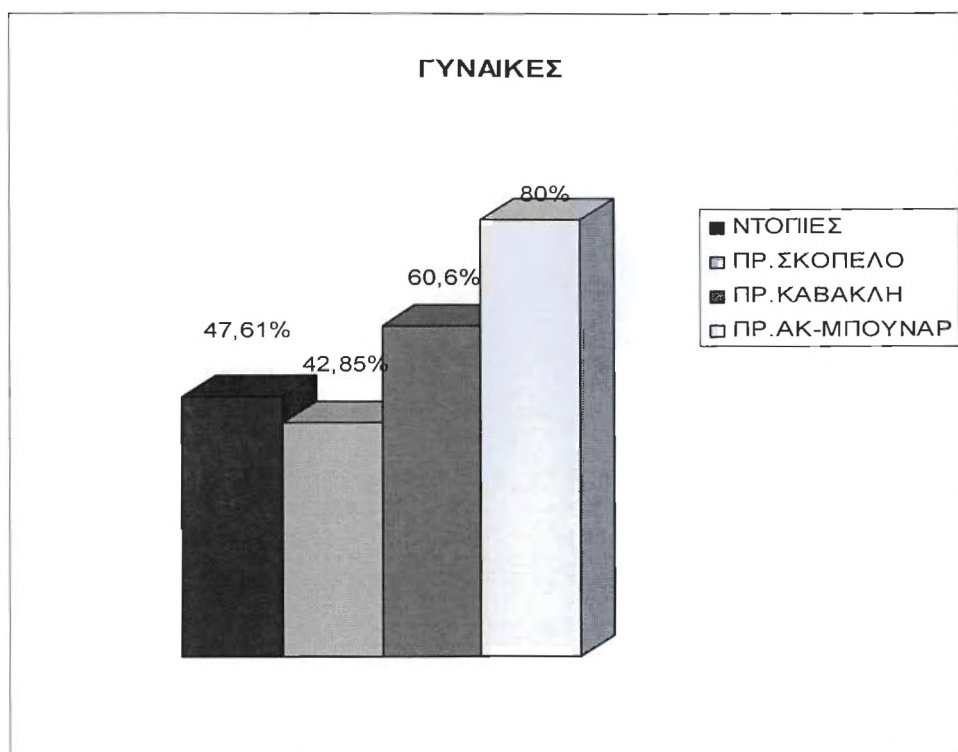
Γράφημα 2: Γυναίκες/Άνδρες

Πίνακας 2:Γυναίκες/Άνδρες

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	46	52,87%
ΑΝΔΡΕΣ	41	47,12%

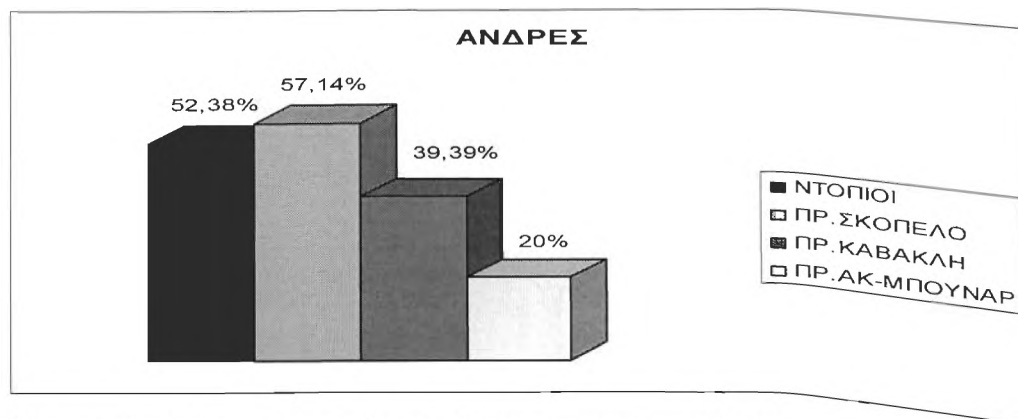
Γράφημα 3: Γυναίκες, ποσοστό σε σχέση με την καταγωγή τους .

Πίνακας 3: Γυναίκες, ποσοστό σε σχέση με την καταγωγή τους

ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΝΤΟΠΙΕΣ	10	47,61%
ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟ	12	42,85%
ΠΡ.ΚΑΒΑΚΛΗ	20	60,6%
ΠΡ.ΑΚ-ΜΠΟΥΝΑΡ	4	80%

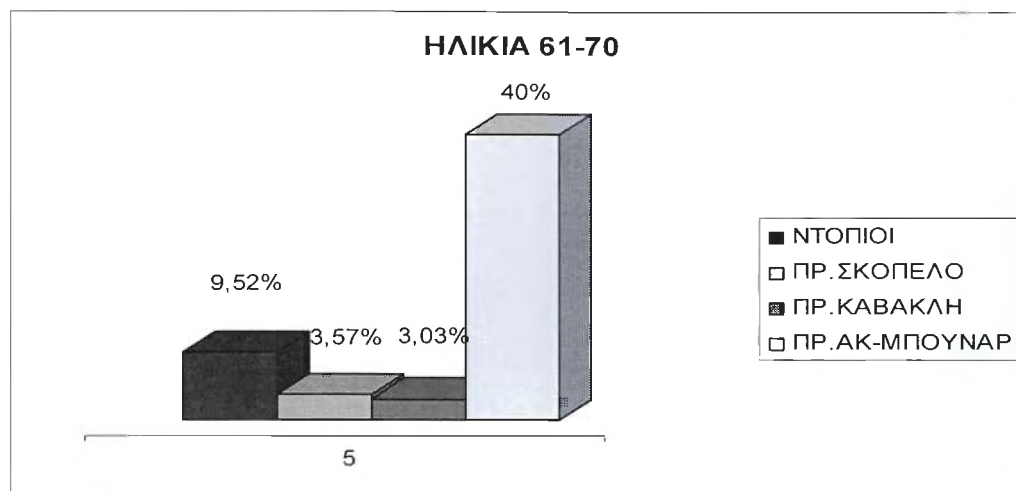
Γράφημα 4: Άνδρες, ποσοστό σε σχέση με την καταγωγή τους.

Πίνακας 4: Άνδρες, ποσοστό σε σχέση με την καταγωγή τους.

ΑΝΔΡΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΝΤΟΠΙΟΙ	11	52,38%
ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟ	16	57,14%
ΠΡ.ΚΑΒΑΚΛΗ	13	39,39%
ΠΡ.ΑΚ-ΜΠΟΥΝΑΡ	1	20%
ΣΥΝΟΛΟ	41	47,14%

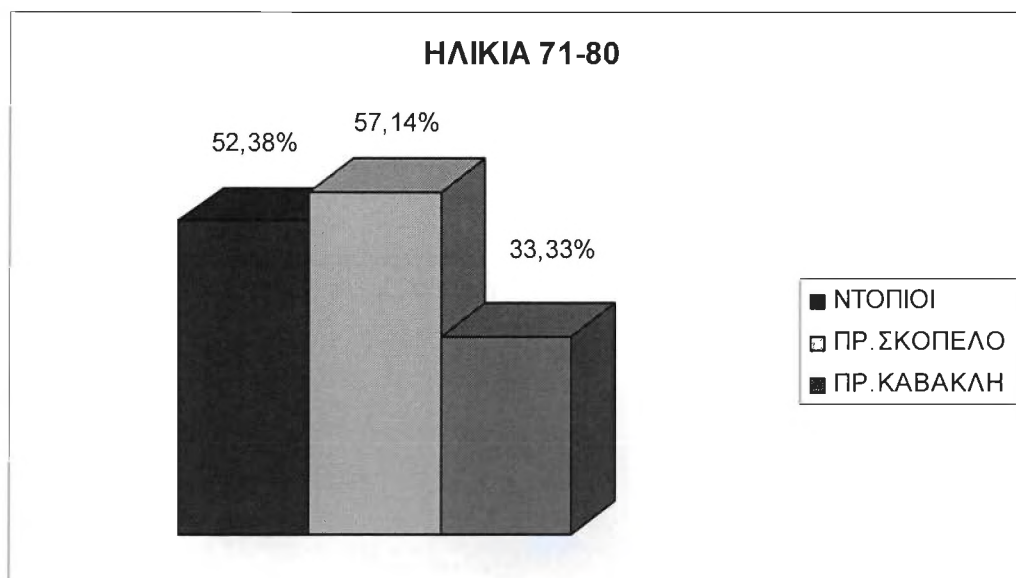
Γράφημα 5: Ηλικία 61-70

Πίνακας 5: Ηλικία 61-70

61-70 ΕΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΝΤΟΠΙΟΙ	2	9,52%
ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟΣ	1	3,57%
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΒΑΚΛΗ	1	3,03%
ΠΡ ΑΚ- ΜΠΟΥΝΑΡ	2	40%

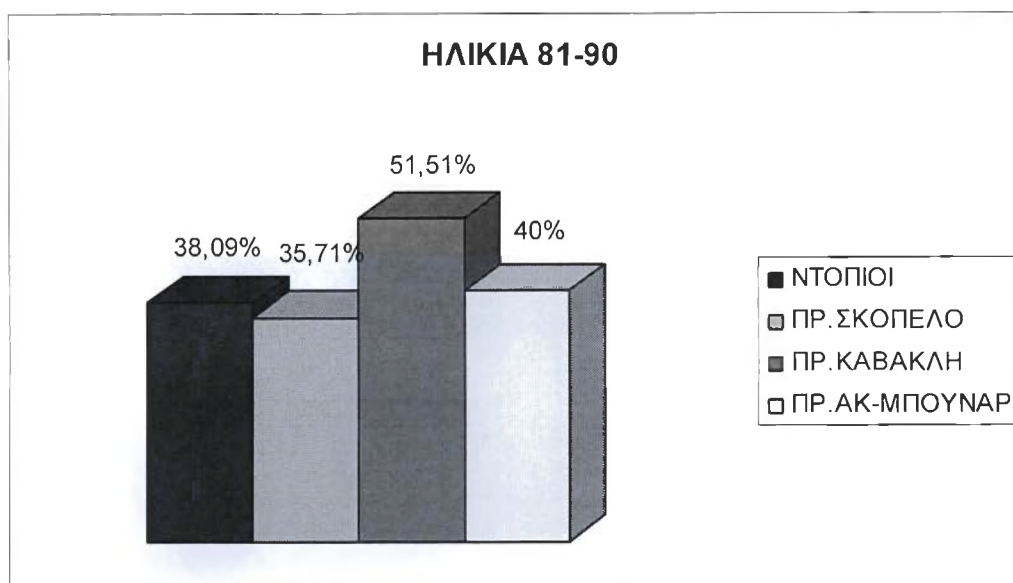
Γράφημα 6: Ηλικία 71-80

Πίνακας 6: Ηλικία 71-80

ΗΛΙΚΙΑ 71-80 ΕΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΣΥΝΟ- ΛΟ %
ΝΤΟΠΙΟΙ	11	52,38%
ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟΣ	16	57,14%
ΠΡ.ΚΑΒΑΚΛΗ	11	33,33%
ΠΡ.ΑΚ- ΜΠΟΥΝΑΡ	-	-

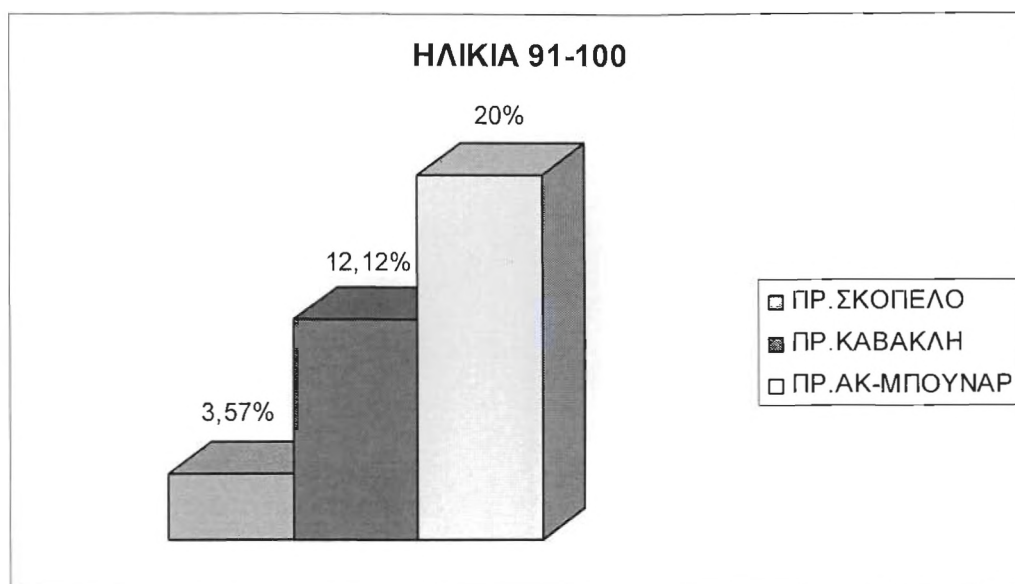
Γράφημα 7: Ηλικία 81-90

Πίνακας 7: Ηλικία 81-90

ΗΛΙΚΙΑ 81-90 ΕΤΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΝΤΟΠΙΟΙ	8	38,09%
ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟ	10	35,71%
ΠΡ.ΚΑΒΑΚΛΗ	17	51,51%
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΚ- ΜΠΟΥΝΑΡ	2	40%

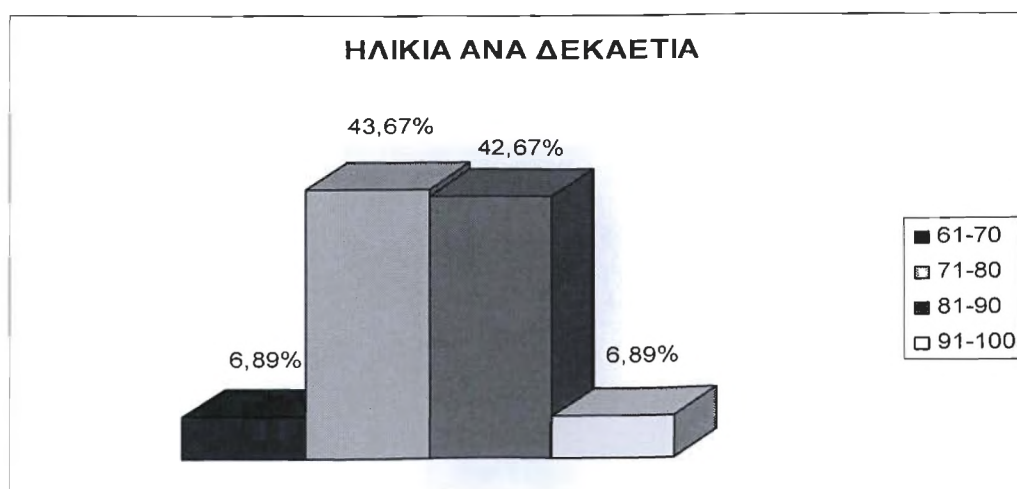
Γράφημα 8: Ηλικία 91-100

Πίνακας 8: Ηλικία 91-100

ΗΛΙΚΙΑ 91-100	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΝΤΟΠΙΟΙ	-	-
ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟ	1	1,14%
ΠΡ.ΚΑΒΑΚΛΗ	4	4,59%
ΠΡ. ΑΚ- ΜΠΟΥΝΑΡ	1	1,14%
ΣΥΝΟΛΟ	6	6,74%

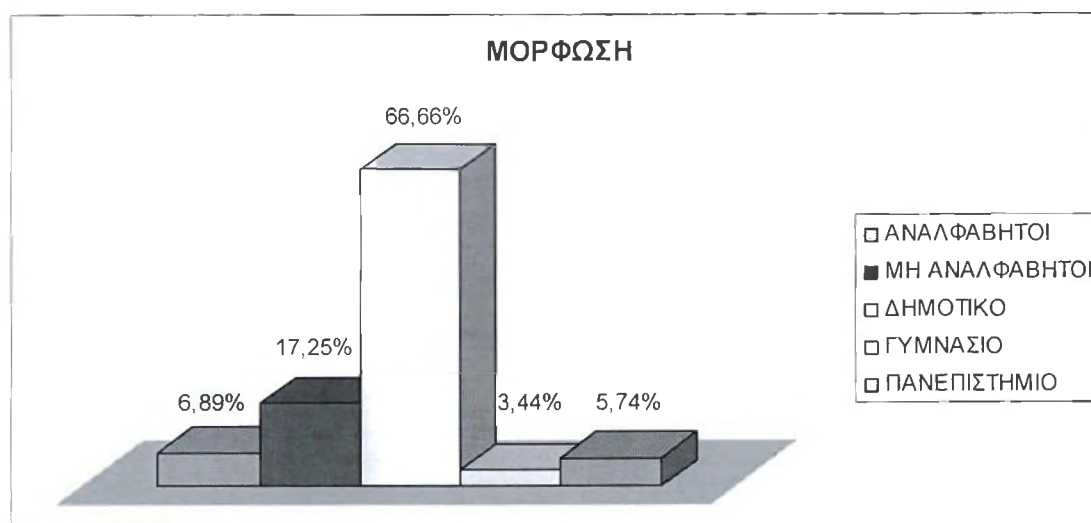
Γράφημα 9: Ηλικία ανά δεκαετία για το σύνολο των κατοίκων

Πίνακας 9: Ηλικία ανά δεκαετία για το σύνολο των κατοίκων

ΗΛΙΚΙΑ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
61-70	6	9,19%
71-80	38	11,49%
81-90	37	19,54%
91-100	6	9,19%
ΣΥΝΟΛΟ	87	100%

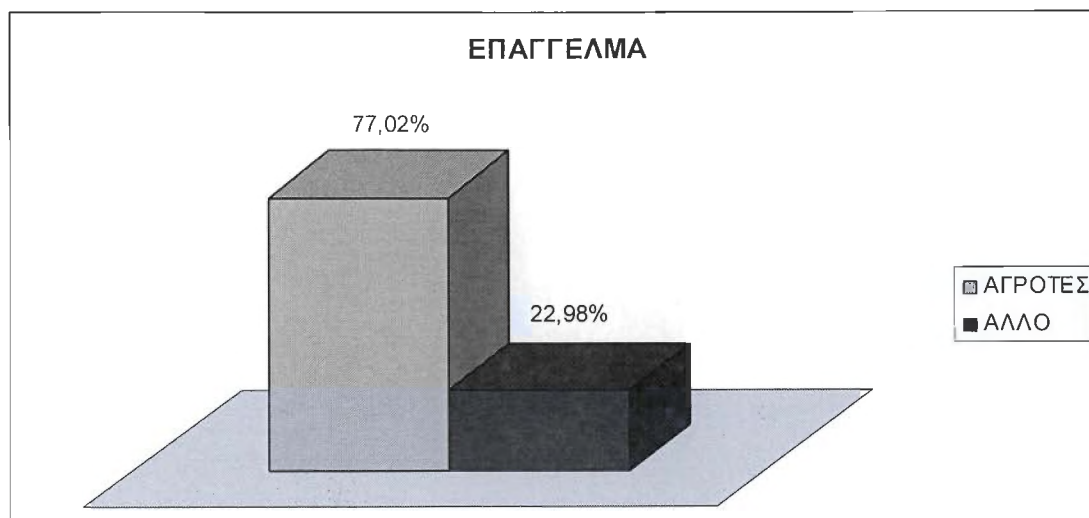
Γράφημα 10: Μόρφωση ερωτηθέντων.

Πίνακας 10: Μόρφωση ερωτηθέντων.

ΜΟΡΦΩΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ	6	6,89%
ΜΗ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ	15	17,25%
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	58	66,66%
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	3	3,44%
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	5	5,74%
ΣΥΝΟΛΟ	87	100%

Γράφημα 11: Επάγγελμα ερωτηθέντων

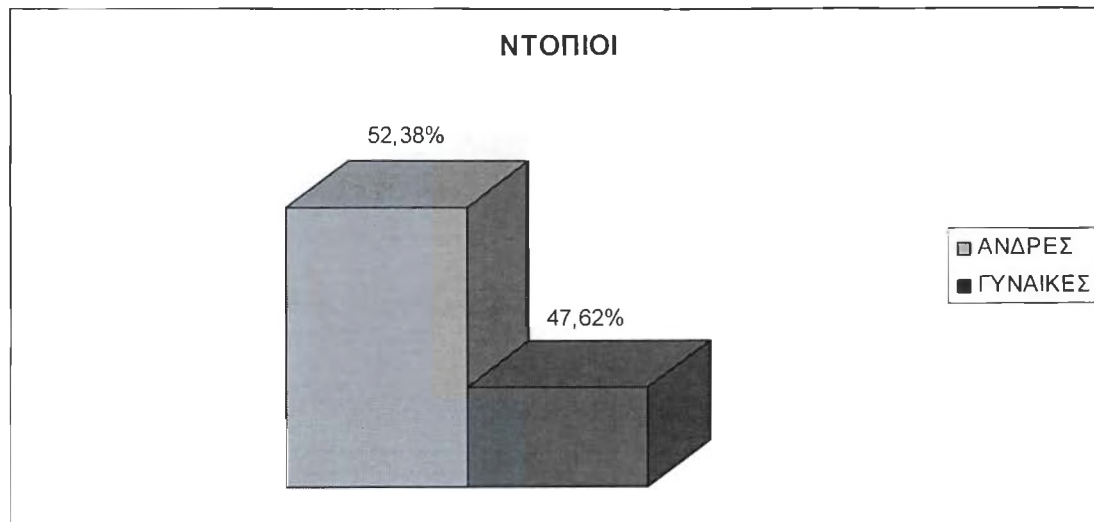
Πίνακας 11: Επάγγελμα ερωτηθέντων

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
<u>ΑΓΡΟΤΕΣ</u>		
ΚΤΗΝΟΤΟΦΟΙ	67	77,02%
ΑΛΛΟ	20	22,987%
ΣΥΝΟΛΟ	100	100%

Ντόπιοι.

Από τους ντόπιους που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, οι 10 είναι γυναίκες και οι 11 άνδρες.

Γράφημα 1: Ντόπιοι/Φύλο

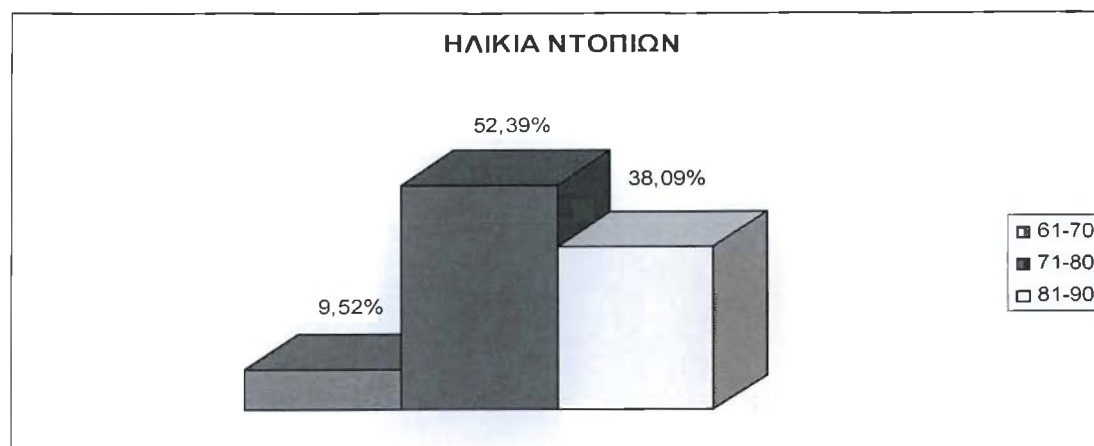

Πίνακας 1: Ντόπιοι/Φύλο

ΦΥΛΛΟ	ΝΤΟΠΙΟΙ	%
ΑΝΔΡΕΣ	11	52,38%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	10	47,62%
ΣΥΝΟΛΟ	21	100%

Οι 2 από τους 21 έχουν ηλικία από 61-70, 11 από 71-80 ενώ άλλοι 8 είναι από 81-90. Όλοι δήλωσαν παντρεμένοι με παιδιά (1-3).

Γράφημα 2: Ντόπιοι/Ηλικία

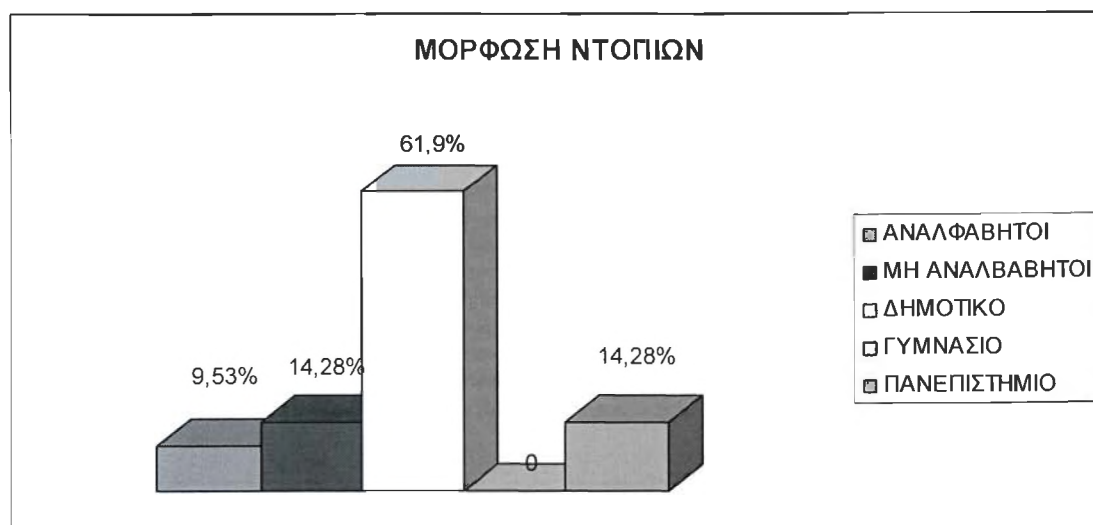

Πίνακας 2: Ντόπιοι/Ηλικία

ΗΛΙΚΙΑ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
61-70	2	9,52%
71-80	11	52,39%
81-90	8	38,09%
91-100	-	-

Στο ερώτημα 4, που αφορά στο μορφωτικό τους επίπεδο, οι περισσότεροι από τους μισούς δήλωσαν ότι έχουν τελειώσει το δημοτικό, ενώ ήταν λιγότεροι αυτοί που δήλωσαν αναλφάβητοι. Επίσης, ένας μικρός αριθμός δήλωσαν ότι τελείωσαν Πανεπιστήμιο. (Νομική Σχολή Θεσσαλονίκης, Ιατρική Σχολή Θεσσαλονίκης και Πάντειο Πανεπιστήμιο)

Γράφημα 3: Ντόπιοι/Μόρφωση

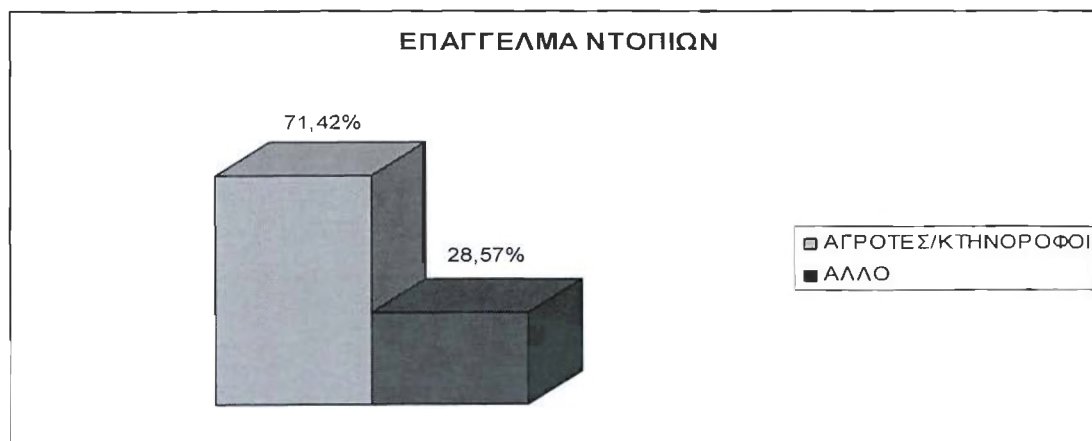

Πίνακας 3: Ντόπιοι/Μόρφωση

ΜΟΡΦΩΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ	2	9,53%
ΜΗ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ	3	14,28%
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	13	61,9%
ΓΥΜΝΑΣΙΟ	-	-
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	3	14,28%
ΣΥΝΟΛΟ	21	100%

Στο ερώτημα 5, οι περισσότεροι δήλωσαν αγρότες/αγρότισσες, ενώ οι υπόλοιποι ασχολούνταν με άλλα επαγγέλματα. (γιατρός, δάσκαλος, οικοδόμος, υδραυλικός, υπάλληλος ΟΣΕ, μοδίστρα).

Γράφημα 4: Ντόπιοι/Επάγγελμα

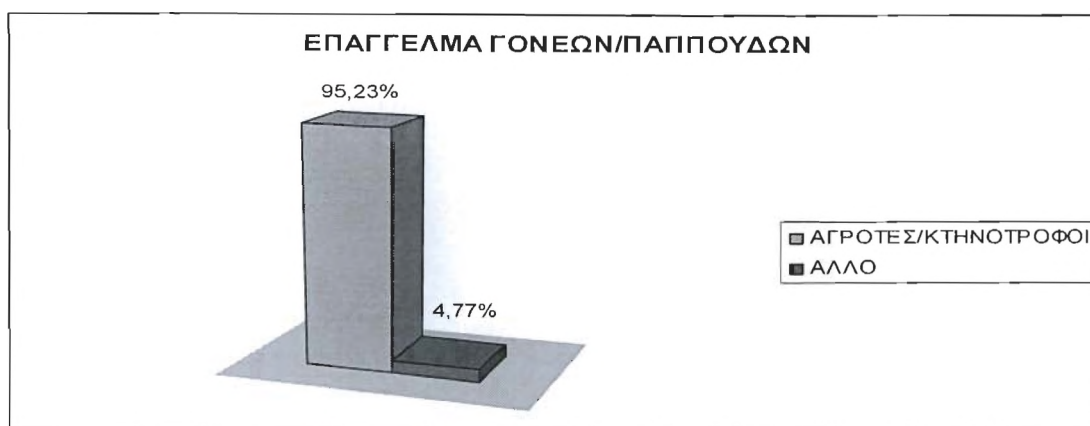

Πίνακας 4: Ντόπιοι/Επάγγελμα

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
<u>ΑΓΡΟΤΕΣ</u>		
ΚΤΗΝΟΤΟΦΟΙ	15	71,42%
ΑΛΛΟ	6	28,57%
ΣΥΝΟΛΟ	21	100%

Στο ερώτημα 6, για το επάγγελμα των γονιών/παππούδων στο Λιμπάνοβο/Αιγίνιο, η συντριπτική πλειοψηφία είπε ότι ήταν αγρότες/αγρότισσες. Οι υπόλοιποι ήταν κουρέας, οικοδόμος και ιερέας.

Γράφημα 5: Ντόπιοι/Επάγγελμα γονιών-παππούδων.

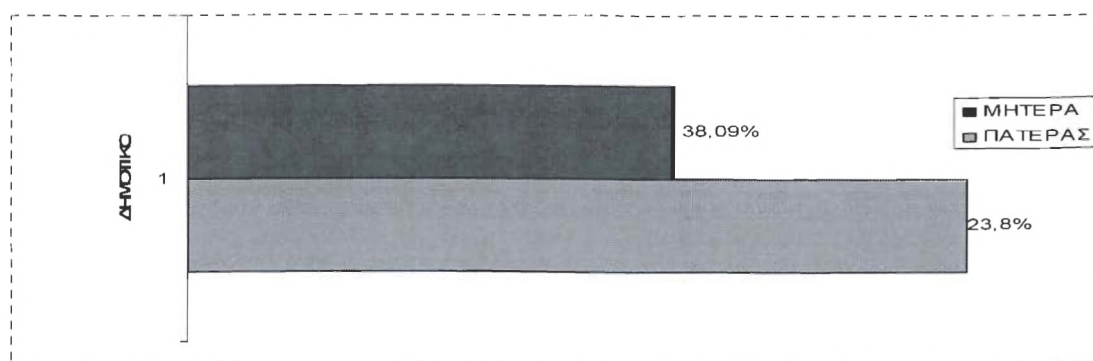
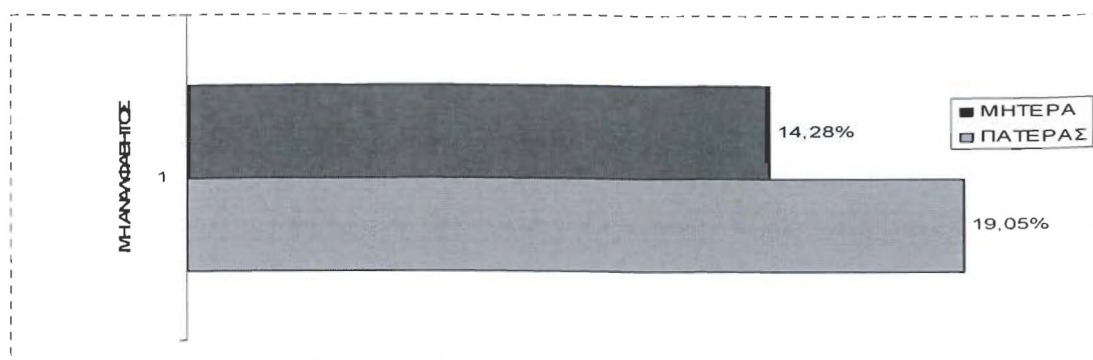
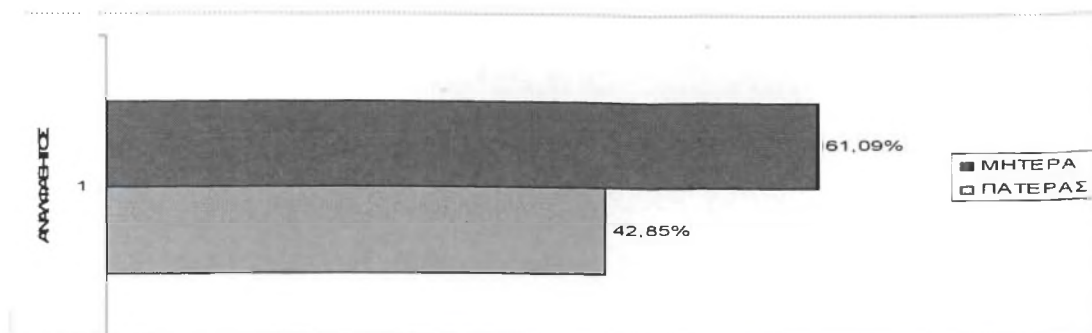

Πίνακας 5: Ντόπιοι/Επάγγελμα γονιών-παππούδων

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΓΟΝΕΙΣ	%	ΠΑΠΠΟΥΔΕΣ	%
ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ	20	95,23%	20	95,23%
ΑΛΛΟ	1	4,77%	1	4,77%
ΣΥΝΟΛΟ	21	100%	21	100%

Στο ερώτημα 7, που αφορά στο μορφωτικό επίπεδο των γονιών των ερωτηθέντων, περίπου οι μισοί είπαν ότι ο πατέρας και η μητέρα τους ήταν αναλφάβητοι, ενώ πολλοί λιγότεροι δήλωσαν ότι οι γονείς τους ήξεραν τα στοιχειώδη. Λιγοστοί, είπαν ότι ο πατέρας και η μητέρα τελείωσαν το δημοτικό.

Γράφημα 6: Ντόπιοι/Μόρφωση Γονέων

Πίνακας 6: Ντόπιοι/Μόρφωση Γονέων

ΓΟΝΕΙΣ	ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΣ	%	ΜΗ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΣ	%	ΔΗΜΟΤΙΚΟ	%
ΠΑΤΕΡΑΣ	9	42,85%	4	19,04	8	38,09%
ΜΗΤΕΡΑ	13	61,09%	3	14,28	5	23,8%

Στην ερώτηση 8, για το Λιμπάνοβο και τη ζωή των προγόνων τους σε αυτό, πριν ενταχθεί στο ελληνικό κράτος, οι ντόπιοι υποστήριξαν ότι ήταν ένα μικρό και αραιοκατοικημένο χωριό, με λιγосτές οικογένειες, υποανάπτυκτο και φτωχό χωρίς καμία εξέλιξη.

Οι κάτοικοί του ήταν αγρότες και καλλιεργούσαν σιτάρι και καλαμπόκι. Υπήρχαν και κάποιοι κτηματίες κυρίως 'Τούρκοι' [: δηλαδή, Μουσουλμάνοι] των οποίων η

κοινωνική και οικονομική κατάσταση ήταν σαφώς καλύτερη από τους υπόλοιπους κάτοικους του χωριού.

Κάποιοι υποστήριζαν ότι, οι πρόσφυγες ήταν αυτοί που συνετέλεσαν στην ανάπτυξη του χωριού και πληθυσμιακά και οικονομικά, καθώς οι Λιμπανοβνοί, σύμφωνα με τα λεγόμενα των ντόπιων :

*"δεν ήξεραν τίποτα", "ήταν πίσω από τον ήλιο", δεν είχαν διάθεση για δουλειά",
'καθόταν όλη μέρα στο μπρόστι (το μέρος μπροστά από την εξώπορτα του σπιτιού
τους <Σ.Σ.>) και έπιναν καφέ', 'οι Τούρκοι δεν τους έμαθαν να δουλεύουν'."*

Τα σπίτια των ντόπιων ήταν παλιά, ενώ υπήρχαν πολλά 'τούρκικα', διώροφα, φτιαγμένα από πέτρα, που όταν έφυγαν οι μουσουλμάνοι δόθηκαν στους αφιχθέντες πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη.

Ομοφωνία υπήρξε ως προς το θέμα των σχέσεων και της συμβίωσης των δύο θρησκευτικών κοινοτήτων του χωριού. Όλοι υποστήριζαν πως οι σχέσεις των προγόνων τους με τους 'Τούρκους' ήταν πολύ καλές και φιλικές και ότι ουδέποτε δεν τους ενόχλησαν και δεν δημιούργησαν πρόβλημα. Όπως χαρακτηριστικά ανέφεραν:

"αυτοί τη δουλειά τους και εμείς τη δική μας."

Κάποιοι είπαν ότι τους καλούσαν σε πανηγύρια, γιορτές και γάμους και διασκεδάζαν όλοι μαζί. Ένας μάλιστα για να δείξει πόσο αγαστή ήταν η σχέση της οικογενείας του με τους 'Τούρκους' γείτονές τους, μας διηγήθηκε ένα περιστατικό που συνέβη στο γάμο του πατέρα του:

*"Αγαπούσαν τόσο πολύ την οικογένειά μου, που όταν ο πατέρας μου παντρευόταν
κλαίγανε επειδή δεν είχε αποκαταστήσει πρώτα τη μεγάλη του αδερφή, όπως
συνηθίζονταν εκείνα τα χρόνια, κάτι που σήμαινε ότι η κοπέλα θα έμενε ανύπαντρη."*

Υπήρξαν βέβαια και κάποιοι που παρόλο που μίλησαν για καλές σχέσεις, πρόσθεσαν ότι οι 'Τούρκοι' άρπαζαν συχνά τη σοδιά και άφηναν λιγοστή για τους 'Ελληνες', οι οποίοι κυριευμένοι από το φόβο λόγω της εξουσίας και της δύναμής τους δεν αντιδρούσαν και έσκυβαν το κεφάλι.

Σχετική με το παραπάνω είναι και μια μαρτυρία σύμφωνα με την οποία πολλές 'Ελληνίδες' [: Χριστιανές] ενέδιδαν στους 'Τούρκους' ακόμη και με την συγκατάθεση των συζύγων τους, είτε λόγω φόβου ώστε να αποφύγουν δυσάρεστες συνέπειες είτε λόγω συμφέροντος, όπως για παράδειγμα για να αποκτήσουν γαίες.

Αρκετές φορές στην περιγραφή των σχέσεων των δύο θρησκευτικών κοινοτήτων του χωριού διακρινόταν μια αμηχανία στις απαντήσεις των ντόπιων. Από τη μία πλευρά ο 'Τούρκος' ήταν ο γείτονας του πατέρα και της μητέρας του, που ποτέ δεν τους

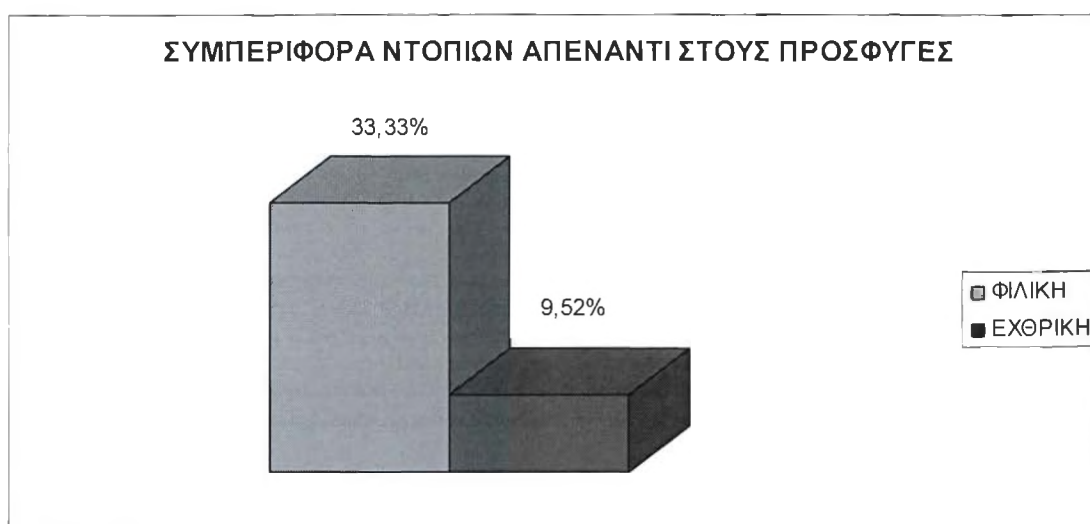
παραπονέθηκαν για κακή ή άδικη συμπεριφορά απέναντί τους, (κανείς δεν διηγήθηκε κάποιο περιστατικό που να μαρτυρά έχθρα), αλλά από την άλλη, έχοντας εγγαραχθεί στερεοτυπικά στις μνήμες τους ο 'Τούρκος' ως κατακτητής, εχθρός, βάρβαρος και αλλόθρησκος διακρινόταν μία τάση ανάθεσης των ευθυνών για την κατάσταση του χωριού στους 'Τούρκους'.

*"Δεν μπορούσαν να δουλέψουν και να προσδεύσουν, οι Τούρκοι
άρπαζαν τη σοδιά."*

Οι απαντήσεις των ντόπιων στο ερώτημα 9, ως προς τη συμπεριφορά τους απέναντι στους πρόσφυγες ποικίλουν. Κάποιοι έκαναν λόγο για φιλική συμπεριφορά απέναντι σε όλους τους πρόσφυγες. Τόνισαν ιδιαίτερα ότι τους ήθελαν και τους υποδέχτηκαν με χαρά, καθώς ξέρανε πόσο υποανάπτυκτο ήταν το χωριό τους και πιστεύανε ότι ο ερχομός τους μόνο ανάπτυξη και προκοπή θα μπορούσε να επιφέρει.

Ελάχιστοι ισχυρίστηκαν ότι φέρθηκαν εχθρικά οι ντόπιοι στους πρόσφυγες ή ότι τους έβλεπαν ως απειλή των χωραφιών που τόσα χρόνια περίμεναν να φύγουν οι μουσουλμάνοι και να τα αποκτήσουν.

Γράφημα 7 : Συμπεριφορά ντόπιων απέναντι στους πρόσφυγες.

Πίνακας 7 : Συμπεριφορά ντόπιων απέναντι στους πρόσφυγες.

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΝΤΟΠΙΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ.		
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	ΝΤΟΠΙΟΙ	%
ΦΙΛΙΚΗ	7	33,33%
ΕΧΘΡΙΚΗ	2	9,52%
ΚΑΧΥΠΟΠΤΗ	-	-
ΑΔΙΑΦΟΡΗ	-	-

Το μεγαλύτερο μέρος των ντόπιων όμως, -και αυτό είναι πολύ ενδιαφέρον- διαχώρισε τους πρόσφυγες και υποστήριξε ότι φέρθηκαν φιλικά στους πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη και εχθρικά σε αυτούς από το Καβακλή. Συγκεκριμένα παρατηρούμε ότι το 42,85%, (δηλαδή 9 από τα 21 άτομα) απάντησε για το σύνολο των προσφύγων, ενώ το υπόλοιπο 57,14% τους διαχώρισε.

Οι σχέσεις τους με τους Θρακιώτες ήταν πολύ καλές σχεδόν από την αρχή. Οι Θρακιώτες εγκαταστάθηκαν μέσα στον υπάρχοντα οικισμό, αναμείχθηκαν με τους ντόπιους και είχαν την ευκαιρία πολύ σύντομα να συνηθίσουν ο ένας τον άλλον και να συμβιώνουν αρμονικά.

Αν και ορισμένοι μας διηγήθηκαν ότι στην αρχή δεν τους ήθελαν γιατί τους θεωρούσαν ξένους, σε μικρό χρονικό διάστημα οποιεσδήποτε διαφορές αμβλύθηκαν. Κάποιοι μάλιστα είπαν ότι οι γονείς τους βλέποντας την εξαθλίωση των προσφύγων, προσπαθούσαν με όσα μέσα διέθεταν να τους βοηθήσουν, δίνοντάς τους ρούχα και φαγητό.

Ένας λόγος ακόμη που έκανε τους πρόσφυγες την Ανατολικής Θράκης συμπαθείς στους ντόπιους, σύμφωνα με ορισμένους ήταν ότι,

"οι Θρακιώτες ήταν αμόρφωτοι και απλοί άνθρωποι."

Οι ζωές τους ήταν συνδεδεμένες με την γεωργία και δεν ζητούσαν πολλά από τη ζωή τους, δεν ήταν επηρμένους και γι' αυτό δέσανε πολύ και μέσα σε λίγα χρόνια δεν υπήρχε τίποτα που να τους διαχωρίζει ή να θυμίζει τη διαφορετική καταγωγή τους. (κοινός λαογραφικός σύλλογος *Δήμητρα*).

Το 'πρόβλημα' για τους ντόπιους ήταν οι πρόσφυγες από την Αν.Ρωμυλία και συγκεκριμένα αυτοί από το Καβακλή:

"Γινόταν συνέχεια τσακωμοί καμιά φορά χωρίς λόγο", 'υπήρχε μίσος', σε γιορτές και πανηγύρια έβγαιναν τα μαχαίρια', 'κάποιοι ήθελαν το χωριό να χωριστεί σε δύο και να υπάρχουν δύο δημαρχίες' 'οι Καβακλιώτες είναι άνθρωποι του συμφέροντος'."

Ο βασικότερος λόγος, για τους περισσότερους που εκφράστηκαν αρνητικά για τους Καβακλιώτες ήταν το γεγονός ότι οι τελευταίοι, όταν εγκαταστάθηκαν στο χωριό, δεν αναμείχθηκαν με τους ντόπιους και τους Θρακιώτες και διάλεξαν να απομονωθούν στη μία άκρη του χωριού και να κάνουν τον δικό τους οικισμό.

Επίσης, ενώ όλοι σχεδόν αναγνώρισαν στους Καβακλιώτες μια προοδευτικότητα και έναν πολιτισμό, ισχυρίστηκαν ότι δεν τα χρησιμοποίησαν για το κοινό καλό, αλλά προς ίδιο όφελος και δεν ενδιαφέρθηκαν για το κοινό καλό του χωριού αλλά μόνο για την ευδοκίμηση του οικισμού τους. Παράλληλα υποστήριξαν

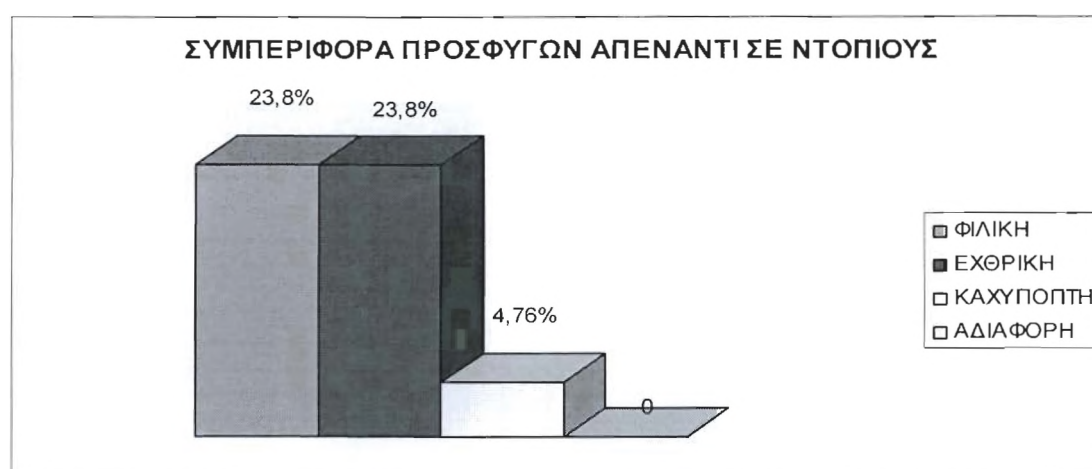
ότι οι Καβακλιώτες είχαν συνείδηση της "προοδευτικότητάς" τους την οποία ανήγαγαν σε ανωτερότητα και έτσι τους αντιμετώπισαν με έπαρση, χλευάζοντας και υποτιμώντας τους υπόλοιπους (ντόπιους και Θρακιώτες) κάτοικους του χωριού, τους οποίους θεωρούσαν και αποκαλούσαν κατώτερους, τεμπέληδες και υποανάπτυκτους.

Η ίδια εικόνα για τις σχέσεις ντόπιων-προσφύγων αποκρυσταλλώνεται και στο ερώτημα 10, με αντιστροφή της ερώτησης για τη συμπεριφορά των προσφύγων απέναντι στους ντόπιους.

Το 52,38% (οι 11 από τους 21) απάντησαν για το σύνολο των προσφύγων: Από αυτούς κάποιοι είπαν ότι οι πρόσφυγες δεν δημιούργησαν πρόβλημα και το μόνο τους μέλημα ήταν να φτιάξουν τη ζωή τους από την αρχή και άλλοι υποστήριξαν ότι οι πρόσφυγες δεν φέρθηκαν καλά στους ντόπιους: (Γράφημα & Πίνακας 8)

"κοιτούσαν πως θα αρπάξουν κτήματα και χωράφια."

Γράφημα 8: Συμπεριφορά προσφύγων απέναντι στους ντόπιους.

Πίνακας 8: Συμπεριφορά προσφύγων απέναντι στους ντόπιους

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΝΤΟΠΙΟΥΣ.		
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	ΝΤΟΠΙΟΙ	%
ΦΙΛΙΚΗ	5	23,8%
ΕΧΘΡΙΚΗ	5	23,8%
ΚΑΧΥΠΟΠΤΗ	1	4,76%
ΑΔΙΑΦΟΡΗ	-	-

Οι υπόλοιποι μισοί διαχώρισαν τους πρόσφυγες και είπαν ότι οι Θρακιώτες είχαν καλή διάθεση απέναντί τους, πράγμα που επιβεβαιώθηκε με το πέρασμα των χρόνων, μιας και ζούνε για χρόνια μονιασμένοι, χωρίς προστριβές, ενώ οι

Καβακλιώτες είχαν αρνητική, υπεροπτική και εχθρική στάση, πράγμα που για ορισμένους ισχύει μέχρι και σήμερα.

Στις απαντήσεις των ντόπιων διακρινόταν πάντα είτε άμεσα, είτε έμμεσα το 'εμείς' που αναφερόταν στους ντόπιους και τους Θρακιώτες και το 'εκείνοι' για τους Καβακλιώτες. Υπήρξαν και κάποιοι που αποκαλούσαν τους Καβακλιώτες, "Βουλγαροπρόσφυγες" ακόμη και "Βουλγάρους."

Στο ερώτημα 11, που είχε να κάνει με το αν οι ντόπιοι γνωρίζουν κάποια άλλη γλώσσα πλην της ελληνικής, σχεδόν όλοι ισχυρίστηκαν πως ξέρουν μόνο ελληνικά, ένας είπε ότι ξέρει λίγα τούρκικα, ενώ ένας άλλος βλάχικα.

Γράφημα 9: Άλλη γλώσσα που να γνωρίζουν σήμερα η ντόπιοι.

Πίνακας 9: Άλλη γλώσσα που να γνωρίζουν σήμερα η ντόπιοι

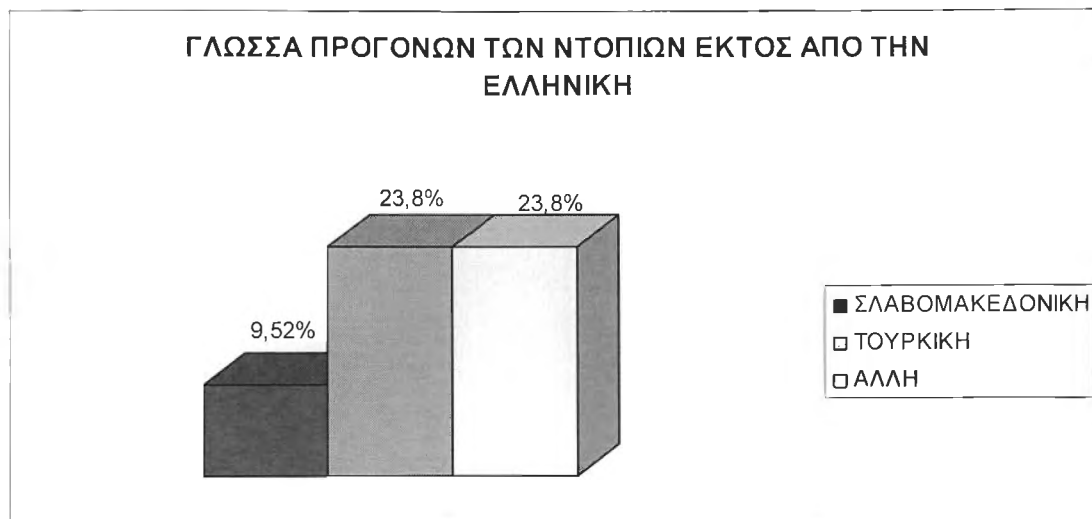
ΑΛΛΗ ΓΛΩΣΣΑ ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΣΗΜΕΡΑ ΟΙ ΝΤΟΠΙΟΙ, ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΑ		
ΓΛΩΣΣΑ	ΝΤΟΠΙΟΙ	%
ΣΛΑΒΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ	-	-
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	1	4,76%
ΑΛΛΗ	1	4,76%

Μία γυναίκα ερωτώμενη απάντησε πως ακόμη και σήμερα θυμάται μηδαμινά μια γλώσσα -χωρίς να πει ποια γλώσσα ήταν αυτή γιατί δεν ήξερε-, που δεν ομιλείται πια, που τη μιλούσαν οι παππούδες της και λιγότερο οι γονείς της και όταν βρίσκεται με ένα γείτονά της που τη θυμάται καλύτερα τη μιλούν (το πιθανότερο να πρόκειται για τη σλαβομακεδονική διάλεκτο).

Στο ερώτημα 12, που αφορούσε στη γλώσσα των γονιών των ντόπιων, το 57,14%, (12 στους 21) απάντησε ότι η γλώσσα τους ήταν ίδια με αυτή που ομιλείται και σήμερα 'γνήσια ελληνικά' και ποτέ οι γονείς τους δεν μίλησαν κάποια άλλη γλώσσα. Μερικοί μάλιστα τόνισαν ότι ουδέποτε στο Λιμπάνοβο ακούστηκαν τα σλάβικα, όπως σε άλλες περιοχές της Μακεδονίας. (Γράφημα & Πίνακας 10).

Το 23,8% των ντόπιων (5 στα 21 άτομα) απάντησε ότι οι γονείς τους ήξεραν τούρκικα, άλλοι καλά και άλλοι ελάχιστα, τόσα όσα χρειαζόταν στην καθημερινότητά τους για να μπορούν να συνεννοούνται, το 9,52% (2 στους 21) είπε ότι μιλούσαν σλαβομακεδόνικα, ενώ το 23,8% (5 στα 21), υποστήριξε ότι υπήρχε μια άλλη γλώσσα 'η γλώσσα των ντόπιων' ή 'παλιά γλώσσα' όπως την αποκαλούσαν κάποιοι, που δεν γνώριζαν ποια ήταν αυτή. 'Οι ντόπιοι ήταν αμόρφωτοι άνθρωποι μιλούσαν τα ντόπια' που δεν ήταν σαν τα σημερινά ελληνικά. Δεν απέκλεισαν πάντως το ενδεχόμενο η γλώσσα αυτή να ήταν η σλαβομακεδονική.

Γράφημα 10: Η γλώσσα προγόνων των ντόπιων.

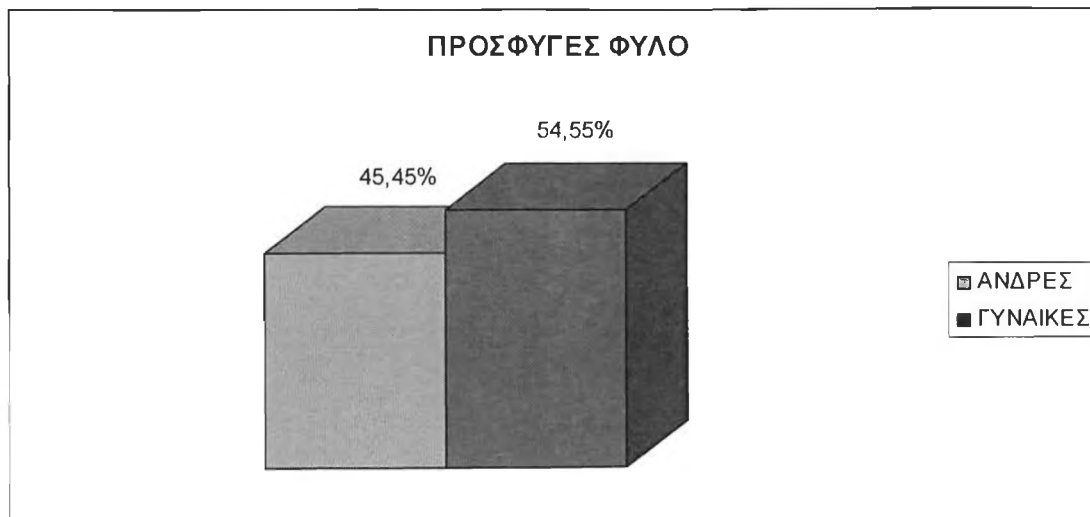
Πίνακας 10: Η γλώσσα προγόνων των ντόπιων

<i>Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ ΤΩΝ ΝΤΟΠΙΩΝ</i>		
ΓΛΩΣΣΑ	ΝΤΟΠΙΟΙ	%
ΣΛΑΒΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ	2	9,52%
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	5	23,8%
ΑΛΛΗ	5	23,8%

Πρόσφυγες

Από τους 66 πρόσφυγες που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, οι 30 είναι άντρες και οι 36 είναι γυναίκες.

Γράφημα 1: Πρόσφυγες/Φύλο

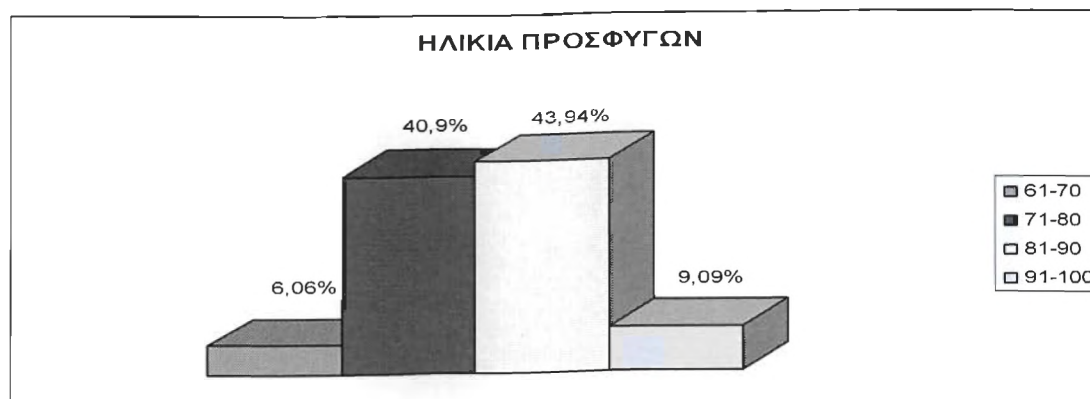

Πίνακας 1: Πρόσφυγες/Φύλο

ΦΥΛΛΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΑΝΔΡΕΣ	30	45,45%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	36	54,55%
ΣΥΝΟΛΟ	66	100%

Ένας ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία 61-70, 16 στην κατηγορία 71-80, 10 στην κατηγορία 81-90 και ένας στην κατηγορία 91-100. (Γράφημα & Πίνακας 2). Όλοι, εκτός από μία γυναίκα δήλωσαν παντρεμένοι και ότι έχουν παιδιά. (1-3).

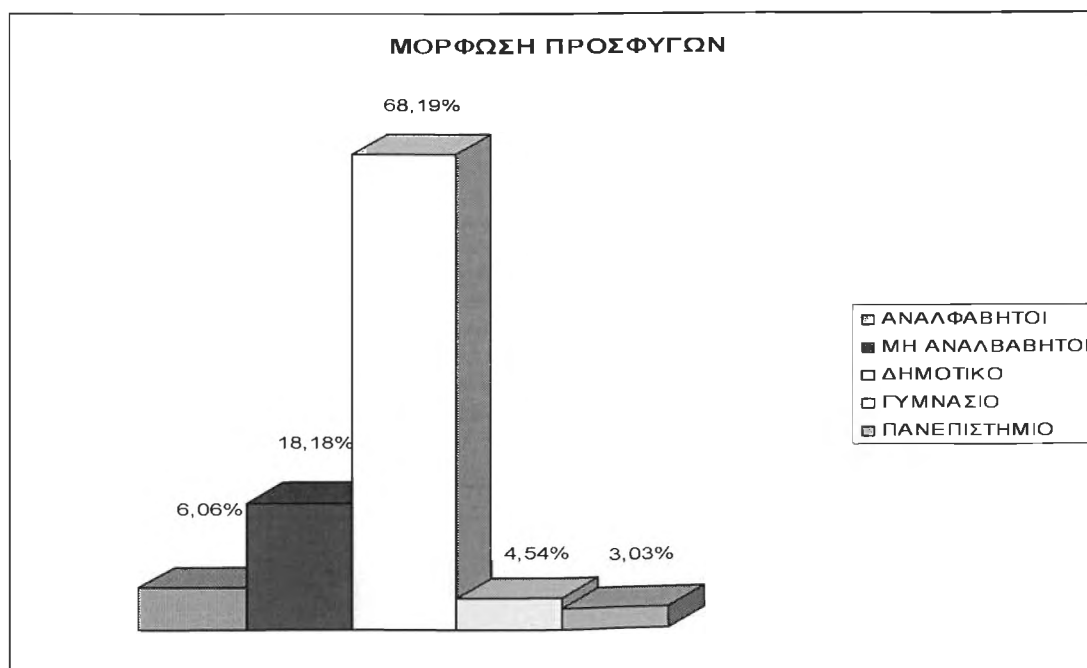
Γράφημα 2: Πρόσφυγες/Ηλικία.

Πίνακας 2: Πρόσφυγες/Ηλικία

ΗΛΙΚΙΑ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
61-70	4	6,06%
71-80	27	40,9%
81-90	29	43,94
91-100	6	9,09%

Στο ερώτημα 4, το 68,19% (οι 45 δηλαδή από τους 66) δήλωσαν ότι είχαν τελειώσει το δημοτικό, μόλις το 6,06% (4 στους 66) δήλωσε αναλφάβητο και το 18,18% ότι ήξερε τα στοιχειώδη. Το 4,54% (3 στους 66) των προσφύγων δήλωσε ότι, τελείωσε το Γυμνάσιο, ενώ το 3,03% (2 στους 66) το Πανεπιστήμιο. (Γεωπονική Σχολή Θεσσαλονίκης και Ιατρική Σχολή Θεσσαλονίκης).

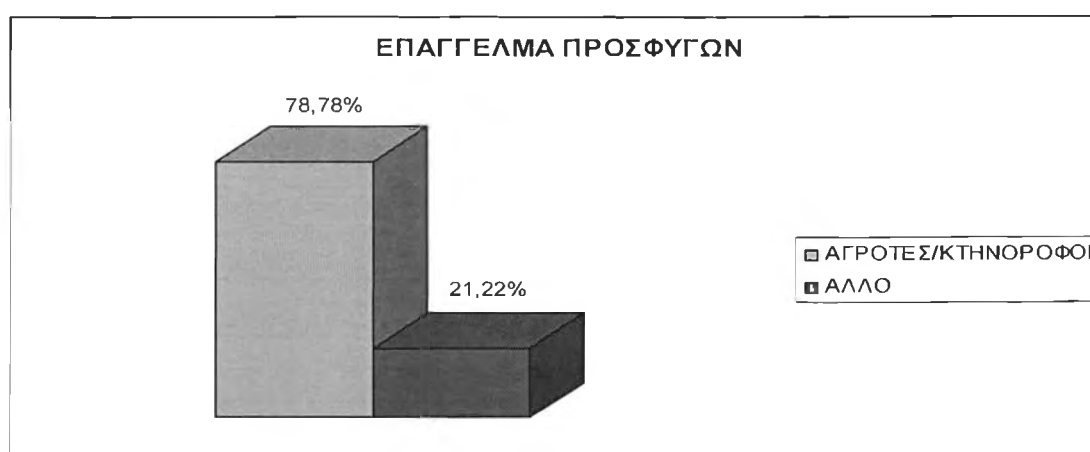
Γράφημα 3 : Πρόσφυγες/Μόρφωση**Πίνακας 3: Πρόσφυγες/Μόρφωση**

ΜΟΡΦΩΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ	4	6,06%
ΜΗ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΙ	12	18,18%
ΔΗΜΟΤΙΚΟ	45	68,19%

ΓΥΜΝΑΣΙΟ	3	4,54%
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	2	3,03%
ΣΥΝΟΛΟ	66	100%

Στο ερώτημα 5, η πλειοψηφία των προσφύγων δήλωσαν αγρότες (οι 52 στους 66, το 78,78%,) και οι υπόλοιποι (14, το 21,22%) διάφορα άλλα επαγγέλματα, (ιερέας, αγροφύλακας, κουρέας, σιδηρουργός, δημόσιος υπάλληλος, γιατρός, μπακάλης, μαραγκός, καροποιός-σιδεράς, οικοδόμος, ράπτης, βαρελοποιός.)

Γράφημα 4: Πρόσφυγες/Επάγγελμα

Πίνακας 4: Πρόσφυγες/Επάγγελμα

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
<u>ΑΓΡΟΤΕΣ</u> ΚΤΗΝΟΤΟΦΟΙ	52	78,78%
ΑΛΛΟ	14	21,22%
ΣΥΝΟΛΟ	66	100%

Στο ερώτημα 6, όλοι οι πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη (28 άτομα) δήλωσαν ότι οι γονείς τους κατάγονταν από το Σκόπελο (Σκούπελο, όπως πολλοί το αποκάλεσαν στη διάλεκτό στους), της επαρχίας Σαράντα Εκκλησιών της Τουρκίας. (Μας είπαν ακόμη ότι, στο Αιγίνιο, είχαν έρθει κι άλλοι πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη, από το χωριό Τσαντώ και τον Κασαμπά).

Στη ίδια ερώτηση, οι περισσότεροι πρόσφυγες από την Ανατολική Ρωμυλία ανέφεραν ότι οι γονείς τους κατάγονταν από το Καβακλή (33 άτομα), της ομώνυμης

επαρχίας της Ανατολικής Ρωμυλίας και από το Ακ-Μπουνάρ (5) της επαρχίας Καβακλή, της Ανατολικής Ρωμυλίας.

Στο ερώτημα 7, οι περισσότεροι δώσανε πληροφορίες για τον τόπο καταγωγής των γονέων τους από ακούσματα και αφηγήσεις, αφού γεννήθηκαν στο Αιγίνιο. Μόνο 6 άτομα ήταν πρόσφυγες πρώτης γενιάς (και είναι σήμερα από 91-100 ετών, Γράφημα& Πίνακας 2,) που ήρθαν από την “παλιά πατρίδα” μικρά παιδιά, αλλά και αυτοί θυμούνταν -ή δήλωσαν ότι θυμούνταν ελάχιστα πράγματα.

Το Σκόπελο, οι πρόσφυγες το περιέγραψαν ως ένα μικρό και ιδιαίτερα φτωχό χωριό, χωρίς ανάπτυξη, κοντά στα βουλγαρικά σύνορα, που είχε πηγάδια, αρχαίες δεξαμενές και ένα φρούριο με το όνομα Καλέ [Kale: Πύργος]. Μερικοί έκαναν λόγο για 800 κατοίκους και άλλοι για 1500, λίγο πριν γίνει η ανταλλαγή πληθυσμών.

Το χωριό βρισκόταν πολύ κοντά με ένα άλλο χωριό την Πέτρα, όπου ζούσαν ανάμεικτοι Τούρκοι και Έλληνες [Μουσουλμάνοι και Χριστιανοί], σε αντίθεση με το Σκόπελο που όπως ισχυρίστηκαν όλοι ανεξαιρέτως, με μία δόση 'παλικάριάς':

"δεν έμενε ούτε ένας Τούρκος στο Σκούπελο. Ήταν άγριοι άνθρωποι οι Σκουπελνοί δεν τολμούσε να πατήσει τούρκικο πόδι, έπαιρναν κεφάλια."

Οι κάτοικοι εκεί ασχολούνταν με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Είχαν αμπέλια και καλλιεργούσαν μόνο σίκαλη και σιτάρι γιατί τα εδάφη ήταν άγονα. Τα σπίτια τους ήταν ξύλινα και είχαν μεγάλα μπαλκόνια.

Ιδιαίτερη αγάπη έτρεφαν οι Σκοπελίτες, όπως μας μετέφεραν οι απόγονοί τους, στο κρασί και στα γλέντια που ακολουθούσαν μετά τις θρησκευτικές γιορτές.

Οι Καβακλιώτες και Καβακλιώτισσες περιέγραψαν τον τόπο των γονιών τους, το Καβακλή, ως ένα μεγάλο, αναπτυγμένο και εύπορο χωριό, κάποιοι το χαρακτήρισαν κεφαλοχώρι και κάποιοι άλλοι, κωμόπολη, που είχε υπό τη διοίκησή της άλλα μικρότερα χωριά. Ορισμένοι έκαναν λόγο για 40.000 πληθυσμό και κάποιοι άλλοι για 10-15.000.

Το βασικότερο επάγγελμα των κατοίκων εκεί ήταν η γεωργία. Είχαν 'μπαχτσέδες', όπως μας είπαν, και καλλιεργούσαν όλα τα είδη κηπευτικών/λαχανικών. Ανθούσαν όμως και άλλα επαγγέλματα, όπως του αρτοποιού, του χρυσοχόου, του ράπτη, του τσαγκάρη, του βαρελοποιού, του μαραγκού και δεν ήταν λίγοι αυτοί που ασχολούνταν με το εμπόριο. Κάποιοι ήταν πολύ πλούσιοι και μορφωμένοι.

Το Καβακλή είχε πολλά εμπορικά καταστήματα, βιβλιοθήκη, σχολεία, ελληνικά και βουλγάρικά. Διέθετε ακόμη και δικαστήριο. *"Όλα ήταν ελληνικά,"* μας είπαν ως το 1906. Μετά τον ρωσοτουρκικό πόλεμο το 1887 εκλέχθηκε βουλευτής ο Καβακλιώτης Χατζηγιώργης και λίγο αργότερα ο επίσης Καβακλιώτης Παπάζογλου.

"Οι Καβακλιώτες ήταν φιλήσυχοι άνθρωποι, δεμένοι μεταξύ τους. Αγαπούσαν πολύ την παρέα και τα απογεύματα μαζεύονταν σε παρέες έξω από τα σπίτια τους και κουβέντιαζαν, " κάτι που ακόμη και σήμερα το συναντάς έξω από τα σπίτια των Καβακλιωτών του Αιγινίου.

Στις γιορτές τους έφτιαχναν καρβαβίτσα (το κλασικό θρακιώτικο φαγητό - απαραίτητο τα Χριστούγεννα- το οποίο παρασκευάζεται από χοιρινά έντερα γεμιστά με χοιρινό κρέας και συκωταριά) και τουρσί και μαζεύονταν παρέες και διασκεδάζαν. Γιόρταζαν με θρησκευτική ευλάβεια τα Χριστούγεννα και το Πάσχα, αλλά αγαπούσαν ιδιαίτερα τις Απόκριες, όπου έστηναν γλέντια και χόρευαν ατέλειωτες ώρες στις γειτονιές. Την ημέρα της Αναλήψεως έκαναν *κουρμπάνι* (θυσία ζώων, συνήθως αρνιά) και το έψηναν σε ένα ψηλό μέρος που είχε ένα εκκλησάκι, για το λόγο αυτό όταν εγκαταστάθηκαν στο Αιγίνιο έχτισαν το εξωκκλήσι της Αναλήψεως στο ψηλότερο σημείο του χωριού. Το ξωκλήσι αυτό το αποκαλούν και 'εξάπεμφο' γιατί το κουρμπάνι γίνεται μετά από έξι Πέμπτες από τη Μεγάλη Πέμπτη.

Πολλοί είπαν ότι το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας μοιάζει πολύ με το Αιγίνιο, κάτι που επιβεβαίωσε μία γυναίκα 92 ετών σήμερα, που ήρθε 6 ετών από εκεί και το θυμόταν καλά.

Με τους Βούλγαρους συγχωριανούς τους δεν είχαν ποτέ πρόβλημα. Αντιθέτως πολλές οικογένειες διατηρούσαν φιλικές σχέσεις. Ενδεικτικό της μεταξύ τους σχέσης ήταν ένα περιστατικό που μας διηγήθηκε μία από τις ερωτηθείσες:

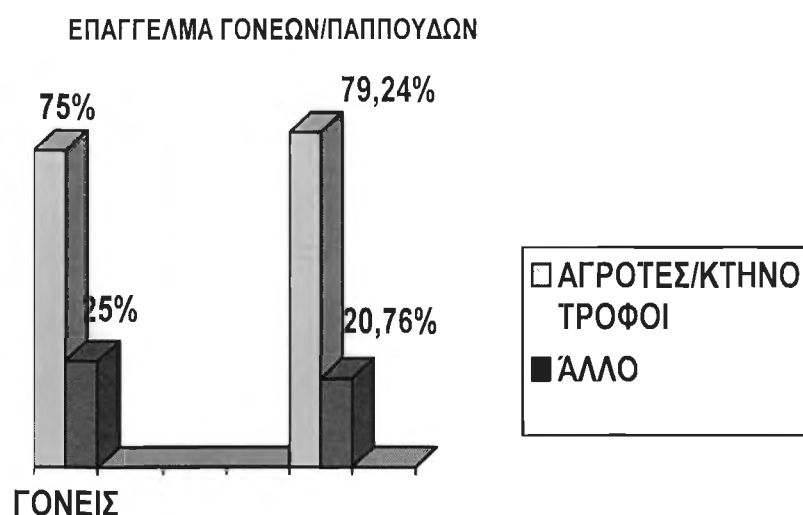
"Οι Βούλγαροι γείτονές, έκαναν τραπέζι αποχαιρετισμού στην οικογένεια μου λίγες μέρες πριν φύγουν από το Καβακλή."

Για το Ακ-Μπουνάρ, είπαν ότι ήταν ένα μικρό, φτωχό και υποανάπτυκτο χωριό, που οι κάτοικοί του ασχολούνταν με τη γεωργία. Στο χωριό κατοικούσαν και Βούλγαροι, και οι σχέσεις τους μαζί τους ήταν γενικώς καλές. Οι κάτοικοί του ήταν πολύ εργατικοί και οι Βούλγαροι τους αποκαλούσαν *'Ρωμαίους'*.

Στο ερώτημα 8, το 75% και το 79,24% δήλωσε ότι, οι γονείς και οι παππούδες τους αντίστοιχα, ήταν αγρότες στον τόπο καταγωγής τους. (Γράφημα 5, Πίνακας 5).

Σχεδόν όλοι όσοι είπαν ότι οι γονείς τους ασχολούνταν με άλλα επαγγέλματα κατάγονταν από το Καβακλή. (Γράφημα 6&Πίνακας 6). Αναλυτικά τα επαγγέλματα που μας ανέφεραν και ανήκουν στην κατηγορία “ΆΛΛΟ” ήταν: σιδηρουργός, πεταλωτής, σανδαλοποιός, τενεκετζής, κρεοπώλης, φούρναρης, έμπορος, δικαστικός κλητήρας, τσοπάνος, ασβεστοποιός χρυσοχός, παιδονόμος σε βουλγάριο σχολείο, ιδιοκτήτης αλευρόμυλου, ιδιοκτήτης εμπορικού καταστήματος.

Γράφημα 5: Επάγγελμα των γονιών των προσφύγων στη παλιά πατρίδα.

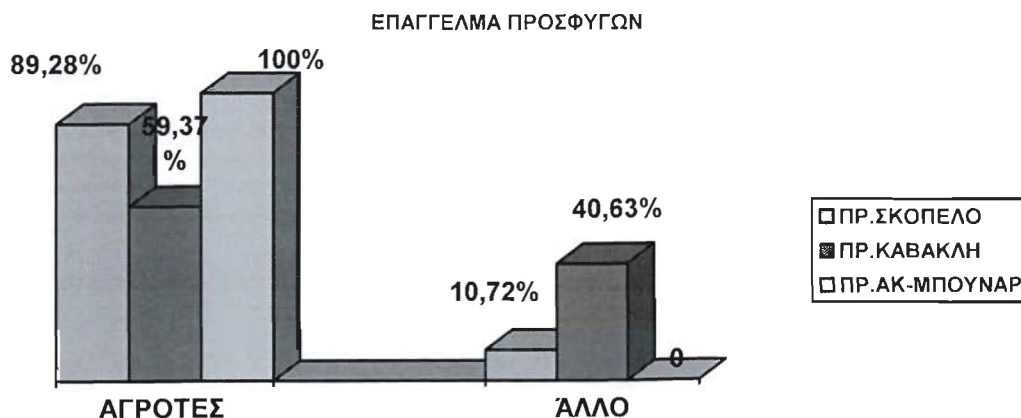

Πίνακας 5: Επάγγελμα των γονιών/Παππούδων των προσφύγων στη παλιά πατρίδα¹⁴⁵

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΓΟΝΕΙΣ	%	ΠΑΠΠΟΥΔΕΣ	%
ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ	48	75%	42	79,24%
ΆΛΛΟ	16	25%	11	20,76%
ΣΥΝΟΛΟ	64	100%	53	100%

Από το γράφημα και πίνακα 5, παρατηρούμε ότι παρόμοια εικόνα με τους πρόσφυγες, ως προς το επάγγελμα των γονιών/παππούδων τους στον τόπο καταγωγής τους, αποκρυσταλλώνεται και στους ντόπιους, (γράφημα & πίνακας 5, ενότητα: ντόπιοι) που στην πλειοψηφία τους, ήταν αγρότες και κτηνοτρόφοι. Η εικόνα αλλάζει, αν κοιτάξουμε επιμέρους τα επαγγέλματα βάσει του τόπου καταγωγής των προσφύγων και συγκεκριμένα των Καβακλιωτών. Όπως θα δούμε παρακάτω στο γράφημα και πίνακα 6, ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό Καβακλιωτών (40,63%), δήλωσαν ότι οι γονείς τους ασχολούνταν με άλλα επαγγέλματα (πχ εμπόριο και τέχνες).

Γράφημα 6: Επάγγελμα των γονιών προσφύγων σε σχέση με την καταγωγή τους.

¹⁴⁵ Να σημειωθεί ότι, 2 από τους ερωτηθέντες δήλωσαν ότι οι γονείς τους ήταν μικρά παιδιά όταν ήρθαν από την παλιά πατρίδα, για το λόγο αυτό το σύνολο των προσφύγων σε αυτόν τον πίνακα μειώνεται από 66 σε 64.

Επίσης 13 πρόσφυγες δεν απάντησαν στο ερώτημα σχετικά με το επάγγελμα των παππούδων τους, είτε γιατί δεν θυμόταν, είτε γιατί οι παππούδες τους είχαν πεθάνει πολύ πριν τη γέννησή τους και έτσι το σύνολο από 66 μειώνεται στα 53.

Πίνακας 6: Επάγγελμα των γονιών προσφύγων σε σχέση με την καταγωγή τους¹⁴⁶.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	<u>ΑΓΡΟΤΕΣ</u> ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ	%	ΑΛΛΟ	%
ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟ	25	89,28%	3	10,72%
ΠΡ.ΚΑΒΑΚΛΗ	19	59,37%	13	40,63%
ΠΡ.ΑΚ- ΜΠΟΥΝΑΡ	4	100%	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	48	75%	16	25%

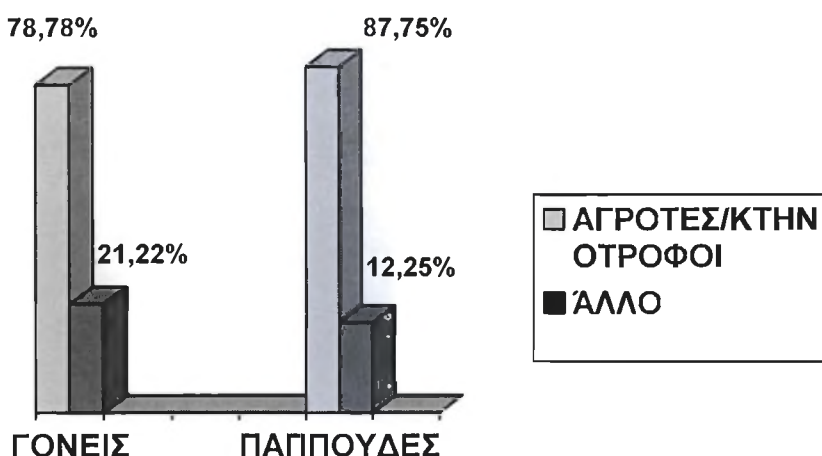
Στο ερώτημα 9, το ποσοστό των προσφύγων που δήλωσε ότι οι γονείς και οι παππούδες τους ασχολήθηκαν με τη γεωργία και την κτηνοτροφία, όταν ήρθαν στο Αιγίνιο αυξάνεται λίγο: Από 75% (γράφημα & πίνακας 5) ανεβαίνει στα 78,78%, (γράφημα & πίνακα 7), κατά συνέπεια το ποσοστό αυτών που ασχολούνταν με άλλα επαγγέλματα μειώνεται από 25% (γράφημα & πίνακας 5) σε 21,21% (γράφημα & πίνακα 7).

Όσοι λοιπόν συνέχισαν να ασκούν το επάγγελμά τους και δεν ασχολήθηκαν με τη γεωργία, εισήγαγαν στο χωριό νέα επαγγέλματα. Έτσι η τοπική κοινωνία αποκτάει επαγγελματίες τεχνίτες διαφόρων ειδών, όπως σιδηρουργούς, πεταλωτές, φουρνάρηδες, κρεοπώλες, τενεκετζήδες, ασβεστοποιούς, κάτι που πριν δεν είχε. Αντίθετα, το σχεδόν αποκλειστικό επάγγελμα των γονιών/παππούδων των ντόπιων ήταν το αγροτικό. (ενότητα: Ντόπιοι, Γράφημα & Πίνακας 5.)

Γράφημα 7: Επάγγελμα των γονιών των προσφύγων στο Αιγίνιο.

¹⁴⁶ Να σημειώσουμε ότι, εδώ ισχύει αυτό που αναφέραμε στον πίνακα 6. Το σύνολο των προσφύγων από 66 γίνεται 64 για τους ίδιους λόγους.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΟΝΕΩΝ/ΠΑΠΠΟΥΔΩΝ ΣΤΟ ΑΙΓΙΝΙΟ

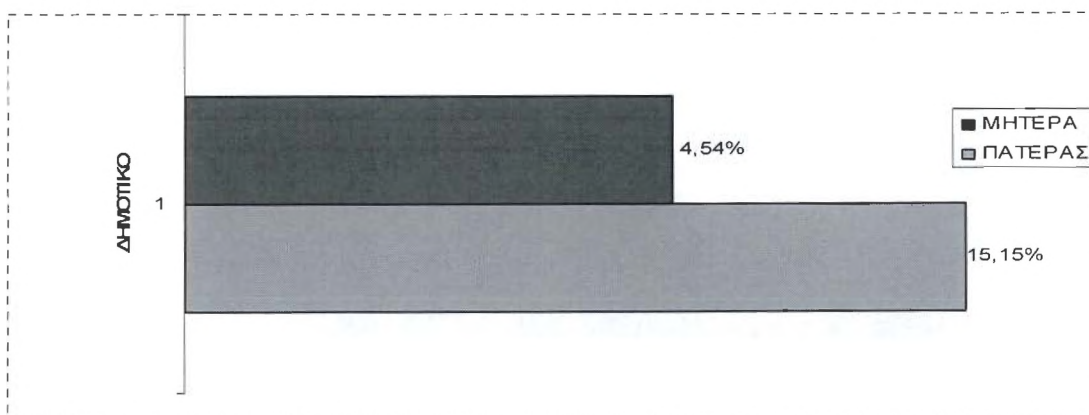
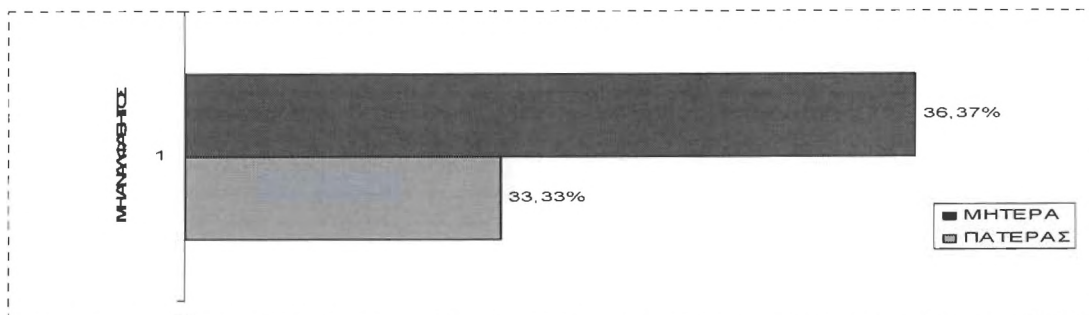
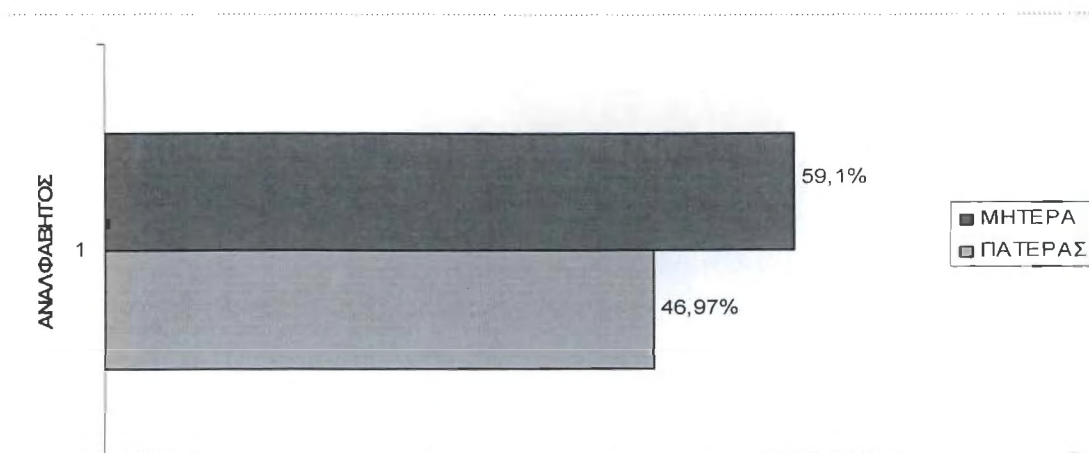
Πίνακας 7: Επάγγελμα των γονιών/παππούδων των προσφύγων στο Αιγίνιο¹⁴⁷.

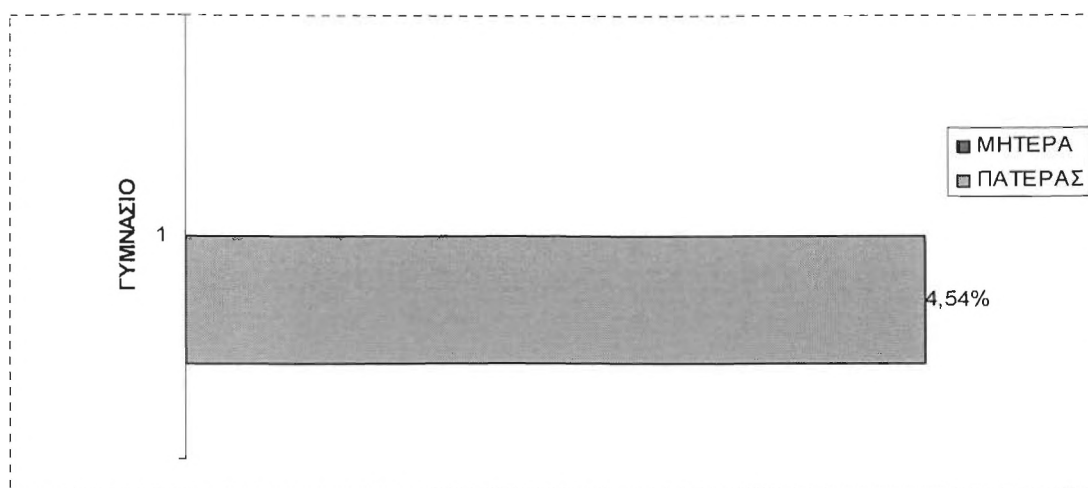
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΓΟΝΕΙΣ	%	ΠΑΠΠΟΥΔΕΣ	%
ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦ ΟΙ	52	78,78%	43	87,75%
ΑΛΛΟ	14	21,22%	6	12,25%
ΣΥΝΟΛΟ	66	100%	49	100%

Στο ερώτημα 10, σχεδόν οι μισοί δήλωσαν ότι οι γονείς τους ήταν αναλφάβητοι, (το 59,1 % για τη μητέρα τους και το 46,97% για τον πατέρα τους). Ένας μικρός αριθμός είπε ότι είχαν τελειώσει το Δημοτικό, (το 4,54% και το 15,15% για τη μητέρα και τον πατέρα αντίστοιχα), ενώ τρία άτομα (το 4,54) δήλωσαν ότι ο πατέρας τους είχε τελειώσει το Γυμνάσιο.

¹⁴⁷ Το σύνολο ξαναγίνεται 66 για τους γονείς των προσφύγων, ενώ το σύνολο των παππούδων μειώνεται κι άλλο, (από 53 σε 49) και αυτό γιατί οι παππούδες τεσσάρων ατόμων δεν ήρθαν ποτέ στο Αιγίνιο, επειδή πέθαναν

Γράφημα 8: Μόρφωση γονέων προσφύγων.

Πίνακας 8: Μορφώση γονέων προσφύγων.

ΓΟΝΕΙΣ	ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΣ	%	ΜΗ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΟΣ	%	ΔΗΜΟ ΤΙΚΟ	%	ΓΥΜ- ΝΑΣΙΟ	%
ΠΑΤΕΡΑΣ	31	46,97%	22	33,33%	10	15,15%	3	4,54%
ΜΗΤΕΡΑ	39	59,1%	24	36,36%	3	4,54%	-	-

Στο ερώτημα 11, οι πρόσφυγες από το Σκόπελο μίλησαν για τις δύο προσφυγίες που πέρασαν οι γονείς τους, μία το 1914 που έφυγαν από το χωριό τους, εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα και το 1918 ξαναγύρισαν πίσω και μία για το 1922 που ξαναέφυγαν και εγκαταστάθηκαν πλέον οριστικά στην Ελλάδα. Οι περισσότεροι είπαν ότι ήρθαν με κάρα και πεζοί, ενώ κάποιοι με κάρα και τρένο.

"Την πρώτη φορά έφυγαν γιατί τους έδιωξαν οι Τούρκοι και τη δεύτερη γιατί έγινε ανταλλαγή πληθυσμών και έπρεπε να φύγουν. γιατί ήταν Έλληνες."

Μαζί τους πήραν, όπως χαρακτηριστικά έλεγαν όλοι, "ότι μπορούσε να χωρέσει ένα κάρο, λίγα ρούχα, αλεύρι, χρήματα." Άφησαν πίσω όλη τους την περιουσία, χωράφια, αμπέλια, σπίτια "όλο το βιος και το νοικοκυριό τους." Τη δεύτερη φορά που έφυγαν μάλιστα είχαν μόλις μαζέψει τη σοδιά τους και οι αποθήκες τους ήταν

γεμάτες. Τα βαρέλια τους γεμάτα από κρασί, που τόσο αγαπούσαν, τα άνοιξαν και άφησαν το κρασί να τρέχει για να μην το πάρουν οι Τούρκοι.

Ο δρόμος της προσφυγιάς διήρκεσε 30 – 40 μέρες. Πολλοί πέθαναν από αρρώστιες ή αρρώστησαν βαριά από την ταλαιπωρία. *"Είχαν τρυπήσει τα πόδια από τα βόδια και άφηναν στάμπες στο δρόμο."* Κάποιοι πιο αισιόδοξοι για να εμψυχώσουν και τους υπόλοιπους, καθώς προχωρούσαν πολλές οικογένειες μαζί σε ομάδες για να φτάσουν στην Ελλάδα φώναζαν συχνά *"Άνοιξε η πατρίδα και μας περιμένει."*

Κατά τις μαρτυρίες τουλάχιστον στο Σκόπελο δεν έμεινε κανένας Έλληνας. Για τα υπόλοιπα χωριά και τις Σαράντα Εκκλησιές οι κάτοικοι δεν γνώριζαν εάν παρέμειναν Έλληνες.

Οι περισσότεροι έχουν επιστρέψει και έχουν επισκεφτεί το Σκόπελο και τη γύρω περιοχή. Για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται το χωριό μίλησαν με απογοήτευση, αφού παραμένει η ίδια και χειρότερη με εκείνη που ζούσαν οι γονείς τους πριν από 100 χρόνια. Μερικοί βρήκαν τα σπίτια των γονιών τους, που κατοικούνται από Τούρκους, χωρίς καμία αλλαγή. Οι άνθρωποι εκεί, μας είπαν, ζούνε σε πολύ κακές συνθήκες, αφού δεν έχουν ούτε υδρευτικό δίκτυο, ανάμεσα σε ζώα, σε χαλάσματα και πέτρες σπιτιών που έχουν γκρεμιστεί και δεν έχουν σηκώσει

Οι Καβακλιώτες είπαν ότι οι γονείς τους έφυγαν από το Καβακλή το 1924 και εγκαταστάθηκαν στο Αιγίνιο (Λιμπάνοβο τότε) ή το 1925 και άλλοι το 1926 γιατί πρώτα είχαν εγκατασταθεί σε άλλα μέρη, (θα γίνει αναφορά παρακάτω).

Οι γονείς τους έφυγαν από το Καβακλή, στο πλαίσιο της ανταλλαγής των πληθυσμών. Μας περιέγραψαν τη δύσκολη κατάσταση που βίωσαν τις τελευταίες δεκαετίες πριν την ανταλλαγή τους. Έκαναν λόγο για αδικίες και ακρότητες εκ μέρους των βουλγαρικών αρχών εναντίον τους, για τρομοκρατία από τους Βουλγάρους που τους έδιωχναν λέγοντάς τους ότι είναι Έλληνες και δεν έχουν θέση στη Βουλγαρία. Απαγόρευαν τα ελληνικά με αποτέλεσμα να φοβούνται να μιλήσουν τη γλώσσα τους ακόμη και μέσα στα σπίτια τους, ενώ άρχισαν να κλείνουν τα ελληνικά σχολεία το ένα μετά το άλλο.

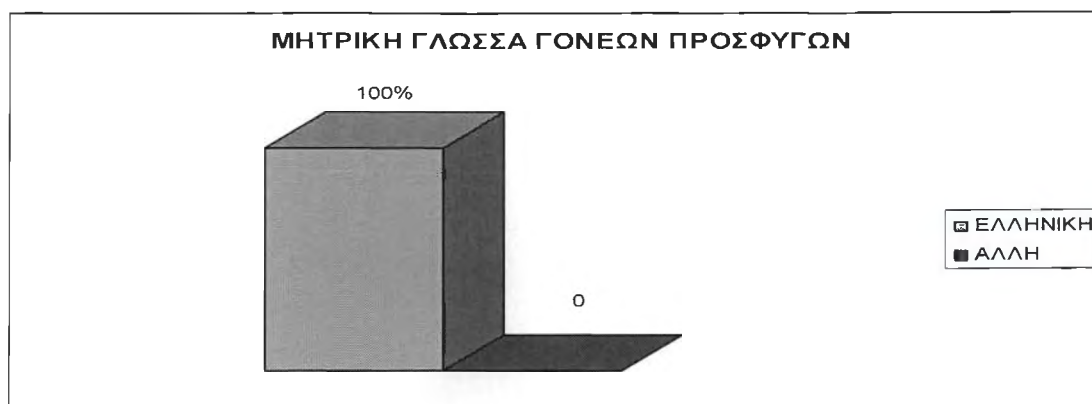
Οι περισσότεροι μας είπαν ότι έφυγαν με κάρα ή και πεζοί από το Καβακλή, ενώ κάποιοι με εμπορική αμαξοστοιχία ως την Αλεξανδρούπολη και στη συνέχεια με κάρα. Πάνω στα κάρα φόρτωσαν τρόφιμα και ρούχα. Να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι πρόσφυγες μας είπαν ότι αποζημιώθηκαν από το βουλγαρικό κράτος για τις περιουσίες που άφησαν πίσω τους, τα σπίτια τους δηλαδή και τα χωράφια τους. Τόνισαν όμως, ότι αυτά που πήραν ήταν λίγα, και δεν αντιστοιχούσαν στην αξία αυτών που άφησαν.

Όλοι οι ερωτηθέντες είπαν πως πολλοί Έλληνες, γνωστοί ή συγγενείς τους έμειναν πίσω, ακόμη και ολόκληρες οικογένειες, μιας και το βουλγαρικό κράτος τους έδωσε το δικαίωμα να μείνουν, εφόσον όμως γινόταν Βούλγαροι υπήκοοι. Στην πλειοψηφία αυτών που έμειναν ήταν Ελληνίδες, που είχαν παντρευτεί ή παντρεύτηκαν Βούλγαρους. Κάποιοι κράτησαν επαφή με τους συγγενείς τους και τα πρώτα χρόνια επικοινωνούσαν με γράμματα, ορισμένοι μάλιστα, όταν τους επιτράπηκε, ταξίδεψαν στο Καβακλή και τους συνάντησαν από κοντά. Εκεί είχαν την ευκαιρία πέραν από τους συγγενείς τους, που μας είπαν ότι ζούσαν σε πολύ χαμηλότερο βιοτικό επίπεδο από τους ίδιους στο Αιγίνιο, να δουν τον τόπο των γονιών τους και τα σπίτια τους. Μας περιέγραψαν ότι όλα ήταν όπως τα άφησαν οι Έλληνες, χωρίς καμία αλλαγή και ότι τα σπίτια τους ήταν ρημαγμένα.

Παρόμοια εικόνα με τους Καβακλιώτες, ως προς τους λόγους δηλαδή που εγκατέλειψαν οι γονείς τους τον τόπο τους και τον ερχομό τους στο Λιμπάνοβο μας έδωσαν και οι Ακμπουναριώτες. Αυτοί ανέφεραν ότι οι γονείς τους ήρθαν το 1925 στο Αιγίνιο ταξιδεύοντας με τρένο ως την Αλεξανδρούπολη και στη συνέχεια με κάρα. Μαζί τους πήραν τα άλογα, τα βόδια, λίγα ρούχα και τρόφιμα. Έφυγαν από το Ακ-Μπουνάρ γιατί τους απαγόρευαν να μιλούν ελληνικά και τους καταπίεζαν, δηλαδή για παρόμοιους λόγους με τους κατοίκους του Καβακλή. Πίσω τους άφησαν τα χωράφια και τα σπίτια τους για τα οποία αποζημιώθηκαν από το Βουλγαρικό κράτος. Έμειναν πολλοί συγγενείς τους εκεί με τους οποίους κάποιοι διατηρούσαν επαφές μέχρι πρόσφατα.

Στην ερώτηση 12, όλοι απάντησαν ότι η μητρική γλώσσα των γονιών τους ήταν τα ελληνικά.

Γράφημα 9: Μητρική γλώσσα γονέων προσφύγων

Πίνακας 9: Μητρική γλώσσα γονέων προσφύγων

ΜΗΤΡΙΚΗ	ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	%
---------	-----------	---

ΓΛΩΣΣΑ		
Ελληνική	66	100%
Άλλη	-	-

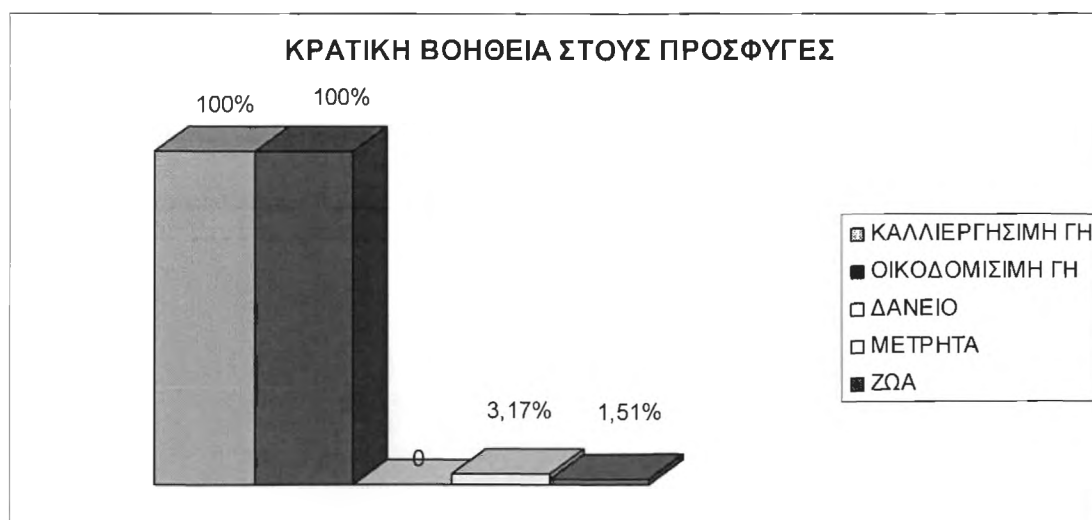
Στην ερώτηση 13, οι πρόσφυγες από το Σκόπελο είπαν ότι οι γονείς τους μιλούσαν την τουρκική, ενώ αυτοί από την Ανατολική Ρωμυλία (Καβακλή και Ακ-Μπουνάρ) τη βουλγαρική γλώσσα.

Ένας μας είπε, ότι πολλοί Καβακλιώτες που ήρθαν σε μεγάλη ηλικία στο Αιγίνιο, ήξεραν ελάχιστα βουλγάρικα, επειδή στο Καβακλή είχαν πάει σε ελληνικό σχολείο, ενώ οι νεότεροι τα ήξεραν άπταιστα, γιατί όταν απαγορεύτηκαν τα ελληνικά σχολεία, πήγαιναν αναγκαστικά σε βουλγαρικά. Ο ίδιος μάλιστα ανέφερε ότι στην παιδική του ηλικία θεωρούσε αδιανόητο να μην ξέρει κάποιος βουλγάρικα, καθώς είχε συνηθίσει τον πατέρα του να τα μιλάει συνέχεια.

Στην ερώτηση 14, όλοι (εκτός από 3, των οποίων οι οικογένειες ήρθαν μετά το 1935 στο Αιγίνιο) ισχυρίστηκαν ότι το κράτος τους παρείχε καλλιεργήσιμη και οικοδομήσιμη γη. Τα στρέμματα και η τοποθεσία που θα έπαιρνε κάθε οικογένεια καθοριζόταν και από τα μέλη της.

Στους Ακμπουναριώτες μάλιστα, που εγκαταστάθηκαν στα βόρεια του χωριού, στον παλιό σιδηροδρομικό σταθμό και έδωσαν στον οικισμό το όνομα του τόπους τους, μαζί με το οικόπεδο, τους δόθηκαν και σπίτια, που έφτιαξε ο εποικισμός.

Γράφημα 10: Κρατική βοήθεια σε πρόσφυγες από το 1923-1935

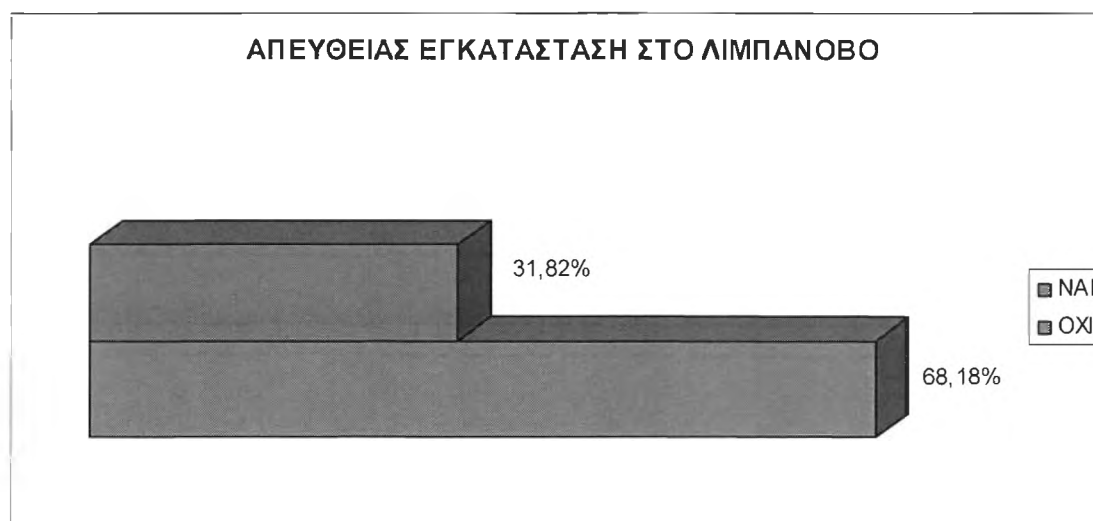

Πίνακας 10: Κρατική βοήθεια σε πρόσφυγες από το 1923-1935¹⁴⁸

ΚΡΑΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	%
ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΙΜΗ ΓΗ	63	100%
ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΜΗ ΓΗ	63	100%
ΔΑΝΕΙΟ	-	-
ΜΕΤΡΗΤΑ	2	3,17%
ΖΩΑ	1	1,51%

Στην ερώτηση 15, το 66,18% (Γράφημα & Πίνακας 11) ισχυρίστηκε ότι, οι οικογένειες τους, πριν εγκατασταθούν στο Λιμπάνοβο, είχαν μείνει για κάποιο χρονικό διάστημα σε άλλη μέρη της Μακεδονίας και της Θράκης.

Γράφημα 11: Απευθείας εγκατάσταση στο Λιμπάνοβο.

¹⁴⁸ Το σύνολο των προσφύγων μειώνεται από 66 σε 63, γιατί κάποιοι ήρθαν στο Αιγίνιο μετά το 1935.

Πίνακας 11: Απευθείας εγκατάσταση στο Λιμπάνοβο.

ΠΟΣΟΣΤΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ		
ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	%
ΟΧΙ	45	68,18%
ΝΑΙ	21	31,82%
ΣΥΝΟΛΟ	66	100%

Αυτοί που προέρχονταν από το Σκόπελο, ανέφεραν διάφορες πόλεις και χωριά, όπως Σφενδάμη, παλιά ονομασία Πάλιανη, Άγιο Αθανάσιο Θεσσαλονίκης, Τρίλοφο παλιά ονομασία Τόχοβα, Μακρύγυαλο, Παλιάμπελα, Παλιόστανη, Συκόραχη, Κομοτηνή, Αχινό Κομοτηνής.

Οι πρόσφυγες από το Καβακλή μας ανέφεραν τη Λάρισα, την Κομοτηνή, τα Κουφάλια, το Κίτρος, τις Καρυές, ενώ από το Ακ-Μπουνάρ μόνο ένας μας είπε ότι οι γονείς του πήγαν πρώτα σε άλλο χωριό, το Αγιονέρι.

Στα μέρη αυτά έζησαν από λίγους μήνες ως και 1-3 χρόνια. Ένας μάλιστα με καταγωγή από το Σκόπελο, μας έδωσε την άδεια γάμου των γονιών του που παντρεύτηκαν στην Τόχοβα, το 1924.

Αδεια Γάμου
Αρχείο οικογένειας Δημητρίου Γκαϊταντζή

Διάφοροι λόγοι όμως τους ανάγκασαν να εγκαταλείψουν τα μέρη που πρωτοεγκαταστάθηκαν και να καταλήξουν οριστικά στο Αιγίνιο. Πολλοί από το

Καβακλή, για παράδειγμα, μας είπαν ότι, άφησαν τα Κουφάλια, γιατί είχε υγρασία και πολλά κουνούπια.

Στην ερώτηση 16, οι πρόσφυγες από το Σκόπελο μας ανέφεραν ότι συντοπίτες τους έχουν εγκατασταθεί στη Σφενδάμη, στο Μακρύγυαλο, στην Κομοτηνή, στον Άγιο Αθανάσιο Θεσσαλονίκης. Οι Καβακλιώτες μας ανέφεραν τον Αίγειρο Ροδόπης, το Κίτρος, τα Κουφάλια, ενώ οι Ακμπουναριώτες είπαν ότι δεν υπάρχει άλλο μέρος που να έχουν εγκατασταθεί Ακμπουναριώτες εκτός από το Αιγίνιο.

Στην ερώτηση 17, η πλειοψηφία των προσφύγων (το 71,21%) έκανε λόγο για εχθρική συμπεριφορά των ντόπιων απέναντί τους, λέγοντας ότι τους έβλεπαν ως άρπαγες και ξένους και το μόνο τους μέλημα ήταν πώς να τους διώξουν:

"Στην αρχή ήταν πολύ δύσκολα, οι πρόσφυγες ζητιάνευαν, γιατί δεν είχαν να φάνε και οι ντόπιοι τους έκλειναν τις πόρτες και τους έδιωχναν', Μας αποκαλούσαν γύφτους' 'Μας θεωρούσαν ξένους', 'Οι ντόπιοι ήταν δουλοπρεπείς, τρώγανε λεφτά από τους Τούρκους, έχασαν τη βόλεψή τους με τον ερχομό των προσφύγων', ήταν τεμπέληδες και ανεπρόκοποι, ήθελαν όλη μέρα να κάθονται, είδαν την εργατικότητα των δικών μας και τρόμαζαν', 'τους ζήλευαν για την προοδευτικότητά τους', 'όλη μέρα παραφύλαγαν στα χωράφια για να μην τους τα πάρουν, είχαν συνηθίσει να έχουν μεγάλες εκτάσεις και ζορίστηκαν', 'μεγάλη έχθρα, παρόλο που έγιναν γάμοι', 'μας έλεγαν Βουλγάρους και εμείς κατσίβελους και τουρκόσπορους', 'Ανάθεμα το Βενιζέλο που σας έφερε λέγανε συνέχεια', '"Πολλές φορές τρομοκρατούσαν τα παιδιά τους λέγοντάς τα, Θα σε δώσω στον πρόσφυγα να σε φάει'."

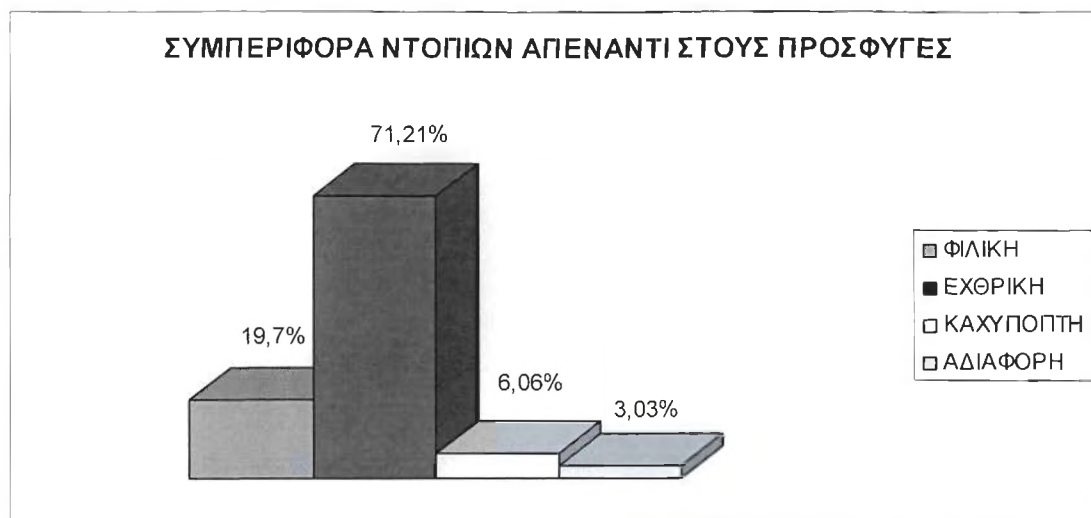
Όσοι μίλησαν για φιλική συμπεριφορά των ντόπιων (το 19,7 %), είπαν ότι οι ντόπιοι τους φέρθηκαν καλά, όταν ήρθαν, γιατί ήθελαν το χωριό τους να μεγαλώσει και να αναπτυχθεί. (Γράφημα & Πίνακας 12).

Τέλος, λιγοστοί ήταν εκείνοι που ανέφεραν ότι οι ντόπιοι ήταν καχύποπτοι (το 6,06%) ή αδιάφοροι (το 3,03%) απέναντί τους. (Γράφημα & Πίνακας 12).

Συγκεκριμένα είπαν:

«Στην αρχή ήταν διστακτικοί, δεν ξέρανε και πολλά, πολλά και φοβόταν', 'Δεν νοιαζόταν τι γινόταν γύρω τους, κοιτούσαν τη βόλεψή τους, ήταν τεμπέληδες'».

Γράφημα 12: Συμπεριφορά ντόπιων απέναντι στους πρόσφυγες

Πίνακας 12: Συμπεριφορά ντόπιων απέναντι στους πρόσφυγες

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΝΤΟΠΙΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ		
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ	%
ΦΙΛΙΚΗ	13	19,7%
ΕΧΘΡΙΚΗ	47	71,21%
ΚΑΧΥΠΟΠΤΗ	4	6,06%
ΑΔΙΑΦΟΡΗ	2	3,03%

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και πάλι, αν κοιτάξουμε επιμέρους τις απαντήσεις των προσφύγων σε σχέση με τον τόπο καταγωγής τους. Συγκεκριμένα, το 19,7 % που έκανε λόγο για φιλική συμπεριφορά των ντόπιων απέναντί τους κατάγονταν από το Σκόπελο και από το Ακ-Μπουνάρ, ενώ όλοι ανεξαιρέτως οι Καβακλιώτες έκαναν λόγο για εχθρική συμπεριφορά των ντόπιων, αλλά και των Θρακιωτών¹⁴⁹ απέναντί τους και περιέγραψαν με ιδιαίτερα σκληρό τρόπο τα χρόνια εκείνα:

"'Υπήρχε μίσος', 'Μας περίμεναν με τα τσεκούρια και τα παλούκια για να μας δείρουν, φοβόμασταν να βγούμε από τα σπίτια μας', 'είχαμε καυγάδες κάθε μέρα που πολλές φορές οδήγησαν σε τραυματισμούς, ακόμη και θανάτους. Μας ζήλευαν γιατί ήμασταν εργατικοί και προοδευτικοί, ενώ αυτοί πίσω από τον ήλιο".

¹⁴⁹ Οι πρόσφυγες από το Σκόπελο και από τα άλλα χωριά που ήρθαν από την Ανατολική Θράκη αποκαλούνται Θρακιώτες

Πράγματι οι Καβακλιώτες, από ότι φαίνεται και από τα επαγγέλματά τους, (Γράφημα & Πίνακας 6) ζούσαν σε ένα λίγο διαφορετικό από το αγροτικό περιβάλλον ντόπιων-Θρακιωτών.

Επίσης χαρακτηριστικό της εργατικότητας και των τεχνικών γνώσεών τους ήταν η κατασκευή βρυσών, που έφτιαξαν λίγο μετά τον ερχομό τους στο Αιγίνιο, το 1926, στον οικισμό τους. Νωρίτερα το χωριό δεν διέθετε βρύσες. Τέτοιες βρύσες διασώζονται δύο σήμερα. (η χρονολογία κατασκευής είναι χαραγμένη πάνω στη βρύση).

Βρύση στο Καβακλή

Αξιοσημείωτο είναι ότι, λίγοι Καβακλιώτες υποστήριξαν ότι με τα χρόνια τα προβλήματα ξεπεράστηκαν. Οι περισσότεροι ισχυρίστηκαν ότι σήμερα μπορεί να μην υπάρχουν καυγάδες και τσακωμοί, μπορεί να έχουν γίνει γάμοι και όλα να

δείχνουν ότι η έχθρα ανήκει στο μακρινό παρελθόν, παρόλα αυτά ελλοχεύει πάντοτε στα μυαλό όλων, ο διαχωρισμός, κάτι που ισχύει ακόμη και στους νεότερους.

Οι γυναίκες από το Καβακλή βέβαια μας είπαν ότι, παρά την έχθρα που υπήρχε, στην καθιερωμένη “βόλτα” της Κυριακής διάλεγαν για να παντρευτούν τα καλά παιδιά από το κάτω το χωριό, ενώ το αντίθετο δεν γινόταν. Δηλαδή τα πρώτα χρόνια οι περισσότεροι μεικτοί γάμοι που γίνονταν ήταν μεταξύ ανδρών από τη Θράκη και γυναικών από το Καβακλή.

Σε αντίθεση με τους Καβακλιώτες, όσοι Σκοπελίτες, έκαναν λόγο για εχθρική συμπεριφορά των ντόπιων απέναντί τους, τόνισαν ότι μπορεί οι ντόπιοι να μην τους υποδέχτηκαν με τον καλύτερο τρόπο και να τους έδιωχναν, αλλά αυτό ήταν κάτι που διήρκησε ελάχιστο καιρό και ότι με το πέρασμα του χρόνου δεν υπήρχε τίποτα που να τους χωρίζει ή να προκαλεί προστριβές.

Στην ερώτηση 18, οι περισσότεροι πρόσφυγες (το 48,48%) απάντησαν ότι είχαν φιλική συμπεριφορά απέναντι στους ντόπιους (Γράφημα και Πίνακας 13):

"Εμείς θέλαμε να στρώσουμε τη ζωή μας, να εξοικειωθούμε και να ενσωματωθούμε, δεν είχαμε διάθεση για έχθρες και φασαρίες", "Ζούσαμε μαζί, έπρεπε να τους φερόμαστε καλά", "Ήμασταν ο αδύναμος κρίκος, έπρεπε να έχουμε καλή συμπεριφορά απέναντί τους", "Τους είχαμε ανάγκη, δεν δημιουργούσαμε προβλήματα." "...εμείς τους πλησιάσαμε με καλή διάθεση, θέλαμε να τα έχουμε καλά με τους συγχωριανούς μας."

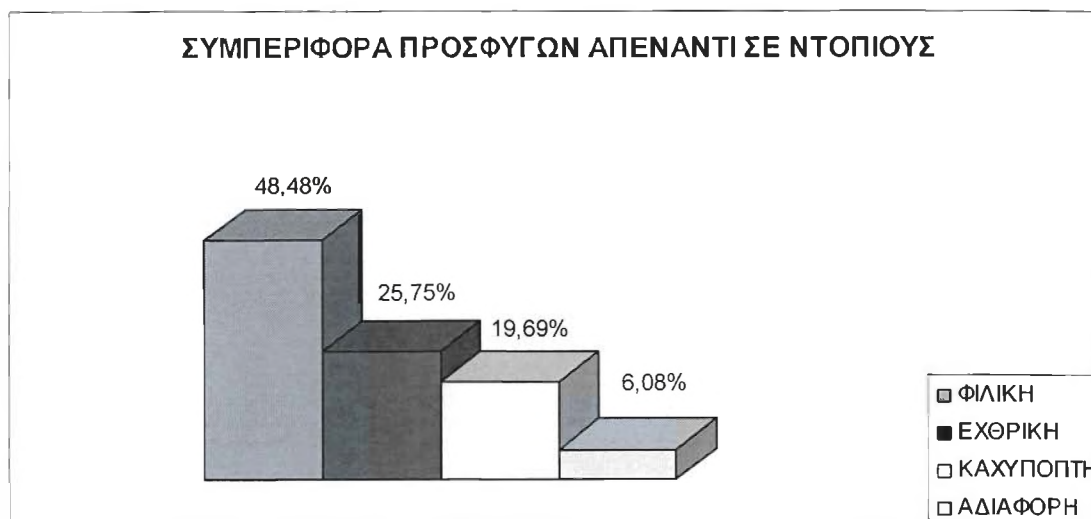
Υπήρξαν βέβαια και αυτοί που υποστήριξαν (το 25,75%) ότι οι πρόσφυγες είχαν εχθρική συμπεριφορά απέναντι στους ντόπιους, αλλά ήταν απόρροια της δικής τους κακής συμπεριφοράς. (Γράφημα και Πίνακας 13).

"Δεν μας ήθελαν, μας έκλειναν τις πόρτες και μας αποκαλούσαν γύφτους, πώς να τους φερθούμε καλά", "δεν μπορούσαμε να τους φερόμαστε καλά, γιατί μας έβριζαν και μας έδιωχναν, απαντούσαμε και εμείς με τον ίδιο τρόπο".

Τέλος κάποιοι απάντησαν ότι ήταν καχύποπτοι (το 19,69%) απέναντι στους ντόπιους γιατί γνώριζαν ότι δεν τους θέλουνε, και κάποιοι άλλοι αδιάφοροι (το 6,08%),(Γράφημα και Πίνακας 13):

"δεν τους υπολογίζαμε γιατί ήταν χειρότερα από εμάς", 'προσπαθούσαμε να φτιάξουμε τη ζωή μας και δουλεύαμε σκληρά, δεν ασχολούμασταν με το αν μας ήθελαν οι ντόπιοι'."

Γράφημα 13: Συμπεριφορά προσφύγων απέναντι στους ντόπιους

Πίνακας 13: Συμπεριφορά προσφύγων απέναντι στους ντόπιους

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ	ΣΥΝΟΛΟ	%
ΦΙΛΙΚΗ	32	48,48%
ΕΧΘΡΙΚΗ	17	25,75%
ΚΑΧΥΠΟΠΤΗ	13	19,69%
ΑΔΙΑΦΟΡΗ	4	6,08%

Στην ερώτηση 19, οι περισσότεροι πρόσφυγες (το 84,84%) απάντησαν ότι, οι ντόπιοι μιλούσαν ελληνικά και ότι οι περισσότεροι ξέρανε και λίγα τούρκικα για να συνεννοούνται με τους 'Τούρκους' (μουσουλμάνους). (Γράφημα και Πίνακας 14) Ορισμένοι θυμόταν κάποιες λέξεις που χρησιμοποιούσαν οι ντόπιοι, που δεν ήταν ελληνικά αλλά δεν μπορούσαν να προσδιορίσουν ποια γλώσσα ήταν και τη χαρακτήρισαν ως "ντόπια διάλεκτο" ή "μακεδονική."

Κάποιοι (το 21,21 %) δήλωσαν ότι υπήρχαν οικογένειες στο χωριό, όπως τους είχαν πει οι γονείς τους ή θυμόταν οι ίδιοι, που μιλούσαν τη σλαβομακεδονική. (Γράφημα και Πίνακας 14)

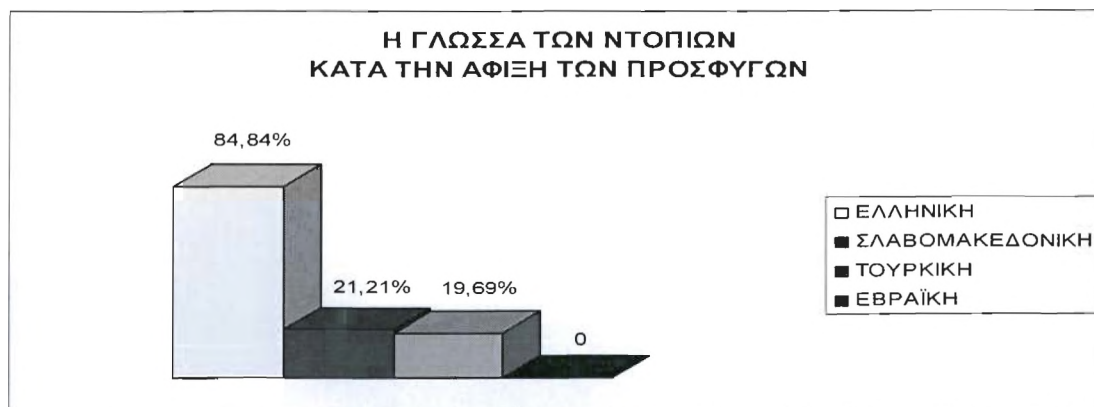
Μία μάλιστα από τις Σκοπελίτισσες, που απαντούσε στις ερωτήσεις μπροστά στην ντόπια κουινιάδα της, ενώ στην αρχή δήλωσε ότι οι ντόπιοι μιλούσαν μόνο ελληνικά, στη συνέχεια, με δισταγμό για να μην 'προσβάλλει' όπως είπε την κουινιάδα της, αποκάλυψε ότι, ήξερε πολλούς ντόπιους που δεν ζούνε πια, που μιλούσαν τη σλαβομακεδονική.

Επίσης μία από τις Καβακλιώτισσες δήλωσε ότι έβλεπε τη μάνα της συχνά να κλαίει και να λέει: *"Μας πήραν από τους Βούλγαρους για να μας φέρουν στους Βούλγαρους."* Ένας Καβακλιώτης, μας διηγήθηκε ακόμη ένα περιστατικό που επιβεβαιώνει την ύπαρξη της γλώσσας στο χωριό:

"μια πρόσφυγας από το Καβακλή, ζήτησε να ψήσει τα ψωμιά της στο φούρνο της ντόπιας γειτόνισσάς της και ενώ εκείνη της το επέτρεψε, μετά από λίγο είπε στην κόρη της στα σλάβικα να τα βγάλουν και να τα πετάξουν, η Καβακλιώτισσα γνωρίζοντας βουλγάρικα το κατάλαβε και έτσι άρχισε τσακωμός."

Το παραπάνω γεγονός δεν επιβεβαιώνει μόνο την ύπαρξη της γλώσσας στο Λιμπάνοβο, αλλά και όλα τα παραπάνω που αναφέρθηκαν για το πόσο γρήγορα και εύκολα μπορούσε να αρχίσει ένας τσακωμός χωρίς σημαντικό λόγο.

Γράφημα 14: Η γλώσσα των ντόπιων κατά την άφιξη των προσφύγων¹⁵⁰.

¹⁵⁰ Τα ποσοστά δεν βγάζουν σύνολο 66, γιατί κάποιοι είπαν ότι οι ντόπιοι μιλούσαν και ελληνικά και τουρκικά, ή ότι μιλούσαν ελληνικά και κάποιες οικογένειες σλάβομακεδόνικα.

Πίνακας 14: Η γλώσσα των ντόπιων κατά την άφιξη των προσφύγων¹⁵¹.

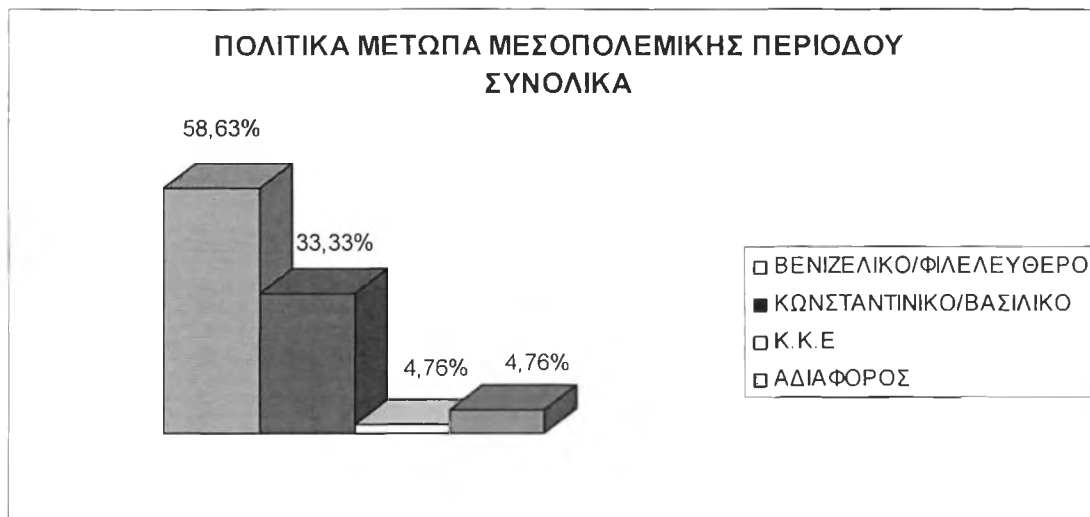
Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΝΤΟΠΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΦΙΞΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ		
ΓΛΩΣΣΑ	ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	%
ΕΛΛΗΝΙΚΗ	56	84,84%
ΣΛΑΒΟΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ	14	21,21%
ΤΟΥΡΚΙΚΗ	13	19,69%
ΕΒΡΑΙΚΗ	-	-

¹⁵¹ Ο.π

Πολιτική Συμπεριφορά

Τα επόμενα ερωτήματα αφορούν στην πολιτική συμπεριφορά και την πολιτική ταυτότητα των κατοίκων. Συγκεκριμένα, στο ερώτημα 13 (για ντόπιους) και 20 (για πρόσφυγες), το 58,63% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι η οικογένειά τους ανήκε στο Βενιζελικό/Φιλελεύθερο μέτωπο, το 33,33% στο Κωνσταντινικό/Βασιλικό, το 2,29% στο Κ.Κ.Ε και το 5,75% Αδιάφορο. (Γράφημα & Πίνακας 1).

Γράφημα 1: Πολιτικό στίγμα για το σύνολο των κατοίκων κατά τη μεσοπολεμική περίοδο.

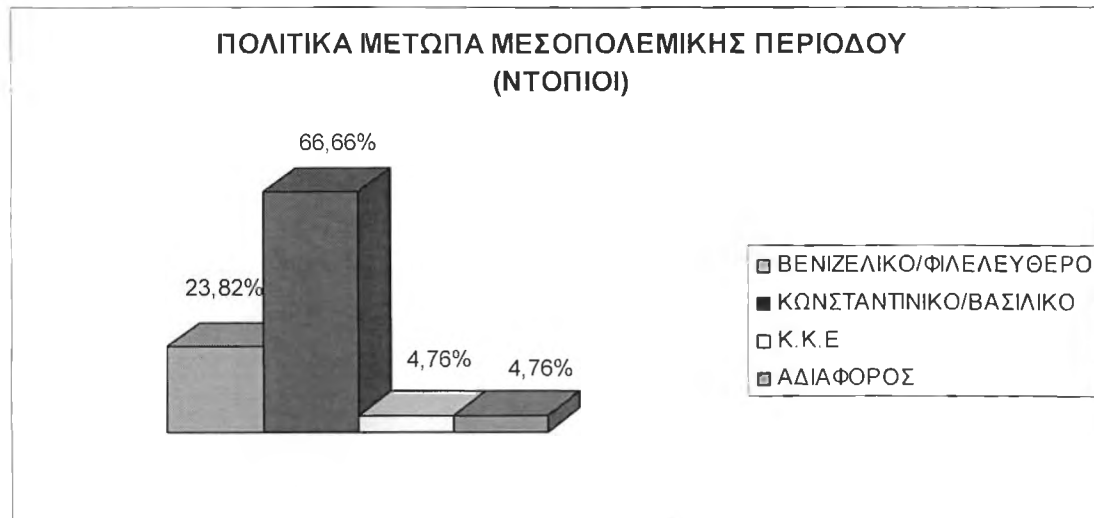
Πίνακας 1: Πολιτικό στίγμα για το σύνολο των κατοίκων κατά τη μεσοπολεμική περίοδο.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΕΤΩΠΑ	ΣΥΝΟΛΟ	%
<u>ΒΕΝΙΖΕΛΙΚΟ</u> ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ	51	58,33%
<u>ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΚΟ</u> ΒΑΣΙΛΙΚΟ	29	33,33%
Κ.Κ.Ε	2	2.29%
ΑΛΛΟ	-	-
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	5	5,74%
ΣΥΝΟΛΟ	87	100%

Ωστόσο, ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι διαφορές στις πολιτικές προτιμήσεις κατά τη μεσοπολεμική περίοδο μεταξύ ντόπιων και προσφύγων. Η πλειοψηφία των ντόπιων, το 66,66%, δήλωσε ότι η οικογένεια τους ανήκε στο Βασιλικό/Κωνσταντινικό μέτωπο, ενώ η πλειοψηφία των προσφύγων, το 58,62%, δήλωσε στο Βενιζελικό/Φιλελεύθερο μέτωπο.

(Γράφημα & Πίνακας 2,3)

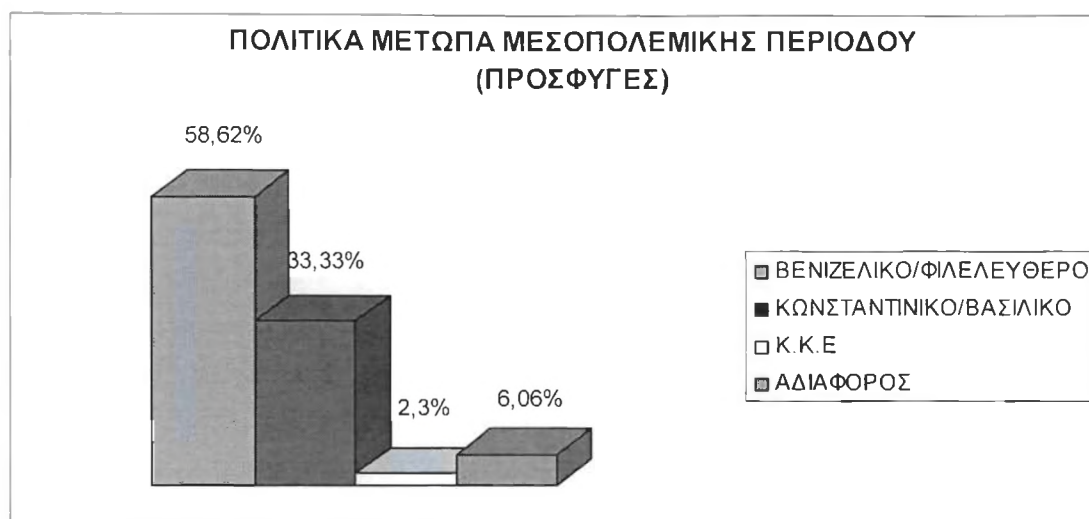
Γράφημα 2: Πολιτικό στίγμα ντόπιων κατά τη μεσοπολεμική περίοδο.

Πίνακας 2: Πολιτικό στίγμα ντόπιων κατά τη μεσοπολεμική περίοδο

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΕΤΩΠΑ	ΝΤΟΠΙΟΙ	%
<u>ΒΕΝΙΖΕΛΙΚΟ</u> ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ	5	23,82%
<u>ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΚΟ</u> ΒΑΣΙΛΙΚΟ	14	66,66%
Κ.Κ.Ε	1	4,76%
ΑΛΛΟ	-	-
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	1	4,76%
ΣΥΝΟΛΟ	21	100%

Γράφημα 3: Πολιτικό στίγμα προσφύγων κατά τη μεσοπολεμική περίοδο.

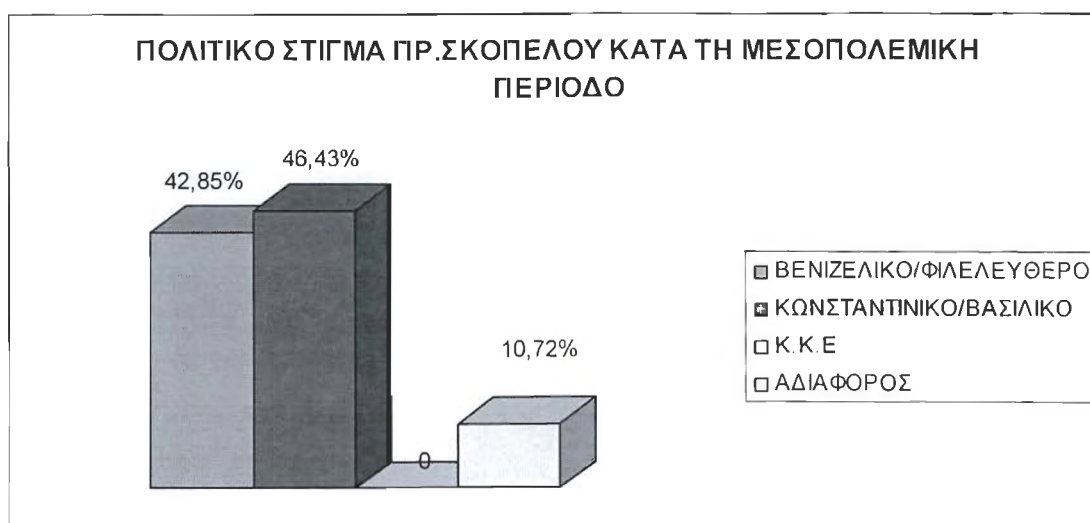

Πίνακας 3: Πολιτικό στίγμα προσφύγων κατά τη μεσοπολεμική περίοδο.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΕΤΩΠΑ	ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	%
<u>BENIZEΛΙΚΟ</u> <u>ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ</u>	46	58,62%
<u>ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ</u> <u>ΒΑΣΙΛΙΚΟ</u>	15	33,33%
Κ.Κ.Ε	1	2,3%
ΑΛΛΟ	-	-
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	4	6,06%
ΣΥΝΟΛΟ	66	100%

Διαφοροποιήσεις παρατηρούνται όμως και μεταξύ των προσφύγων. Οι πρόσφυγες από το Σκόπελο είναι περίπου μοιρασμένοι μεταξύ Βενιζελικού/Φιλελεύθερου μετώπου (42,85%) και Κωνσταντινικού/Βασιλικού (46,43%), ενώ σχεδόν όλοι από την Ανατολική Ρωμυλία (Καβακλή, 90,9% και Ακ-Μπουνάρ 80%) δήλωσαν ότι οι οικογένειές τους ανήκαν στο Βενιζελικό/ Φιλελεύθερο. (Γράφημα&Πίνακας 4, 5, 6)

Γράφημα 4: Πολιτικό στίγμα κατά τη μεσοπολεμική περίοδο για τους πρ.Σκοπέλου.

Πίνακας 4: Πολιτικό στίγμα κατά τη μεσοπολεμική περίοδο για τους πρ.Σκοπέλου.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΕΤΩΠΑ	ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟ	%
BENIZEΛΙΚΟ/ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ	12	42,85%
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΚΟ/ΒΑΣΙΛΙΚΟ	13	46,43%
Κ.Κ.Ε	-	-
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	3	10,72%

Γράφημα 5: Πολιτικό στίγμα κατά τη μεσοπολεμική περίοδο για τους πρ.Καβακλή

Πίνακας 5: Πολιτικό στίγμα κατά τη μεσοπολεμική περίοδο για τους πρ.Καβακλή

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΕΤΩΠΑ	ΠΡ.ΚΑΒΑΚΛΗ	%
BENIZEΛΙΚΟ/ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ	30	90,9%
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΚΟ/ΒΑΣΙΛΙΚΟ	2	6,06%
Κ.Κ.Ε	-	-
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	1	10,72%

Γράφημα 6: Πολιτικό στίγμα κατά τη μεσοπολεμική περίοδο για τους πρ.Ακ-Μπουνάρ

Πίνακας 6: Πολιτικό στίγμα κατά τη μεσοπολεμική περίοδο για τους πρ.Ακ-Μπουνάρ

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΜΕΤΩΠΑ	ΠΡ.ΑΚ-ΜΠΟΥΝΑΡ	%
BENIZEΛΙΚΟ/ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟ	4	80%
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΚΟ/ΒΑΣΙΛΙΚΟ	-	-
Κ.Κ.Ε	1	20%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	-	-

Η εγκατάσταση των προσφύγων στο Αιγίνιο διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο στην επιλογή του Κωνσταντινικού/Βασιλικού μετώπου από τους ντόπιους. Από τις απαντήσεις που προέκυψαν, από τις ερωτήσεις 9 και 10 του ερωτηματολογίου για τους ντόπιους, αλλά και από τις 17 και 18 του ερωτηματολόγιο

των προσφύγων που θα δούμε παρακάτω, ("Ανάθεμα το Βενιζέλο που σας Έφερε") διαπιστώνουμε ότι οι ντόπιοι ήταν αντιβενιζελικοί, γιατί θεωρούσαν το Βενιζέλο υπαίτιο του ερχομού των προσφύγων και κατ' επέκταση 'εχθρό' των συμφερόντων τους, μιας και οι πρόσφυγες διεκδικώντας και αυτοί γη στάθηκαν εμπόδιο στην απόκτηση των μεγάλων εκτάσεων που διεκδικούσαν.

Από την άλλη πλευρά οι πρόσφυγες ένιωθαν το Βενιζέλο 'σωτήρα' που τους έσωσε από τους 'Τούρκους' και τους εξασφάλισε μία νέα πατρίδα.

Στο ερώτημα 14 (για ντόπιους) και 21 (για πρόσφυγες), μόλις το 12,63% των ερωτηθέντων ανέφεραν δραστηριότητα, προσωπική ή της οικογένειας τους στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της περιόδου της κατοχής. Πιο συγκεκριμένα, κανένας από τους ντόπιους δεν ανέφερε προσωπική δραστηριότητα στα πολεμικά ή πολιτικά πράγματα. Το 1,14% (πρόσφυγας Σκοπέλου) δήλωσε ότι ανήκε στην Ε.Π.Ο.Ν και το 2,29% (πρόσφυγας Καβακλή) στον Ε.Λ.Α.Σ. (Γράφημα & Πίνακας 7).

Το 10,34% (2 ντόπιοι και 7 πρόσφυγες) δήλωσαν ότι μέλη από τις οικογένειες τους δραστηριοποιήθηκαν με τον Ε.Λ.Α.Σ. Ένας μάλιστα (ντόπιος) μας είπε ότι για πολύ καιρό στο σπίτι του κρυβόταν μαζί με τον πατέρα του ένας Άγγλος στρατιώτης. Μία από τις ερωτηθείσες (πρόσφυγας Σκοπέλου) μας είπε ότι, ο πατέρας της ήταν γνωστός αντάρτης της περιοχής, με το όνομα 'Καπετάν Σκουφάς' και δρούσε και συνεργαζόταν με τον επίσης Αιγινιώτη, 'Καπετάν Βουριά'. (Γράφημα & Πίνακας 7).

Γράφημα 7 : Δραστηριότητα στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της περιόδου της κατοχής 1941-1944

Πίνακας 7: Δραστηριότητα στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της περιόδου της κατοχής 1941-1944.

ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	Ε.Λ.Α.Σ	ΣΥΝΟΛΟ%	Ε.Δ.Ε.Σ	ΣΥΝΟΛΟ%	ΑΛΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ%
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ	2	2,29%	-	-	1	1,14%
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	9	10,34%	-	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	12	12,63%	-	-	1	1,14%

Να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων περιέγραψαν την περίοδο της κατοχής, ως μια από τις δυσκολότερες που βίωσαν οι ίδιοι, αλλά κυρίως πόσο υπέφεραν οι άνθρωποι από τις πόλεις που καθημερινά κατέφθαναν εξαθλιωμένοι και πεινασμένοι στο χωριό. Επίσης, -και αυτό είναι ένα άλλο ενδιαφέρον σημείο που υπερβαίνει τις στερεοτυπικές απαντήσεις- οι περισσότεροι θυμόταν το πόσο καλά τους φέρθηκαν οι Γερμανοί και ότι δεν τους πειράζανε ποτέ. Μας διηγήθηκαν διάφορα περιστατικά που επιβεβαίωναν το σεβασμό που επέδειξαν οι Γερμανοί στρατιώτες απέναντι στις γυναίκες και στα παιδιά. Σε πολλούς που ήταν μικρά παιδιά τότε έχει τυπωθεί στη μνήμη τους η τρυφερότητα και η καλοσύνη των Γερμανών απέναντί τους, γιατί όπως μας ανέφεραν βλέποντάς τους θυμόταν τα δικά τους παιδιά που άφησαν πίσω. Οι παραπάνω πληροφορίες -εξαιρετικά αντίθετες από τη γενική άποψη περί Γερμανών κατά την περίοδο της Κατοχής- υποδηλώνουν πιθανή "συμπόρευση" σημαντικού μέρους του πληθυσμού με τις κατοχικές δυνάμεις.

Επιπλέον είναι σημαντικό να αναφερθεί για την περίοδο της κατοχής, ότι, κατά γενική ομολογία των κατοίκων, το χωριό δεν το πείραζαν οι Γερμανοί, γιατί ένας κάτοικος, ο Απόστολος Κοντούλης, ήξερε να μιλάει γερμανικά και συνεννοούνταν μαζί τους. Μας διηγήθηκαν και διάφορα περιστατικά που ο Απόστολος Κοντούλης έσωσε από βέβαιο θάνατο κάποιους συγχωριανούς του, που προσπάθησαν να αντισταθούν ή να βλάψουν τους Γερμανούς στρατιώτες που διέμεναν στο χωριό.

Στο ερώτημα 15 (για ντόπιους) και 22 (για πρόσφυγες), που αφορά στην περίοδο (1945-1949), το 2,29% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι ανήκε στον Ε.Λ.Α.Σ (συγκεκριμένα 2 άτομα από το Καβακλή) και το 5,74% (5 άτομα: 1 ντόπιος, 1 Καβακλιώτης, 2 Σκοπελίτες και 1 Ακμπουναριώτης) στον Εθνικό Στρατό. (Γράφημα & Πίνακας 8). Επίσης το 4,59% δήλωσε ότι ανήκε στους Μάυδες. [ΜΑΥ: Μονάδες Αυτοάμυνας Υπαίθρου].

Περισσότεροι δήλωσαν τη συμμετοχή μελών της οικογένειάς τους, στον Ε.Λ.Α.Σ, στον Εθνικό Στρατό, και στους Μάυδες για την περίοδο του εμφυλίου πολέμου.

Συγκεκριμένα: το 17,24%, των ερωτηθέντων (15 άτομα) είπε ότι, μέλη της οικογένειάς τους, ανήκαν στον Ε.Λ.Α.Σ. (2 ντόπιοι, 3 Σκοπελίτες, 8 Καβακλιώτες και 2 Ακμπουναριώτες) (Γράφημα & Πίνακας 8).

Ένας από τους παραπάνω, μας είπε ότι ο πατέρας του δρούσε με μία ομάδα ανταρτών μέσα στο Αιγίνιο και ότι λειτουργούσε ως σύνδεσμος επικοινωνίας με τους αντάρτες των γύρω χωριών. Ένας ακόμη μας είπε ότι ενώ δεν είχε καμία ανάμειξη αυτός ή οικογένειά του με τον Ε.Λ.Α.Σ ή την αριστερά, στη διάρκεια του εμφυλίου τον έστειλαν στην Μακρόνησο για τρία χρόνια. Επίσης ένας άλλος μας είπε ότι, ενώ η οικογένειά του ανήκε στη δεξιά, ένας θείος του ήταν στον Ε.Λ.Α.Σ με αποτέλεσμα να στιγματιστεί όλη η οικογένεια και να έχουν προβλήματα στη μετέπειτα ζωή τους με την ‘ταμπέλα’ των αριστερών που ποτέ δεν ήταν.

Το 13,79% (12 άτομα), είπε ότι ανήκαν στον Εθνικό Στρατό μέλη της οικογένειας τους, (2 ντόπιοι, 5 Σκοπελίτες, 4 Καβακλιώτες και 1 Ακμπουναριώτης) (Γράφημα & Πίνακας 8). Ενώ το 4,59% (4 άτομα) δήλωσε, ότι μέλος της οικογένειάς τους ανήκε στους Μάυδες.

Υπήρχαν και περιπτώσεις που ενώ ένα μέλος της οικογένειας υπηρετούσε στον Εθνικό Στρατό εκείνη την περίοδο, ένα άλλο ανήκε στον Ε.Λ.Α.Σ

Γράφημα 8: Δραστηριότητα στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της περιόδου του εμφυλίου 1946-1949.

Πίνακας 8: Δραστηριότητα στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της περιόδου του εμφυλίου 1946-1949

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	Ε.Λ.Α.Σ	ΣΥΝΟΛΟ%	ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ%
---------------	---------	---------	-----------------	---------

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ	2	2,29%	5	5,74%
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ	15	17,24%	12	13,79%
ΣΥΝΟΛΟ	17	19,53%	17	19,53%

Στα χρόνια του εμφυλίου, το Αιγίνιο, όπως και όλη η Ελλάδα, βίωσε μία από τις πιο σκληρές περιόδους της ιστορίας του. Οι κάτοικοι που μιλήσαμε, είτε ήταν αναμειγμένοι είτε όχι στα πολιτικά και πολεμικά πράγματα της εποχής, μας μετέφεραν το κλίμα φόβου και ανασφάλειας που κυριαρχούσε. Πρόσεχαν κάθε τους κίνηση, γιατί όπως μας είπαν, *"δεν ήθελε και πολύ να στιγματιστείς, ακόμη και αν δεν ανήκες πουθενά, μια κουβέντα κάποιου που δεν σε συμπαθούσε για προσωπικούς λόγους, αρκούσε να περάσεις πολλά."*

Ιδιαίτερα φορτισμένοι διηγούνταν την περίοδο του εμφυλίου πολέμου, όσοι ανήκαν σε κάποιο πολεμικό στρατόπεδο. Ειδικά ένας που ήταν στις Μονάδες Αυτοάμυνας Υπαίθρου, (ΜΑΥ), μας διηγήθηκε ότι την περίοδο που τους δόθηκαν όπλα και φυλούσαν το χωριό μαζί με άλλους *"είχαν χάσει την ανθρωπιά τους, δεν σκεφτόταν λογικά και είχαν κυριευτεί από μίσος για τους αντάρτες."*

"Η καταραμένη η δεξιά και εμείς οι δεξιοί αναγκάσαμε τους ανθρώπους να πάνε στα βουνά. Τους δέρναμε κάθε μέρα χωρίς λόγο, 15 άτομα από το Αιγίνιο έφυγαν στο αντάρτικο, 2 Καβακλιώτες και 13 από το παλιό χωριό."

Μας είπε ακόμη ότι οι αντάρτες έβαζαν νάρκες στους δρόμους και για το λόγο αυτό, οι μάυδες κάθε μέρα επιστράτευαν οικογένειες ανταρτών και τις έβαζαν να περπατήσουν όλους τους δρόμους του χωριού πάνω σε κάρτα, για να σιγουρευτούν ότι δεν κινδυνεύουν.

Παρόλο που, όπως μας είπαν, σε διπλανά χωριά έγιναν μεγάλες καταστροφές και πολλές δολοφονίες, στο Αιγίνιο οι ζημιές και οι ανθρώπινες απώλειες ήταν λίγες. Συγκεκριμένα, κάποιοι ανέφεραν για κάποιες πυρκαγιές που προκλήθηκαν από αντάρτες και από μάυδες σε αποθήκες και σπίτια, αλλά και για δύο θανάτους.

Η πρώτη περίπτωση θανάτου στο Αιγίνιο, αφορούσε σε έναν άνδρα που ανήκε στους Μάυδες και έπεσε νεκρός σε μία ενέδρα που είχε στήσει μαζί με άλλους, σε μια ομάδα ανταρτών στα Παλιάμπελα (χωριό δίπλα στο Αιγίνιο). Σύμφωνα με τη μαρτυρία ενός από τους Μάυδες που ήταν παρών, ο άνδρας αυτός πυροβολήθηκε από τους αντάρτες ενώ σύμφωνα με άλλες, πυροβολήθηκε κατά λάθος από κάποιον άλλο Μάυ.

Η δεύτερη περίπτωση αφορούσε σε ένα νεαρό άντρα, που τον πυροβόλησε ο πατέρας του, που ήταν στους Μάυδες. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες, ο τελευταίος έστησε ενέδρα σε μικρή απόσταση έξω από το σπίτι ενός συγχωριανού του για να τον σκοτώσει και μόλις είδε κάποιον να προχωράει, πυροβόλησε, χωρίς πρώτα να βεβαιωθεί αν ήταν ο στόχος του και έτσι σκότωσε το γιο του που ενώ ήταν ακροβολισμένος σε μια συστάδα από ακακίες και σε απόσταση 30 μέτρων, μετακινήθηκε. Ο συγκεκριμένος άνθρωπος, σύμφωνα πάλι με τις μαρτυρίες, 40 ημέρες από τη δολοφονία του γιου του, πήρε πάλι το όπλο του και συνέχισε να φυλάει το χωριό από τους αντάρτες.

Στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, κατασκευάστηκαν από την τότε «Εθνική Κυβέρνηση» περίπου 8-10 φυλάκια από πέτρα και τσιμέντο, στη βορειοδυτική πλευρά του οικισμού του Αιγινίου και σε σημεία στρατηγικά, προκειμένου οι Μάυδες και άλλοι ένοπλοι συνεργάτες τους να μπορούν να αμύνονται και να αποκρούουν τις τυχόν επιθέσεις των ανταρτών. Σήμερα διασώζονται 3 τέτοια φυλάκια. Τα δύο βρίσκονται (φωτ 1 & 2) σε μικρή απόσταση μεταξύ τους, στον συνοικισμό του Ακ-Μπουνάρ στη βορειοδυτική πλευρά του παλιού σιδηροδρομικού σταθμού, ενώ το τρίτο (φωτ 3) βρίσκεται στο λόφο, στη βορειοδυτική πλευρά της εκκλησίας της Παναγίας. Σώζεται επίσης στη γέφυρα της παλιάς σιδηροδρομικής γραμμής του ποταμού Αλιάκμονα, διώροφο, πετρόκτιστο φυλάκιο, κατάλοιπο της Γερμανικής Κατοχής.

Φωτογραφία 1:Φυλάκιο στο σιδηροδρομικό σταθμό

Φωτογραφία 2: Φυλάκιο στο σιδηροδρομικό σταθμό

Φωτογραφία 3: Φυλάκιο στην Παναγία

Στο ερώτημα 16 α) (για ντόπιους) και 23 α) (για πρόσφυγες), το 48,27% των ερωτηθέντων (42 άτομα) δήλωσε ότι ανήκε στη Δεξιά, το 28,74% (25) στο Κέντρο, το 18,39% (16) στην Αριστερά, ενώ το 4,59% (4) δήλωσε αδιάφορο. (Γράφημα & Πίνακας 9).

Γράφημα 9: Πολιτικό στίγμα για το σύνολο των ερωτηθέντων κατά την περίοδο 1951-1967.

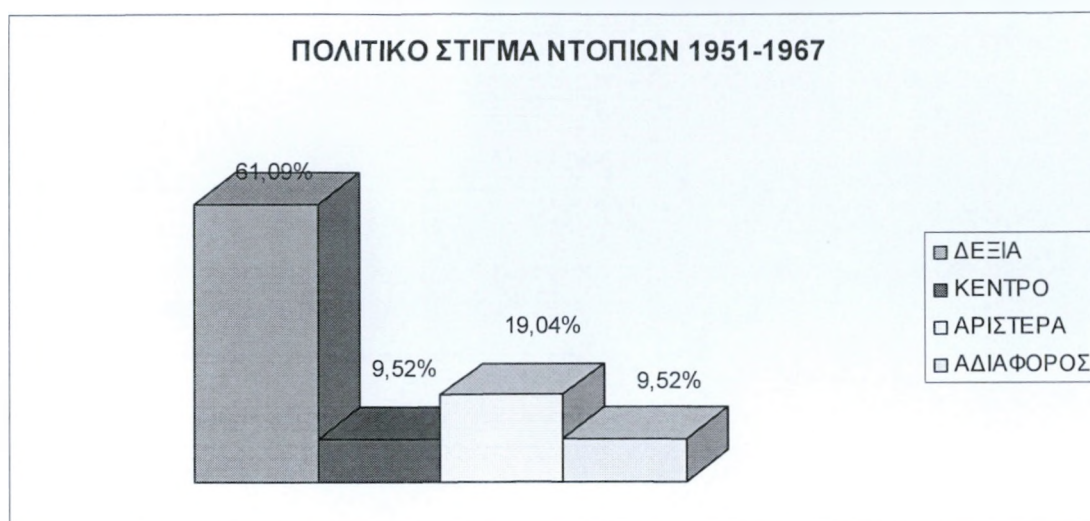

Πίνακας 9: Πολιτικό στίγμα για το σύνολο των ερωτηθέντων κατά την περίοδο 1951-1967.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ 1951-1967	ΣΥΝΟΛΟ	%
ΔΕΞΙΑ	42	48,27%
ΚΕΝΤΡΟ	25	28,74%
ΑΡΙΣΤΕΡΑ	16	18,39%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	4	4,59%
ΣΥΝΟΛΟ	87	100%

Στο ερώτημα αυτό η πλειοψηφία ντόπιων και προσφύγων ταυτίζεται, καθώς αμφότεροι δήλωσαν στη ΔΕΞΙΑ, (το 61,09% των ντόπιων, το 43,93% των προσφύγων). Η διαφορά τους έγκειται στο ότι περισσότεροι ντόπιοι δήλωσαν ότι ανήκαν στην ΑΡΙΣΤΕΡΑ, (19,04%) από ότι στο ΚΕΝΤΡΟ (9,04%), ενώ πολλοί περισσότεροι πρόσφυγες δήλωσαν στο ΚΕΝΤΡΟ (34,34%) από ότι στην ΑΡΙΣΤΕΡΑ (18,08%). (Γράφημα & Πίνακας 10,11)

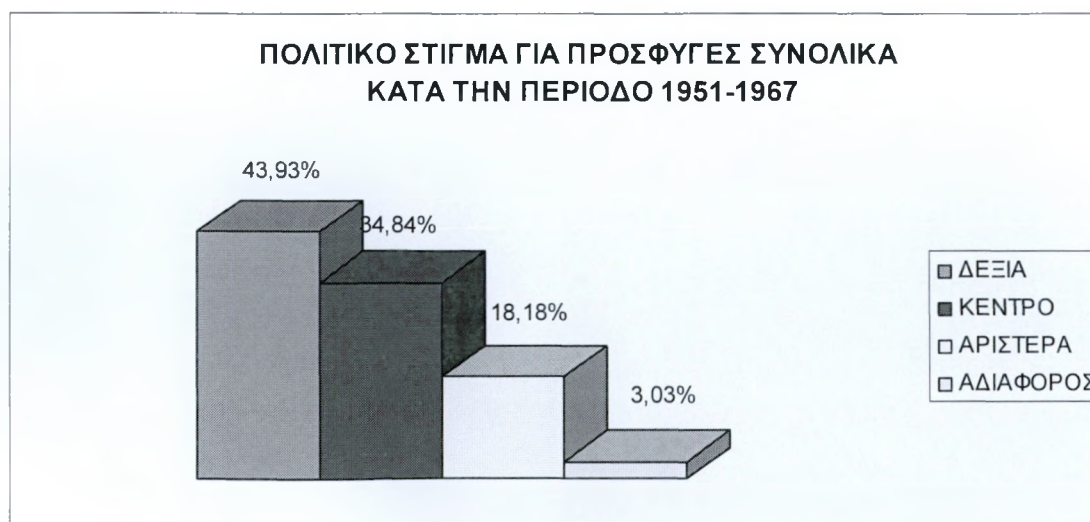
Γράφημα 10: Πολιτικό στίγμα ντόπιων κατά την περίοδο 1951-1967.

Πίνακας 10: Πολιτικό στίγμα ντόπιων κατά την περίοδο 1951-1967.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ 1951-1967	ΝΤΟΠΙΟΙ	%
ΔΕΞΙΑ	13	61,09%
ΚΕΝΤΡΟ	2	9,52%
ΑΡΙΣΤΕΡΑ	4	19,04%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	2	9,52%
ΣΥΝΟΛΟ	21	100%

Γράφημα 11: Πολιτικό στίγμα προσφύγων συνολικά κατά την περίοδο 1951-1967.

Πίνακας 11: Πολιτικό στίγμα προσφύγων συνολικά κατά την περίοδο 1951-1967.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ 1951-1967	ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	%
ΔΕΞΙΑ	29	43,93%
ΚΕΝΤΡΟ	23	34,84%
ΑΡΙΣΤΕΡΑ	12	18,18%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	2	3,03%
ΣΥΝΟΛΟ	66	100%

Ωστόσο υπάρχουν διαφοροποιήσεις μεταξύ των προσφύγων· ενώ η πλειοψηφία των Σκοπελιτών (57,14%) δήλωσε στη Δεξιά, η πλειοψηφία των Καβακλιωτών (42,42%) δήλωσε στο Κέντρο, ενώ σχεδόν μοιρασμένοι μεταξύ Δεξιάς (40%) και Κέντρου (40%) είναι οι Ακ-Μπουναριώτες. (Αναλυτικότερα Γράφημα & Πίνακας 12, 13,14).

Γράφημα 12: Πολιτικό στίγμα Πρ.Σκόπελου κατά την περίοδο 1951-1967

Πίνακας 12: Πολιτικό στίγμα Πρ.Σκόπελου κατά την περίοδο 1951-1967

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ 1951-1967	ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟΥ	%
ΔΕΞΙΑ	16	51,14%
ΚΕΝΤΡΟ	7	25%
ΑΡΙΣΤΕΡΑ	3	10,71%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	2	7,14%
ΣΥΝΟΛΟ	28	100%

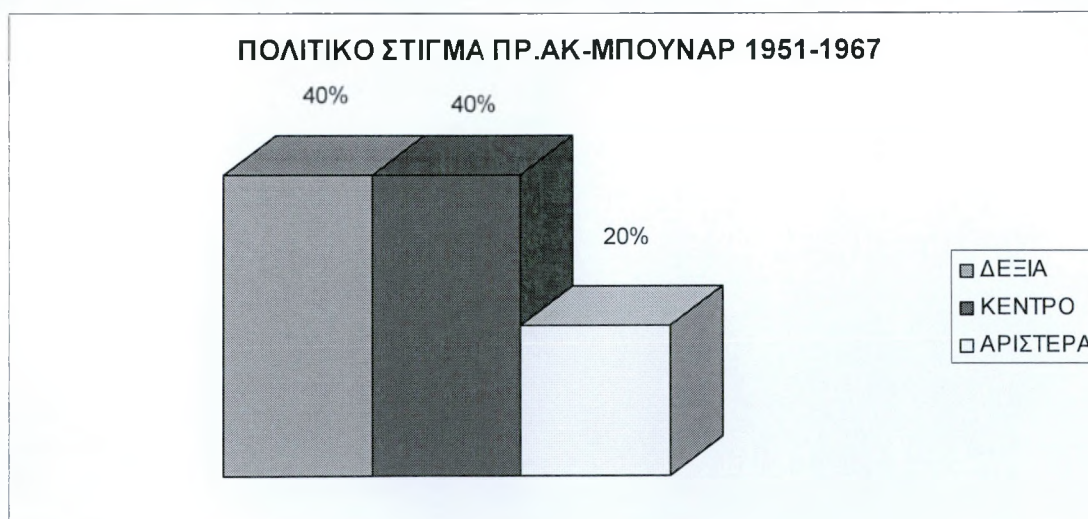
Γράφημα 13: Πολιτικό στίγμα Πρ.Καβακλή κατά την περίοδο 1951-1967

Πίνακας 13: Πολιτικό στίγμα Πρ.Καβακλή κατά την περίοδο 1951-1967

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ 1951-1967	ΠΡ. ΚΑΒΑΚΛΗ	%
ΔΕΞΙΑ	11	33,33%
ΚΕΝΤΡΟ	14	42,42%
ΑΡΙΣΤΕΡΑ	8	24,25%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	33	100%

Γράφημα 14: Πολιτικό στίγμα Πρ.Ακ-Μπουνάρ κατά την περίοδο 1951-1967

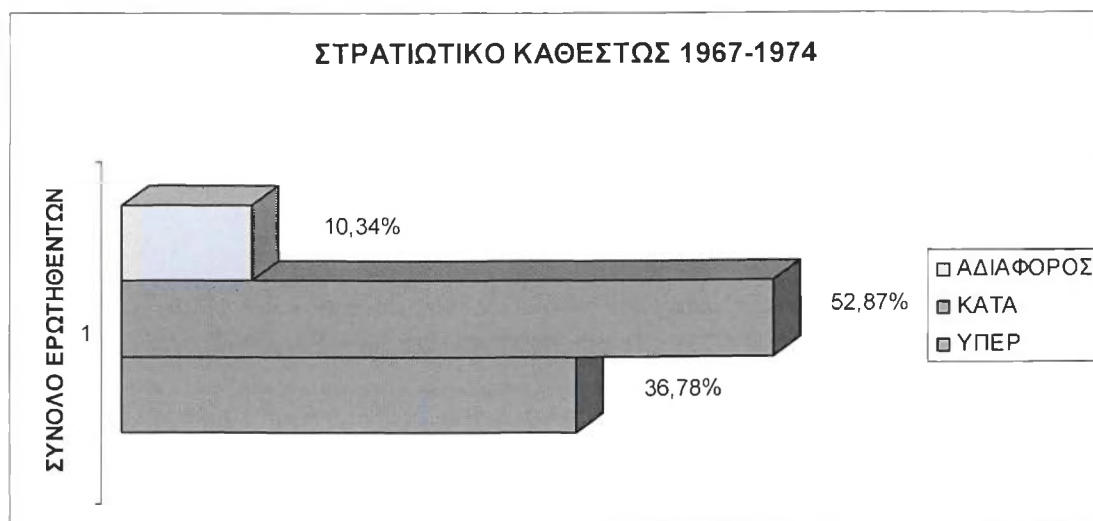

Πίνακας 14: Πολιτικό στίγμα Πρ.Ακ-Μπουνάρ κατά την περίοδο 1951-1967

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ 1951-1967	ΠΡ.ΑΚ- ΜΠΟΥΝΑΡ	%
ΔΕΞΙΑ	2	40%
ΚΕΝΤΡΟ	2	40%
ΑΡΙΣΤΕΡΑ	1	20%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	5	100%

Στο ερώτημα 16β) (για ντόπιους) και 23β) (για πρόσφυγες), το 52,87% των ερωτηθέντων δήλωσε ΚΑΤΑ του Στρατιωτικού Καθεστώτος, το 36,78% ΥΠΕΡ, ενώ το 10,34% Αδιάφορο. (Γράφημα & Πίνακας 15).

Γράφημα 15: Σύνολο Ερωτηθέντων/Στρατιωτικό Καθεστώς 1967-1974.

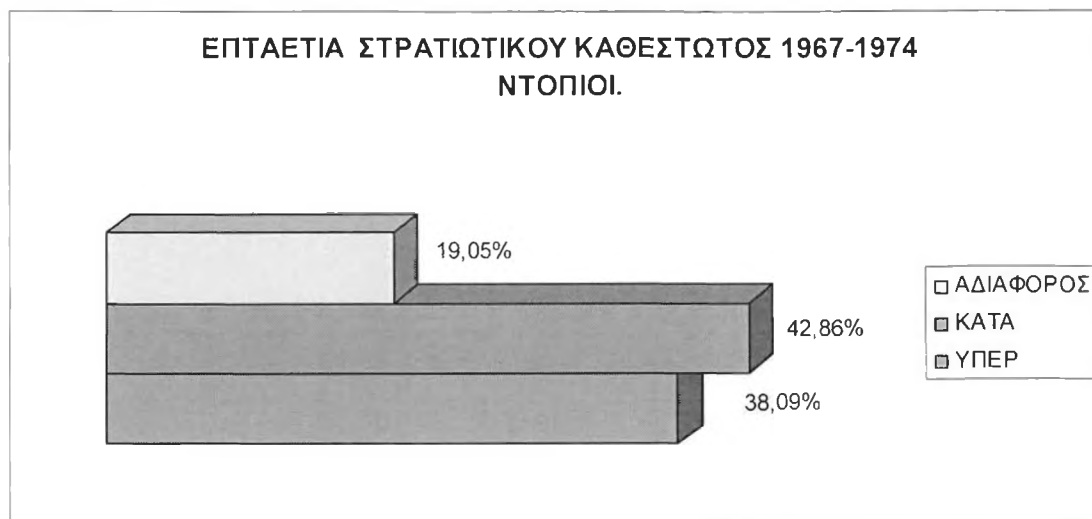
Πίνακας 15: Σύνολο Ερωτηθέντων/Στρατιωτικό Καθεστώς 1967-1974

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΣΥΝΟΛΟ	%
ΥΠΕΡ	34	36,78%
ΚΑΤΑ	44	52,87%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	9	10,34%

Και σε αυτό το ερώτημα οι απαντήσεις των ντόπιων και των προσφύγων συγκλίνουν, αφού οι περισσότεροι από τους ντόπιους και τους πρόσφυγες είναι ΚΑΤΑ του στρατιωτικού καθεστώτος.

(Γράφημα & Πίνακας 16,17)

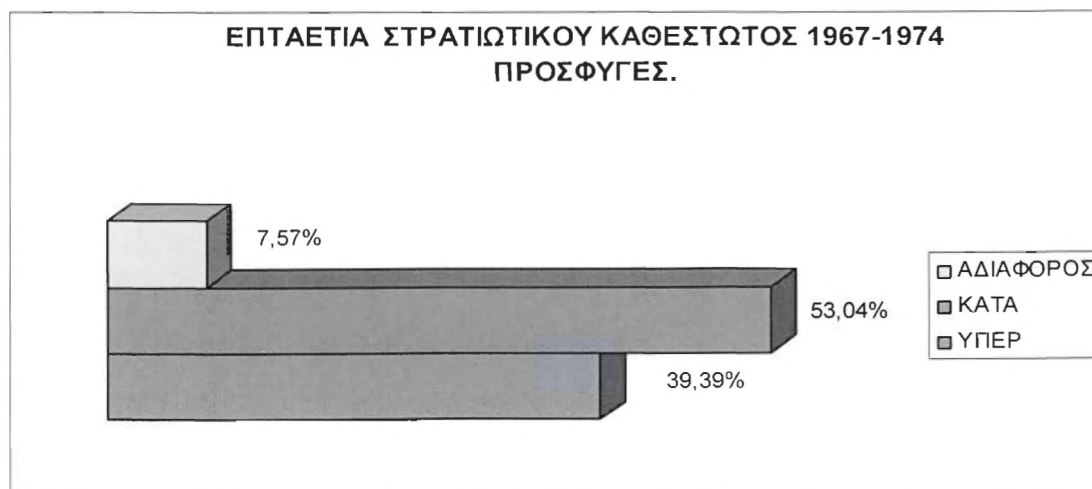
Γράφημα 16: Ντόπιοι/ Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

Πίνακας 16: Ντόπιοι/Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΝΤΟΠΙΟΙ	%
ΥΠΕΡ	8	38,09%
ΚΑΤΑ	9	42,86%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	4	19,05%

Γράφημα 17: Πρόσφυγες/ Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

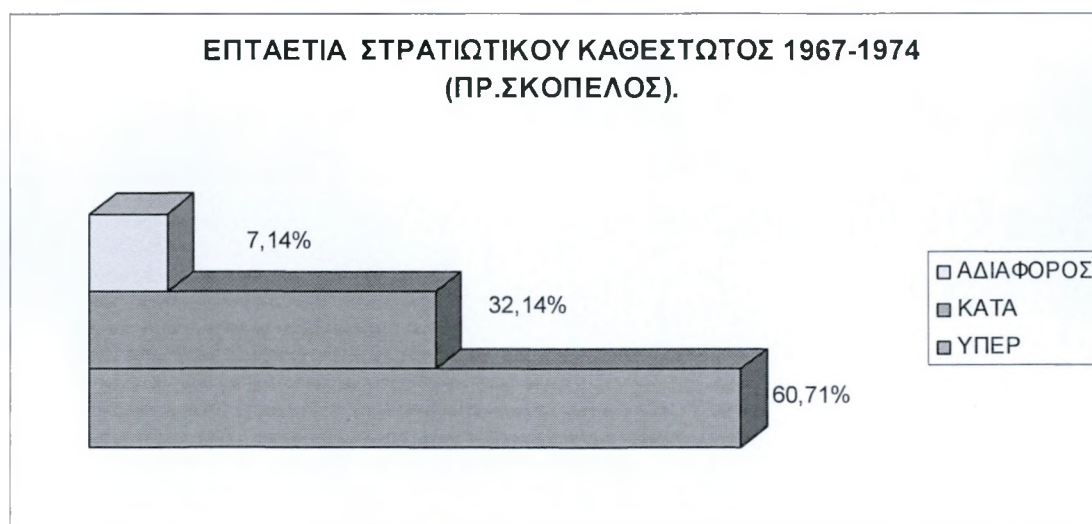

Πίνακας 17: Πρόσφυγες/Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	%
ΥΠΕΡ	26	39,39%
ΚΑΤΑ	35	53,04%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	5	7,57%

Περισσότερες διαφορές υπάρχουν μεταξύ των προσφύγων, καθώς η πλειοψηφία των Σκοπελιτών, το 60,71% δήλωσε ΥΠΕΡ του Στρατιωτικού Καθεστώτος, η πλειοψηφία των Καβακλιωτών, το 78,79% ΚΑΤΑ, ενώ οι Ακμπουναριώτες είναι σχεδόν μοιρασμένοι.

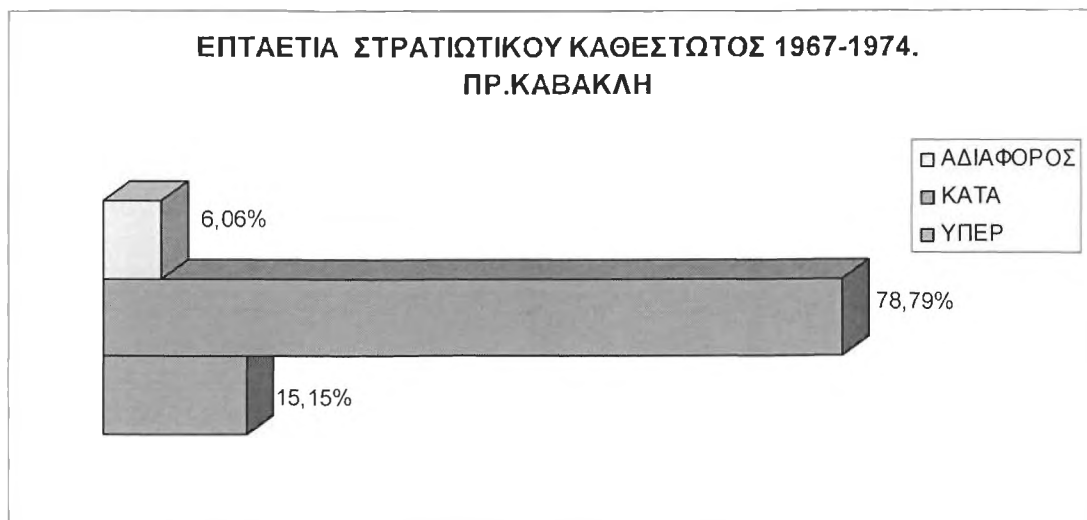
Γράφημα 18: Πρ. Σκοπέλου/Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

Πίνακας 18: Πρ. Σκοπέλου/Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟΣ	%
ΥΠΕΡ	19	60,71%
ΚΑΤΑ	7	32,14%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	2	7,14%

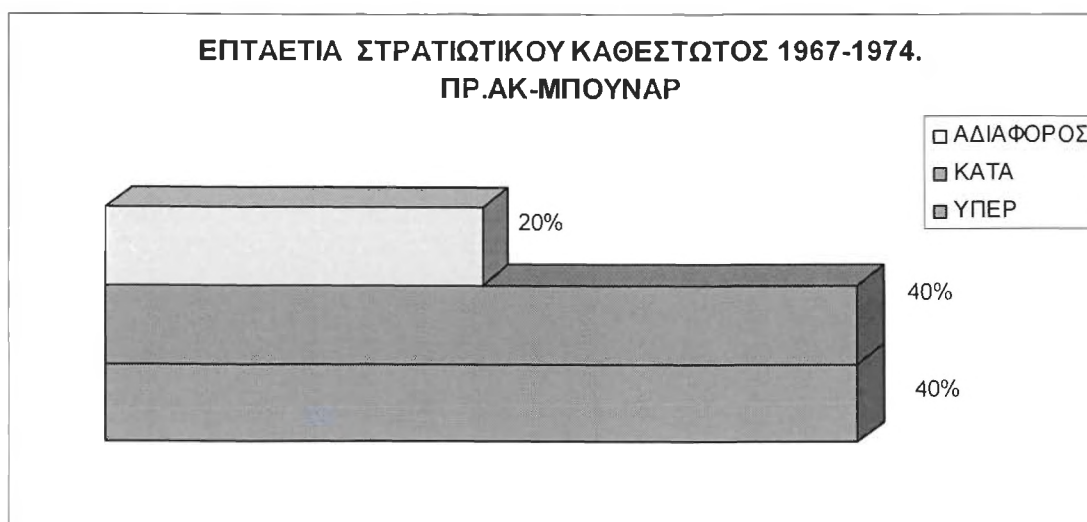
Γράφημα 19: Πρ. Καβακλή/ Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

Πίνακας 18: Πρ. Καβακλή/ Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΠΡ.ΚΑΒΑΚΛΗ	%
ΥΠΕΡ	5	15,15%
ΚΑΤΑ	26	78,79%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	2	6,06%

Γράφημα 19: Πρ. Ακ-Μπουνάρ/ Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

Πίνακας 19: Πρ. Ακ-Μπουνάρ/ Στρατιωτικό Καθεστώς, 1967-1974

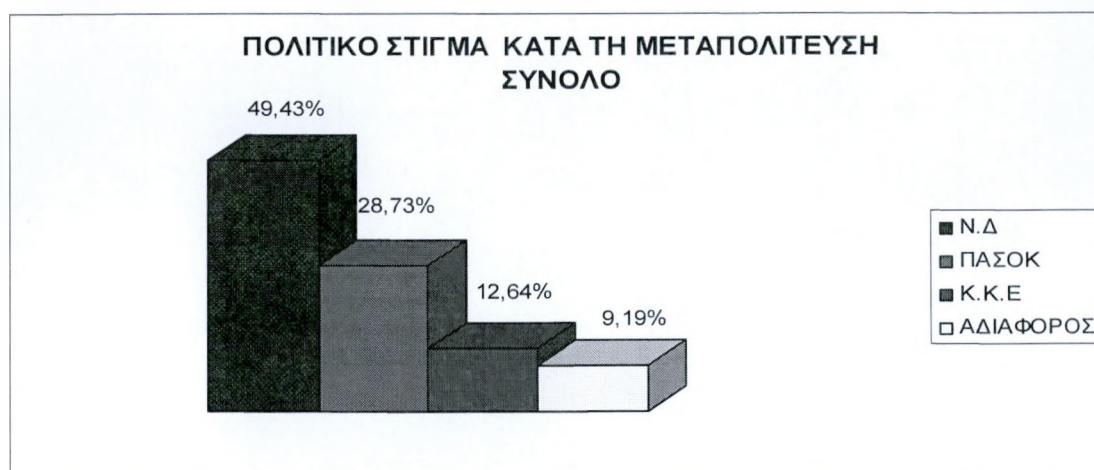
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΠΡ.ΑΚ- ΜΠΟΥΝΑΡ	%
ΥΠΕΡ	2	40%
ΚΑΤΑ	2	40%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	1	20%

Αξιοσημείωτο είναι ότι όσοι απαντούσαν ΥΠΕΡ του Στρατιωτικού Καθεστώτος, έσπευδαν να το “δικαιολογήσουν ” λέγοντας ότι:

«ο Παπαδόπουλος διέγραφε τα χρέη και μοίραζε λεφτά, επίσης έλεγαν ότι εκείνα τα χρόνια υπήρχε τάξη και δεν έκανε ο καθένας ότι ήθελε».

Στο τελευταίο ερώτημα, το 16γ) (για ντόπιους) και 23γ) (για πρόσφυγες), οι περισσότεροι, το 49,43% δήλωσαν ΝΔ [Νέα Δημοκρατία], το 28,73% ΠΑ.ΣΟΚ, το 12,64% Κ.Κ.Ε και το 9,19% Αδιάφορο. (Γράφημα & Πίνακας 20).

Γράφημα 20 :Σύνολο ερωτηθέντων /Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

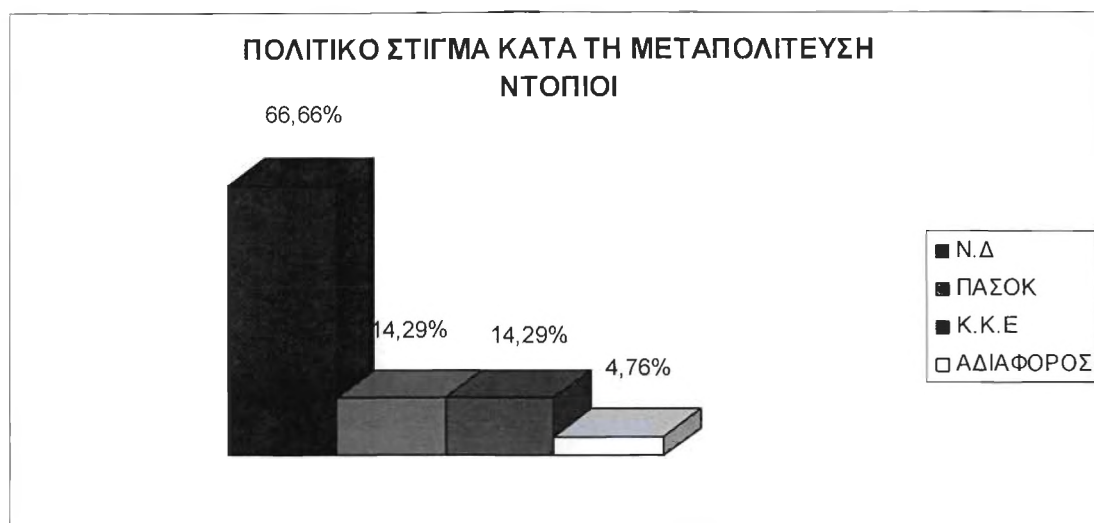

Πίνακας 20: Σύνολο ερωτηθέντων /Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ	ΣΥΝΟΛΟ	%
Ν.Δ	43	49,43%
ΠΑ.ΣΟΚ	25	28,73%
Κ.Κ.Ε	11	12,64%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	8	9,19%

Οι απαντήσεις για το πολιτικό στίγμα ντόπιων και προσφύγων κατά τη μεταπολίτευση και πάλι συγκλίνουν, αφού αμφότεροι δήλωσαν στην πλειοψηφία τους Ν.Δ., το 66,66% και το 43,94% αντίστοιχα. (Γράφημα & Πίνακας 21,22) Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται, αν κοιτάξουμε επιμέρους τους πρόσφυγες, καθώς οι περισσότεροι Σκοπελίτες (το 67,86%), δήλωσαν Ν.Δ, ενώ οι περισσότεροι, (το 42,42%) από το Καβακλή και (το 40%) από το Ακ-Μπουνάρ ΠΑΣΟΚ. (Γράφημα & Πίνακας 23, 24, 25)

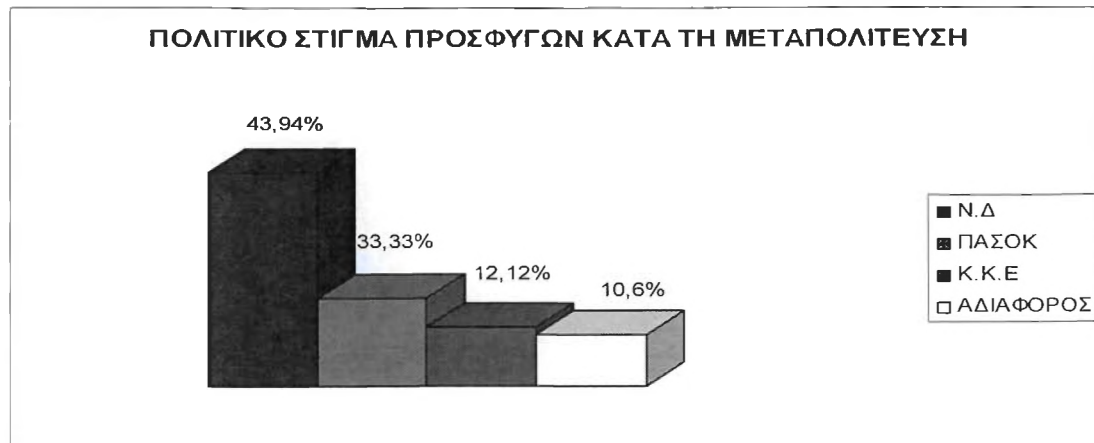
Γράφημα 21 :Ντόπιοι /Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

Πίνακας 21: Ντόπιοι/Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ	ΝΤΟΠΙΟΙ	%
Ν.Δ	14	66,66%
ΠΑ.ΣΟΚ	3	14,29%
Κ.Κ.Ε	3	14,29%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	1	4,76%

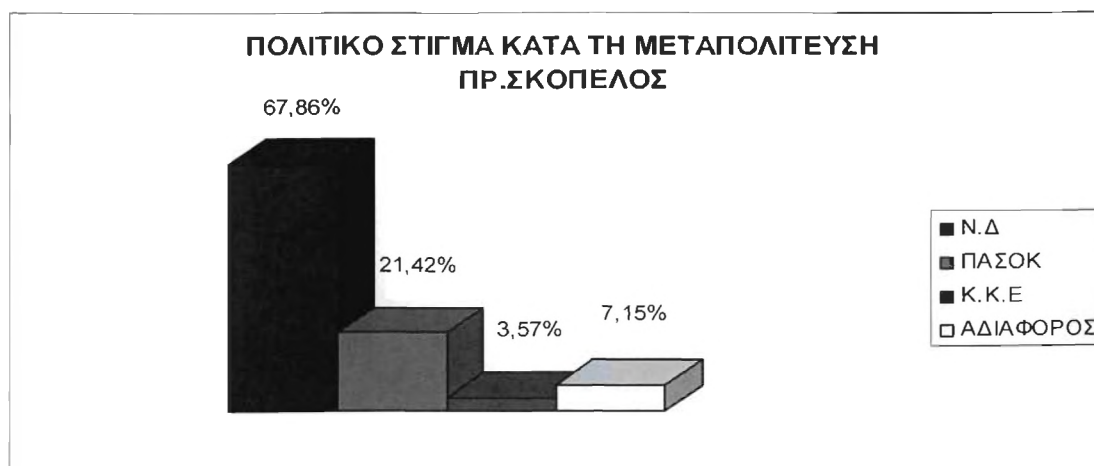
Γράφημα 22: Πρόσφυγες συνολικά/ Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

Πίνακας 22: Πρόσφυγες συνολικά/ Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ	ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ	%
Ν.Δ	29	43,94%
ΠΑ.ΣΟΚ	22	33,33%
Κ.Κ.Ε	8	12,12%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	7	10,6%

Γράφημα 23: Πρ.Σκόπελος / Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

Πίνακας 23:Πρ.Σκόπελος /Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ	ΠΡ.ΣΚΟΠΕΛΟΣ	%
Ν.Δ	19	67,86%
ΠΑ.ΣΟΚ	6	21,42%
Κ.Κ.Ε	1	3,57%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	2	7,15%

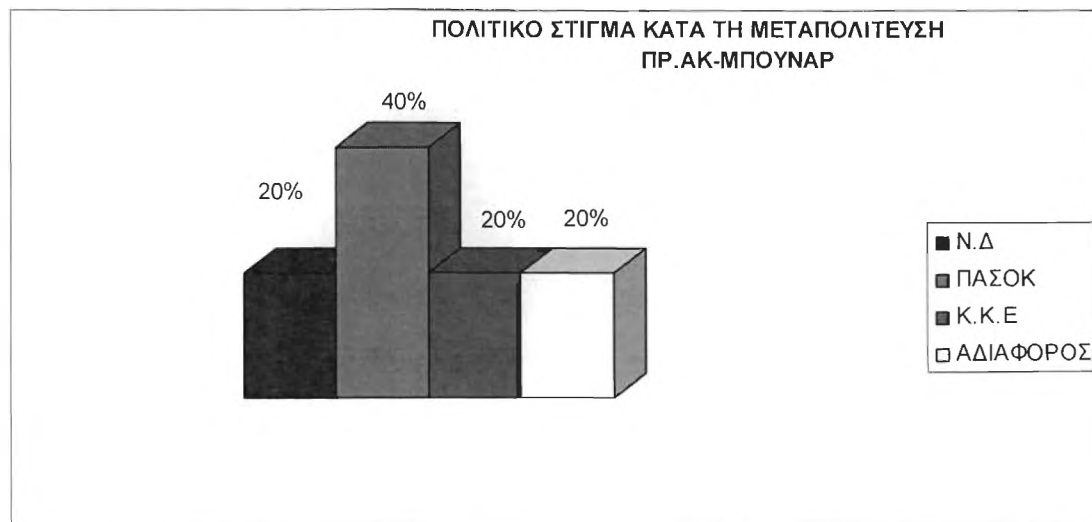
Γράφημα 24:Πρ.Καβακλή /Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

Πίνακας 24:Πρ.Καβακλή /Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ	ΠΡ.ΚΑΒΑΚΛΗ	%
Ν.Δ	9	27,28%
ΠΑ.ΣΟΚ	14	42,42%
Κ.Κ.Ε	6	18,18%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	4	12,12%

Γράφημα 25:Πρ.Ακ-Μπουνάρ/Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

Πίνακας 25:Πρ.Ακ-Μπουνάρ/Πολιτικό Στίγμα κατά τη μεταπολεμική περίοδο

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΤΙΓΜΑ	ΠΡ.ΑΚ- ΜΠΟΥΝΑΡ	%
N.Δ	1	20%
ΠΑ.ΣΟΚ	2	40%
Κ.Κ.Ε	1	20%
ΑΔΙΑΦΟΡΟΣ	1	20%

Συμπεράσματα

Ο ερχομός και η εγκατάσταση των προσφύγων αποτέλεσε για το Αιγίνιο κορυφαίο γεγονός που σημάδεψε και αναδιαμόρφωσε την ιστορία του. Ο μεγάλος αριθμός των προσφύγων που ήρθαν στο χωριό από το 1922-1926, σε σχέση με τον πολύ μικρότερο των ντόπιων, προκάλεσε μια σειρά ανακατατάξεων και ανατροπών σε δημογραφικό και οικονομικό επίπεδο, σε μια περίοδο μάλιστα που οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στο χωριό, αλλά και σε ολόκληρη τη Μακεδονία διαμορφωνόταν υπό την διοίκηση ενός νέου κράτους: του Ελληνικού Βασιλείου

Τα πρώτα χρόνια, όπως ήταν φυσικό, η εγκατάσταση, η στέγαση και η αποκατάσταση των προσφύγων αποτέλεσε το βασικό πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει η τοπική κοινωνία. Χρειάστηκαν κάποια χρόνια ώστε να μπορέσουν οι πρόσφυγες να ορθοποδήσουν και τελικά τα κατάφεραν με την εργατικότητα και την επιμονή τους, αλλά και με τη βοήθεια της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων (Ε.Α.Π.)

Από το σημείο αυτό και μετά, η οικονομική ζωή στο χωριό αλλάζει αποφασιστικά, παρόλο που το βασικό επάγγελμα των κατοίκων εξακολουθεί να είναι η γεωργία και η κτηνοτροφία, και η οικονομία κατά βάση γεωργική. Οι εκτεταμένες γαιοκτησίες (τσιφλίκια) που μέχρι πριν λίγα χρόνια ανήκαν, κυρίως, σε Μουσουλμάνους, μοιράστηκαν ύστερα από τη διαδικασία διανομής στους κατοίκους και σίγουρα η επιτακτική ανάγκη της αποκατάστασης των προσφύγων επιτάχυνε αυτή τη διαδικασία.

Επίσης οι πρόσφυγες έφεραν νέα επαγγέλματα και τεχνικές μεθόδους, όπως άρδευσης και ύδρευσης, που συντέλεσαν στην οικονομική ανάπτυξη, στη βελτίωση και το μέγεθος της παραγωγής, αλλά και στην διευκόλυνση της καθημερινότητας και κατ' επέκταση στην βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου του χωριού.

Λίγα χρόνια μετά την εγκατάστασή τους, οι πρόσφυγες δείχνουν να συμμετέχουν πρωταγωνιστικά στα κοινά, αναλαμβάνοντας τις στελεχικές θέσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης, περιορίζοντας τους ντόπιους σε μία σχεδόν περιθωριακή συμμετοχή. Έτσι, από το 1946 έως το 1974, μόνο δύο τετραετίες διετέλεσαν Δήμαρχοι ντόπιοι και μάλιστα τη μία φορά ήταν με διορισμό.

Τέλος, το Αιγίνιο, παρά τις επιμέρους μικρό-κουλτούρες των διαφόρων ομάδων που αποτέλεσαν τον πληθυσμό του, αργά αλλά σταθερά μπόρεσε να ξεπεράσει τις πολιτισμικές διαφοροποιήσεις και να δημιουργήσει μία αρκούντως ομογενοποιημένη κουλτούρα με σαφώς προσφυγική προέλευση, δίχως όμως την παντελή εξαφάνιση των παλαιότερων ντόπιων πολιτισμικών στοιχείων. Έτσι, στα επόμενα μετά την

προσφυγική προσέλευση χρόνια, με τη βοήθεια μίας εθνικής -ελληνικής- κουλτούρας και τη συνδρομή των μικρό-κουλτουρών των ντόπιων και προσφυγικών στοιχείων του χωριού, διαμορφώθηκε η νέα κοινή ταυτότητα του Αιγινιώτη, πολίτη του ελληνικού κράτους..

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ-ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Αιγινιώτικος Τύπος

Εφημερίδα Λαός της Ημαθίας

Μακεδονικά

ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ

Αρχείο Ιδρύματος Πασχάλη και Ιωάννας Τερζή.

Αρχείο Επισκοπής Κίτρους και Κατερίνης

Δημοτικά Αρχεία Αιγινίου

ΒΙΒΛΙΑ, ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΕΣ, ΑΡΘΡΑ

- Αγγελίδης Αλέκος, Αναδρομή στην Ιστορία της Μακεδονίας .εκδ. Μάτι, Κατερίνη 1989,Τομ.Α΄
- Αυλίδης Ορέστης, *Καβακλιώτικα*, Αιγίνιο 1974.
- Αυλίδης Ορέστης, Περπατώντας και Σκοντάφτοντας, Αιγίνιο 2002.
- Βακαλόπουλος Α.Κ., *Η ιστορία του βόρειου Ελληνισμού*, Θράκη Γ΄Εκδοση, Θεσσαλονίκη 1993.
- Βακαλόπουλος Κωνσταντίνος, *Επίτομη Ιστορία της Μακεδονίας, Τουρκοκρατία*, εκδ . Αδερφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1988.
- Βακαλόπουλος Κωνσταντίνος, *Ιστορία του Βόρειου Ελληνισμού. Μακεδονία*, εκδ. Αδερφών Κυριακίδη,Θεσσαλονίκη 1991,
- Βεργής Σιβρής, *Μνημόσυνο δια τους προγόνους και συγχωριανούς μου που αναπαύονται στα χώματα του Σκοπέλου και δια ηθικήν τίνα ικανοποίησιν ανά τη Μακεδονίαν και τη Δυτικήν Θράκην εγκατεστημένων Σκοπελινών, το παρόν εξεπόνισα* Ν.Μάλγαρα Θεσσαλονίκης, 1965.
- Γέραγας Κώστας, *Αναμνήσεις Εκ Θράκης, 1920-1922*.εκδ.Μάτι σ. 33-34.
- ΓΕΣ. *Ο ελληνικός στρατός κατά τους Βαλκανικούς πολέμους 1912/1913*, Πολεμικό Παράρτημα\
- Γκαρραβέργος Α., *Τουρκικά Έγγραφα από τα Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη, 1984

- Γκλαβίνας Αθ. Απόστολος, *Το Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας, Δήμος Κουφαλίων*, 1996.
- Γκογκίδης Γ. Δημήτριος *Η προφορά τα ήθη & έθιμα της Ανατολικής Ρωμυλίας, Κουφάλια* 1993.
- Dragostinova Theodora , *Between two Motherlands: Nationality and Emigration Among the Greeks of Bulgaria, 1900 - 1949*, Cornell University Press, 2011.
- Δραγούμη Χρ. Ευγενία, *Ο Εορτασμός της Αντριάδας στο Καβακλή της Ανατολικής Ρωμυλίας, Περί Θράκης*, Επιστημονική περιοδική έκδοση
- *Επαγγελία Ιεράς Μητρόπολης Γουμενίσσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου*.
- Ευαγγελινός, Τρύφων *Νέα Ελλάδα, Ήτοι ιστορική, γεωγραφική, τοπογραφική και αρχαιολογική περιγραφή των νέων ελληνικών χωρών: Ηπείρου, Θεσσαλίας, Μακεδονίας, νήσων, και οδηγός σαφής και ακριβής των ταξιδιωτών και των περιηγητών*, εκδόσεις Α. Γ. Ευστρατίου, Αθήνα 1913.
- Ζωγράφου Ιωάννα, *Αιγίνιο, Χθες – Σήμερα*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης 2006.
- Ηλίδης Στέφανος, *Μια Ιστορική Αναδρομή στο χρονικό του 1922-1924*, Αιγίνιο 2004.
- Ηλίδης Στέφανος, *Μια ιστορική αναδρομή στο χρονικό του 1922-1924*, Χουλιαράκης Μιχαήλ, *Γεωγραφική, Διοικητική και Πληθυσμιακή Εξέλιξης της Ελλάδος 1821-1971*, Εθνικόν Κέντρον Κοινωνικών Ερευνών, Αθήνα 1976
- Καζταρίδης Γιάννης, *Κατερίνη. Από τη μικρή κώμη στην πολύτροπη πόλη*, εκδόσεις ΜΑΤΙ.
- Καζταρίδης, Φ.Ι., *Η Μακεδονία κατά την Τουρκοκρατία. Η Πιερία των Περιηγητών και των Χρονογράφων*, εκδόσεις ΜΑΤΙ.
- Καρζής Θεόδωρος, *Οι Πατρίδες των Ελλήνων, Ανατολική Θράκη-Ανατολική Ρωμυλία. Γ' Τόμος*. Εκδ Λιβάνη, Ελεύθερος Τύπος. Αθήνα 2002.
- Καρζής Θεόδωρος, *Οι Πατρίδες των Ελλήνων, Ανατολική Θράκη-Ανατολική Ρωμυλία. Γ' Τόμος*. Εκδ Λιβάνη, Ελεύθερος Τύπος. Αθήνα 2002.
- Κωτίτσα Ζωή, *Αιγίνιο Πιερίας, Κεραμική από το νεκροταφείο στη Θέση "Μελίσσια"*, εκδ. Κορνηλία Σφακιανάκη, Θεσσαλονίκη, 2007.
- Κωφός Ευάγγελος "Ο Επίσκοπος Κίτρους Νικόλαος και η Επανάσταση του 1878: Τα Ανέκδοτα Απομνημονεύματά του", (Διάλεξη - ανακοίνωση στην Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών <23 Μαρτίου 1978>

- Κωφός Ευάγγελος, *Η επανάσταση της Μακεδονίας κατά το έτος 1878. Ανέκδοτα Προξενικά έγγραφα μετά συντόμου ιστορικής επισκοπήσεως*, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη 1969.
- *Λεξικό Διοικητικών Μεταβολών των Δήμων και των Κοινοτήτων (1912-2001)*, ΚΕΔΚΕ,Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας, Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ), Αθήνα 2002,
- Μαμώνη Κυριακή, *Σύλλογοι Θράκης και Ανατολικής Ρωμυλίας, (1861-1922), Ιστορία και Δράση*, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου, Θεσσαλονίκη 1995.
- Μελίκης Γιώργος, *Τα Λαογραφικά της Μελίκης, Μελετήματα*, εκδ,Λαογραφικός Σύλλογος Μελίκης και Περιχώρω.
- Μηνούδη Σπ. Θεοδώρα, *Θράκη Αντίλαλοι της Ανατολικής Ρωμυλίας. Ιστορία και παραδόσεις του ελληνισμού της βορείου Θράκης*. Ιερό ίδρυμα Ανατολικορωμυλιωτών Αγία Τριάδα, σ.30.
- Μοσχόπουλος Δ. Γιάννης, *Ρουμλουκιώτικα Σημειώματα. 1989-1995*, τόμος 2^{ος}, Θεσσαλονίκη 1996,
- Μουτσόπουλος Ν., Βακαλόπουλος Κ., Κεσόπουλος Αρ., *Αλησμόνητες Πατρίδες της Θράκης, Ανατολική Θράκη-Κωνσταντινούπολη, Ανατολική Ρωμυλία*, εκδ Τζιαμπίρης, Πυραμίδα,Θεσ/νικη.
- Ντελιόπουλος Γιώργος, *Ελληνότοπος*, Αλεξάνδρεια.
- Παπαδόπουλος Στέφανος, *Οι Επαναστάσεις του 1854 και του 1878 στη Μακεδονία*, Μακεδονική Λαϊκή Βιβλιοθήκη, Δημοσιεύματα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1970.
- Παρθενίου Βαρδάκα, Επισκόπου Κίτρους. Περιγραφή Επισκοπικής Περιφέρειας Κίτρους επί Τουρκοκρατίας, από του 1903-1912, Αθήναι 1918.
- *Περί στα Βυζαντινά και νεώτερα χρόνια*. Θεσσαλονίκη 1993. σ. 316
- Πραντσιδης Γιάννης, *Από τη Θράκη του Ορφέα & του Διόνυσου. Σκοποί και τραγούδια της Ανατολικής Ρωμυλίας, (Βόρειας Θράκης)*, Υπό την αιγίδα του Πολιτιστικού Συλλόγου 'Ανατολική Ρωμυλία' Αιγινίου.
- Ράπτης Α.Γ., *Η Ιστορία της Πιερίας*, Εκδοτική Όλυμπος Γ.Α Ράπτη.
- Σαμοθράκης Θ. Αχιλλεύς, *Λεξικόν Γεωγραφικόν και Ιστορικόν της Θράκης. Από των Αρχαιοτάτων Χρόνων μέχρι της Αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως 1453*, Εταιρεία Θρακικών Μελετών, β' έκδοση, Αθήνα 1963
- Σεζάρ Χαμιγιέτ, *Νέες Πληροφορίες και Ευρήματα Σχετικά με τα Τσιφλίκια και τα Εισοδήματα του Αλή Πασά και των Γιών του*, [μετάφραση Ειρήνη

Καλογεροπούλου]. Το κείμενο είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική βιβλιοθήκη του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (www.eie.gr/nhrf/.../tsiflikia.htm -).

- Σεϊτανίδου –Ζαρογουλίδου Παγώνα, *Στο Καβακλή κάποτε*, Κουφάλια 1992.
- Σιμόπουλος Κυριάκος, *Ξένοι Ταξιδιώτες στην Ελλάδα* .τόμος 3^{ος} εκδ. Στάχυ Αθήνα 1994.
- Σχινάς Θ. Νικόλαος, *Οδοιπορικαί Σημειώσεις Μακεδονίας, Ηπείρου, Νέας Οροθετικής Γραμμής και Θεσσαλίας, Συνταχθείσα τη εντολή του επί των Στρατιωτικών Υπουργού υπό Νικολάου Θ Σχινά Ταγματάρχου Του Μηχανικού παρά τω Επιτελικώ Γραφείω του Υπουργείου Στρατιωτικών, εν Αθήναις, 1886-1887.*
- Τίτος Λίβιος. *Ιστορία της Ρώμης από την ίδρυσή της*. Κεφάλαιο 44, στίχος 7 και κεφάλαιο 45 στίχος 27. *Τίτλος πρωτοτύπου: Ab Urbe Condita Libri*, εκδ. RCS Libri S.p.A Milano 2003.
- Τούρτα Άννα, *Η Θρησκευτική ζωγραφική στην Πιερία τους πρώτους αιώνες μετά την άλωση. Η Αγιορείτικος Κώδικας 347, της Μονής Διονυσίου, Συλλογή νέων ιστοριών Δαμασκηνού γεγραμμένα τον 18ο αιώνα. Νέος Ελληνομνήμων.*
- Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης, *Πρόγραμμα Θράκη-Αιγαίο-Κύπρος.Λαογραφικές καταγραφές*, Ανάδοχος φορέας: ΤΕΕ Κομοτηνής
- Φιλάρετος Ι. – Βασιλειάδης Π.Δ., *Εθνικός Οδηγός της Μεγάλης Ελλάδος*, (1920-1921).
- Χατζηιωσήφ Χρήστος [επιμ.], *Ιστορία της Ελλάδος του 20^{ου} αιώνα 1900-1922, Οι απαρχές*, εκδ, Βιβλιόραμα.
- Χιονίδης Γ., *Η Απελευθέρωση της Κατερίνης από τον Τουρκικό Ζυγό*. Εισήγηση σε Επιστημονικό Συνέδριο, Κατερίνη

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΝΤΟΠΙΟΙ

Ονοματεπώνυμο	Ηλικία	Επάγγελμα
Αργυρόπουλος Δημήτριος	75	Αγρότης
Αστερίου Γεώργιος	87	Οικοδόμος
Βασιλική Αργυροπούλου	74	Αγρότισσα
Γεωργιάδου-Ζάικου Μαρία	81	Αγρότισσα/Μοδίστρα
Γιοβανοπούλου Παρασκευή	85	Οικιακά
Δημητριάδης Παντελής	76	Αγρότης
Δημητριάδης Σωτήρης	87	Αγρότης
Θεμελής Σωτήρης	75	Υδραυλικός/Οικοδόμος
Ιορδανίδου-Γιοβανοπούλου Μελπομένη	79	Αγρότισσα
Καρανάσιου Ελένη	80	Αγρότισσα
Μαλακόπουλος Νικόλαος	70	Ιατρός
Μαργαρίτη-Παπαργυρίου Στυλιανή	77	Αγρότισσα
Μερσίνη Αικατερίνη	76	Μοδίστρα
Μερσίνης Αλέξανδρος	84	Αγρότης/Υπάλληλος ΟΣΕ
Μπούσκα Βασιλική	85	Αγρότισσα
Μπούσκα-Στανκίδου Δέσποινα	80	Αγρότισσα
Νιζαμόπουλος Φίλιππος	74	Δάσκαλος
Παπαργυρίου Ιωάννης	86	Αγρότης
Σπάστρας Νικόλαος	71	Αγρότης
Σταμούρλιας Αναστάσιος	66	Αγρότης
Χιονά-Γιοβανοπούλου Αθηνά	83	Αγρότισσα

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΘΡΑΚΗΣ

Αχλατλής Χρήστος	83	Αγροφύλακας
Βλανίδης Κυριάκος	76	Αγρότης
Βούρας Νίκος	80	Αγρότης
Βούρα-Σωτηριάδου Κοκκόνη	76	Αγρότισσα
Γεμεντζής Δημήτρης	85	Ιερέας
Γεωργιάδου-Καζά Μαρία	88	Αγρότισσα
Γκαϊνταντζής Ανέστης	85	Αγρότης
Γκαϊνταντζής Ειρήνη	80	Αγρότισσα
Γκαϊντατζής Δημήτριος	77	Αγρότης
Δένη-Καλλιγά Χρυσούλα	70	Ιδιοκτήτρια καταστήματος
Δένης Γιάννης	79	Κουρέας
Δένης Χρήστος	71	Οδηγός
Ηλιάδου-Στυλιανίδου Ελένη	72	Οικιακά
Ιωαννίδου Ειρήνη	84	Αγρότισσα
Καλαβρινού-Προδρομίδου Σεβαστή	80	Αγρότισσα
Καλλιγιάς Νικόλαος	82	Αγρότης
Κιοσσές Νικόλαος	81	Αγρότης
Κοντόπουλος Χρήστος	80	Αγρότης

Μαλαμίδου-Κιοσσέ Όλγα	80	Αγρότισσα
Μαργαρίτης Κώστας	72	Αγρότης
Μυρίσα-Κιοσσέ Ευθυμία	71	Αγρότισσα
Παπαργυρίου-Σωτηριάδου Ευαγγελία	80	Αγρότισσα
Πατίδης Γεώργιος	82	Αγρότης
Στανκίδης Ευστάθιος	82	Αγρότης
Τζελέπη Ζωή	92	Αγρότης
Χατζηανδρώνης Βασίλειος	80	Αγρότης
Χιονά-Βασιλειάδου Ασπασία	83	Αγρότισσα

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΒΑΚΛΗ

Αλεξούδη Μαρία	87	Αγρότισσα
Αμανατίδου Κυριακή	70	Αγρότισσα
Βουλτσίδου Αναστασία	78	Αγρότισσα
Γκαργκούδης Ιωάννης	90	Αγρότης
Γκινίδου-Παπάζογλου Ευγενία	87	Αγρότισσα
Γκορίδης Χρήστος	92	Αγρότης
Γκορίδου Πετρούλα	87	Αγρότισσα
Ζαλαγριάδου Καλλιόπη	84	Αγρότισσα
Ηλιάδης Μιχαήλ	81	Ράπτης
Ιβανούδη Σταματία	75	Αγρότισσα
Ιωαννίδης Γεώργιος	83	Αγρότης
Ιωαννίδου Αναστασία	84	Αγρότισσα
Ιωαννίδου Κυριακή	81	Οικιακά
Κισσούδη Χαρίκλεια	81	Αγρότισσα
Κούστα Πετρούλα	87	Αγρότισσα
Μισίδης Νικόλαος	82	Αγρότης
Μορίδου Χρυσούλα	85	Αγρότισσα
Μπακαλίδου Παγώνα	82	Αγρότισσα
Παπαβασιλείου Αναστασία	79	Οικιακά
Παπάζογλου Νίκος	77	Γιατρός
Παραλκίδης Πασχάλης	93	Αγρότης
Παραλκίδου Θεοδώρα	88	Οικιακά
Πετρακίδης Ιωάννης	83	Οδηγός Λεωφορείου
Πετρακίδου Δημούλα	82	Αγρότισσα
Πραντσίδης Αριστείδης	78	Αγρότης
Πραντσίδης Ιωάννης	92	Αγρότης
Πραντσίδου Ευσεβεία	87	Αγρότισσα
Πραντσίδου Κυριακή	73	Αγρότης
Πρασκίδης Δήμος	82	Βαρελοποιός
Πρασκίδης Παναγιώτης	80	Βαρελοποιός
Πρασκίδου-Τερζή Αναστασία	78	Αγρότισσα
Τερζής Αναστάσιος	75	Σύμβουλος Διοίκησης Επιχειρήσεων
Τζάστα Θεοπούλα	92	Αγρότισσα

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΚ-ΜΠΟΥΝΑΡ

Αποστολοπούλου Σταματία	68	Αγρότισσα
Γιανκίδου Μαρία	87	Αγρότισσα
Γιανκίδου Ροδιαννή	85	Αγρότισσα
Καρανίκας Δημήτριος	91	Αγρότης
Κατσιακαρίδου Αλίκη	68	Αγρότισσα

ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

Ονοματεπώνυμο	Ηλικία	Επάγγελμα	Καταγωγή
Γκιργούδης Ιωάννης	68	Μαθηματικός	Καβακλή
Κωτσιοπούλου Σμαράγδα	46	Οικιακά	Ντόπια
Νιάφας Χρήστος	80	Αγρότης	Φανάρι Καρδίτσας

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

002000102029